Pastor P. A. Rasmussen.

En Livsskitse.

O. B. Olson

Randall

Iowa

Oct-13th 1905-

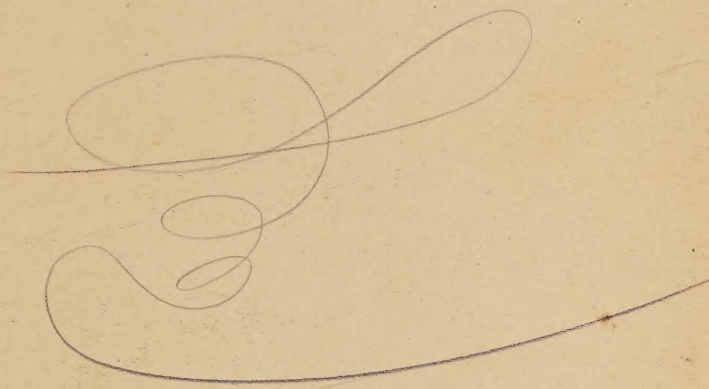

Pastor P. A. Rasmussen.

Pastor

P. A. Rasmussen.

En Livsskitse

ved L. M. Biørn.

„Og han vogtede dem etter sit Hjertes Oprigtighed, og ledede dem med sin forstandige Haand." Sal. 78, 72.

Minneapolis.
Augsburg Publishing House Trykkeri.
1905.

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/pastorparasmusse0000vari

Paa vor kjære Formands Opfordring har jeg paataget mig at give en udførligere Beretning om Pastor P. A. Rasmussens Liv og Virksomhed; dersom Agtelse og Ærbødighed for den afdødes Person skulde kvalificere en for saadant Arbeide, skulde jeg vist ikke mangle den fornødne Dygtighed; men da der kræves meget mere for at gjøre denne Opgave Fyldest, er det med Frygt og Bæven, at jeg har givet mig af med dette Arbeide. Der kræves ikke blot en indgaaende Kjendskab til Manden og hans Virke, men ogsaa Evne til at bedømme baade Personen og hans Gjerning retteligen og fremstille dem i det Lys, hvori de bør sees. Pastor Rasmussen var allerede en gammel Præst, da jeg traadte i et nærmere fortroligt Forhold til ham; det tidligere Bekjendtskab, som dog skriver sig fra 1862, var paa Grund af Forholdene mere overfladisk, end jeg baade paa Grund af den foreliggende Opgave og af andre mere vægtige Grunde kunde have ønsket. Jeg tør imidlertid forsikre, at jeg har gaaet til dette Arbeide med den Bøn til Gud, at jeg maatte være Sandheden tro i Kjærlighed, og forøvrigt anbefaler jeg mig til mine Samfundsbrødres Velvilje og Overbærelse.

Lands Menigheds Præstegaard, Goodhue Co., Minn. Eders i Kjærlighed forbundne

L. M. Bjørn.

Der var vel ikke mange, som kunde tænke sig Muligheden af, at det vakre Barn, som meldte sin Ankomst til Verden den 9de Januar 1829 i Skrædder Rasmussens Hus i Stavanger, skulde ende som en af de mest ansede norsk lutherske Præster i Amerika. Hans Fader, en flittig og dygtig Mand i sit Fag, fik Gutten efter endt Skolegang ansat i Butikken hos Kjøbmand Gade i Bergen, en streng Herre, som ikke tog i Betænkning at give sine Butiksvende nu og da en Sansekage for at opfriske deres Hukommelse og hindre dem fra fremtidige Vildfarelser. Vor Peter Andreas fik ogsaa sin Del af denne Konfekt, uagtet hans Principal satte Pris paa ham og for andre kunde give ham et godt Lov. Da Rasmussen havde besluttet at drage til Amerika, gav han ham tredive Daler i Reisepenge og ønskede Guds Velsignelse over hans Fremtid. Havde Tingene gaaet sin rimelige Gang, havde vel P. A. Rasmussen levet og endt sine Dage som en mere eller mindre heldig Kjøbmand i en af Vestlandets Byer; men Gud styrede det anderledes. Herren havde Brug for ham paa denne Side Havet i en anden Livsgjerning.

Under sit Ophold i Bergen kom P. A. Rasmussen til en alvorlig Vækkelse. Intet blev ham mere magtpaaliggende end at faa en frelst Sjæl, intet syntes ham herligere end at kunne være andre til Hjælp paa Livets Vei til Livets Land. Han var flittig i Brugen af Guds Ord og nidkjær i Bønnen;

han fandt ogsaa en Vennekreds af ligesindede, med hvem han lige til sin Død stod i Forbindelse ved en flittig Korrespondance, da Afstanden ikke længer forundte den broderlige Samtale som tidligere. Han begyndte tidligt at tale Guds Ord i de gudelige Forsamlinger, som dengang holdtes her og der i Bergen. Han var en født Taler, Ordene flød letteltelig; han havde et smukt Organ, en Stemme, der uden at være skrigende kunde fylde Lokalet, selv om det var nokſaa rummeligt. Man hørte ham gjerne; denne ildfulde unge Mand med sin beskedne Optræden og veltalende Vidnesbyrd om Synd og Naade vakte Opmerksomhed. Det var en farlig Tid for den unge Mand; men den levende Bevidsthed om egen Uværdighed til Guds mindste Naade bevarede ham i den Fristelse til Hovmod og Forfængelighed, som mangens Beundring lagde ham nær. Han var og forblev alle sine Dage en ydmyg, beskeden Mand, som ingen medrette kunde bebskylde for Hovmod eller Forfængelighed. Paa Reisen til Amerika holdt han ogsaa flittig Opbyggelser for sine medreisende, noget, som gav Anledning til, at han senere blev kaldt til Præst i Lisbon, hvor flere af hine kom til at bosætte sig.

Pastor H. A. Stub var nærmest den, som gav Anledning til, at Rasmussen kom over til Amerika; den unge Mand traf til at faa ihænde en Skrivelse fra Pastor Stub, hvori denne blandt andet gjør opmerksom paa, hvorledes de her i Amerika af norske Forældre fødte Børn blev forsømte; ikke gjorde

Forældrene, optagne af Nybyggerlivets Stræv, noget for dem, og Skolelærere fandtes der neppe; den derfor, som vilde hellige sig Skolelærergjerningen blandt indflyttede Nordmænd, vilde gjøre en stor og god Gjerning. Rasmussen tænkte, at det var noget for ham, og besluttede at drage over til Amerika.

Rasmussen havde, da han reiste fra Norge, faaet fra Kjøbmand Helland, der var en gammel Haugianer og nød stor Agtelse paa sit Hjemsted, Bergen, Anbefalingsskrivelse til Pastorerne Clausen og Stub. Helland skriver: Vor elskede Broder P. A. Rasmussen vil jeg anbefale paa det bedste til dig saavel i timelig som i aandelig Henseende. Kan du være ham til nogen Hjælp, vilde det være mig og flere, som kjender ham, en stor Glæde. Jeg tror, han søger Gud alvorlig om sine Synders Forladelse for Kristi Skyld, og jeg tror, at det er ham om at gjøre at vise sin Tro i sine Gjerninger. Herren bevare ham i Sandheden og styrke ham i dette gode Forsæt til hans sidste Ende. Dette er mit inderlige Ønske for ham, for mig selv og alle, som har kjendt Sandhedens Kraft paa sit Hjerte. Brevet er dateret 22de Mai 1850.

Da Rasmussen kom til Amerika, opsøgte han Pastor Stub, som dengang var i Muskego. Pastor Stub oplyser om dette første Møde med Rasmussen som følger: „Jeg var netop færdig til at foretage en Reise vestover til mine Annekser omkring Whitewater og derfra til Rock Prairie og Kosh-

konong og andre Steder. Denne Reise vilde medtage mindst 2—3 Uger. Det var en lummervarm Sommerdag, og netop som vi skulde kjøre ud — min Hustru skulde ogsaa være med og vor nye, lille Prestegaard i Muskego opstænges — kommer den unge P. A. Rasmussen lige fra Bergen med Hilsener til mig fra Venner og et Brev fra min gamle, kjære Ven Amund Helland, der anbefalede den unge Rasmussen paa det bedste. Helland skriver, at den unge Mand var kommen til en grundig Vækkelse, og hans høieste Lyst var til at tjene sin Herre og Frelser. I den Hensigt havde han besluttet at reise til Amerika for at overtage den kristelige Skolegjerning blandt de udvandredes Børn. Men hvad var nu her at gjøre? Jeg maatte reise efter Bestemmelsen, min Reise kunde ikke opsættes; og lade den unge Nykommer blive alene tilbage, naar Prestegaarden var lukket, fremmed og ukjendt som han var, og rundt om i Husene laa der syge, Det gik jo ikke an. Desuden vidste jeg, at de fleste Nykommere, som kom op til Muskego i den varme Sommertid, blev syge. Det eneste tilraadelige var at faa Rasmussen op til Clausen paa Rock Prairie. For denne vor kjære unge Nykommer vilde det være det allerbedste under de forhaandenværende Omstændigheder. Jeg beskrev ham derfor Veien til Yorkville Prairie, hvor Mons Aadland (Monsen) vilde tage sig af ham og bringe ham til Racine, hvorfra der gik regelmæssig „Stage" til Beloit, hvor Farmerne fra Luther Val-

ley næsten hver Dag kom ind med deres Oksevogne og kunde bringe ham til Clausens Præstegaard, hvor jeg haabede, at vi skulde træffes og saa i Forening raadslaa om, hvorledes den unge Mand for det første kunde komme til at arbeide blandt de stakkels forsømte Børn i Nybyggersettlementerne. Da dette var ordnet — som jeg syntes det allerbedste for den unge Rasmussen —, blev vort Hus i Muskego lukket, og vi kjørte vestover, mens Rasmussen spadserede østover til Yorkville Prairie. Men han kom ikke til Mons Aadland. Elling Eielsen, der havde et Bosted der ligesom paa Jefferson Prairie, mødte ham, før han kom saa langt som til Monsen, og han tog ham ind i sit Hus, og i den Stemning, som den unge Mand da var, havde Elling Eielsen saa let for at vinde ham for sig. Rasmussen kom ikke til Rock Prairie til Pastor Clausen; men han blev hos Eielsen og fulgte ham i Begyndelsen som hans Discipel. Saaledes gik det altsaa til, at Rasmussen ved sin Ankomst til Amerika blev sammen med Eielsen."

Dette Møde med Eielsen blev for Rasmussen af stor Betydning. Nogen særdeles gavnlig Indflydelse paa ham havde det ikke. Eielsen indplantede ham sin Uvilje og Mistanke mod de andre norske Præster, som dengang virkede i Amerika. Det var jo en almindelig Bekyldning baade mod Stub og Clausen, at de var Grundtvigianere, lærte Omvendelse efter Døden, saa at det havde ingen Hast

med at omvende sig her i Livet; det var tidsnok i den anden Verden, hvor man ikke var saa optagen af Byrder og Stræv som i Livet her. Præsteskabet bestod blot af døde Præster. Livet i Gud fandtes kun hos Eielsen og den, som fulgte ham, og Rasmussen, uerfaren som han var, tvilede ikke paa Sandheden af dette Skudsmaal, og Eielsen fandt i den unge, begavede Mand en kraftig Støtte baade i sin religiøse Virksomhed og i sin Opposition mod de norske Præster. Rasmussen fandt senere ud, at man kunde være Eielsens gode Ven, enten man var Baptist eller Metodist eller hvadsomhelst, blot man var en Modstander af de norske Præster. Paa dem saa Eielsen ned med stor Foragt allerede længe før han kom til Amerika, som skede i 1838.

Pastor Dietrichson paa Koshkonong tog han engang i Skjægget, idet han citerede de bekjendte Ord: Hør mig, Pabst, jeg være vil din Pestilents, mens jeg er til. Og man vil vide, at han var Mand for sine Ord.

Rasmussens Sind var alvorligt og i den første Tid heller mørkt end lyst. En af hans Venner sagde engang til ham: Du prædiker saa herligt Naadens Evangelium, men du selv synes ikke at bære ret Præget deraf: du klager og klynker jo saa ofte. Et Brev, som skriver sig fra hans første Ophold i Amerika, lader os kaste et Blik ind i hans daværende Sjæletilstand. Han skriver blandt andet til en Ven i Norge: „Ak, Tryghеden har jo taget skrækkelig Overhaand blandt Menneskene, og

Ondskab og Hoffærdighed er jo mangfoldig paa Jorden i disse Dage! Hvormeget er der af den sande og rette Kristi Efterfølgelse? Hvor mange er der, som ret vil erkjende sine Synder i en sand Jammer og Bedrøvelse? Nei, vi har stor Aarsag til at udraabe: Frels, Herre, thi de trofaste er blevne faa i Landet! Maatte vi da ihukomme vor Frelsers Formaning, naar han siger: Se op, og opløfter eders Hoveder, thi eders Forløsning stunder til. Ja, maatte vi ret blive afvænte fra Verden og de Ting, som er i Verden, fra vor Egenvilje og vort onde Kjøds Vilje og vende alt vort Sind indad til Herren og tragte efter hans iboende Naade, hvilken meddeles de sønderbrudte Hjerter, som ledige og tomme for Verdens Kjærlighed, og som udtømmet fra sig selv alene længes, hungrer og tørster efter Gud, hans Naade i Kristo og hans Billedes Oprettelse i Sjælen! Ak, hvad er dog Verden og de Ting, som er i Verden, andet end idel Forfængelighed, en Røg, en Damp, en Skygge, der hastigen bortfarer! Og lægger vi vore Hjerter til saadanne Ting, saa skiller vi os fra det høieste gode og føres da ikke tilbage til vort Udspring, til Gud selv, eftersom Herren ei kan indgaa i de Hjerter, som hænger ved Kreaturene. Ak, hvor stort og dybt er ei det Mørke, hvori vi alle formedelst Synden er faldne, og hvor skrækkeligt er ikke Sjælen med alle dens Kræfter bleven fordærvet og Synden undergiven! Visseligen maatte vore Hjerter gribes af Sorg og Smerte, naar vi betragter Følgerne af

det dybe Syndefald; thi se, Herren, den evige, store, almægtige Gud, som bor i et Lys, hvortil ingen kan komme, hvis Gjerninger er underlige og ophøiede, fulde af Visdom, Retfærdighed og Miskundhed, som regjerer og opholder alle Ting ved sit Kraftes Ord, som bor i det høie og hellige, og hvis Glans ei Menneskene engang kan taale, ligesom paa Sinai Bjerg — denne store Gud og ophøiede Majestæt skuer dog med Naade og Miskundhed ned til os arme og affaldne Skabninger, vil ei vor Død, men raaber venlig og indbydende til os: „Vender om, vender om I af Israels Hus; hvorfor vil I dø?“ Og ei nok hermed, men i hans enbaarne Søns Sendelse og Manddomsaanammelse, Lidelse og Død ser vi det største og skjønneste Bevis paa Guds inderlig ømme, medlidende og ubegribelige kjærlige Sindelag imod os arme, og hvor inderlig han vil vor Frelse, Liv og evige Salighed. Men se nu igjen — naar Hjertet tillukkes for saa stor en Naade og usigelige Velgjerninger, løfter sig ei op for at lære at kjende, ære og frygte, elske og tilbede en saadan Gud og Herre, men derimod nedgraver sit Sind i jordiske, sanselige og kjødelige Ting og deri søger sin Glæde og sin Sjælero, hvor skrækkeligt tager man ei da Guds Naade forgjæves, hvor forfærdeligt bedrager man ei da sig selv, og fra hvilke salige og herlige, uskattelige, himmelske gode Ting udelukker man sig da ei! Man udelukker sig fra den almægtige Guds Naade og Venskab, fra Kristi Retfærdighed, hans Lidelses,

Døds og Opstandelses Frugt, fra den Helligaands himmelske Oplysning i Erkjendelsen af Kristi usporlige Rigdom og alle Naadens og Salighedens Skatte og Liggendefæ i ham, fra den evige Fred, fra Sjælens Ro og Hvile i Kristi hellige Lidelse og Død, hans Saar og Vunder, fra Forsmagen paa den tilkommende Verdens Kræfter, fra Sjælens Længsel og Attraa efter det himmelske Hjem, fra det levende Haab, fra den himmelske Trøst under allehaande Kors og Lidelse, fra Tilliden til Gud, fra Dødens Rolighed, ja, fra den himmelske Salighed, fra Gud selv, som er al Godheds og Salighedens Kilde, og udenfor hvem der er idel Mørke, Jammer og Fortvilelse — fra alle disse Goder udelukker sig den, som har Verdens Kjærlighed i sit Hjerte, og som ei fremfor alle Ting begjærer Guds iboende Naade ved Troen paa Kristus. Og, naar man saaledes kan iblinde foretrække denne Verdens kortvarige Glæde fremfor Samfundet med Herren, er da ikke Mørket stort inden i os, og har da ei Synden skrækkeligt forblindet os? Jo, saaledes er det, enten vi nu selv synes saa eller ei, og dette har ogsaa den hellige David fundet, hvorfor han og beder: Oplys mine Øine, at jeg ei skal hensove i Døden; nemlig i den naturlige Død ei finde den aandelige og evige Død. Ak, maatte vi daglig betænke, at vi gaar i Fare, hvor vi gaar, og at vi er omringede af Snarer og Farer paa alle Sider, inden og udenom os, og betænke, at Tiderne er onde, og at Vanskelighederne er mange, som vil

hindre os i Løbet. Maatte vi ofte gaa ind i vore egne Hjerter, ransage os selv, blive stille med vort Hjerte for Guds Aands Virken og afvende vort Sind fra Adspredelse og Sindsforstyrrelse og holde ved i Længsel, Sukke og Bøn til Herren, saa skal han udføre vor Sag til en herlig Seir og lade os faa nyde Herrens Gode i de levendes Land og evindeligen synge hans hellige Navn Lov og Pris for Lammets Stol og Trone. Hvor meget ædlere er ikke Guds Kjærlighed end Kreaturenes Kjærlighed! Thi denne lukker Gud med sit Lys ude af Hjertet; hin fører Gud med alle Naadens Gaver i Kristo ind i Hjertet og stiller dets Længsel og Begjær; og jo dybere Gud fik føre os ned i vor egen Elendigheds Kundskab og Erkjendelse og Ydmygelse under hans vældige Haand og ned i Aandens Armod og Fattigdom, desto mere nedlod Gud sig med sin Naades overvættes Fylde i Sjælen; thi for de fattige, de sønderbrudte og fornedrede aabenbarer Herren sin Gunst og Naade i Kristo, som det heder: De tomme har han opfyldt med gode Gaver, men de rige bortviser han tomhændet; derfor burde vi for alle Ting kjende ret vor Nød og Jammer og komme ned i Aandens Armod og Fattigdom; thi alene der er Naadens Skatte at finde, ligesom det heder i et Salmevers:

O Gud, den Fred jeg finder,
Naar Længsels Taarer rinder
I Aandens Armods Muld.

Ja, maatte vi lære ret at afdø os selv og lade vor Natur gaa under og gaa ret ind i vore egne Hjerter, thi Auguſtin ſiger: „Mange har søgt Lys og Sandhed, men kun udvortes, hvor den ikke er; men de er tilſidſt komne ſaa langt bort fra ſig ſelv, at de ikke mere vender tilbage i ſig ſelv. Derfor har de heller ikke kunnet finde Sandheden, den de dog ſaa flittigen søgte.“ Og Tauler ſiger: „Sandheden er indvortes i Grunden, ikke udvortes. Hvo, ſom vil finde Lys og Klarhed i al Sandhed, den ſtanſe et lidet og give Agt paa ſig ſelv, paa denne aandelige Fødſel, ſom ſker ſaaledes i Sjælens Grund, at ikke alene Kræfterne, men ogſaa det udvortes Menneſke deraf bliver oplyſt, thi ſaaſnart Gud rører Sjælens Grund med ſin Sandhed, ſaa udgyder ſig ogſaa i Kræfterne et Lys og lærer et Menneſke mere og bedre, end han af alle Folk udvortes kan blive lært. Men nu vil Gud, naar han ſkal virke ſin Fødſel, ikke have en urolig og adſpredt, men en ganſke rolig, ſtille og ledig Sjæl, i hvilken intet uden han alene er, og ſom ei begjærer eller ønſker noget andet end Gud alene ſom deres Herre og Skaber.“

Ja, jeg tror og holder for, at naar Herren ſaaledes fik afvende vort Sind fra Kreaturene og vort eget og blive ret indvendt i vore Hjerter, ſaa ſkal vi og mere faa erfare den himmelſke Oplysning og de himmelſke Kræfter mere at røre ſig i vort indre. Da vil vi lære at kjende, hvad Sangeren mener, naar han ſiger:

Far vel, min Sjæl, i Jesu Sides Vunde,
Du har saa klar en Himmel i hans Saar;
Der roer og boer du glad som Fugl i Lunde;
Med ham, Guds Lam, som Brud forenet staar.
De dybe Naglesframmer,
Saa tidt jeg søger dem,
Fordriver snart min Jammer.
Ja, o min Ro og rette Brudekammer,
Trods Nød og Død der er mit rette Hjem.

Luk ind, mit Sind, Guds Søns Forløsnings Rige!
Udbryd i Fryd og smelt i Længsel hen;
Hvad vil jeg til saa stor en Naade sige:
Foragt blev lagt fra mig paa Gud igjen!
O Gud, den Fred jeg finder,
Naar Længsels Taarer rinder
I Aandens Armods Muld.
Jo mer du ser min Blusels Graad paa Kinder,
Af Trøst og Lyst du skjænker Kalken fuld!

Idet jeg nedskriver dette, maa jeg beskjæmmes over, hvor langt jeg selv er borte derfra; men dog kjender jeg Længsel og Attraa efter saaledes at komme ud fra mig selv og faa mit Hjerte løst fra alle Baand og Snarer og alene stillet og rettet til det evige. Ak, hvor meget, ja, hvor mange tusende Gange ædlere, saligere og dyrebarere er ei Aandens Liv i Guds Søns Tro og Sindets Tragten efter det himmelske og evige, end det kjødelige Liv i Verdens Kjærlighed, Ære og Anseelse og Sindets Begravelse i de jordiske og forfængelige Ting! Ja, Herren give os Naade til at udvælge den gode Del, som aldrig skal tages fra os, og til at forsmaa denne

Verdens Høihed og Glæde, hvoraf alt er idel, idel Forfængelighed og kun som en Skygge og et forbifarende Veir. Ak, hvor saligt, om vi maatte opnaa Maalet og synge Herrens store Navn evindelig Lov og Pris!"

Efter en Tid at have fungeret som Skolelærer ved Neenah i det nordlige Wisconsin drog han Vaaren 1852 paa sin Fod ned til Lisbon, Ill., hvor han havde flere bekjendte, som havde stor Tillid til den unge Mands kristelige Alvor og Nidkjærhed. De havde anmodet ham om at komme til dem for at holde Skole og tale til deres Opbyggelse i Tro og Kjærlighed. Veien var lang, men han var let paa Fod og fulgte Indbydelsen. Han tog sig med Iver af Religionsskolen og talte Guds Ord i Skolehusene og Privatboliger og det til ikke liden Velsignelse. Man vilde have ham til Præst, men Rasmussen følte, at han til den Gjerning trængte større Uddannelse, end han sad inde med, og forlangte af Menigheden et Aars Permission eller mere for at uddanne sig til Præstegjerningen. Dette blev ham indvilget. Han drog da til Fort Wayne til det derværende praktisk-teologiske Seminar, tilhørende Missourisynoden. Det kom ham tilgode, at han i Norge havde lagt sig efter det tyske Sprog, saa at han straks uden Vanskelighed kunde følge med i Undervisningen. Rasmussen benyttede sin Tid vel; han vilde gjerne have været længere ved Skolen end det ene Aar, men Menigheden i Lisbon begyndte at blive utaalmodig, og han blev nødt til

at afbryde sine Studier. Hans Lærere havde ogsaa gjerne seet, at han blev der længere, men paa Grund af Omstændighederne gav de ham et Afgangsbevis, paa hvilket han og efter Kald af Lissbon Menighed blev ordineret Palmesøndag 1854 af Dr. Sihler.

I Fort Wayne vandt han frem til mere kirkelig Holdning og en klarere Indsigt i Evangeliet. Guds frie Naade i Kristo kom mere og mere til Forstaaelse, og hans Forkyndelse, som hidindtil mere havde været præget af Lovens tunge, strenge Aand, blev mildere og lysere. Det er Gudsbarnets Tale, som, efter selv at have vundet frem til Hjertets stille Fred i Kristo, lokkende og dragende søger at faa andres Øine opladte for Herligheden i Kristo Jesu Aasyn.

Han vandt mange Venner i den Tid, han var ved Skolen, blandt Tyskerne, saavel blandt sine medstuderende som andre. Prof. Cramer omfattede i hele sit Liv Rasmussen med faderlig Kjærlighed. Et Brev, han modtog paa denne Tid fra en Prestekonferens i Milwaukee, vidner ogsaa om den Høiagtelse, i hvilken han blev holdt. Det lyder som følger:

„Ærværdige, elskte Broder i Herren!

Naade være med eder og Fred fra Gud vor Fader og den Herre Jesus Kristus!

Det geraader os, de forsamlede Brødre, tilhørende den evangelisk lutherske Synode af Missouri og Ohio og andre Stater, nordre Distrikt, til ikke liden Trøst, at vi i Dem tør hilse Begyndelsen til

et inderligt Samfund og kjærligt Samarbeide af den nordiske og tyske lutherske Kirke i Amerika i disse sidste bedrøvelige Tider.

Saa ofte vi hører, at den nordiske lutherske Kirke udvider sig udadtil, saa ofte vi hører og ser, hvilken alvorlig Iver denne Kirke udvikler gjennem sine Præster og Menigheder i Ord og Skrift, i Handling og Lidelse for Guds Rige, glæder vort Hjerte sig, og den Tanke gjør sig gjældende: man maa dog søge Samfund med dem, med hvilke man staar paa samme Tros Grund baade ved Fædrenes som egen Bekjendelse. Dette sidste ved vi i Besynderlighed at være Tilfældet, hvad Dem angaar, kjære Broder, som personlig er kjendt af ikke faa af vore Brødre og af os alle i Kristo Jesu, som De og vi har kjær, som De og vi vil bekjende, bekjende med alle Brødre, bekjende for Verden, bekjende ligeoverfor alle Sekter og falske Brødre. Gud være lovet, vi ved det, vi er enige med Dem, thi De var jo for ikke lang Tid tilbage i særlig Henseende en af vore, da De blandt os i vort Seminar i Ft. Wayne med glad Iver drev det teologiske Studium, og hvad De der og i andre Skoler til Gudfrygtighed har erkjendt og modtaget af guddommelig Lære, udstrør De nu med tro Kjærlighed til den Herre Kristus som en forhaabningsfuld Sæd for at befordre hans Rige blandt Deres Folk. Denne Enighed, som Gud har virket i Deres og vore Hjerter, maa vi ikke lade uvirksom, og vi bevidner Dem, kjære Broder, gjennem denne Skri-

velse, hvor hjertelig vi glæder os ved, at vi under Nutidens tunge Kampe tør række Dem Broderhaanden; vi gjør det saa ærligt og oprigtigt, som fordum vor salige Mühlenberg pleiede Aandens Enhed i Fredens Baand med de svenske Brødre.

Vi ved, under hvilke Vanskeligheder, under hvilke Kampe De med Deres lille Hob som vi har at arbeide, forat Guds Rige maatte komme; vi ved, hvilken Haan og Foragt De ligesom vi har at bære; vi ved, at De ligesom vi kun ved Guds Naade kan blive opholdt i Guds sande, rene Lære, saadan som den er nedlagt i vore Fædres Bekjendelsesskrifter, og vi beder al Barmhjertigheds Fader for Dem og med Dem, at han vil gjøre sin kostelige Forjættelse sand: Frygt ikke, du lille Hjord, det er eders Fader behageligt at give eder Riget.

Gjerne havde vi allerede ved denne nærværende Forsamling hilset paa Dem personlig, men da det allerede lider mod Enden, og for denne Gang enhver af Brødrene atter drager hjem til sit specielle Virke, saa beder vi Dem, kjære Broder, desto hjerteligere, at De med, om muligt, ogsaa andre nordiske Brødre vil bivaane vor næste Synodalforsamling, som, om Gud vil, holdes den anden Uge efter Pinse i Detroit, Mich.

Herren velsigne Dem og Deres Menigheder og føre os alle til sand Enighed i Tro, Lære og Bekjendelse.

Vi hilser Dem alle med hjertelig Broderhilsen;

Deres i Kristo forsamlede Medlemmer af den evangelisk lutherske Synode af Missouri, Ohio, osv.

Paa Forsamlingens Vegne,
Ottomar Fürbinger, Præses.
Fridrich Lochner, Sekretær.
Milwaukee, 13de Juni 1855."

Rasmussen som Præst blandt Ellingianerne.

Rasmussen syntes tidligt at have følt Nødvendigheden af, at hans Samfund blev mere befæstet i den lutherske Tro og Bekjendelse; ved det Aarsmøde, som blev holdt i Lisbon 17de Juni 1854 og følgende Dage, var han valgt til Sekretær, medens Eielsen fungerede som Formand. Efterat man havde besluttet Oprettelsen af et Seminar til Uddannelse af Præster og Skolelærere og truffet de første Foranstaltninger til at realisere samme Beslutning, henledede Rasmussen Forsamlingens Opmerksomhed paa Dr. Rudelbachs Skrift om Sakramentordene, besynderlig om den Del, som handlede om Forsagelsen ved Daaben, hvis kirkelige Berettigelse Rudelbach bevidner. Derfra gik Rasmussen over til at omtale Konkordiebogen, hvis Afhandling om den hellige Nadvere han oplæste; han benyttede Leiligheden til at lægge Forsamlingen paa Hjerte den Nytte og Velsignelse, de kunde have af at gjøre sig vel bekjendt med den lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter overhovedet som en rig Kilde til kri-

stelig Indsigt i den rene og sande Lære og som et Værn og Værge mod alle de Sekter og Partier, hvoraf man i dette Land fandt sig omgivet. Han synes at være bleven rent begeistret, da han kom ind paa dette Kapitel: „Skam og Skjændsel vil blive alle dem tildel, der falder fra den rene Sandhed og handler som Forrædere mod den lutherske Kirke. De skal paa hin store Dag, da Herren vil komme igjen, se den store Skare af Sandhedsvidner, som har her i Tiden aflagt den gode Bekjendelse og stridt for Sandhedens Sag, skinne som Solen, men selv staa brændemerkede som afvegne og frafaldne." Ja, han drev det dertil, at alle den lutherske Kirkes symbolske Bøger blev tilføiet den første Paragraf i Konstitutionen; der havde fra først af kun staaet de apostoliske Trosartikler og den augsburgske Konfession. At de var egte Lutheranere skulde slaaes fast. Han gjorde tillige opmerksom paa en anden Paragraf i Konstitutionen, der handlede om Kirken, hvor der ikke var gjort Forskjel paa, hvad Kirken i egentlig Forstand var, og paa, hvorledes den aabenbarer sig i Verden. Man enedes om, at der burde ske en Rettelse, men ingen Rettelse blev gjort; det blev halet ud, thi Eielsen likte ikke nogen Forandring heri; han var Diplomat nok til ikke at sætte sig derimod, da han forstod, at Stemningen paa Mødet var for en Rettelse; men, kommer Tid kommer Raad, og ved et senere Møde satte han sig med al Kraft imod nogen Forandring, da han mente, at det vilde være

at stille sig lige med Verden og lade det urene komme ind i Jerusalem.

Idet Rasmussen bragte Summen af Mødets Forhandlinger frem for Offentligheden, ledsagede han det med følgende kraftige Henvendelse til Medlemmerne af sit Samfund: „Idet at disse „Forhandlinger" herved omsendes til eder, kjære Venner, som med os finder eder forbundne paa den gamle, gode Bekjendelse, som af de hellige og af Guds Aand oplyste Fædre er os overantvordet, kan jeg ikke undlade at ledsage samme med en Opmuntring til eder alle om at blive faste hos Herren og hans Naades Ord og ei lade eder afdrage fra den sunde Lærdoms Form, hvis Bibeholdelse er os af saa stor Vigtighed, hvis vi ei skal omtumles som Rør for Vinden af hvert Lærdoms Veir, som blæser op nu i disse fortryllede Tider. Stor Aarsag har vi, Venner, til at takke Gud, ja, paa vore Knæ og paa vore Ansigter at love og takke ham for, at han har ladet os faa beholde sit Ord rent og purt iblandt os her; ja, det er en større Naade, end vi skjønner paa, en langt større og dyrebarere Gave end Sølv og Guld, hvor glimrende dette end synes for mange at være. Lader os vogte os for, at vi ei ved Utaknemmelighed selv forspilder denne store Naade, som Gud har ladet os vederfares; thi Guds Ord vidner udtrykkelig, og Erfaring stadfæster det samme, at der, hvor Herrens Ord foragtes, der sender og Gud som Straffedom herfor kraftige Vildfarelser over samme og flytter sit Ords Lysestage fra

samme Sted. Nu kunde vel nogle tænke og mene, at her i Landet er ei saa stor Fare herfor, da Guds Ord, den hellige Skrift, dog er her baade meget udbredt og tillige yndet. Men, kjære Venner, lader os se til, om de, som saaledes fører den hellige Skrift, ogsaa fører den rettelig, og om de har den sunde Forstand deri; thi en Fordreining, en Forvanskning af Skriften efter eget Tykke og Fornuftens Dom er ligesaavel Ordets Foragt, som slet ikke at bryde sig noget derom. Hvor mange Partier findes ei her, som vel beraaber sig paa den hellige Skrift, ja, foregive, at de ei vil vide af noget andet end blot Skriften, men dog har et aldeles falsk Begreb saavel om Saliggjørelsens Orden som om dens Midler, saavel om Omvendelse som om Tro og Tros Vei, ja, som med Skriften modsiger Skriften, idet de i deres Hjerters Blindhed og Vildfarelse udleder en falsk Mening og Forstand af Skriftens Ord. Men, hvorledes skal vi komme til Vished om, hvem som fører Ordet rettelig? kunde nogen af eder spørge. Jeg svarer: Besvarelsen herpaa burde ei være os fremmed, vi, som regner os som lutherske kristne og tilhører den lutherske Kirke; thi som saadanne burde vi vide, at den rene Lære, saavel i dens Helhed som i dens Enkeltheder, allerede er fremstillet af vore troende, af Guds Aand oplyste Lærefædre og nedlagt i vor dyrebare lutherske Kirkes herlige Bekjendelsesskrifter. Hvilken sund Forstaaelse af Ordet, hvilken Klarhed og Bestemthed i alle vore kristelige Troslærdomme finder vi

ikke udtrykt i vor Kirkes Hovedsymbol og Banner, „den uforandrede augsburgske Konfession", og tillige i vor usatterlige og uforlignelige lille Katekismus! O, lader os nøie randsage disse vor Kirkes herlige Bekjendelsesskrifter og nøie prøve, om de Forklaringer og Udlægninger af Ordet, vi hører, stemmer overens dermed eller ei. Lader os ei være blandt dem, som i egen Opblæsthed og Indbildning mener sig at have faaet et større Lys, en større Indsigt i Herrens Ord, end vore troende Fædre, og som derfor ei vil antage mere af deres Vidnesbyrd, end hvad der efter deres egne kloge Hoveder synes at være antageligt. Nei, lad os heller anse os som Børn og dem som Fædre, af hvem vi trænger til at lære, og gjør vi det, da skal vi ogsaa erfare, at de har havt Aandens Lys i en mere end almindelig Grad, og at deres Vidnesbyrd er Sandhed. Det er vigtigt for os ei alene at ønske og stræbe efter, at et mere aandeligt Liv maa virkes i og blandt os, men ogsaa, at den gode Bekjendelse, den rene Lære, maa følge Haand i Haand dermed; thi hvor et ved den rene Lære virket aandeligt Liv fremtræder, der bliver der ogsaa et sundt aandeligt Liv, som viser sine gode Frugter i sand Ydmyghed og Selvfornegtelse. Men hvor et paa en usund Bekjendelse grundet aandeligt Liv ytrer sig, der viser det sig jo at være et usundt Liv, som bryder ud i mange slemme Udvekster og viser Frugter ei af Jesu ydmyge, sagtmodige Sind, men af Lucifers høie og opblæste Sind. Bærer derfor, kjære Ven-

ner, Omsorg for Bibeholdelsen af den rene Lære og skyr Samfund med dem, som afviger fra samme; thi saadant anstikker snart og fører sine skadelige Følger med sig. Os er, saavel gjennem vore troende Fædres Skrifter som gjennem vor Kirkes symbolske Bøger overtantvordet en Bekjendelse saa dyrebar, saa kostelig, saa herlig, at vi ei behøver at se om til andre for at lede efter noget bedre; thi det vil vi aldrig finde. Paa den Bekjendelse har mange Sandhedsvidner ladet deres Liv og er derpaa med Sang og Frydeskrig gangne i Døden; paa den Bekjendelse har Mænd staaet som Pontoppidan, Jersin, Brorson, Francke, Spener, Møller, Scriver, Paul Gerhard, Johan Gerhard, Arndt, Chemnitz, Luther tilligemed hans mange samtidige Venner; og hvorfor skal jeg opregne flere? Vi har jo en hel Sky med Sandhedsvidner omkring os, der har staaet paa samme gode Bekjendelse baade i Livet og i Døden. Hvad Beroligelse og hvad Trøst er det ei nu for dem, som i saadanne forvirrede Tider, som nu er, er satte til at forkynde Ordet og forvalte de høiværdige Sakramenter, naar de ved Udøvelsen heraf kan tænke og sige: Saaledes som dette vort Barn nu døbes er ogsaa de i Kirken hidtilværende troende, ja, selv de af Gud udvalgte største Redskaber, bleven døbte, som senere har annammet Aandens Gave i mer end almindeligt Maal, og til hvis Lære Herren har bekjendt sig at være medvirkende, og saaledes ogsaa ved Kirkens andre gode Ting kan man da vide sig at staa i Enighed

med hele den rettroende Kirke lige fra Apostlernes Tid og nedefter indtil vore Dage. Derfor, kjære Venner, lader os ydmygelig takke Gud for denne os meddelte Naade og anraabe ham, at han fremdeles vil lade os beholde sit Ords Lys til at skinne for os i dette Mørke, og at vi maatte blive fast ved samme til vor sidste Ende. Men forat dette maa ske, saa lader os ogsaa pryde vor Bekjendelse ved en hellig og kristelig Vandel, saa at vi lader Guds saliggjørende Naade tugte os til at forsage det ugulige Væsen og de verdslige Lyster og at leve gudeligen og retfærdigen i den nærværende Verden. Thi hvad kunde det hjælpe os, om vi beraabte os paa og pukkede paa, at vi havde den rene Lære, naar vi ei fulgte den samme i Troens Lydighed? O, da vilde vi jo falde under desto større Straf og Dom, end om vi havde været uvidende om samme. Nu, Herren, den naadige og barmhjertige Gud hjælpe os da til baade at erkjende Sandheden og at adlyde Sandheden; han forlene os ogsaa Naade til at forenes i en ret broderlig Kjærlighed med hverandre, at sørge for hverandres timelige og evige Vel, saa at vi efter endt Strid herneden maatte findes med den frelste Skare for Guds Stol og Trone, og der med nye Tunger faa istemme det store Halleluja. Amen.

Eders i Kristo forbundne Ven og Broder

P. A. Rasmussen."

Skolen i Lisbon, III.

Elling Eielsen havde intet Organisationstalent, ja, han bekymrede sig igrunden ikke om noget Samfund. Hans Tanke var nærmest at vække de enkelte Sjæle ved en kraftig Bodsprædiken og saa forresten at overlade Fremtiden til sig selv; paa teologisk Lærdom havde han ingen Tro; den betragtede han meget mere som farlig og en Hindring for aandeligt Liv. Rasmussen derimod forstod, at skulde der være nogen Fremtid for dem, saa maatte der sørges for en ordentlig Uddannelse af Præster; man kunde i Længden ikke hjælpe sig med Personer af Eielsens Type, djærv, paagaaende, men ogsaa særdeles uvidende og borneret. Den opvoksende Slegt krævede ogsaa mere Hjælp, end Forholdene kunde byde dem. Man maatte danne et Samfund, oprette en Skole, som i dette Samfund havde sit Rygstød, et Samfund af Menigheder, i hvilke der herskede kirkelig Orden; sørge for Børnenes Undervisning, thi Erfaringen havde længe stadfæstet, med hvilken Letsindighed — for at bruge et mildt Udtryk — Eielsen gik frem ved Konfirmationen, og Børnenes Undervisning forøvrigt syntes ikke at ligge ham paa Hjerte.

En af P. A. Rasmussens første Bestræbelser, da han havde sluttet sig til Eielsens Samfund, var derfor at faa en Skole igang til Uddannelse af vordende Præster. Man vilde begynde i det smaa og med Tiden øge paa, indtil Skolen kom i den

bedst mulige Virksomhed. Eielsen var ikke meget inde for denne Plan; hans Ide var at tage Præsterne uden videre ud af Lægfolket, hvis det viste sig, at deres Hjerte var for Herren, og at de havde ialfald „nogen profetisk Gave"; lidt Lærdom kunde kanske ikke skade, men megen var farlig og derfor ikke værd at stræbe formeget efter. Imidlertid, der var dem i Samfundet, som indsaa baade Nytten og Nødvendigheden af Rasmussens Ide, og disse fik Overtaget, saa en Skole blev oprettet, for hvilken Stedet skulde være Lisbon, Ill., og Rasmussen fungere som Lærer og Bestyrer. Rasmussen udtalte sin Villighed til at overtage dette Hverv saa godt han kunde; ingen af de andre Præster besad den første Betingelse til at overtage en Lærers Stilling. Men Rasmussen var Ungkarl, og der skulde være en Boardingskole, hvor Eleverne skulde have Logi og Kost i Skolebygningen, og der maatte en Husholderske til. Han havde i længere Tid havt et godt Øie til Miss Ragnild Holland, Datter af Sjur Holland i Bluemont, en lyshaaret, høi og slank Pige, vakker af Udseende og dertil forstandig og from, og han henvendte sig nu til hende, efter at have indhentet Forældrenes Tilladelse, med Forespørgsel, om hun vilde blive hans Hustru, hvortil hun da ogsaa indvilgede. Man skal ikke finde megen Erotik i hans Frierbrev, men dersom to Mennesker har holdt af hinanden og holdt trofast sammen, saa var det disse to.

Samfundet havde bevilget $2000 til Skolebygning. Fire Mil vestenfor Lisbon Kirke laa der en Bygning, som var indrettet til et Hotel. Komiteen kjøbte denne Bygning med tilhørende Land for $1800. Nedenstaaende Billede er taget af Bygningen, som den nu ser ud. Den var ikke saa stor dengang; der er senere gjort en Tilbygning til det oprindelige Hus; men den gav dog efter ringe Leilighed Plads for Bestyrerens Familie og Skolens Elever, som beløb sig til tre. Disse var Olaus Landsværk, Søn af Kirkesangeren John Landsværk, samt Brødrene Syver og Bjørn Holland. Der var ingen anden Lærer end Rasmussen, som tilmed ofte var fraværende for at tilse de spredte Menigheder. Imidlertid sparede han ikke Flid eller Møie med sine tre opvakte Disciple; men Præster blev ingen af dem, dertil var Skolens Eksistens for kort. Man havde ikke mange Fag ved Skolen: Kirkehistorie, Retskrivning, norsk Grammatik og lidt Stiløvelse, hvortil kom Gjennemgaaelse af den augsburgske Konfession, som han lod dem lære udenad. Skoleaaret begyndte i Oktober Maaned 1854 og sluttede den 1ste Mai 1855, og det for godt. I samme Aar nemlig holdtes Aarsmødet i Primrose, Wis., der tørnede Aanderne sammen i Anledning af den Paragraf i Konstitutionen, der handler om Optagelse i Samfundet og Menigheden. „Eftersom intet urent eller syndigt kan komme ind i det himmelske Jerusalem, saa skal ingen optages i Menigheden uden at være omvendt eller paa

Omvendelsens Vei." Denne Paragraf var Eielsens Kjæledægge. Flere havde imidlertid faaet Øie for det misvisende i den og støttede Rasmussen i hans Forsøg paa at faa denne velmente, men dog i sine Konsekvenser farlige Paragraf forandret. Eielsen satte sig imod med Næb og Klør, og da

Seminarbygningen i Lisbon.

ingen af Parterne vilde vige, spaltedes Samfundet, og dermed var ogsaa Skolens Skjæbne afgjort; den blev opløst. Eiendommen blev solgt, og Bidragsyderne fik sine Penge tilbage, Eielsen paa Forlangende endog med Renter.

I Oktober 1850 var hin Konstitution vedtagen, som for Fremtiden skulde danne Foreningsbaandet

mellem Elling Eielsens Venner. Den blev undertegnet af 36 Personer. Elling Eielsens Navn staar øverst og har Tilføielsen Præst. Hans Navn staar i en Linje for sig selv. Det sidste Navn er P. A. Rasmussens.

Denne Konstitution er bleven gjort til Gjenstand for megen Kritik, og det er ikke vanskelig at paavise Feil og Mangler ved den. Men man bør heller ikke forglemme, at det var det første samlende Forsøg paa en Samfundskonstitution. Andre af samme Art har heller ikke altid udmerket sig ved den forønskede Klarhed ved deres første Tilblivelse. En Ting skal man ialfald medgive, at der fremgaar af dette Dokument, at det var Forfatterens alvorlige Hensigt at fremme et kristeligt Liv, og at de „søgte saavidt muligt oprettet og bevaret et Samfund, hvori der skulde herske kristelig Tugt". Der er en Sammenblanding af Samfundskonstitution, Menighedsorden og kristelige Leveregler, men som dog samtlige bærer Præget af kristeligt Alvor i al deres Ubehjælpsomhed. Dens Svaghed er tildels den Vandskræk, der gaar gjennem dette Dokument for teologisk uddannede Præster. De følte, de ikke kunde undvære det kirkelige Embede; men dannede, kundskabsrige Præster var de bange for; de kunde trykke Lægmænd ned; derfor maatte de saa lidt som muligt være forskjellig fra dem i Uddannelse og Kundskaber. Havde en godt Snakketøi, fik han se „til at faa de nødvendige Kundskaber saaledes, som Omstændighederne tillader det"; det er Eielsens Aand,

som her gjør sig gjældende. De norske Præster fandt ikke Naade for hans Øine. En anden Skrøbelighed ved dette Dokument er den paa enkelte Hold ikke usædvanlige Mening, at man kan afgjøre, hvem hører Guds Børn til og hvem ikke, og det egentlige afgjørende bliver ialmindelighed dette: Hører han os til eller ikke?

Eielsen var ikke særdeles interesseret for dette Samfundsdokument; de Forandringer, som man nu og da foreslog, gik han gjerne med paa. Kun hvor det gjaldt den Paragraf om Optagelse i Menighed og Samfund — om at intet urent skulde komme derind — var han sterkt paaholdende, og da man atter engang foreslog en Forandring heri, gav han sit alvorlige Mishag tilkjende i disse Ordelag: „Naar Flugua ser noko reint og kvit, saa kan ho ikke hjælpe sig; ho maa reie det te." Imidlertid, saalænge Troen paa Eielsens hellige Nidkjærhed varede, bar Rasmussen og mange med ham over med Eielsens Paastaaelighed og disse og hine Udbrud af Raahed, som gav sig tilkjende; men jo mere Glorien om Eielsens Hoved falmede, desto mere voksede Afstanden mellem Rasmussen med flere alvorlige kristne og Eielsen; man blev nemlig mere og mere opmerksom paa, at Eielsen ikke var forsigtig i sin Opførsel; han førte ikke den Vandel, som var en kristen og en Ordets Tjener værdig. Rasmussen paastod, at Eielsen blandt andet tog sig en Taar over Tørsten. Afholdsprincipet var ikke stort drøftet i de Dage, og man saa ikke paa Nydel-

sen af sterke Drikke med de samme Øine som nu; men et var man dog enig om, en kristen maatte ikke drikke sig drukken; Rasmussen fortalte engang i manges Paahør, at han saa Eielsen ligge døddrukken i en Vognbox, og da brast den sidste Rest af Kjærlighed og Agtelse, som endnu var igjen hos ham. Skal man slutte af en Ytring, som senere hen faldt fra Eielsens Mund, saa stod Rasmussens Aktier heller ikke høit hos ham; han sagde engang: „Rasmussen, som altid har faret med Fusk og med Fant, drog afsted med Skolen og alt sammen." Sagen var vel den, at Eielsen følte sig trykket af den andens Overlegenhed, og da han ikke længer kunde bruge ham som sit Verktøi, vilde han ogsaa gjerne blive ham kvit, og det var jo nokaa rimeligt. Rasmussen var, da der truedes med Brud, i stor Nød; han vidste ikke, hvordan han skulde bære sig ad; hvad vilde der blive af Partiet, hvis Eielsens Person blev blotstillet? Vilde det hele ikke faa Udseende af Misundelse, af Mangel paa taalmodig Kjærlighed? I sin Nød henvendte han sig til Prof. Walther, som sendte ham følgende Svar:

Concordia College, 13de Mai 1856.

Min dyrebare Broder!

Deres kjære Brev af den 5te i denne Maaned har jeg modtaget. Jeg ser med Bedrøvelse, hvilken Kræftskade eders hele Synode lider af; det er min faste Overbevisning, at i dette Tilfælde bør den hellige Apostels Ord bringes i Anvendelse:

Udstøder den onde fra eder selv, 1 Kor. 5, 13. Alt maa ske i streng, kristelig Orden; har Eielsen offentlig syndet, saa maa han ogsaa offentlig bestraffes; det er en Sag, som hører hjemme under eders Synode; her maa hans Forseelse blive nøie undersøgt, og bliver han da ved troværdige Vidner overført, at han ved aabenbar Synd har gjort en stor Forargelse, der selv for Verden aabenbarer ham som fremmed for Kristus, saa maa han blive af Synoden udelukket fra eders Samfund. Først maa han naturligvis formanes til Bod, men selv om han tilsyneladende gjør Bod, maa han dog alligevel ikke blive taalt som Prædikant i Synoden, 1 Tim. 3, 7; men skulde han, hvad Gud i Naade forbyde, vise sig ubodfærdig og halstarrig, saa er hans Udelukkelse desto vigtigere og mere nødvendig. Er Udelukkelsen skeet af Synoden, saa skal dette meddeles Hr. Eielsens Menighed samt Grundene derfor og opfordre ogsaa denne at forfare med Hr. Eielsen paa en kristsømmelig Maade. Til disse Forhandlinger bør den tilkalde en af de andre Pastorer, ved Vidner overføre Eielsen hans Skyld, og selv om han erklærer sig villig til Bod, afsætte ham fra hans Embede, fordi hans Skyld er en grov Forargelse, hvorved Herrens Hjord bliver forstyrret. 2 Sam. 12. 14. Men viser Hr. Eielsen sig forstokket, saa maa han blive sat i Ban og negtet Sakramentsamfund indenfor eders Samfund. Matt. 18. 17. 1 Kor. 5, 9—11.

Gud give Dem i dette Elende et kraftigt Mod, Visdom og Klogskab, som er fra oven, den Kjærlighedens Nidkjærhed, som ogsaa idag Hjerterne ofte mangler, og Enighed i eders Menigheder til en Gud velbehagelig Handlemaade. Tab ikke Modet for denne Hobs Skyld, saa gaar det nok.

*

Om nogen Udstødelse blev der imidlertid ikke dengang Tale, da Mødet i Primrose, Wis., om Sommeren 1856 samme Aar blev Vidne til, at Rasmussen og Eielsen skiltes for godt.

Ved Mødet i Primrose søgte de agtede og ledende Mænd at bringe et Forlig istand mellem Elling Eielsen og Rasmussen; men Kløften var allerede da for dyb. Striden blev bragt op for Mødet, og der reistes adskillige Anklager imod Eielsen af temmelig graverende Natur; foruden Rasmussen var det især gamle Gudmund Strand, som tog Eielsen under alvorlig Tugt. At Forsamlingen har fundet de fremsatte Anklagepunkter overensstemmende med Sandheden, synes at fremgaa deraf, at Gudmund Strand blev valgt til Formand for Mødet; men at man heller ikke har været saa ganske tilfreds med Rasmussen, aabenbarede sig, da der var Tale om at vælge Sekretær for Mødet. Rasmussen havde tidligere fungeret som saadan, nu blev en Mand ved Navn Ole O. Berg valgt til at forrette som Sekretær. Eielsen fandt, trods de fremsatte Anklagepunkter, sin Støtte i dem, der med ham ingen Forandring vilde vide af i Kon-

stitutionen, særlig i det Punkt, som handlede om Medlemskab, og saaledes dannedes til mange fromme Mænds Sorg to Leire med hver sin Høvding, og Enighed blev ikke heller senere hen opnaaet.

Jeg vil her tillade mig at føie dette til. Man maa ikke glemme, at Eielsen begyndte sin Emissærvirksomhed efter alt, hvad Menneskeøiet kunde se, som en sand kristen. Der var Alvor i Manden og alvorligt Begjær efter Sjælenes Frelse. Hans Svaghed skal tjene til Advarsel og ikke til Spot. Hans Død var hverken Hyklerens eller den frafaldnes Død; han døde med den Bøn paa sine Læber, den første Bøn, han havde lært ved Moders Knæ: Gud bøie mit unge Hjerte til en sand Gudsfrygt og Kundskab, at leve kristeligt og dø salig. Gud bønhøre min Bøn for Jesu Skyld! Amen!

Forhandlinger med den norske Synodes Præster.

Der blev efter tidligere Beslutninger et Møde mellem Pastor P. A. Rasmussen og Eielsen paa den ene Side og Pastorerne H. A. Preus og A. C. Preus paa Synodens Vegne paa den anden Side. Hensigten var at komme til Forstaaelse af, hvad der hindrede de to Parter fra Samarbeide og mulig Sammensmelten. Der var ikke saa liden Bitterhed i Sindene, dels fordi den gjensidige Be-

handling af ledende Personer ofte havde været overmodig og lidet sømmelig i enhver Henseende, dels fordi Udtrædelse af Synodens Menigheder foranlediget ved bitre Udfald og strenge Domme over Præst og Menighed var begyndt at blive mere og mere hyppige. Men Mødet selv synes at være foregaaet med Ro og Sindighed.

Rasmussen havde ikke stor Lyst paa Forening; dels laa vel den af Eielsen nedlagte onde Mistænksomheds Sæd paa Bunden af hans Hjerte, dels mente han, at der ialfald i et for ham alvorligt Spørgsmaal ikke var den forønskede Enighed. Rasmussen havde erfaret Velsignelsen af Lægmandsvirksomheden i det gamle Land, han havde som Lægmand selv arbeidet i Guds Kirke og det ikke uden Frugt; men den norske Synode havde efter Forlydende ikke synderligt tilovers for den Virksomhed, ja vilde man tro, hvad Folk i Almindelighed sagde, saa blev den seet ned paa og fordømt som Indgreb i en fremmed Bestilling. At de norske Præster just ikke havde det bedste Øie for Lægmandsvirksomheden paa de Tider, er nu ikke saa underligt; det var ikke blot den forskjellige Opfattelse af den Augsburgske Konfession, Art. 14; men de Lægmænd, som da brugte at reise rundt, havde enten intet godt Ord at sige om Geistligheden, men rev ned paa den efter bedste Evne saaledes som Eielsen, eller ogsaa var de mere eller mindre baarne af Metodismen eller andre Sekt-

samfund, saa at en Lægprædikant og en Sektmager var omtrent ensbetydende Begreber.

Lægmandsvirksomheden kom dog ikke synderlig paa Tale ved dette Møde. Rasmussen og hans Venner ankede som tidligere over Forandringer i Ordlyden i Daabsformularen; man havde smuglet Ordet „almindelig" ind og læste „den" foran det andet Trosled istedet for en. P. A. Rasmussen og hans Parti mente, at det at indskyde „almindelig" ikke alene var uberettiget, fordi det var mod Symbolets gamle Ordlyd, men ogsaa upassende, fordi „almindelig" kunde jo betyde det samme som „uren". Efter nogen Snak frem og tilbage kom man da til det Resultat, at Udtrykket ikke i sig selv var urigtigt, fordi det betegnede Kirken som omfattende alle Guds Børn, hvor de end fandtes i Verden; og om Artikelen „den" blev man enig om, at det bedste var at læse „en", da man ellers gav sig Skin af, at man hyldede den grundtvigianske Tro paa Kirken som Troskilde istedetfor Guds Ord. Mistanken om Grundtvigianisme og Beskyldning for samme kunde vanskelig udryddes af Eielsens Tilhængere; de havde fundet den hos de første Præster blandt de norske i Amerika og mente, at de var ikke frie de andre heller. Begge Partier mente at have Ret til at betragte Mødet som en Seir for sig.

I Anledning af dette Møde udgav Rasmussen et lidet Skrift, hvori han vil gjøre Rede for sig og sin Stilling, betitlet „Forhandlinger i Aarsmø-

det paa Spring Prairie Juni 1855". P. A. Rasmussen sendte Skriftet til „Emigranten" for at faa det der anmeldt, hvilket han ogsaa fik paa Tidens karakteristiske Maade; Anmeldelsen lyder saaledes: P. A. Rasmussen har for 14 Dage siden tilstillet os Forhandlingerne i Aarsmødet 1855, indeholdende blandt andet en Hoben smudsige Anfald paa vort Kirkesamfund og dets Lære og Lærere. Skulde Hensigten med at tilstille „Emigrantens" Redaktion samme være den, at se Skriftet med P. A. Rasmussens tilføiede Slutningsbemerkninger anmeldte heri, da er saadan Hensigt opnaaet, idet vi herved opfordrer alle dem, i hvis Haand Skriftet er kommet eller kommer, til at vogte sig for den i samme raadende, under et falskt Kristelighedens Klædebon skjulte Ukristelighed. Ligesom Titelbladet hverken angiver hvor eller af hvem Aarsmødet er holdt, saaledes sees ei, hvor Skandalskriftet er trykt — begge Dele Kjendemerke paa et af Mørkets Frembringelser. Sandhed og Sandruhed sniger sig ikke om i Mørket, men gaar i Dagens fulde Lys den Triumf imøde, som er den forjættet — en personlig Sammenkomst har end mere overbevist Redaktionen om, at han, P. A. Rasmussen, indhyller sig selv og andre i et falsk Sandhedsskin. — Anmeldelsen slutter med det fromme Ønske om „Lys der, hvor P. A. Rasmussen irrer i Mørke, og Ærlighed der, hvor han hylder sig selv i egen Indbildning".

Nogen Tilnærmelse var ikke vundet og begge Partier søgte at holde Gabet aabent. Der var f. Eks. i Janesville, i det derværende norske Trykkeri trykt en liden Bog, hvis Indhold var de symbolske Bøger, som gjaldt for den norske Kirke. Hvor den 3dje Artikel var gjengivet, stod der den hellige almindelige kristelige Kirke istedetfor det tidligere en hellig kristelig Kirke, og senere hen i Artikelen „den hellige, almindelige Tro" istedetfor det forhen brugte „rette, kristelige Tro". Denne Bogs Udgivelse og Ordform skriver Rasmussen paa de norske Præsters Regning og ikke paa Bogtrykkerens. Mod dette Ord „almindelig" blev der nu fra Rasmussens Side draget alvorligen tilfelts. Ordets Tilføielse var en Krænkelse af Symbolets Værdighed; Udelukkelse af det Ord kristelig gav dem, som udelukkede det, et daarligt Vidnesbyrd. Symbolets Ordlyd maatte aldrig forandres.

De norske Synodepræster fraskrev sig enhver Delagtighed i hin lille Bogs Udgivelse, og Rasmussen fik derfor, hvad den Bog angik, holde sig til Bogtrykkeren og ikke til dem, og han havde forøvrigt erkjendt, at den Brug, som hans kirkelige Modstandere gjorde af Ordet „almindelig", ikke var ubibelsk, saa det var ikke værdt at tage saadan paa Vei, og nogen Grund til Kirkesplittelse var der da slet ikke, ligesaalidt som det tidligere paaankede „den" istedetfor „en" foran Kirken i den 3dje Artikel; det var et grammatikalsk Spørgsmaal, som man fik overlade til dem, som forstod sig bedst paa

Grammatik; dersom man forbandt een Mening med Udtrykkene, hvordan de end lød, saa var det tilstrækkeligt, og det havde man jo grundigt forsikret hverandre om.

En anden Anledning til Anklage fandt Rasmussen ianledning af det saakaldte Trondhjemmerbrev, som begge Pastorerne Preus havde givet en god Attest, og for denne Attest læser Rasmussen dem Teksten.

Rasmussen fandt, at der var lært, 1) at Guds Ord var et udueligt Vaaben til Kamp i Anfegtelse; 2) at det tveeggede Sverd ikke var Guds Ord i den hellige Skrift, men Daab og Nadver; 3) at Kristus ikke findes i Skriften, men i Kirken, som har det levende Ord. Dette Skrift var et Forsvarsskrift for den lutherske Kirke mod O. Nilsen i Fredrikshald, som fra sin Kamp mod Grundtvigianismen var gaaet over til at blive en Fiende af den norske lutherske Kirke selv. Med al Respekt for Rasmussen kan vi ikke finde, at hans Anker mod Indholdet af dette Brev, forfattet af enkelte Hauges Venner paa Trondhjemskanten, er berettiget. Det var Læren om Sakramenterne og Angrebet paa Geistligheden, som især havde gjort sig mærkbar hos O. Nilsen; derfor kommer disse to Punkter særlig under Behandling i Brevet. Det negter ingenlunde Ordets Velsignelse, men udhæver, at Sakramenterne, som specielt handler med den enkelte Sjæl, ogsaa specielt er tjenlig til at komme den anfegtede tilhjælp. I de Dage lugtede man Grundtvigianisme alle-

steds, og saaledes Rasmussen ogsaa i dette Brev, der, henseet til dets Forfattere, burde have fritaget det for en saadan Mistanke. Man skal lede længe efter et saa klart, ydmygt og vægtigt Modskrift som dette.

Begeistringen for salvede Præstelæber, som Rasmussen synes at finde i dette Brev, reducerer sig til et meget kraftigt Bevis fra Forfatterens Side for det kirkelige Embedes Berettigelse og Fordring paa Agtelse som en guddommelig Indstiftelse.

Denne Rasmussens Animositet er ikke saa meget at undres paa. Synodens Præster havde med stolt Foragt seet ned paa det Samfund, i hvis Spidse Elling Eielsen stod; den havde givet dem Navnet Ellingianerne og Ellingsamfundet; ligesom en af dens første Mænd i senere Tid fandt, at Wælling meget net rimede sig paa Elling, saa var ogsaa Aanden, hvoraf hin Ytring fremgik i sin Tid, netop den gamle overmodige Aand ligeoverfor disse Folk, som hverken dengang eller nu mangler Respektabilitet. Rasmussen var bleven kaldt en Sekterer, en Kalviniſt, en, som var fraskilt den kristne Kirke.

Rasmussen vilde aabenbarlig ingen Forening med den norske Synode dengang. Den Erfaring, som han havde vundet om dens Menigheder, som de da var, bragte ham til at sige: Gud bevare os fra nogen Forening med dem, saalænge de er slig, som de er. Gamle Folks Vidnesbyrd om de første

Menigheder giver dem heller intet godt Skudsmaal; flere Steder var Kirkesangerne nogle fordrukne Subjekter, og saa man paa den lange Streng af de fra Byen hjemvendende Farmere, hvoraf den ene var mere drukken end den anden, fik man ikke det bedste Indtryk af Menighedernes Tilstand. Der herskede liden eller ingen Kontrol ved Optagelse af Menighedslemmer; alle, som kom, betragtede sig selv og blev for en stor Del betragtet som selvskrevne Medlemmer af Menigheden. Settlement og Menighed var omtrent ensbetydende. Settlementet og dermed Menigheden var dannet, før Præsten kom, og en Forandring til det bedre tilhørte Udviklingen og Fremtiden. Hvad man end kan have at bebreide Ellingianerne, det skal man lade dem, at hvad det ydre Liv angik, kunde de mere end maale sig med Medlemmerne af den norske Synode. Bedre havde det naturligvis været, om de havde ført sit Salt, som de mente at eie, ind i det andet og større Samfund, og ikke dannet nogen Separatforsamling, men til den kirkelige Indsigt var de endnu ikke naaet, og kanske de heller ikke troede, at det var ret at forenes med Synoden, thi deres eget Troesliv vilde komme i Fare derved.

Rasmussen og Olaus Nilsen.

Olaus Nilsen søgte i sin Tid at optræde som Reformator i den norske Kirke; han var en ivrig Bekjæmper af Grundtvigianismen, som fra Danmark var trængt op til Norge og ikke talte saa faa

Tilhængere blandt Geistligheden. Rasmussen troede ham længe vel, men jo mere han lærte ham at kjende, jo mindre likte han ham, og jo mere paatrængte ham den Overbevisning, at hos Olaus Nilsen var „Gudsfrygt et Middel til Vinding", at hans Blad, Udgivelsen af gudelige Bøger og at den mislige Oversættelse af Bibelen væsentlig var kun en Pengespekulation. Nilsens altid tilbagevendende Snak om, at det var de troendes Sag, han førte, at det gjaldt Kirkens Ve og Vel, at enhver, som vilde være et Guds Barn, maatte støtte ham i hans Gjerning, ja, at de, som var med ham, var Guds Børn, og hans Modstandere var forblindede af Satan og Sandhedens Fiender, røbede ingen god, kristelig Aand. Han gjorde det at være Abonnent paa hans Blad til en uafviselig Kristenpligt; „den, der ikke vil være med, naar det gjælder blot nu en liden Opofrelse for Gud og hans Menigheds Vel, hvorledes kan den være en kristen?" Dertil kom den altid mere og mere fremtrædende Mistro, Vanskeligheden ved at komme tilrette med ham i Pengesager, idel Klage og Klynk over at have tabt Penge paa dette og hint Foretagende, stor Uvorrenhed i Skrift og Tale, det ene med det andet gjorde, at Venskabet kjølnede.

Men Rasmussen var ikke den eneste, som i Begyndelsen følte sig dragen hen til Olaus Nilsen; vi finder ogsaa Lammers at være en af hans Venner, længe før at Lammers traadte ud af Statskirken; denne kom ofte til Fredrikshald, hvor Nil-

sen boede, og tugtede med Ordets hvasse Svøbe Tidens Letsindighed og Gudløshed. Rasmussen, der dengang saa i Nilsen den for Guds Sag nidkjære Mand, henvendte sig til ham for at faa Raad og Veiledning ved Affattelsen af den Menigheds- og Samfundskonstitution, som han følte Trang til at faa istand, da han havde skilt sig fra Eielsen. Rasmussen mente, at han i Nilsen havde fundet den rette Mand til at forstaa sig paa slige Sager, da dennes Ideal var en af Staten uafhængig Menighed, med en Kirkeforfatning, der svarede til den apostoliske Kirkes. Rasmussen beder ham at tage Lammers med paa Raad, men denne vægrede sig for at have noget med den Sag at gjøre; han havde ikke Tid, Nilsen var Mand for at greie den Sag alene. Imidlertid, der kom intet Udkast til nogen Menigheds- og Samfundsorden fra den Kant; han fandt vel ud, at det ikke var saa let Sag, som han havde tænkt sig. Andre Sager gjorde det ham efter Sigende umuligt at befatte sig dermed; han havde Hænderne fulde; Kolera var kommen til Byen, og de havde faaet en grundtvigiansk Kapellan i Pastor Wille, som han ansaa værre end Kolera, og med denne Mand var han i fuld Kamp. I Kampen mod Grundtvigianismen med sin Sakramentlære paa Ordets Bekostning kom han lidt efter lidt bort fra den lutherske Lære om Sakramenterne, ligesom hans Betragtning og Behandling af den norske Geistlighed blev mere og mere haanlig, især var Barnedaaben ham en Torn i

Piet. Pastor P. A. Rasmussen skrev til ham og foreholdt ham, hvorledes han var kommen bort fra Sandheden, og fremlagde lidt senere, efter at have modtaget et Svar, som just ikke aandede kristelig Ydmyghed, sin Betænkning angaaende Olaus Nilsens Lærestandpunkt offentlig. Beskyldningen for, at den lutherske Kirke bedriver et Slags Afguderi med Symbolerne, afviser Rasmussen ved at pege paa det Forhold, hvori selve Symbolerne stiller sig til Guds Ord. Der bekjendes udtrykkelig, at Prøvestenen for al Lære er Guds Ord, at Symbolerne er af og efter Guds Ord sammendragne, og deres Værd bestaar ikke deri, at de er fromme Fædres Vidnesbyrd, men deres Overensstemmelse med Guds Ord giver dem deres Kraft og Betydning. Den lutherske Kirke har aldrig paastaaet, erklærer Rasmussen mod Olaus Nilsen, at Barnedaaben er absolut fornøden til Salighed, saa at Børn, som dør uden Daab, maa gaa fortabte. Olaus Nilsen havde pegt paa den paa flere Steder brugelige Eksorcisme, idet Presten sagde, „far ud, du urene Aand!“ som forudsatte, mente Olaus Nilsen, at Barnet var besat af Djævelen og kun i Daaben kunde blive befriet fra samme. Rasmussen oplyser, at det ikke har været Meningen med hin Formel, men kun at bevidne, at vi alle er af Naturen Vredens Børn, at Gudsbilledet er tabt. Menneskets er under Djævelens Tyranni og skyldig til den evige Død, og ligeoverfor denne Elendighed er Daaben det af Gud selv beskikkede og

forordnede Naademiddel. Men hvor dette Naademiddel unddrages os uden vor egen Skyld, der kan Herren delagtiggjøre en saadan i Frelsen uden dette Naademiddel, fordi han „ikke har bundet sig og sine Barmhjertighedshænder til Midlerne, men vel bundet os til en ret Brug og Benytelse af dem". Forøvrigt har Bekjendelsen til Symbolerne ikke været betragtet som en Tvangstrøie eller Politiforholdsregel, men som et troende Hjertes glade Bekjendelse af, at man ved sig i fuld Overensstemmelse med Guds Ord; en Garanti for Menigheden for, at man fra den Præsts Læber, der har lovet at lære i Overensstemmelse med Symbolerne, kun skal faa høre Guds Røst.

P. A. Rasmussens baade kjærlige og kraftige Vidnesbyrd gjorde intet Indtryk paa Olaus Nilsen. Han svarer som følger: — Du synes vel, du har Retten paa din Side, min Ven; men prøv og betænk, hvorpaa du vel grunder denne Ret; sandelig ikke paa Guds Ord, men paa den lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter, og dette beviser da ikke andet, end at du er dybere falden end jeg. Thi at falde fra Guds Ord og til Antagelse af menneskelige Læresætninger er dog et dybere Fald, end at falde fra disse og tro og antage Guds Ord. Desuden er ikke mit Fald fra den lutherske Lære og min Opposition mod samme saadan, som du tænker dig den. Hvad er den lutherske Kirkes Lære? En Blanding af Sandhed og Usandhed, en Lære, som i de fleste Punkter er sig selv modsigende, saa at man næsten

i ethvert Punkt kan stride med Luther mod Luther. Dette synes jeg, du og enhver maa kunne indse, som ikke med fri Vilje og Forsæt tillukker Øinene. Hvad skal man da gjøre under saadanne Forhold, naar man vil være redelig og ikke tar de timelige Følger i Betragtning? Skal man tro og forsvare som en guddommelig Sandhed alt, hvad Luther har lært, og alt, hvad der staar i Bekjendelsesskrifterne? Du siger vistnok, at jeg skulde det, men da maa du tillade mig at erklære, at jeg gjorde Gud og hans Ord til Løgn, antog Luther og Kirken som min Gud og vendte mig aldeles fra Herren. Skulde det da ikke være det retteste at antage og følge kun det, som Luther og Kirken har lært overensstemmende med Guds Ord, og modsætte sig alt det øvrige, det være nu lært af Luther eller af en Engel fra Himlen? Luther selv har ikke villet, at vi skal følge ham længer, end han har Guds Ord med sig, og hvorfor skal vi ogsaa følge ham ogsaa der, hvor han har faret vild fra Sandheden? Du mener, at Modstanderne nu vil kunne betale mig med samme Mynt, fordi jeg ogsaa viger fra den lutherske Lære; men her bliver nu den uhyre Forskjel, at de viger fra det sande, som Luther har lært, og holder sig til det usande; jeg derimod viger fra det usande og holder mig alene til det, som er den rene Sandhed. Og naar vi da skal tale om at være egte lutherske, saa tror jeg med god Grund at gjøre Paastand paa at være mere egte luthersk end nogen af mine Modstandere. Jeg forundrer mig ikke over dig som lu-

therſk Preſt, at du maa forſvare den lutherſke Lære i et og alt og tillige Bekjendelsesſkrifterne, ſom de var en ny, guddommelig Aabenbaring; thi din Ed tvinger dig dertil, ligeſom den tvinger alle Præſter; men jeg har ikke gjort eller aflagt nogen ſaadan Ed, og det var derfor dobbelt Synd og Skam af mig, om ikke jeg holdt Herrens Ord for min høieſte Skat og kun der ſøgte Grund for min Tro og for, hvad jeg maatte aabenbare eller ſkrive for andre. Sagen ſtiller ſig altſaa for os paa to ulige Punkter; thi du er hovedſagelig bunden til menneſkelige Anordninger, ſom du maa holde dig til; jeg derimod er ene bunden til Guds Ord og kan ſaaledes ſtille hine Anordninger i Baggrunden. Du maa bedømme og behandle ſaadanne Sager paa Kirkens Bekjendelſes Grund, jeg paa Guds Ords Grund. Og ligeſom du ſynes at have fuld føie til at beklage mig og ynkes over mig, ſaa har jeg det ſamme med Hensyn til dig.

P. A. Rasmuſſen ſaa, at det var unyttigt mere at forhandle med en Mand, ſom kaldte ſig en Lutheraner og ikke mere reſpekterede den lutherſke Kirkes Tro og Lære, og de gled ſaaledes bort fra hinanden.

Arbeide for mere Præſtehjælp.

I 1855 fik Rasmuſſen Hr. Thalberg kaldt til Præſt for ſin Menighed i Chicago. Thalberg var teologiſk Student fra Norge. Han blev prøvet af en Eksamenskomite i St. Louis. „For Troens

Enigheds Skyld og for at undgaa alt Skin af separatistisk Væsen vilde han, Thalberg, lade sig prøve og ordinere hos den evangelisk lutherske Synode af Missouri, Ohio, osv." — Efterat et Kollokvium var afholdt med Thalberg, blev han erklæret sund i Læren, dygtig til Embedet og ordineret sammesteds den 12te December. Men Thalberg var ingen Størrelse; en venlig, godslig Mand, men ingen Prædikant, og end mindre Kateket.

Det var komisk at se Rasmussen, naar Thalberg skulde katekisere. Han sad og vred Hænderne og flyttede sig uafladelig paa Stolen; det var, som han virkelig led ved at være Tilhører. Denne Thalbergs Ubehjælpelighed gav engang Past. Ottesen Anledning til at udtale en Vittighed. Det var ved en Konferens. En udtalte det uheldige i, at Rasmussen var alene paa den ene Side, medens de var ti paa den anden Side. Hvorfor beklage det, sagde Ottesen, der er jo ti der ogsaa; Rasmussen er en og Thalberg er et Nul, saa har man jo 10 paa den anden Side ogsaa. Imidlertid var der dog saamegen Hjælp for Rasmussen i den nye Præst, som han da kunde give fra sig Menigheden i Chicago. Hvor mange Prædikepladse, han havde i de Dage, er ikke godt at afgjøre. Illinois, Wisconsin, Iowa og Minnesota var det Distrikt, over hvilket han færdedes Aar ud og Aar ind. Han ønskede saa inderligt, at han maatte faa mere Hjælp. Han henvendte sig til flere af sine Venner og bekjendte i Norge med Forespørgsel, om de ikke kunde anvise

ham en eller anden, som var villig til at overtage en Præsts Gjerning blandt de udvandrede Landsmænd; men forgjæves. Han henvendte sig ogsaa direkte til Kandidater, om hvem han havde faaet godt Vidnesbyrd; men med samme Følge. En udtaler sin Frygt for, at han ikke kunde bestaa ved den Prøve, som „velskikkede og duelige Mænd skal anstille med dem, som ikke før har været i Embedet", og lader ogsaa underhaanden forstaa, at en teologisk Kandidat fra Kristiania Universitet burde være hævet over en saadan Prøve. En anden mener, at siden han har faaet sin Uddannelse hos den norske Kirke, saa er det ogsaa hans Pligt først og fremst at tjene denne; saalænge han kunde finde Plads for sin Virksomhed dersteds, vil han forblive der; desuden, de gode norske i Amerika kunde have været hjemme, saa havde de ingen geistlig Nød erfaret. En anden skulde gifte sig, og Kjæresten ønskede ikke at drage til Amerika — kort og godt, Kandidaterne vilde ikke komme over.

Om Vaaren 1860 lykkedes det ham at faa to brave Lægmænd, begge bekjendte som Opbyggelsesprædikanter, John Fjeld og Amlund, til at komme over.

Andres og tidligere Anmodning til Hr. Fjeld om at komme over havde ikke været istand til at give ham den Overbevisning, at han burde slutte sit Arbeide og drage over til Amerika. Hjemmet og det Arbeide, han havde i Fædrelandet, var ham kjært, og den synlige Velsignelse, som havde fulgt hans

Prædikegjerning, synies at sige ham, at han burde fortsætte som begyndt. Men Tanken om Amerika forfulgte ham dog tidligt og silde; hans daglige

Pastor Rasmussen i Trediveaarsalderen.

Bøn blev: Herre, vis mig din Vilje; lad mig se din behagelige Vilje. Bøi mit Hjerte til at gjøre den. Jeg vil gjøre den, om det end falder tungt. Omsider kom han til den Overbevisning, at det var

Guds Vilje, at han skulde berede sig til at reise og i Troens Lydighed antage og følge det Kald, han mente, Gud sendte ham. Da han kom her til Landet, bosatte han sig i Bluemont, hvor han boede, indtil han tog Afsked fra sine Menigheder paa Grund af nedbrudt Helse. Sine sidste Dage levede han i Black Earth, Wis., hvor han hensov stille i Herren. Da Pastor Fjeld laa paa sit Dødsleie, tilstillede Rasmussen ham følgende vakre Brev:

Kjære Broder Fjeld!

Mon endnu disse Ord skal naa dig ilive? Hvis saa, da modtag endnu engang min hjertelige Tak for bevist Brodersind og Broderkjærlighed fra første Dag, vi lærte hinanden at kjende, og indtil nu, vi skilles ad herneden. Tak ogsaa for din Hilsen ved Pastor Syftestad. Gjerne vilde jeg have reist Veien om dig, men jeg var bange, det vilde blive mig for besværligt. Siden jeg kom hjem, har jeg været syg, dog for det meste oppe. Men kunde jeg ikke komme indenom for at sige dig det sidste Farvel, saa vil jeg hermed faa gjøre det. Jeg haaber og tror forvist, at du med Jakob siger: Herre, jeg bier paa din Salighed! og med gamle Simon: Herre, nu lade du din Tjener fare i Fred! Og jeg ønsker og beder, at Herren af sin store Naade vil, naar din sidste Time kommer, optage dig i den evige Freds Boliger og mætte dig med Glæde i hans Ansigts Beskuelse. O, hvor godt og herligt at faa flytte fra Striden her til Hvilen hisset! Ja, det er saa stort, at vi synes, det er for stort for en fat-

tig Synder, som ikke ser andet hos sig end Synd og Elendighed, Ulydighed og Utroskab. Og dog skal det ske, ske for hans Skyld, som bar vore Synder paa sit Legeme paa Træet; det skal ske for det kostbare Blods Skyld, som er udgydt til vore Synders Forladelse. Det er jo i dette Blod, du baade har søgt og fundet Renselse fra dine Synder, og det er jo Jesu Retfærdighed, som er din Retfærdighed. Og da bærer det jo afsted over Dødens Flod ind i det himmelske Kanaans Land. „Lader mig fare; thi Herren har givet Lykke til min Reise," saa sagde Eliezer. Og saa sige og du. Og Gud give, at jeg ogsaa maa faa sige det samme, og at vi snart maa findes igjen for Lammets Trone og der med hinanden lovsynge ham, som gav sit Liv for os, forat vi skal leve evig hos ham og med ham.

Saa være Herren dit Lys i Mørket, din Kraft i Svaghed og dit Liv i Døden. Amen.

Din ringe Medbroder,

P. A. Rasmussen.

Lisbon, 7de Mars 1888.

Rasmussen forener sig med den norske Synode.

Rasmussen søgte saa meget som muligt at holde sig borte fra de norske Synodepræster. Tiden gik; lidt Mundhuggeri nu og da forbedrede ikke Stillingen. Begge Parter led under Forholdene; begge Parter ønskede vistnok Fred, men derfra til at søge Fred er ofte et langt Skridt.

P. A. Rasmussen følte mere og mere Vanskeligheden ved Forholdene; der var ingen Fremtid for Menighederne. Det store Distrikt, som han havde at gaa over, fik ingen ordentlig Pleie. Hans Besøg blev altid korte og uvisse; hans Hjemmemenighed vilde ikke i Længden tillade ham denne hyppige og lange Fraværelse, som gjorde, at Menighedens Anliggender blev forsømte. Fjelds og Amlunds Komme gav nogen Lettelse, men langtfra tilstrækkelig. Der trængtes saart mere præstelig Betjening, men dertil var ingen større Udsigt. Der var kommen Orden og Ro i den norske Synode; Grundtvigianismen var bleven skrinlagt; han kunde ikke lukke Øiet for de daværende Præsters kristelige Alvor og nidkjære, selvopofrende Arbeide for Guds Sag; der var begyndt Uddannelse af Præster for den norsk amerikanske Kirke og saaledes aabnet en Anledning til at faa Præstenøden lidt efter lidt afhjulpet.

Et Møde, som blev holdt i Luther Valley Kirke i Rock Co., Wis., 1858 ledede ikke til noget større Resultat. A. C. Preus's højkirkelige Lære om Kirken i en Opsats fra 1851 blev paaanket af Rasmussen, men med lidet Føie, thi baade havde Preus selv tilbagekaldt de paaankede Udtryk, og at lægge dette Synoden tillast, som først saa Lyset i 1853, var lidet berettiget. Forresten bad Rasmussen A. C. Preus om Forladelse for den haarde Dom, han havde fældt over ham i sit Referat fra Mødet i Spring Prairie nogle Aar i Forveien. Alt Mellemværende syntes at ordne sig, til man kom til

Forhandling om Forstaaelsen af den augsburgske Artikel § 14. Rasmussen saa i denne Paragraf intet Forbud mod Lægmænds frie Bøn i offentlige Forsamlinger, ligesaalidt mod Lægmænds Berettigelse til at lære og formane ved lignende Møder. Synodens Præster erklærede, at han i dette Stykke for vild, men ikke af den Grund vil betragte ham som Kjætter og falsk Profet, men som en Broder og Lærer.

Tiden gik hen, indtil Høsten 1861; da besluttede de norske Synodepræster endnu engang at tilstille P. A. Rasmussen en Skrivelse med Opfordring til at give Møde, hvor der kunde forhandles om de Differentser, som stod dem og ham imellem. Begge Parter havde i enkelte af Missourisynodens Præster Venner, som beklagede Spliden, og som altid indstændigen opfordrede og formanede de stridende Parter at se til at komme til Enighed; især syntes Professorerne Bievend og Crämer at se med Sorg paa denne Tingenes Tilstand. Professor Bievend skriver til Rasmussen efter nogle faa Indledningsord som følger: „De vil have hørt, at den norske Synode, til hvilken Pastorerne Preus hører, har vendt sig til os. Efter mit Bekjendtskab med Dem og med hine har jeg den fulde Overbevisning — og ikke jeg alene, men ogsaa mange andre Brødre — at begge Parter har den samme Tro og i Hjertet at være Brødre, men som Kirkens Fiende ved allehlags Misforstaaelser og Misforhold holder fra hinanden og søger at gjøre usamdrægtige. Det er

vort inderlige Ønske, at I paa begge Sider maatte kjækt træde Satan under Fødder, rydde Hindringerne afveien og række hinanden Broderhaand. Og ønsker vi, som dog er Syndere, at se dette, hvor meget mer maa ikke Herren begjære, at I kommer til fuld Enighed, at han maatte give eder Liv og Velsignelse!"

Prof. Crämer skriver:

„Min kjære, dyrebare Rasmussen!

De har her — i Ottesens Brev til Dem — fra Wisconsinbrødrene den ligefremme Erklæring, at man ikke søger eller vil noget andet end Fred og Enighed paa Sandheds Grund; fremdeles den billige og retfærdige Fordring, at mulig Mistro og Mistanke offentlig skal udtales og mulige Klager skal fremføres, og dertil føiet den betimelige ved Erfaringen stadfæstede Bemerkning, at til Udjevning af den Slags Sager er en gjensidig aaben, mundtlig Udtalelse nødvendig. I Sandhed, dersom De af ubegrundede eller ubetydelige Betænkeligheder vilde vise et saadant billigt, retfærdigt og høist fornødent Forslag fra Dem, saa kunde ingen uhildet dømme andet, end at den største Skyld for det blivende Skisma vilde falde paa Dem. De vilde med Deres Skyld paadrage Dem den Mistanke, at De i Indbildskhed og Overmod følte Dem hævet over Muligheden af en Vildfarelse fra Deres Side, at De ikke behøvede mere nogen Belærelse og ingen saadan vilde have, og fremdeles, at De havde desværre liden Kjærlighed til Deres dyre-

bare lutherske Kirke med det rene Ord og uforfalskede Sakramenter — en Kirke, som man billigen skulde forfærdes for at tilføie nye Saar, da den ovenikjøbet allerede bløder af saamange tidligere; — fremdeles, at det ikke var stort bevendt med Kjærligheden til Wisconsinbrødrene, som jo ikke forlanger mere, end i Tilfælde af, at de har feilet, at blive overbevist og tilrettevist, og saadan Kjærlighed er De dem dobbelt skyldig, da de paa den ene Side indehar det vigtigste og høieste Embede, det hellige Presteembede, og at de paa den anden Side har paa Rock Prairie leveret et haandgribeligt Bevis paa, at de er beredt og villige til anerkjende mulige gjorte Misgreb og til at gjøre dem godt igjen. — —"

Den Skrivelse, som i November 1861 blev tilstillet P. A. Rasmussen fra den Prestekonferentse i Decorah, lyder saaledes:

„Til D'Hrr. Pastorerne Rasmussen, Fjeld og Amlund!

Naade være med eder og Fred fra Gud vor Fader og den Herre Jesus Kristus!

Da vi atter har havt den Skuffelse ikke at kunne faa Leilighed til at forhandle med eder angaaende vort gjensidige Forhold, saa vil vi dog endnu engang henvende os til eder for at forestille eder, hvor nødvendigt det er, at vi kommer sammen til en kristbroderlig Raadslagning. I erindrer selv, hvorledes vi ved Mødet i Chicago ifjor Sommer fra begge Sider maatte erkjende, at det, som endnu

da syntes at staa imellem os, dog ikke var Grund nok til en Kirkesplittelse; paa den Grund var det, I begjærede Ordination for de to af eder, og paa anden Grund havde I ikke kunnet begjære den, da I ikke kunde ønske noget saadant af et Samfund, som I troede at burde staa i et skismatisk Forhold til. Alene paa den Grund kunde ogsaa vi indvilge i eders Begjæring, da vi jo umuligt ved Ord og Bøn kunde indvie dem til Ordets Tjeneste, om hvem vi havde kunnet forudsætte, at de siden vilde tro sig berettigede eller forpligtede til at komme og forstyrre den Gjerning, som vi af Ordet ved er Guds Gjerning ved vor Tjeneste.

Da imidlertid Hr. Pastor Fjeld ikke blot har vedligeholdt Partier iblandt os, men endog forøget og fremmet dette Partivæsen, som dog efter Guds Ord er Synd, ved fremdeles at optage Folk af vore Menigheder trods deres Præsters gjentagne og alvorligste Formaning og bestemte Protest, og altsaa anser sig baade berettiget og forpligtet dertil efter Guds Ord, saa er jo dette et Vidnesbyrd om, at han ikke længere stemmer med i den Erklæring, han deltog i at underskrive i Chicago. Et af to maa da være Tilfældet: enten at han mener at have feilet ifjor ved at give den, eller og at senere indtrufne Begivenheder har bragt ham nu til at have en anden Mening og saaledes frafalde hin Erklæring; iethvert Fald synes det os da, at vi gjensidig maatte skylde at møde hverandre til en gjensidig Forklaring herover.

Dette forsøgte vi og at fremstille, da vort Kirkeraad efter flere foregaaende forgjæves Forsøg paa at faa Møder med eder istand, under 17de August lod eder venligst indbyde til at møde os her i Decorah ved vort nærværende Præstemøde; vi har derfor med Sorg seet, at I heller ikke nu kan møde os, og det var med den største Bekymring og Forbauselse, at vi endog saa, at Pastor Rasmussen netop var her paa samme Tid, uden at ville give os Anledning til at forhandle med sig; hans Grund, at det intet kunde nytte for ham alene, naar ikke de to andre af eder var tilstede, kunde vel neppe ansees gyldig. Thi dels kjendte vel han, som længst har været her, mest til Forholdene, saa at hvis han var bleven grundig overbevist eller havde kunnet grundigt overbevise os, saa havde derved dog vist ogsaa de andre to af eder gjennem ham kunnet blive overbeviste; dels var det jo altid en Vinding, om vi blot med en af eder havde kunnet komme ret paa det rene, enten til ærlig Fred eller aaben Strid; dels endelig vilde saare sjelden slige Møder komme istand, hvis nødvendigvis alle Præster paa begge Sider skulde være tilstede, forat nogen Forhandling skulde finde Sted. Vi maa derfor frygte, at ialfald Hr. Pastor Rasmussen ikke ønsker at møde os, skjønt netop han ifjor udtalte, at vi af og til burde komme sammen, og naar dette dengang var hans Mening, saa maatte det dog vel nu end mere være det, da Forviklingen mellem os stedse synes at blive større og større.

Da vi nu, som I selv maa erkjende, umuligt kan kalde det at holde Fred, naar I eller enkelte Mænd af eder aabenbart vedligeholder, fremmer og forøger Partivæsenet midt inden vore Menigheder og altsaa faktisk bryder eller frafalder hin Erklæring fra Chicago, saa kunde vi vistnok anse dette, som I fra eders Side ligefrem mente eder berettigede og forpligtede til at nedbryde og modvirke vort Arbeide, og vi maatte altsaa kunne erklære aabent for alle, at I, saa langt fra at være vore Venner og Brødre, med hvem vi turde at arbeide i Fællesskab til samme Sandheds Fremme, tvertom stod som Fiender mod os og den Sag, vi virker for. I maa ogsaa erkjende, at vore Menigheder i høi Grad forvirres ved at se paa den ene Side vor Erklæring fra ifjor og paa den anden Side eders Fremgangsmaade mod os, medens vi hidindtil har afholdt os fra offentlig Anke over Vildfarelser hos eder baade i Lære og Praksis, som vi maa anse det som vor Pligt at optræde imod, hvis I ikke ved et Møde vil give os Leilighed til nogen Forklaring derover.

Inden vi imidlertid skrider til saaledes offentlig at erklære, at I selv har nødt os til ikke længer at betragte eder som Medarbeidere i samme Sandheds Tjeneste, men som Modstandere af den Sandhed og derfor som Fiender og Fredsforstyrrere for vort Samfund, vil vi dog endnu engang indstændig bede eder at samles med os til nærmere Forhandling for dog endnu at forsøge, om det ikke skulde være muligt, at vi kunde enes paa Sandheds Grund.

Vi paa vor Side har ved atter og atter at begjære Sammenkomster med eder hidtil søgt at fralægge os endog kun Skin af, at vi var Skyld i den sørgelige og forargelige Splittelses Fortsættelse, og vi har derved ladet baade eder og vore Menigheder se, at vi ikke vil forsømme, hvad Gud nærmest har anvist os til at bilægge Strid, nemlig kjærligt Samraad i Gudsfrygt, og hvis vi ikke havde gjort dette eller vist os uvillige til at møde eder, vil vi have frygtet for det Ansvar for Gud, at han kan dømme os som dem, der ikke havde gjort alt vort til denne Strids Bilæggelse; vi vil derfor nu venligen bede eder betænke, hvilket Ansvar I paadrager eder baade for Gud og Mennesker, om I fremdeles negter at møde os.

Bestemmelsen af Tid og Sted for et saadant Møde vil vi nu da henstille til eder og bede eder, hvis I vil opfylde vor Begjæring, snarest muligt at sende eders Svar til undertegnede, J. A. Ottesen, Utica P. O., Dane Co., Wis., Da vi dels er saa mange og vidt adspredte — — —

Dette Møde kom da istand ved Synodemødet i Holden 1862, og begge Parter, som inderlig ønskede Forening, strakte sig i Læren om Lægmandsvirksomheden saalangt som muligt, og efter gjensidigt at have bedt hverandre om Forladelse for onde Tanker, bitre Ord og hvad andet mere de de maatte have forsyndet sig mod hverandre, rakte de hverandre Samfunds høire Haand. Det var et stort og velsignet Øieblik.

Rasmussen i Synoden.

I Samfundet, hvor han nu var traadt ind, blev Rasmussen mødt med Tiltro og Velvilje. Det var en Kjendsgjerning, at rundt om i Menighederne vilde man have ham til at prædike for sig; ved Synodemøder og Konferentser var det en staaende Orden, at Rasmussen skulde prædike og Prof. Larsen skulde være hans Suppleant, til den sidste sagde plat nei til at fungere som saadan. Der var Liv og Aand i hans Prædiken, kostelig Sjæleføde. Ved Mødet i Kenyon, hvor Rasmussen prædikede mange Aar bagefter, var der tilstede en gammel Mand, der vendte sig ved Udgangen af Kirken til en Ven og sagde: Ja, Rasmussen er lik sig selv, han. Du husker nok, hvor glad vi var, naar han kom til os nogle Gange om Aaret, hvorledes han rettede Bord for os af de kostelige Retter; vi aad og tog saa meget med os hjem, at vi tærede paa dette, til han kom til os igjen. Gamlingen græd som et Barn ved Erindringen. Denne Mands Vidnesbyrd vil man ofte finde gjentaget af dem, som i sin Tid hørte Rasmussen prædike. Følgende Pastoralprædiken kan tjene som et Vidnesbyrd om den Ild og Kraft, som var i hans Prædiken:

Bøn.

O Herre Jesus Krist! Du, som har kaldt os, i os selv arme, uværdige Syndere, til det hellige Prædikembede, vi bede dig, udgyd du din Helligaand rigelig i vore Hjerter, at vi maa oplyses til den rette

Erkjendelse af, hvad dette Embede kræver af os, og styrkes til en ret Følelse af det til dit Navns Ære. Forlen os Naade til, at vi som Menneskefiskere maa fange mange Sjæle for dit Rige, at vi som Vægtere maa til enhver Tid findes aarvaagne og paa vor Post, at vi som Hyrder maa udvise Hyrdetroskab og trolig antage os den os anbetroede Hjord. Giv os Forstandens opladte Øine, at vi maa faa den fornødne Indsigt til at dele Sandheds Ord rettelig til Vækkelse for de sikre og til Trøst for de bedrøvede. Udgyd din Kjærlighed i os, saa vi maa opofre os selv med alle vore Gaver og Kræfter i din Tjeneste og gjøre din Gjerning uden Svig. Giv os Taalmodighed under Korset og i Trængselens Dage, naar vi skulle lide for dit Navns og for din Sandheds Skyld. Smyk os med den rette Ydmyghed, saa vi, naar vi ogsaa ser Frugt af vort Arbeide, dog altid siger: Ikke os, Herre! ikke os, men giv dit Navn Ære. Styrk os og til at føre en hellig Vandel og kristelig Omgjængelse i din Frygt, saa vi ikke i nogen Ting maa give Anstød, men blive et Forbillede for Hjorden. Ja Herre! gjør os tro i al vor Gjerning og ophold os i Ordet og i Troen, indtil vi dø! Amen.

Tekst 1 Kor. 15, 58: Derfor, mine kjære Brødre! bliver faste, ubevægelige, altid rige i Herrens Gjerning, vidende, at eders Arbeide er ikke forfængeligt i Herren.

Kjære Medkristne og ærværdige Embedsbrødre! Naade være med eder fra Gud vor Fader ved den Herre Jesus Kristus! Amen.

Det er en smuk Skik iblandt os, at der ved vore Synodemøder, hvor saa mange Ordets Tjenere er forsamlede, holdes en saakaldt Pastoralprædiken, forat vi, hvem Gud har anbetroet det vigtigste Hyrdeembede, derved maatte rækkes nogen Tilskyndelse til at føre samme med den fornødne Troskab, som og nogen Opmuntring til ikke at forsage under de mange tunge Byrder, som vort Embede fører med sig. Men naar dette Hverv ved nærværende Leilighed skal udføres ved min ringe Tjeneste, saa er det visselig at befrygte, at Udbyttet ikke vil blive synderligt stort for eder, mine kjære Brødre. Rigtignok fattes det mig ikke paa Vilje til at opflamme den Naadegave, som er i eder, og bidrage noget til at gjøre eder ret brændende i Aanden i eders Herres og Mesters Tjeneste; men dybt føler jeg, hvor uskikket og udygtig jeg er dertil. Desuagtet er jeg dog i Tillid til hans naadige Hjælp og Bistand, fra hvem al vor Dygtighed kommer, traadt op her paa dette Sted og vil forsøge at gjøre denne Time frugtbar paa eders Hjerter ved at henlede eders Opmerksomhed til

I. **Den vigtige Formaning,**

II. **Den kostelige Trøst,**

som den Helligaand i vor oplæste Tekst giver os.

I.

Det er eder jo vel bekjendt, mine dyrebare Medbrødre, hvorledes den hellige Apostel Paulus i sin glødende Iver for at udbrede Kristi

Kundskabs søde Lugt baade iblandt Jøder og Hedninger ogsaa kom til den dengang berømte Handelsstad Korint. I vide ogsaa, hvorledes hans Arbeide der i de halvandet Aar, han der opholdt sig, ikke var forgjæves; men at hans Evangelium, trods den Magt, som Satan der havde, fandt Indgang i manges, manges Hjerter. Det bevidner jo Apostelen selv i Begyndelsen af det Kapitel, hvoraf vor Tekst udgjør Slutningen, idet han siger: „Men jeg minder eder, Brødre! om det Evangelium, som jeg forkyndte eder, hvilket I og annammede, udi hvilket I og er vedblevne, ved hvilket I og bliver salige, dersom I beholde det efter den Maade, paa hvilken jeg forkyndte eder det, saafremt I ikke have troet forgjæves.“ Og denne de Korintiers Annammelse af Evangeliet, hvor havde ikke den gjort dem rige! „Jeg takker“ — siger Apostelen i vort Brevs 1ste Kapitel — „min Gud altid for eder for den Guds Naade, som er eder given i Kristo Jesu, at I udi ham er gjort rige i alt, i al Lære og al Kundskab, ligesom det Kristi Vidnesbyrd er blevet stadfæstet hos eder, saa at eder ikke fattes paa nogen Naadegave.“ I 3dje Kapitel siger han: „Alle Ting er eders, være sig Paulus eller Apollos, eller Kephas, eller Verden, eller Liv, eller Død, eller det nærværende, eller det tilkommende; alle Ting er eders; men I er Kristi.“ Og i sit 2det Brevs 8de Kapitel kan han sige: „I er overflødige i

alt, i Tro og Lære og Kundskab og al Iver og i Kjærlighed til os."

Men havde nu Kristus, det evige Lys selv, ladet sit Lys herligen oprinde i den korintiske Menighed, saa søgte ogsaa Satan, Mørkets Fyrste, at fordunkle og udslukke dette Lys. Var det af Paulus forkyndte Evangelium det Middel, hvorved dette Lys var opgaaet for dem, saa rettede nu ogsaa Djævelen, for at faa dette Lys udslukt, sine Angreb mod Evangeliets rene Lære. Apostelen gjorde dem opmerksom paa den Fiende, som var paa Lur efter dem, og den Fare, de var udsatte for. „Jeg frygter," siger han, „at ligesom Slangen bedrog Eva med sin Træskhed, saaledes skal eders Sind fordærves fra den Enfoldighed, som fører til Kristus. Thi dersom nogen kommer og prædiker en anden Jesus, som vi ikke prædikede, eller I faar en anden Aand, som I ikke fik, eller et andet Evangelium, som I ikke annammede, da fordrage I ham vel." Djævelen hviler ikke, hvor Gud har sin Gjerning, og derfor hvilede han heller ikke i Korint. Foruden at udsaa Tvedragts og Splids Sæd i Menigheden, foruden at føre mange til Misbrug af den kristelige Frihed og dermed anrette Forargelse, lykkedes det ham ogsaa at faa styrte nogle i den grove Vildfarelse at benegte de dødes Opstandelse. Dermed havde Djævelen noget stort ifinde. Apostelen Paulus havde dog lært at kjende Satans Dybheder og gjennemskuede dem ogsaa heri. I klar Erkjen-

delse af, at Benegtelsen af de dødes Opstandelse i Almindelighed vilde lede til Benegtelsen ogsaa af Kristi Opstandelse, og Evangeliet derved komme til at rystes i selve dets Grundvold, imødegaar Apostelen i det 15de Kapitel med overbevisende Klarhed de Vildfarelser, som i denne vigtige Artikel af den kristelige Lære havde indtrængt sig iblandt dem. Han havde jo avlet de Korintier ved Evangelium, som han selv siger i 4de Kapitel: „Om I end havde titusinde Læremestre i Kristo, have I dog ikke mange Fædre; thi jeg avlede eder i Kristo Jesu ved Evangelium." Derfor havde han ogsaa en Faders Sindelag imod dem som mod sine aandelige Børn og vilde saa gjerne se dem bestaaende i den Naade, som var bleven dem til Del.

Efter da til den Ende at have mindet dem om det Evangelium, som han før havde forkyndt dem, og som af dem var bleven annammet, giver han dem denne Formaning: „Mine kjære Brødre! bliver faste og ubevægelige!" Det guddommelige Lys, som havde skinnet ind i deres Hjerter til Jesu Kristi Erkjendelse, skulde de vaage over, at det ikke ved Vildfarelses Mørke skulde fordunkles. Den himmelske Sandhed, som var bleven dem forkyndt, og hvis Kraft de havde erfaret i deres Hjerter til Gjenfødelse og Levendegjørelse ved Troen paa Guds Søn, skulde de holde fast paa og ikke i noget Stykke vige af fra den. Som et Træ, der har slaaet dybe Rødder i

Jorden, staar ubevægelige under de haardeste Stormvinde; som et Hus, der er bygget paa Klippegrund, staar urokkeligt og ubevægeligt, selv naar Skylregn falder og Vindene blæser og falder an paa det (Matt. 7, 25), saa skulde ogsaa de staa faste og ubevægelige paa den Sandheds Grundvold, som ved Pauli Tjeneste var lagt iblandt dem, og hvorom han siger i 3dje Kapitel: „Jeg lagde Grundvold som en viis Bygmester efter den Guds Naade, som mig er given, men en anden bygger derpaa, men enhver se til, hvorledes han bygger derpaa; thi ingen kan lægge en anden Grundvold end den, som lagt er, hvilken er Jesus Kristus." Staaende fast og ubevægelig paa denne „ubevægelige" Grundvold skulde de ikke lade sig omdrive af ethvert Lærdomsvejr, som blæste op iblandt dem. Vogte sig skulde de ikke blot for dem, som søgte at omstøde selve Grundvolden, men ogsaa for dem, som, foregivende at holde fast paa Grundvolden, dog byggede derpaa med egne vildfarende Meningers Træ, Hø og Straa istedetfor med den rene Læres Guld, Sølv og dyrebare Stene. Og ved saaledes at blive staaende i og ved indtil Enden at beholde Evangeliets rene Lære skulde de ogsaa vorde salige.

Mine kjære Medbrødre! Ogsaa vi trænger visselig denne Formaning: „Bliver faste, ubevægelige!" Har ikke Gud ogsaa bevist os Naade? Er ikke Barmhjertighed vederfaret ogsaa os? Har ikke Guds Naades Lys i Erkjendelsen af hans

Søn, vor Herre Jesus Kristus, ogsaa bestraalet vore Hjerter? Kunne ikke ogsaa vi med Apostelen sige: „Gud, som sagde, at Lyset skulde skinne frem af Mørket, er den, som har ladet det skinne i vore Hjerter til Oplysning af Kundskaben om Guds Herlighed i Jesu Kristi Aasyn?“ Er ikke formedelst Guds saliggjørende Evangelium Dagen frembrudt ogsaa for os og Morgenstjernen oprunden ogsaa i vore Hjerter? Har ikke ogsaa vi i Evangeliet fundet Guds Visdom og Guds Kraft? Vi kunne jo ikke negte det, Gud har gjort store Ting imod os, og det af uforskyldt Naade uden den ringeste Værdighed fra vor Side. Han har aabnet vore Øine for sin Naades usporlige Rigdom, for den kostelige Skat og Gave, som det i Verden af dens vise foragtede Evangelium indeholder. Han har lært os Vigtigheden af at fremdrage og fasthholde den Artikel, der lærer, hvorledes og hvorved en Synder bliver ansect retfærdig for Gud og taget til Naade af ham, hvilken Artikel, som Luther siger, „er den eneste faste Klippe og den evigt bestandige Grundvold for al vor Frelse og Salighed, nemlig at vi ikke ved os selv, meget mindre ved vore egne Gjerninger og Verker (hvilke rigtignok er meget ringere og mindre værd end vi selv), men ved fremmed Hjælp, nemlig ved Guds enbaarne Søn, Jesus Kristus, er forløste fra Synd, Død og Djævel og bragt til det evige Liv.“ Vi har lært at indse, at Læren om en Synders Retfærdiggjørelse af Guds uforskyldte Naade formedelst den Forløsning,

som er i Kristo Jesu, er baade Grundvold for og Midtpunkt i hele den kristelige Lærebygning, at den er som Solen, der kaster sine belysende Straaler over alle andre Lærdomme, og siger derfor med Luther: „Dersom denne Lære gaar tilgrunde og ligger under, saa gaar ogsaa al Sandhedens Erkjendelse tillige tilgrunde og ligger under; men, dersom den er i god Gang, saa staar det ogsaa vel til med alle andre Ting, det være nu Religion, Gudstjeneste, Guds Ære, og at man ret kan forstaa, hvorledes man skal anse alle Stænder og alle Ting.“ Det er ogsaa blevet os klart, at ingen Læreartikel kan kaldes ringe og ikke værd at holde paa eller stride for, at vi meget mere maa, som Luther siger, have hver Artikel i den kristelige Lærdom, enten den er stor eller liden, ganske ren og pur; at, svække og forkrænke vi den i et Stykke, den da bliver ganske svag og kraftløs; at den, Lærdommen, er som en hel Ring af fint Guld, hvorpaa der ikke maa være mindste Rift eller Sprække, efterdi, naar saadan en Ring faar en Sprække, den da ikke længer er hel. Kort, Gud har i sin store Naade og Barmhjertighed anbetroet os den rene Læres kostelige Pund, at vi skulde aagre dermed, medens det er Tid, som det sømmer sig tro Husholdere.

Derfor gjælder det ogsaa for os at tage hin Apostelens Formaning til Hjerte: „Bliver faste, ubevægelige,“ thi Gud har skjænket os en Skat i den os anbetroede rene Lære, som er vel værd at holde fast paa; han har derved sat vore Fødder paa

en Klippegrund, hvorpaa det sømmer sig for os at blive staaende urokkelig og ubevægelig under hvilkesomhelst Stormvinde, der end vil reise sig imod os. At Satan vil forsøge alt for at faa os ud fra denne Stilling, som vi havde indtaget paa de faste profetiske Ords Grund, derom behøver vi ikke at have nogen Tvil, og — er vi ikke paa vor Post, holder vi os ikke smukt aarvaagne, er vi ikke flittige i Bønnen, grunder vi ikke ideligt paa Herrens Lov, da, ja da vil hans Anslag imod os vist altfor vel lykkes. Faar han, den listige Sjælefiende, gjøre os søvnagtige, efterladne, trygge og sikre, saa faar han os snart ud af denne faste Stilling, vi vil da ikke længe blive ubevægelig faste i den himmelske Sandheds Bekjendelse; thi derved vil vi foraarsage, at Lysestagen vil blive flyttet bort fra os, ligesom vi ser Eksempel derpaa i Menighedens Engel i Efesus, hvem Herren vistnok giver den Ros: „Jeg ved dine Gjerninger og dit Arbeide og din Taalmodighed, og at du ikke kan fordrage det onde; og du prøvede dem, som siger sig at være Apostle og er det ikke, og har befundet dem at være Løgnere; og du har udstaaet meget og har Taalmodighed, og du har arbeidet for mit Navns Skyld og er ikke bleven træt;“ men om hvem han ogsaa fører dette Klagemaal: „Jeg har dette imod dig, at du har forladt din første Kjærlighed,“ og desaarsag raaber og truer: „Kom derfor ihu, hvorfra du er falden, og vend om og gjør de forrige Gjerninger; men, hvis ikke, da kommer jeg snart over dig og

vil flytte din Lysestage fra dens Sted, hvis du ikke omvender dig." Derfor vogte og vi os for kjødelig Tryghed og Sikkerhed, at ikke Lysestagen skal flyttes bort ogsaa fra os.

Men vi kunde ogsaa bringes til at vakle og blive ustadige i vor Bekjendelse af Sandheden paa Grund af den Miskjendelse, den Modstand, det Fiendskab og den Forargelse, som for Sandhedens Skyld bliver os tildel. Naar vi alene i Gudsfrygt og i Ærbødighed for den guddommelige Majestæt respekterer alt Guds Ord og ikke tør driste os til at forkaste end en Tøddel af den os gjennem Ordet aabenbarede Sandhed, saa hører vi os jo ofte udraabte for egensindige, paastaaelige, gjenstridige og kranglelystne Mennesker, som er for stolt til at lade sig sige af andre; ja, det kan endog hænde, at vore egne Menighedslemmer, som ikke forstaar vor Stilling, som ikke skjønner, at det er Ærefrygt for det store Guds Ord, der gjør os faste og ubevægelige, vender sig bort fra os og bliver vore Modstandere ved at anrette Splid og Uenighed i Menigheden, gjerne i den Tanke derved at bevise Gud en Tyrkelse. Hvor let kunde vi ikke da ved at lytte til vort eget Kjøds Indgivelse bøie os i vor Bekjendelse, give noget efter, føie os for at beholde Fred idetmindste inden vore egne Enemerker! Naar dertil kommer, at det gjerne kan være faa, som staar med os, at de, som er imod os, baade kan være mange og tillige have Anseelse ved Lærdom og høie Stillinger i Samfundet, saa bliver Fristel-

sen saa meget større for os til at give efter. Og dog skal vi alligevel blive „faste og ubevægelige". Sandhed er Sandhed, enten saa eller mange antager den. Ikke havde Profeten Elias mange med sig, da han paa Karmels Bjerg bekjendte Israels Gud som den eneste sande Gud og dermed vidnede Sandhed ligeoverfor de mange Løgnens Profeter, der var omkring ham. Ikke havde Daniel mange med sig, da han tiltrods for den mægtige Kong Darius Befaling, i 30 Dage ikke at bede til nogen anden Gud end Kongen selv, dog aabenbart bad til og bekjendte sin Tro paa Himmelens Gud og Herre. Heller ikke havde den Herre Jesus Kristus, Sandheden selv, mange med sig, da han for Pontius Pilatus aflagde den gode Bekjendelse om sin Person og sit Rige.

Derfor skal vi ikke se derpaa, om det er mange eller faa, om det er lærde eller ulærde, høie eller lave, som med os bekjender Sandheden, eller som sætter sig op imod den. Seende bort derfra og holdende os blot til selve Sandheden og stolende paa dens Magt skal vi være „faste og ubevægelige".

Vor Tekst indeholder ogsaa en anden Formaning til os, den nemlig: „Bliver altid rige i Herrens Gjerning." Ogsaa den trænger vi at tage os til Hjerte. En vigtig Gjerning er os, kjære Brødre! anbetroet af vor himmelske Herre. Han har jo sat os til Vægtere paa Zions Bjerg og til Hyrder over sin Hjord. Ingen Stilling paa Jor-

den er saa høi, saa vigtig, saa ansvarsfuld som den, hvori Herren har sat os. Hvad paalægger vor Vægtergjerning os? Hos Profeten Ezekiel ser vi det. Der siger Herren selv: „Du Menneskesøn! jeg har sat dig til Vægter over Israels Hus, at, naar du hører Ord af min Mund, du skal advare dem paa mine Vegne. Naar jeg siger til den ugudelige: Du ugudelige skal visseligen dø, og du ikke taler til at advare den ugudelige fra hans Vei, da skal den samme ugudelige dø i sin Misgjerning, men jeg vil kræve hans Blod af din Haand." Hvor alvorlig hører vi ikke Herren paaminde Profeten Esaias at udføre denne sin Vægtergjerning: „Raab af Struben, spar ikke, opløft din Røst som en Basun og kundgjør mit Folk deres Overtrædelser og Jakobs Hus deres Synder." — Maatte vi dog ret betænke dette Stykke af vort Embede. Falder det end tungt for vort Kjød og Blod at udføre det, Herren har paalagt os det, og for Forsømmelse heri vil jo Herren kræve os til det alvorligste Regnskab. Paaminder, advarer vi ikke de ugudelige, lader vi dem gaa hen i deres kjødelige Sikkerhed uadvarede, siger vi dem ikke, og det med det helligste Alvor, at deres Vandring paa den brede Vei vil føre dem den evige Undergang imøde, vil styrte dem i den evige Fordømmelse, da, ja da skal Herren kræve deres Blod af vor Haand. „Jeg er ren af alles Blod," kunde Paulus sige i sin Afskedstale til Menighedens Ældste i Efesus; hvem af os kan med Sandhed sige ham det efter? Alvorlige er Luthers Ord om

denne vor Pligt. I sin Udlægning af Matt. 6 siger han: „Den, som vil være en ret Prædikant og trolig føre sit Embede, han maa forbeholde sig Frihed til uden Frygt at sige Sandheden uden Persons Anseelse, og straffe, hvor Straf gjøres fornøden, store og smaa, rige og fattige, mægtige Venner og Fiender. Det gjør ikke den gjerrige; thi han er bange for, at skulde han fortørne gode Venner og store Kakser, saa vilde det komme til at skorte ham paa Brød; derfor stikker han Piben i Sækken og tier stille.“ Et andet Sted siger han: „Den Sognepræst eller Prædikant, som ikke straffer Synden, han maa med fremmede Synder fare til Djævelen, om han end med Hensyn til sine egne Synder (som i Kristo er ham tilgivne) er et Salighedens Barn.“ Hvorledes Herren klager over de Lærere, som forsømmer deres Vægtergjerning, det hører vi af Profeten Esaias 56, 10, hvor det heder: „Hans Vægtere er blinde, de vide allesammen intet, de er alle stumme Hunde, som ikke kunne gjø, som er søvnagtige, som ligger, som elske at slumre.“ Gud bevare os i Naade, at han aldrig maatte finde Aarsag til at føre samme Klagemaal ogsaa over os.

Hvad der nu som Hyrder paahviler os, eller hvori vor Hyrdegjerning bestaar, det viser ogsaa Guds Ord os paa flere Steder. Den hellige Apostel Petrus, som af Herren var overgivet Hyrdeembedet med de Ord: „Røgt mine Faar,“ lægger os dette paa Hjerte, naar han til sine Medældste siger:

„Vogter den Guds Hjord, som er iblandt eder, og har Tilsyn med den, ikke tvungne, men frivillig, ikke for slet Vindings Skyld, men med Redebonhed, ikke som de, der ville herske over Herrens Arv, men som de, der bliver Mønstre for Hjorden." (1 Petr. 5, 2). Apostelen Paulus paaminder os og derom, naar han siger: „Saa giver da Agt paa eder selv og paa den ganske Hjord, i hvilken den Helligaand satte eder som Opsynsmænd, at røgte Guds Menighed, hvilken han forhvervede med sit eget Blod." (Ap. Gjer. 20, 28). Heraf lærer vi, at vi som Hyrder skal „vogte" Guds Hjord. Paulus gjorde det saa trolig, at han i sin Afskedstale til Menighedens Ældste i Efesus kunde sige: „Jeg har ikke afladet i tre Aar, Nat og Dag, at paaminde enhver af eder med Taarer."

Hvorledes vi nu skal vogte Guds Hjord, det lærer Overhyrden, den Herre Kristus, den gode Hyrde, os hos Profeten Ezekiel, hvor han først straffer Hyrderne for deres Forsømmelse af deres Hyrdegjerning, og dernæst viser, hvorledes han selv vil bære Omsorg for sine Faar. Til Hyrderne siger han: „I styrkede ikke det svage, og lægede ikke det sønderbrudte, og førte ikke det fordrevne tilbage, og ledte ikke efter det, som var tabt, men med Haardhed og med Strenghed herskede I over dem." Om sig selv siger han: „Jeg vil lede efter det, som er tabt, og føre det fordrevne tilbage, og forbinde det sønderbrudte, og styrke det syge; men det fede og sterke vil jeg ødelægge, jeg vil føde det

med Ret." Som Hyrder skal vi altsaa have et vaagent Øie med den os anbetroede Hjord, give Agt paa hvert enkelt Faars Tilstand og pleie det efter dets Trang og Tarv.

Finder vi i den os anbetroede Hjord svage Faar, Sjæle nemlig, som er svage i Troen og i aandelige Kræfter, hvis Tro er som en skjælvende og bævende Haand, der knapt tør tage fat paa Guds Naade i Kristo, og hvis Kraft i Kampen imod Satan, Verden og Kjødet er liden, saa skal vi med al Hyrdetroskab antage os dem og ved at række dem Evangeliets sunde og styrkende Næring hjælpe dem, at deres Tro maa forøges og det aandelige Livs Kraft tiltage hos dem, saa de kan komme til i Troens Freidighed at sige med David: „Herren er min Hyrde, mig skal ikke fattes. Han lader mig ligge i skjønne Græsgange, han leder mig sagtelig til de stillerindende Vande. Naar jeg skal vandre i Dødens Skygges Dal, vil jeg ikke frygte for ondt; thi du er med mig; din Hjælp og din Stav de skulle trøste mig!"

Merke vi syge Faar i vor Hjord, Sjæle, som ikke befinder sig i nogen aandelig Sundhedstilstand, hvis aandelige Liv staar i Fare for at dø ud, saa skal vi og med al Kjærlighed antage os saadanne og som rette Sjælelæger arbeide paa deres Helbredelse med de Midler, som den rette Israels Læge, den Herre Jesus, har givet os i sit Ord.

Træffer vi paa sønderbrudte Faar, Sjæle, som har en angergiven Aand og et sønderbrudt Hjerte, som er forfærdede i deres Aand for deres Synders Skyld, saa skal vi bevise dem al kjærlighedsfuld Pleie, at deres Saar, som er dem slagne i deres Samvittighed, maatte forbindes. Vi skal ikke blive trætte af at foreholde saadanne arme, bedrøvede Sjæle og sønderbrudte Hjerter Guds dyrebare Naadeløfter. Atter og atter skal vi afmale den Herre Jesus for dem som Synderes Ven og Frelser, som den, der ikke sønderbryder det knuste Rør og ikke udslukker den rygende Hørtaande. Ligeoverfor dem gjælder det saaledes at udføre det Trøsteembede, som hos Profeten Esaias paalægges os i de Ord: „Trøster, trøster mit Folk, skal eders Gud sige. Taler kjærligen til Jerusalem og raaber til den, at dens Strid er fuldendt, thi dens Misgjerning er forligt; thi den har faaet dobbelt af Herrens Haand for alle dens Synder."

Findes der i vor Hjord fordrevne, forvildede Faar, Sjæle, som i Henseende til Læren er komne paa vildsomme Veie, som har lidt Skibbrud paa Troen, idet de har lyttet til forføriske Røster, og nu derved vanke hid og did uden at vide, hvad som er Sandhed, saa skal vi ogsaa gaa efter dem, vi skal søge at hjælpe dem tilrette igjen ved med en sagtmodig Aand at belære og retlede dem, om vi kunde faa dem ud fra Vildfarelsens Mørke til Sandhedens Lys og de saaledes atter ledes ind

paa den gode Hyrdes gode Græsgange i Ordet og Sakramenterne.

Gives der og fortabte, forlorne Faar i vor Hjord, Sjæle, som har vendt Faderhuset Ryggen lig hin forlorne Søn, som har begivet sig ind i Syndens og Uretfærdighedens Tjeneste, ligesom hin store Synderinde, som Zakæus, ja som Røveren paa Korset, saa skal vi som rette Hyrder ogsaa gaa efter dem og med al vor Kjærlighed, Udholdenhed og Flid søge at bringe dem til at standse paa Syndeveien, til at gaa i sig selv, til at vende om til den himmelske Fader, der den ganske Dag udbreder sine Hænder ogsaa til et gjenstridigt Folk, og som med Kjærlighed omfavner enhver forloren Søn og Datter, som vender om igjen til det forladte og forglemte Faderhus, hvem vi ogsaa hører bevidne denne sin naadige Vilje endog med en dyr Ed: „Saasandt jeg lever, siger den Herre, Herre, jeg har ikke Behagelighed i den ugudeliges Død, men i det, at den ugudelige omvender sig fra sin Vei, at han maa leve, vender om, vender om fra eders de onde Veie, og hvorfor ville I dø, Israels Hus?“

Saa giver da denne Hyrdegjerning os nok at bestille, ogsaa nok at lide, om vi ellers er tro. Udviste Patriarken Jakob en saadan Troskab som Kvæghyrde hos Laban, at han kunde sige til ham: „Naar jeg var om Dagen paa Marken, fortærede Heden mig, og Kulde om Natten, og der kom ikke Søvn i mine Øine,“ skulde vi da som Sjælehyrder,

og det i vor Herres Jesu Tjeneste, udvise mindre Troskab?

Saa har vi da, mine kjære Medbrødre! kastet Øiet noget lidet hen paa den Herrens Gjerning, som er os given at udrette hernede, og i hvilken vi, som Apostelen i vor Tekst siger, „skulle blive mere rige," eller hvori vi skulle tiltage. Dertil hører vel, at vi først i Erkjendelsen af denne Herrens Gjerning gaar frem fra Klarhed til Klarhed, saa vi lærer alt bedre og bedre at indse og skjønne, hvad der i denne Henseende er Guds gode, hellige, velbehagelige og fuldkomne Vilje til os; dernæst at vi til Udførelsen af denne Gjerning bliver mere og mere dygtiggjorte, mere og mere ivrige, nidkjære, brændende i Aanden, mere opfyldte med Kjærlighed til Kristus og hans Hjord, iførte mere Sagtmodighed, Langmodighed og Taalmodighed. Ogsaa her gjælder det at erkjende med Apostelen: „Ikke at jeg allerede har grebet det eller er allerede fuldkommen; men jeg jager derefter, om jeg og kan gribe det, efterdi jeg og er greben af Kristus Jesus."

Men vi maa heller ikke forglemme, at skulle vi blive rige, overflødige i Herrens Gjerning, saa maa vi i Erkjendelsen af, at „vor egen Magt er intet værd", men at derimod „al vor Dygtighed er af Gud", ogsaa være flittige i at udbede os herovenfra den fornødne Visdom, Lyst, Iver, Kraft og Styrke, som vi tiltrænger for at kunne drive Herrens Gjerning. Trænger enhver kristen, til sin

Bevarelse i Naaden og Fremgang paa Helliggjørelsens Vei, til at følge Apostelens Formaning: „Beder uden Afladelse", hvor meget mere trænger ikke vi dertil, som ikke alene har at sørge for vore egne Sjæles Frelse, men som har at aflægge Regnskab for alle de Sjæle, store og smaa, unge og gamle, som af Herren har været os anbetroede, og over hvilke Herren har sat os til Hyrder og Tilsynsmænd. Maa ikke Tanken herpaa ofte bringe os i vort Lønkammer ned paa vore Knæ og gjøre os ivrige i ydmyge Bønner og Begjæringer til ham, i hvis Tjeneste vi staar, hvis Gjerning vi udretter, og som engang vil holde Regnskab med os! Hvor ivrig var ikke Moses, denne tro Guds Tjener, i Bønnen for Folket! Laa han ikke endog engang fyrretyve Dage og fyrretyve Nætter paa sit Ansigt i Bøn til Gud for Menigheden! Samuel forsikrede Folket, at han ikke vilde lade af at bede for dem og at lære dem den gode og rette Vei. Hvorledes Profeterne have bedet for Folket, det læser vi nokſom i deres Skrifter. Og hvorledes frembar ikke Paulus Menighederne i idelige Bønner for Herren? — Maatte da ogsaa vi være ret flittige i Bønnen baade for os selv og de os anbetroede Sjæle! Derved vil vi visselig blive gjort mere rige i Herrens Gjerning.

Men trænger vi, kjære Brødre! til saadan Formaning paa Grund baade af vort Kjøds Skrøbelighed og Tilbøielighed til Ladhed og Sikkerhed,

som og paa Grund af Djævelens Anslag imod os, saa trænger vi vist ikke mindre

II.

til den kostelige Trøst, som den Helligaand giver os i de Ord af vor Tekst: „Vidende, at eders Arbeide er ikke forfængeligt i Herren.“ I Sandhed, et kosteligt Ord for tro Hyrder og Sjælesørgere! Intet bedrøver, ængster og forurolige mere en tro Lærers Hjerte end den kvælende Tanke: Jeg udretter intet med min Gjerning, der er ingen Frugt af mit Arbeide; hvor meget jeg end beflitter mig paa ved Guds Ord at belære, straffe, formane og trøste mine Tilhørere, saa nytter det dog intet; det er altsammen forgjæves, man bliver snarere værre end bedre, Ondskaben forøges snarere, end den aftager, man vil ikke bøie sig under Guds Ord. Kommer nu dertil, at man møder Modstand i sin Menighed, at man ser sig miskjendt ogsaa af dem, som man haabede havde faaet Kjærlighed til Ordet, nu, saa bliver man end mere mismodig og gjør sin Gjerning end mere sukkende. Til Hjælp imod saadant trykkende Mismod forsikrer da den Helligaand os ved Apostelen Paulus, at vort Arbeide i Herren ikke skal være forgjæves. Og det er ikke den eneste Forsikring herom, vi finder i Herrens Ord. Samme Apostel giver sin Timotheus, der ogsaa var en tro Arbeider, lignende Opmuntring. „Giv Agt“ — siger han — „paa dig selv og paa Lærdommen; [illegible]saa skal du frelse

baade dig selv og dem, som dig høre." Han viser ham dermed en dobbelt Frugt af hans Gjerning, Frugt for Tilhørerne til deres Frelse, Frugt for ham selv til hans egen Frelse. Og hvilken herlig Forsikring herom hører vi ikke hos Profeten Esaias 55, 10. 11, hvor det heder: „Thi ligesom Regnen og Sneen nedfalder fra Himmelen og kommer ikke tilbage derhen, men vander Jorden overflødigen og gjør den frugtbar og kommer den til at give Grøde, og den giver Sæd til at saa og Brød til at æde, saa skal mit Ord være, som skal udgaa af min Mund; det skal ikke komme tomt igjen til mig, men det skal gjøre det, mig behager, og hvad jeg sender det til, skal lykkes for det."

Disse og lignende Forsikringer om vort Arbeides Frugt skulle vi tro; thi det er den sanddrue Gud, som har givet os dem. Kommer ikke denne Frugt tilsyne saa snart, som vi ønsker det, vi skulle dog tro, at den visselig skal komme. Mangen tro Lærer kan arbeide i lang Tid, gjerne i flere Aar, uden at se megen Frugt af sin Gjerning; men holder han ved i Troen paa Guds Løfter om Frugt af sit Arbeide, saa skal han dog ikke se sig skuffet; han skal erfare, at Herren holder sine Løfter og Tilsagn. Saa skulde vi ogsaa betænke, at en eneste Sjæls Frelse er mere værd end al Verdens Guld og Sølv og fortjener vel at derfor ofres et helt Livs møiefuldt Arbeide. For store Ting skulde vi heller ikke begjære. Vi maa ikke vente, at vi kan faa alle til Guds Børn. Evangeliet vil dog ogsaa

iblandt os blive en Dødens Lugt til Døden for nogle, medens det bliver andre en Livets Lugt til Livet. Lad os minde os Luthers Ord herom. Han siger: „En kristen maa være et Menneske, der efter Guds Eksempel er høisindet nok til at give sine gode Gaver til Pris og opofre dem. Han finder dog altid en og anden, som skatter dem og elsker ham derfor; tak din Gud, hvis du har en, høist to gudfrygtige undergivne Borgere eller Sognebørn. Kan du vinde en Nabo, ja selv kun et Barn eller et Tyende for dig, saa vær tilfreds dermed. Skaffer du dig to eller tre saadanne Venner, saaræk dine Hænder mod Himmelen og betragt det som en stor Naade; thi du lever dog her ret egentlig i Djævelens Morderkule og som mellem Øgler og Drager."

Derfor, kjære Brødre! bort med disse vantro Tanker: Vort Arbeide er forgjæves, det er til ingen Nytte, ingen omvender sig derved osv. Vi har slet ikke Lov til at bekymre os om vort Arbeides Frugt, ligesaalidt som en Bonde har Lov til at bekymre sig for den af ham udsaaede Sæds Vekst. At give Vekst, at forlene Frugt, det er Herrens Gjerning, ikke vor. Denne sin Gjerning vil Herren nok gjøre uden nogensomhelst vor Bekymring. Derimod er det ret, at vi bekymrer os med Hensyn til Udførelsen af den Gjerning, som er vor. Den er nu ikke at give Vekst, at skaffe Frugt, men „at plante og vande", ligesom Paulus siger: „Jeg plantede, Apollos vandede, men Gud gav Vekst."

Vi maa se vel til, at det er Guds Ords Sæd, vi udsaar, at det er Ordet af Guds Mund, som vi frembærer for vore Menigheder. Dette Ord har Forjættelsen fra Herren, at det skal ikke komme tomt tilbage, men at det skal udrette det, som behager Herren. Og paa samme Tid derfor, som vi, naar vi ser liden Frugt af vort Arbeide og derfor bliver mismodige, skulle trøste os med Herrens Forsikring, at vort Arbeide i Herren ikke skal være forgjæves, skulle vi dog ogsaa prøve os selv nøie, om vi og dele Sandheds Ord rettelig, eller om Mangel herpaa kan være Aarsag til, at der bliver saa liden Frugt af vort Arbeide.

Som vi nu har Herrens Forsikring i hans Ord for, at vort Arbeide i Herren, vort Arbeide som Hyrder og Sjælesørgere ikke skal være uden Frugt for dem, som os hører, for den Hjord, som er os anbetroet, men blive til dyrekjøbte Sjæles evige Frelse, saa har vi dertil ogsaa den Forsikring af Herren, hvis Tjenere vi er, at dette vort Arbeide heller ikke skal være uden Frugt for os selv. Den kjære Herre Gud ved, hvor svært Prædikeembedets tunge Byrder ofte nedtrykker retsindige og samvittighedsfulde Lærere, som har faaet opladte Øine for deres Embeds Betydning, hvor ofte de er nær ved at forsage og tabe Modet; derfor har han ogsaa sørget for i sit Ord at række dem rigelig Opmuntring og Trøst for at opretholde deres Frimodighed og gjøre dem sterke i Herren til at føre Herrens Krige. Hvilken herlig Løn lover ikke

tro Lærere hos Profeten Daniel 12, 3, hvor det heder: „De, som har undervist andre, de skulle skinne som den udstrakte Befæstnings Skin, og de, som har retfærdiggjort mange, som Stjernerne evindelig og altid.“ Apostelen Petrus giver de Hyrder, som vogter Guds Hjord rettelig, den Trøst, at „naar Overhyrden aabenbares, skulle de erholde Ærens uforvisnelige Krans“. Den Herre Jesus selv forjætter tro Husholdere herlig Løn. Saaledes i Matt. 24, 45—47, hvori det heder: „Hvilken er derfor den tro og skilde Tjener, som hans Herre har sat over sit Tyende, at give dem Mad itide? Salig er den Tjener, hvilken hans Herre, naar han kommer, vil finde saaledes at gjøre. Sandelig siger jeg eder, at han skal sætte ham over alt sit Gods.“ Ligesaa i Matt. 25, 21: „Vel, du gode og tro Tjener! du har været tro over det lidet, jeg vil sætte dig over meget; gak ind til din Herres Glæde.“

Saa behøver vi da med Hensyn til Løn for vort Arbeide ikke at være ængstelige; thi den Herre, i hvis Tjeneste vi staar, er baade en rig og gavmild Herre; og bliver vi blot tro, saa skal en ubegribelig Herlighed blive os til Del, naar Herlighedens Herre skal gjøre os delagtige med sig i sin egen himmelske Herlighed og Glans. Lad da Verden lønne os, som den vil, med Haan, med Spot, med Foragt og Forfølgelse — hvad spørger vi derefter? hvad agte vi derpaa? Skulde vi derved lade os betage vor Frimodighed, som Haabet om en saadan tilkom-

mende Herlighed med al Rette bør opretholde i os? O nei, meget mere bør det os — selv om noget værre skulde komme at hænde os herneden — med vore troende Fædre frimodig at synge:

„Og tage de vort Liv,
Gods, Ære, Børn og Viv,
Lad fare i Guds Navn,
Dem bringer det ei Gavn,
Guds Rige vi beholde."

Saa trøster hverandre med disse Ord! Amen.

*

Var Synoden kommet til Opgjør og Fred med Rasmussen, saa levede dog endnu den svenske Augustanasynode, norske Augustanasynode, den dansk-norske Konferents og Hauges Synode, saa Stridshandsken ikke blev lagt paa Hylden, men blev benyttet og det med Klem. Havde Synodens Præster brugt mere Silkehandsker og mindre Storklubben, havde vel mange Ting set anderledes ud; eller for at bruge et bibelsk Udtryk, havde de med Sagtmodighed søgt at overbevise dem, som sagde imod, havde neppe den norsk-lutherske Kirke i Amerika været saa sønderrevet, som den sees at være idag; især var Pastor Muus den, som gik Berserkergang, og Resten tilsmilte ham sit Bifald; Følgen blev, som rimeligt var, Bitterhed i Sindene; man vilde holde Strid og Skilsmisse oppe; derfor blev ikke alene virkelige Differenser i Læren, men hvert flot Udtryk, som man kunde hænge Hatten paa, eller et muligt misbisende eller

usædvanligt teologisk Udtryk grebet med Begjærlighed for at bevise grundstyrtende Vildfarelser.

Prof. L. Larsen morede sig engang kosteligt ved et Møde i Holden, da en fredelig, rolig Aand hvilede over en Forsamling, der talte i sin Midte de gamle Stridsmænd; han sad med en gammel „Kirketidende" i Haanden og saa, at en af de gamle Stridshaner gjorde til sine de samme Ord og Vendinger, som han tidligere havde forkjætret. Rasmussen var i dette Stykke ikke stort bedre end de andre, indtil han langt om længe fik Øinene op for det sørgelige ikke blot i Striden, men ogsaa i Stridsmaaden. I Kampen med Konferentsen var han især i Begyndelsen meget ivrig og søgte baade her og i Norge at modarbeide den og dens Talsmand, Prof. Weenaas, hvis „aabne Erklæring", forfattet af ham og Prof. Oftedal, faldt som en Bombe ned i den norske Synode, som deri saa sig anklaget for alle mulige og umulige Ting.

— Endog „Skandinaven", som fremdeles den Gang besjæledes af K. Langelands „Kjærlighed" til den norske Synode, studsede og mente, at man vilde spille den et Puds; den vilde ikke offentliggjøre Artikelen, før den havde forvisset sig om, at Underskrifterne var egte. —

Rasmussen sendte denne aabne Erklæring til sin Ven, Indremissionær Erlandsen i Drammen; det interesserede Rasmussen at faa at vide, hvad han tænkte derom. Erlandsen var en moden kristen, agtet af alle, som havde Guds Riges Sag

kjær, saa det var Rasmussen om at gjøre netop at faa en saadan Mands Kjendelse. Erlandsen skriver: „Det er dog rædsomt at se, hvorledes eders Modstandere optræder med saadan Suffisanse og dog paa samme Tid saa uviseligt; de burde se, at de arbeider paa sin egen Undergang ved at beile til den raa Masse og den uvidende Befolkning, der synes godt om Flosker og Sprog i høie Toner, — den fulde demokratiske Frihed! Gud hjælpe os og trøste os! skal Aandens, Alderens eller Pengenes Aristokrati ophæves og ophøre? Man kunde ligesaa gjerne sige: Bort med Menighedernes Hyrder og Lærere, bort med Kirketugt, bort med Øvrigheden, bort med Faders og Moders Myndighed, bort med Husbonder og Herrer! Der maa være Plads for Marcus Thrane i det Fakultet. — Jeg frygter for, at disse, som medens de er smaa, lover Folket saa stor Frihed ved Tilslutning, vil, naar de kommer til Magt, blive utaalelige Aristokrater — Profeti!?"

Rasmussen tilligemed Prof. Schmidt modtog med Glæde det Opdrag, som de havde faaet af Synoden, nemlig ved Generalforsamlingen for det norsk Missionsselskab i Drammen at gjøre et alvorligt Forsøg paa at hindre Konferentsen fra at faa samme Stilling i Selskabet som Synoden, nærmest nemlig som en Kreds med Repræsentationsret ved Selskabets Aarsmøder. Denne Mission mislykkedes, som rimeligt var, fuldstændigt. Missionsselskabet vilde ikke opkaste sig til Dommer mel-

lem de stridende Parter og fandt Fordringen paa Udestængelse af Konferentsen ubillig og uviselig.

Stemningen paa Mødet var afgjort imod Synodens Repræsentanter i denne Sag. Det traf sig saa, at Prof. Weenaas var paa samme Tid i Norge, og han forsvarede naturligvis sit Samfunds Sag og angreb Synoden; de andre hævdede deres Samfunds Standpunkt. Ansigt til Ansigt mødtes de stridende Parter ikke. Efter Breve fra den Tid, kan man dog se, at Angrebene fra Weenaas's Side var meget talrigere end Forsvaret. Som Princip berørte ikke Synodens Repræsentanter Striden i Amerika, uden Omstændighederne tvang dem; baade om Schmidt og Rasmussen heder det, at de var til megen Velsignelse og vandt Hjerterne ved deres aabne, elskværdige Karakter, om end en og anden udtalte sin Frygt for, at deres Strikthed for Lærens Renhed skulde skade det kristelige Liv; en meget ugrundet Frygt, mente de. Hvad der er rent, kan skidnes, men det skidner ikke.

Denne Kamp holdtes gaaende i lange Tider. Weenaas forfægtede ligesaa ensidigt sin subjektive Retning, som de i Synoden forfægtede sin objektive. Det var en Retningens Kamp, med megen Nidkjærhed fra begge Sider og desværre altfor meget Partisind, som hindrede begge Sider fra at anerkjende det, som var vigtige Sandhedspunkter i den anden Parts Fremstilling. Denne Kamp med Weenaas gav Rasmussen Anledning til i Prof. Gisle Johnsens Kirketidende at give et smukt, paa

Dokumenter begrundet Forsvar for sit Kirkesamfund og tillige at gjøre en offentlig Afbigt for den Maade, hvorpaa han selv i sin Tid havde behandlet samme sit Samfund.

Rasmussen var saaledes ingen Beundrer af Konferentsens daværende ledende Mænd; der hvilede over dem, syntes han, et Slags Frisskyrvæsen, som stødte hans alvorlige, samvittighedsfulde Sind.

Prof. Weenaas's nationale Seminarium, hvor Professoren var saagodtsom alene om Arbeidet, og saa ofte alle andre Steder end ved sin Skolegjerning, forekom ham meget problematisk. Prof. Oftedal, som skidrede en god Synodemand som den, der hverken havde Hoved eller Hjerte thi han var under Prestedressur berøvet begge Dele, syntes Rasmussen at være morsom, men nogen Respekt for ham havde han ikke. Prof. Sverdrup havde han mere tilovers for; han kunde støde sig over og bedrøves over den Maade, hvorpaa den nybagte Professor optraadte, over hans flotte Domme over Herrens Tjenere, som for lang Tid siden havde traadt sine Barnesko i Herrens Tjeneste; men han saa, at Professoren arbeidede med Flid og Alvor, forat de unge Mænd, som var under hans Haand, skulde uddannes, saalangt han forstod det, til dygtige og nidkjære Herrens Tjenere, og det var Rasmussens Haab, at det skilte med Tiden skulde bøie sig sammen. Aarene giver Sindsro og Visdom. Rasmussen var ikke blind for, at der kom tilsyne Diffe-

rentser i Læren, men han erfarede lidt efter lidt, at de ikke var saa dybe, som fra Begyndelsen syntes at være Tilfældet, dels ogsaa, at de mundtlige og skriftlige Læreforhandlinger ikke havde været uden Frugt; oplysende er saaledes et Brev fra Past. J. Chr. Jakobsen til Pastor Muus:

— Jeg ser mit Navn af Dem, Pastor Muus, opført blandt de Præster i vort Samfund, der skulde have optaget Ellings Lære om, at de kjender Menneskenes Hjerter, idet de lærer, at Præsten i Absolutionen erklærer Skriftebarnet for at være et sandt Guds Barn, et Lem paa Kristi Legeme. Jeg kan ikke vedkjende mig ovenanførte Absolutionsbegreb. Jeg lærer og bekjender, at Absolutionen er Evangeliets Forkyndelse for den enkelte, der begjærer Trøst, og bringer ingen anden eller bedre Forladelse end den, der gives ved den almindelige Prædiken. Denne Forladelse er den, der af Kristus er forhvervet for den ganske Verden, og som Gud derfor uden al vor Fortjeneste som uforskyldt Gave bringer Synderе i Absolutionen. Muus bad Manden om Forladelse, og som han siger, „med stor Glæde". Der var ikke den Kompakthed i Konferentsen som i Synoden, hvor det gjaldt Læren. Synodens Ord om Lærens „Enhed og Renhed" blev jo af Folk som Lars Oftedal sat i Gabestokken som Udtryk for aandelig Død og Bogstavtrældom; for denne Personlighed, der optraadte med en ekstraordinær Suffisanse ligeoverfor det norsk-amerikanske Kirkefolk, fik han stor Modvilje, og

han optraadte skarpere mod ham end fast mod nogen af dem, som han i Tidens Løb havde givet sig ikast med.

Rasmussen havde ogsaa Øie for Brøst indenfor sit eget Samfund. Hvormeget han end fandt at have at udsætte paa Konferentsen og flere af dens ledende Mænd, var der imidlertid en Ting, som tiltalte ham ved Konferentsen, og det var den Bestræbelse efter Livets Helliggjørelse, som han syntes at finde der; ved dens Sammenkomster søgte man ved Sang og manges Vidnesbyrd at vække Eftertanken, sætte Sindene i Bevægelse og drage dem til Jesus. Det var Minder fra hans egen Ungdom og den Tid, han selv blev bragt til at søge Frelsen i Kristo, som blev vakt hos ham.

En vakker Dag skrev han i Synodens Organ en Opsats med Titelen „Hvad fattes os?" Og Svaret var Liv, aandeligt Liv, og han vilde pege paa enkelte Ting, som han mente kunde raade, ialfald delvis, Bod paa denne Brøst. Han vil have i Prædikenen mere Opfordring til Omvendelse, til levende Tro, Kristi Efterfølgelse og mindre Bestræbelse for at gjøre Folk dygtige til at disputere om Læren; han vil have alvorlig Selvprøvelse af Presten, at han ikke skal mene sig at være rig og have Overflod og dog være fattig, nøgen og blind; han maa med Bøn og Betragtning se til at have Livssamfund med Frelseren, tage sig af den enkelte, tage de læge Kræfter i Menigheden mere i Brug. D'Hrr. Professorer skulle af al Magt stræbe efter

at bringe den studerende Ungdom til at søge Sjælens Frelse og Salighed, saa ikke det, som er det „ene fornødne", skulde glemmes, medens man samler sig en Skat af Kundskab. Med Moderkirken burde man træde i en inderligere Forbindelse, søge Lærekræfter derfra og deltage med større Iver i dens Missionsgjerning. „Kunde det ikke nu være paatide, om vi tog os til, baade vi i Synoden og de andre Samfund for sig, at kaste Blikket mere indad paa os selv og undersøge, hvad os fattes. At vi altsaa tager os rigtig fore, hvad Profeten Jeremias raader til: „Lader os ransage vore Veie og opspore dem og vende om til Herren." Mon vi ikke skulde høste Frugt deraf? Og mon vi ikke, efter at have taget os Tid til saadant selvprøvende Arbeide og derved hver for sig iblandt os kommet lidt mere paa Knæ for Herren, til mere Nytte og Gavn end hidtil kunne komme sammen og forhandle om det, der staar os som Samfund imellem? Hvem ved? Jeg tror, der ad den Vei turde være mere Grund til Haab."

„Kirketidenden"s Redaktion fandt denne Artikel i flere Punkter „skjæv og misvisende" og ledsagede den derfor med en lang firesidet Anmerkning; dens Længde viser imidlertid, at Rasmussen ikke har været saa langt fra Sandheden; der var mange, som følte akkurat som han, men havde ikke Mod til at bringe det frem. Det var ellers merkeligt, at han fik Plads saavidt i „Kirketidenden"; den tiliod jo ellers ingen Anklage mod Sy-

noden at faa Plads i Bladet, ligesaalidt som den tillod nogen angrebet af den at faa Plads sammesteds for noget Forsvar eller Redegjørelse; sligt var ikke opbyggeligt for Bladets Læsere; havde en mindre Mand skrevet en saadan Artikel som denne „Hvad fattes os", var den vist bleven tilbagesendt.

Fredsarbeidet.

Det var vel ikke mange, som inderligere ønskede Fred blandt det norske Kirkefolk end Rasmussen. Han udtaler selv ved et Møde: Jeg er en af dem, som i lang Tid med Bedrøvelse har følt den Stilling, hvori Samfundene staar ligeoverfor hinanden, den Strid, som har været ført, og den store Skade, som den har forvoldt. Han var derfor stadig tilstede ved de Konferentser, som blev holdt mellem de stridende Parter; og mærkelig nok, det mæglende Ord faldt altid fra Prof. Schmidt og Pastor Rasmussen. Gud, siger han ved Frikonferentsen i St. Ansgar, har bevist os megen Naade; han har givet os gode Stridsmænd, som har ofret sine Kræfter for Guds Sag iblandt os, og for at Guds Ord kan overdrages vore Børn. Dette skal vi takke Gud for. Dog har baade jeg og de andre ofte ladet Kjødet blande sig med ind i vor Strid imod dem, vi har kaldt vore Modstandere. Der er mange, som har været bedrøvede og længes og beder, at Gud vil gjøre det godt igjen. Faar vi

bare Nogle til at ydmyge os, saa skal vi faa se, at Gud ikke har glemt os. Lad os da alle, Brødre i alle Samfund, arbeide og bede for Fred imellem os! Dertil hjælpe os Gud!

Da der var saamegen Tale om Verdens Retfærdiggjørelse, siger Rasmussen: Dersom vi vil spørge Historien, maa vi bekjende, at „Verdens Retdiggjørelse siger Rasmussen: Dersom vi vil spørden lutherske Kirke — ikke maa vi tale saa om Verdens Retfærdiggjørelse, at Retfærdiggjørelsen af Troen fordunkles. Prof. Schmidt indrømmer ogsaa, at i Symbolerne og hos Dogmatikerne i den egentlige Læreudvikling af Læren om Retfærdiggjørelsen findes dette Udtryk „Verdens Retfærdiggjørelse" ikke brugt. Udtrykket var misvisende og trængte idelig til Forklaring.

Der blev Frikonferentser det ene Aar efter det andet, men nogen Samfundsforbindelse resulterede der ikke deraf og kunde der naturligvis heller ikke blive Tale om under Synodens oprevne Tilstand. Men disse Møder tjente dog til et Gode; de førte den antimissouriske Del af Synoden og de andre Samfundsmedlemmer nærmere sammen; hos de fleste af disse laa Ønsket om Fred alvorligt paa Hjerte; det var dem ikke om at bringe nogen Part til at gaa Kanossagang med Ydmygelse og Bekjendelse, saa at den ene Part kunde rose sig af sin Seir over den anden. I Gol i August 1886 kom der endog til et Slags Opgjør; der hvilte en Stemning over dette Møde, som aldrig nogensin-

de tilforn; man kom endog til det praktiske Resultat, at der blev vedtaget en Paragraf til Opgjør i Absolutionsstriden, der lød saaledes: Absolutionen er Evangeliets Røst, hvori Gud ved sin Tjener tilsiger den enkelte Synder, som begjærer det, sin Naade og Syndernes Forladelse, forat denne ved saadan Guds Røst skal trøstes i sin Bedrøvelse; Tjeneren absolverer og Synderen absolveres. Hvor Absolutionen finder Rum i et sønderknust Hjerte og forenes med Troen, der er Syndernes Forladelse ikke blot tilsagt, men ogsaa modtaget; Synderen er retfærdiggjort eller — som ogsaa er kirkelig Sprogbrug — absolveret. Hvor Absolutionen ikke modtages, der bliver dens Foragt til Dom.

Til den Stemning, alvorlig og fredelig, bidrog ikke saa lidet den Aabningsprædiken, som blev holdt af Pastor Rasmussen. Den lød som følger:

Tekst: Esaias 52, 1—12.

Vaagn op, vaagn op, ifør dig din Styrke, Zion! ifør dig dine Pragtklæder, Jerusalem, du hellige Stad! thi der skal ikke komme i dig ydermere nogen uomskaaren eller uren. Ryst Støvet af dig, stat op, sæt dig (paa Tronen), Jerusalem! gjør dig løs fra Baandene om din Hals, du Fange, Zions Datter! thi saa siger Herren: For intet blev I solgte, og ikke for Penge skulle I gjenløses; thi saa siger den Herre, Herre: Til Ægypten drog mit Folk ned i Førstningen for at bo der som fremmede,

og Assur trykkede det for intet. Og nu, hvad skal jeg her gjøre? siger Herren; thi mit Folk er borttaget for intet; dets Styrere hyle, siger Herren, og bestandig, den ganske Dag, bespottes mit Navn. Derfor skal mit Folk lære at kjende mit Navn; derfor (skal det lære at kjende) paa den Dag, at jeg er den, som taler: Se, her er jeg. Hvor deilige er paa Bjergene hans Fødder, som bringer godt Budskab, som forkynder Fred, som bebuder godt, som forkynder Frelse, som siger til Zion: Din Gud er Konge. Hør dine Vægtere raabe, de opløfte Røsten, tilhobe juble de; thi som med Øie mod Øie ser de, naar Herren vender tilbage til Zion. Bryder ud, jubler tilhobe, I Jerusalems Ruiner! thi Herren trøster sit Folk, gjenløser Jerusalem. Herren blotter sin hellige Arm for alle Folkenes Øine, og al Jordens Ender se vor Guds Frelse. Afsted, afsted! gaar ud derfra! rører ei ved noget urent! drager ud af dets Midte! renser eder, I, som bære Herrens Kar! thi ikke i skyndsom Hast skulle I drage ud, og i Flugt skulle I ikke fare bort; thi Herren gaar foran eder, og Israels Gud slutter eders Tog.

Iblandt de mange Folk og Nationer, som har eksisteret og fremdeles eksisterer, og hvoraf hvert kan have mere eller mindre merkelige Historier, er der et Folk, som, hvad merkelig Historie angaar, maa siges at rage frem over de andre. Jeg sigter til Israels Folk, Jødefolket, dette Folk, som har til Stamfædre hine store Patriarker Abraham,

Isak og Jakob, — dette Folk, som paa saa underbar Maade blev udført fra Trældom i Ægypten, dette Folk med dets merkelige 40-aarige Vandring i Arabiens Ørken med Herren selv som Leder i en Skyfstøtte om Dagen og i en Ildstøtte om Natten, — dette Folk, med de mange Herrens Undere i sin Midte og selv et Underfolk, — dette Folk med slige Konger som David og Salomon, med Profeter som Elisa og Elias, Mænd fulde af Aand, Tro og Kraft som Esaias, Jeremias, Ezekiel og Daniel, Mænd med de store Fremtidssyner, — dette Folk, snart baaret af Herren som paa Ørnevinger og løftet op over andre Folk, snart ved dets egen Ulydighed og Gjenstridighed tugtet af Herren og lagt under hedenske Folks Herredømme, — dette Folk, af hvis Skjød og i hvis Skjød hin forjættede Kvindens Sæd, Davidssønnen, Herlighedens Herre, blev født, født til en Frelser, — dette Folk, som, der han vandred i dets Midte og ved sine guddommelige Gjerninger beviste sig at være den forjættede Messias, ikke vilde erkjende sin Besøgelsestid, men i Blindhed og Raseri nedkaldte Hevn over sig selv ved at raabe: „Hans Blod komme over os og over vore Børn", — dette Folk, som, efter at have korsfæstet Herlighedens Herre og forhaanet og dræbt hans Apostle, som frembar Vidnesbyrdet om Syndernes Forladelse ved hans Navn, blev saaledes hjemsøgt af Herrens grumme Vrede, at Historien ikke kan opvise Mage til den Jammer og Elendighed, som brød ind over det ved Jerusalems

Ødelæggelse, — dette Folk, som, medens andre Nationer er sunkne ned i Forglemmelse, endnu eksisterer, rigtignok ikke som en egen Nation med eget Land og Rige, men spredt rundt omkring i alle Lande og Riger.

Og dog, saa mærkeligt end dette Folk er, der er dog et Folk paa Jorden end mærkeligere, og dette Folk er det aandelige Israel, Abrahams rette Efterkommere, Kristi troende Menighed, det Folk, som egentlig kan kaldes Guds Folk, det Folk, om hvilket vi synger:

„Da det er nu saaledes fat
Blandt denne Verdens Torn og Krat,
Saa har dog Gud i Himlen her
Paa Jorden dem, som har ham kjær;
Et Gosen i Ægypti Land,
Som intet Mørke dæmpe kan.

Det er Guds sande Israel,
Som baade tror og lever vel;
En Slegt af Gud ved Ordet fød,
En deilig Brud i Naadens Skjød,
Paa Jorden en forborgen Skat,
Og dog et Lys i Verdens Nat."

Folk pleier i Almindelighed at interessere sig for Folkeslags og Nationers Historie; allerhelst pleier man at interessere sig for sit eget Folks, sin egen Nations Historie. Hvor mange, der før ikke følte nogen synderlig Interesse for dette eller hint Folk, er ikke ved et nærmere Kjendskab til dette

Folks Historie bragt til levende Interesse for det samme Folk? Saa har ogsaa mange, som før var ubekjendt med Gudsfolkets Historie og Kaar, ved et nærmere Kjendskab dertil faaet Interesse for og sluttet sig til samme Folk. Og du, kjære du, som kalder dig en kristen og hører til en kristen Menighed, du regner dig vel ogsaa derved med blandt Guds Folk? Elsker du nu ogsaa dette Folk? Holder du det for en Ære at høre med til dette Folk? Naar vi træffer en, som viser sig aldeles uvidende om sin egen Nations Historie, og som heller ikke bryder sig om at lære den nærmere at kjende, ja, som dertil kanske skammer sig ved sin egen Nation, saa synes vi ikke meget om en saadan Person. Det tør hænde, at det er Uvidenhed om sin egen Nations Historie, som er Grunden hertil. Men der findes vel og dem, som, om de end regner sig med blandt Guds Folk, dog er meget uvidende om dette Folks Historie og Kaar, ja, som, naar det kommer til Stykket, endog skammer sig ved det. O, hvor daarligt! Tænk, skamme sig over at skulle regnes med blandt Guds Folk! Kjendte vi nærmere til dette Folk, dets Oprindelse, dets Krige og Seirvindinger, dets Konge, dets Goder og dets Fremtidsudsigter, — vi vilde anse det som den høieste Ære at tilhøre det, at arbeide for det, at lide med det. Saa lad mig da i denne Stund tale nogle Ord om dette

Guds Folk

og lad mig vise eder det som

I. et frigjort Folk,
II. et lidende, men dog trøstet Folk, og
III. et helligt Folk.

I.

Et frigjort Folk. Dette har dog vel noget tiltrækkende for dig, ikke sandt? Friheden sætter du Pris paa. Og den er at sætte Pris paa. Hvor mange Folk, som ikke vidste ret at sætte Pris paa og ret at bruge Friheden, da de eiede den, har ikke senere sukket og klaget over dens Tab? Kom ihu det Folk, som her før blev talt om, Israels Folk! I Ægypten mistede det sin Frihed, og hvor maatte det ikke sukke under det forfærdelige Trælleaag, der blev lagt paa det? Og senere, efterat det igjen havde opnaaet Friheds Goder i Kanaans Land, tabte de samme ved deres egen Skyld, og medens Israels Folk fik føle Trykket under Assurs mægtige Haand, fik Judæ Folk føle Trældommens tunge Aag i Babylon. Hvor gav de ikke sin Sorg over Frihedens Tab Udtryk i deres Klagesange under det syttiaarige babyloniske Fangenskab!

Vi i dette Land nyder jo og sætter ogsaa Pris paa Frihedens dyrebare Gode. Den amerikanske Nations Frihed er jo velbekjendt over hele Verden, beundret og næsten forgudet af en Del, frygtet af andre. Og dog er den Frihed, som Gudsfolket eier, af langt, langt mere Værd. Lad os se lidt paa den.

I vor oplæste Tekst taler Profeten om en dobbelt Befrielse, baade den, som skulde blive Jødefolket tildel ved dets Udførelse fra det babyloniske Fangenskab, og den, som Gudsfolket eier i Kristo. Denne Frigjørelse er en Frigjørelse fra de allerhaardeste Magter og værste Tyranner, som tænkes kan — Synden, Døden og Djævelen. Hvilken skrækkelig Tyran er ikke Synden! Hvor undertrykker, plager, udsuger og lemlæster den ikke alle dem, over hvem den hersker! Syndens Trælle er af alle Trælle de mest beklagelsesværdige. Med forfærdelige Lænker er disse Trælle omsluttede. Se til den gjerrige! Er han fri? Nei, han er en Slave under sine Penge og sit Gods. Ikke han hersker over dem, men de hersker og raader over ham. Hvilken Uro og Bekymring har ikke den gjerrige baade for at forøge sin Skat og for at passe paa den og vogte den! Se til den vredagtige og hevngjerrige! Er han fri? O, om han end mener sig at være det, han er det ikke, han er en Slave under Hadets og Hevnens onde Aanders Magt, som driver ham til at gjøre, hvad hans Forstand siger ham at føre til hans Ruin og Undergang. Se til Drukkeren! Er han fri? Han raaber vel paa sin Frihed, naar han forøder, hvad han har forhvervet til sit eget og sin Families Underhold, i Drikke- og Spillehuse; men nei, han er ikke fri, han er en elendig Slave, bunden med haarde Lænker. Nei, ingen Syndens Tjener er fri. De er alle Trælle. Og det værste er, at man som oftest finder

sig vel tilfreds med denne Trældom. Ligesom Israels Børn heller vilde være Trælle i Ægypten, naar de blot fik have deres Kjødgryder der, end have Friheden og undvære disse, ak, saaledes er Syndens Trælle tilfreds, naar de kan faa, hvad Kjødet begjærer, og bryder sig intet om Befrielse fra denne Trældom. Dog, selv disse, som føler sig nokfaa vel i dette Slaveri, har dog Stunder, hvori de vænnes over sig selv, føler sig ulykkelig under Syndens Slaveri og slider i Lænkerne for at gjøre sig fri, men nei, Syndetjenesten er dem for kjær til, at de for Alvor skulde ville bryde med den.

Og hvad venter der saadanne Syndetrælle som Løn for denne Syndetjeneste? „Syndens Sold er Døden." „Leve I efter Kjødet, skulle I dø." Og Døden, hvilken Tyran er ikke den! Hvor gruer ikke Menneskene sig for denne Forskrækkelsens Konge! Hvor holder man ikke Tanken om den borte fra sig! Og hvor vil man ikke gjerne slippe fra dens Tag, selv om man skulde give bort alt, hvad man ellers sætter Pris paa herneden! Og Menneskemagt formaar ei at afkaste denne Tyrans jernhaarde Aag. Med Penge kan man ikke faa ham til at trække sig tilbage, naar han melder sig. Oprør kan ikke styrte ham fra Tronen. Ligger hans Ofre skjælvende og bævende for hans Fødder, tryglende om Skaansel, han lader sig ikke røre eller bevæge derved. Uden Barmhjertighed sønderriver han de ømmeste Baand og fylder derved Verden med Suk og Graad.

Og den, som har Dødens Vælde, Djævelen, hvilken forfærdelig Tyran! Hvilken Morder! „Stor Magt og arge Liſt hans Ruſtning er for viſt, paa Jord er ei hans Lige". Syndens Trælle er ogſaa hans Trælle, Syndens Tjeneſte er ogſaa Djævelens Tjeneſte. Han er denne Verdens Gud, som har forblindet de vantroes Sind, denne Verdens Fyrſte, som er mægtig i Vantroens Børn. De ugudelige, Syndens Tjenere, aner ikke, under hvilken ſkrækkelig Fyrſtes og Anførers Magt og Regimente de ſtaar. De vil heller ikke vide det. Om man ſiger det til dem, vil de ikke høre derpaa, vil de ikke tro det. O, uomvendte Synder! Du indbilder dig at være fri og roſer dig af at beſidde en fri Mands Rettigheder, og du forſtaar ikke, at ſaalænge, som Synden herſker over dig, ſtaar du under den værſte Tyrans Regimente, befinder du dig i det allerelendigſte Slaveri, i et Slaveri, hvorfra der ikke i Døden er Forløsning, men ſom tvertimod ender med evigt Fangenſkab, med evigt Mørkes Lænker.

Fra dette jammerlige Slaveri, fra diſſe forfærdelige Tyranner, Synd, Død og Djævel, er Guds Folk befriet. Mange Folkeſlag har, ſom Hiſtorien kan oppviſe, i haarde, blodige Krige ſelv tilkjæmpet ſig Friheden. Saaledes ikke her. Vi har ikke tilkjæmpet os Friheden fra Synd, Død og Djævel. Naar det i vor Tekſt heder: „Ikke for Penge ſkulle I gjenløſes", ſaa ſigtes dermed ikke alene hen til, at den Frelſe, ſom ſkulde blive Jødefolket tildel fra det babyloniſke Fangenſkab, ſkul-

de være Herrens Verk, ikke deres, men dermed peges ogsaa hen paa, at den Befrielse, som skulde blive os Mennesker tildel fra Synd, Død og Satans Rige, den skulde ogsaa være Herrens Verk, og det et uforskyldt Naadens Verk. Nei, ikke vi har tilkjæmpet os denne Befrielse, det har en anden gjort. Det har vor høilovede Frelser, vor Herre Jesus Kristus gjort. Og han har tilkjæmpet og vundet os den med sit eget Blods Udgydelse og med sit Livs Hengivelse i Døden paa Korsets Træ.

Og hvorledes har han forhvervet os Frihed fra disse Magter og Tyranner? Jo saaledes: fra Synden, idet han tog vore Synder paa sig, bar dem paa sit Legeme paa Træet, ofrede sig som det uskyldige Guds Lam til Forsoning for vore Synder og vandt os dermed en evig Forløsning; — fra Døden, idet han, Livet selv, sprang i Dødens Grube, led Dødens Smerter for os og dermed tilintetgjorde Døden og bragte Liv og Uforkrænkelighed tilveie; — fra Djævelen, idet han, som den sterkere, overvandt den sterke, borttog hans fulde Rustning og frarev ham hans Rov.

Og hver eneste Synder, der har følt Syndens, Dødens og Satans Magt og er kommen til Kristus, og har hos ham søgt Befrielse fra disse Fiender og dette Slaveri, han har ogsaa fundet den og er nu fri baade fra Syndens Straf og fra Syndens Magt og Herredømme, kan glæde sig ved at eie Syndernes Forladelse og ved at have faaet Syndebaandene brudte og løste, saa han nu kan tjene Gud i Hellig-

hed og Retfærdighed. Og som han er fri fra Synden, saaledes ogsaa fra Døden. Fra Døden? Ja. Men maa da ikke alle, ogsaa de troende, dø? Jo. Hvorledes kan de da siges frelste fra Døden? Døden har for dem tabt sin Vraad. Triumferende kan de se Døden under Øine og sige: „Død, hvor er din Vraad?“ Den er ingen Forfærkelsens Konge mere, den er nu „Færgemand til Livets faste Land“, den er et Sendebud fra Dødens Overvinder, som kommer med det glade Budskab: Nu skal du faa komme hjem, nu skal du faa gaa ind i den evige Hvile, nu skal du faa slippe ind i Faderens Hus heroventil med de mange deilige Værelser, hvor der er Mættelse af Fryd i Guds Ansigts Beskuelse. — Og med denne Frihed fra Synd og Død har den troende ogsaa Frihed fra Satan og hans Magt. Han har maattet opgive sin Ret og Fordring paa en saadan ved Kristus frigjort Synder og har ingen Magt længer over ham.

O, hvilken salig Frihed denne Frihed er, denne Guds Folks Frihed! Hvor dette Folk dog har Aarsag til at juble og fryde sig over denne herlige Frihed, som er lig for alle Guds Børn, hvordan end deres jordiske Stilling herneden kan være, om rig eller fattig, om æret eller vanæret, om Herre eller Tjener! Hvor et Folk har tilkjæmpet sig Frihed fra fremmede Magters Undertrykkelse, der lyder Jubel og Frydesang, og man holder senere aarlige Festdage til Minde om den vundne Frihed og til Ære og Berømmelse for de Mænd, som gik i

Spidsen og vandt Seiren. Saaledes har der lydt og lyder der fremdeles Jubel og Frydesange inden Gudsfolkets Leir over denne Frihed, som det eier og nyder, og Æren og Prisen bliver givet ham, Menneskesønnen, som, uden at han havde Hjælp og Bistand af os, alene stred og kjæmpede, led og døde og dermed vandt den herligste Seir, som nogensinde er vundet. Saa synger da dette Folk gladelig:

Guds Søn har gjort mig fri
Fra Satans Tyranni,
Fra Syndestand, fra Lovens Vand,
Fra Dødens Skræk og Helvedbrand.

Men ligesom Israels Folk igjen gik tabt af den Frihed, som var bleven det tildel, og ligesom mange Nationer senere i Tidernes Løb kan have mistet en engang dyrt vunden Frihed, saaledes kan Guds Folk ogsaa miste deres herlige, kostelige Frihed. De kan miste den dels ved deres eget onde Kjøds Bedrageri, dels ved Paavirkning fra den Verden, som ligger i det onde, dels ved dens Fyrstes Bestræbelser, han, som gaar omkring snart som en brølende Løve for at opsluge, hvem han kan, snart i en Lysets Engels Skikkelse for at faa Gudsfolket paa Afveie. Hvor nu dette Folk ved disse Fienders Angreb virkelig geraader i Fare for at miste sin herlige Frihed, der gjælder det, at Zions Vægtere ser Faren og tilraaber det: „Vaagn op, vaagn op, ifør dig din Styrke, Zion! ifør dig dine Pragt-

klæder, Jerusalem, du hellige Stad! Ryst Støvet af dig, stat op, sæt dig paa Tronen, Jerusalem! gjør dig løs fra Baandene om din Hals, du Fange, Zions Datter!"

Men der er ogsaa en anden Frihed, som Guds Folk eier, og det er Frihed fra Menneskebud og Menneskefætninger, fra Menneskers Autoritet og Tvang i Sager, som vedrører Samvittigheden og Troen. Der har været Tider, hvor Guds Folk har sukket tungt under saadant Aag. Allerede i den apostoliske Tidsalder var der i denne Henseende Fare paafærde. Da Menigheden i Galatia var ført ind under saadant Aag, klager Apostelen: „Jeg frygter for eder, at jeg maaske har arbeidet forgjæves paa eder," og tilraaber den: „Derfor bliver stadige i den Frihed, hvormed Kristus frigjorde os, og lader eder ikke atter tvinge under Trældoms Aag." Og senere under Pavedømmet ser vi Gudsfolket lagt under allehaande Menneskebuds tunge og haarde Aag og vi finder det sukkende og klagende derunder. Da lød det i Reformationstiden saa kraftigt og vældigt: „Ryst Støvet af dig, stat op, sæt dig paa Tronen, Jerusalem! gjør dig løs fra Baandene om din Hals, du Fange, Zions Datter!" Og Zions Datter rystede Støvet af sig, og frem stod hun som den frie Kvinde, erkjendende og kjæmpende for sin herlige Frihed i sin Herre og Frelser.

Siden hin for Gudsfolkets Frigjørelse herlige Reformationstid har dels ved verdslig Øvrigheds,

dels ved geistlig Øvrigheds, ved Bispers og Præsters Magtlyst mange Forsøg været gjort paa at lægge Gudsfolket under Aaget igjen, at trælbinde det under deres Menneskebud og Ordninger, og slige Forsøg har desværre altfor meget lykkedes. Ser vi end, at dette fornemmelig har fundet Sted der, hvor Kirken er Statskirke, maa vi ikke derfor tro, at der for Frikirken ingen Fare i denne Henseende er. Gudsfolket bør have den Frihed, som Gud har givet det; men hvor det har den, der bør det ogsaa komme ihu Apostelens Ord: „I er jo kaldte til Frihed, Brødre! kun misbruger ikke Friheden til en Anledning for Kjødet, men værer i Kjærlighed hverandres Tjenere."

II.

Om end Guds Folk er et frigjort Folk, saa er det dog alligevel herneden et lidende Folk. Idet det ikke længer staar i Syndens Tjeneste, saa maa det føre en idelig Kamp imod Synden. En kristen er fri baade fra Syndens Straf og dens Herredømme, men han bliver ikke, saalænge han er her tilhuse, syndefri; han har en ond Natur, et syndigt Kjød og Blod, som frister ham og som vil saa gjerne faa Herredømme i hans Hjerte igjen. Dette forvolder ham baade Lidelse og Kamp. Lidelse, thi Synden er ham en Plage; Kamp, forat han ikke skal ligge under for dens fristende Magt. I denne Kamp udbryder han ofte i Apostelens Klageraab: Det gode, som jeg vil, det gjør jeg ikke; det onde,

som jeg ikke vil, det gjør jeg. O, jeg elendige Menneske! hvo skal fri mig fra dette Dødens Legeme?"

Og da de kristne befinder sig i en Verden, som ligger i det onde, kan de ikke trives i en saadan Verden, og da de som Guds Folk er kaldet til at være Jordens Salt, Verdens Lys og Staden paa Bjerget, saa kan de ikke andet end baade med Ord og Liv vidne imod Verden, imod den Kjenslyst, Kjødslyst og Livets Hoffærdighed, som er i Verden, imod Synden, under hvilkensomhelst Skikkelse denne træder frem. Men dette Vidnesbyrd bringer med sig Verdens Had og Fiendskab; Verden taaler det ikke, vil ikke taale det, men hader og forfølger dem, som aflægger saadant Vidnesbyrd. „Var I af Verden" — siger Jesus til sine Disciple — „da vilde Verden elske sit eget; men nu, da I ikke er af Verden, men jeg har udvalgt eder af Verden, derfor hader Verden eder."

Og da denne Verdens Gud ikke vil se sit Rige lide Skade, saa reiser ogsaa han sig med al sin List og Magt imod Guds Folk for at plage og skade det og driver ofte de ugudelige til aabenbar Forfølgelse imod dette Folk. Paa Grund heraf faar Guds Folk nok af Trængsel og Lidelse her i denne Verden. „I Verden skal I have Trængsel," siger Herren til sine Disciple, og hans Apostle vidner: „Os bør igjennem megen Trængsel at indgaa i Guds Rige." Vil vi høre med til Guds Folk, saa maa vi ogsaa tage vor Del af Trængsel og Lidelse herneden. Den, som undsniger sig herfra, undsni-

ger sig til sin egen Fordærvelse. Moses vilde heller lide ondt med Guds Folk end tage Syndens timelige Nydelse. Lad os gjøre samme Valg.

Men er end Guds Folk et lidende Folk herneden, saa er det dog et trøstet Folk, som midt under al Gjenvordighed kan løfte Hovedet op med Frimodighed og Glæde. Dette Folks Gud og Herre, som det tjener, kaldes og er „al Trøstens Gud", og som saadan aabner han ogsaa sine rige Trøstekilder til Vederkvægelse for sit lidende Folk. Han beskikker det Budbærere, som har et godt, trøstefuldt Budskab at bringe det. Hør, hvad der heder derom i vort oplæste Kapitel, V. 7—10: „Hvor deilige er paa Bjergene hans Fødder, som bringer godt Budskab, som forkynder Fred, som bebuder godt, som forkynder Frelse, som siger til Zion: Din Gud er Konge. Hør, dine Vægtere raabe, de opløfte Røsten, tilhobe juble de; thi som med Øie mod Øie se de, naar Herren vender tilbage til Zion. Bryder ud, jubler tilhobe, I Jerusalems Ruiner! thi Herren trøster sit Folk, gjenløser Jerusalem. Herren blotter sin hellige Arm for alle Folkenes Øine, og alle Jordens Ender se vor Guds Frelse."

Hvilket herligt, trøsterigt Ord! Vi hørte, hvorledes Guds Folk har Lidelse af Synden, dels ved Tanken paa tidligere begangne Synder, dels under Følelsen af vedhængende Synd og Brøst. Imod saadan Lidelse er der Trøst i det dyrebare Evangeliord, som viser hen til ham, som har gjort fuld-

kommen Fyldest for alle Synder. Han, Jesus, træder i dette Ord selv hen til saadanne ængstede og lidende Sjæle, han taler kjærligen til dem, han siger: Se op til mig, som jeg hang paa Korsets Træ som en forbandet Ting. Det var for din Skyld, da alle dine Synder laa paa mig. Denne har jeg sonet og betalt for. Vær nu ikke bange og frygt ikke! Kom kun til mig, du arbeidende og besværede Sjæl, fortro dig til mig, tro mig paa mit Ord, naar jeg nu siger ogsaa til dig: Dine Synder er dig forladte. Fred være med dig! Og ikke blot i Evangeliets Ord aabner han en saadan Trøstens Kilde for sit Folk, men ogsaa i Absolutionen og i de høiværdige Sakramenter, den hellige Daab og den hellige Nadver. Ogsaa her staar den Herre Jesus, aabnende sin kjærlighedsrige Favn, raabende: „Om nogen tørster, han komme til mig og drikke!“ Men ikke blot under den Lidelse, som Synden forvolder, er Guds Folk et trøstet Folk, ja et rigelig trøstet Folk; men ogsaa under al anden Møie, Trængsel og Gjenvordighed har dette Folk rigelig Trøst. Sætter Satan an paa dem med sine giftige Pile, samler han Mørkets Magter til Krig imod de hellige, Herren tilraaber dem: Vær ikke bange, denne Verdens Fyrste kommer, men har slet intet i mig, jeg, Løven af Judæa, har overvundet ham, han er en besejret Fiende. Og saa synger Gudsfolket:

„Ei Verdens Fyrste mer,
Hvor grum han end sig ter,

Skal krumme os et Haar,
Han dømt og lænket gaar,
Et Guds Ord kan ham fælde."

Ser Gudsfolket, hvorledes Vantroens Magter her i Verden reiser Hovedet høiere og høiere i Veiret og taler det store Ord baade imod dette Folk og dets Konge og Herre, og vil derved Engstelse og Bæven betage dem, saa har de sin Trøst i dette Ord, som Herren har befalet sine Budbærere at raabe til dem: „Siger til Zion: Din Gud er Konge. Herren gaar foran eder, og Israels Gud slutter ders Tog." Hvilket herligt Ord! Og jo mere deres Øine aabnes til Erkjendelse af deres Konges Guddomsherlighed og Magt, jo mere de faar Syn for og Tro paa, at han, som har al Magt baade i Himmelen og paa Jorden, er hos dem, at han, Herren, som det heder her i vor Tekst, „blotter sin hellige Arm for alle Folkenes Øine", saa at „alle Jordens Ender skal se vor Guds Frelse", at han, denne mægtige Herre, „gaar foran dem og slutter deres Tog", at altsaa Himmelens Gud og Herre selv er paa deres Side, desto freidigere og trøstefuldere bliver de, og de siger med Salmisten: „Flodens Bække skal glæde Guds Stad, ja det hellige Sted iblandt den høiestes Boliger. Gud er midt deri, den skal ikke bevæges; Gud skal hjælpe den, naar Morgenen frembryder. Hedningerne brusede, Rigerne bevægedes; han udgav sin Røst, Jorden smeltedes. Herren Zebaot er med os; Jakobs Gud er vor ophøiede. Sela."

III.

Som Guds Folk er et befriet Folk og et trøstet Folk, saa er det og et helligt Folk. Den, som vil have Frihed og Trøst, men ikke Hellighed, hører ikke med til dette Folk. „Ifør dig" — saa heder det i vor Tekst — „dine Pragtklæder, Jerusalem, du hellige Stad! thi der skal ikke komme i dig ydermere nogen uomskaaren eller uren. Afsted, afsted! gaar ud derfra! rører ei ved noget urent! drager ud af dets Midte! renser eder, I, som bærer Herrens Kar!" Guds Folk er kaldet til Hellighed, og det ved dette, thi det kjender sin Herres Ord: „Vorder hellig, thi jeg er hellig." Og en af denne Herres Budbærere, en, som var kaldet til at „bære Herrens Kar", siger: „Guds Vilje er eders Helliggjørelse." Hellighed er nødvendig for enhver, som skal regnes med blandt Herrens Folk, og de ved ogsaa dette, thi de kjender dette Herrens Ord: „Uden Hellighed skal ingen se Gud." Men dette Krav paa Hellighed ligger ikke som et tungt Aag paa Guds Folks Hjerter, et Aag, som de skulde gjerne ville være fri fra. Nei, de vil gjerne være hellige, de attraar, de stunder efter Hellighed, de hungrer og tørster efter Hellighed. Som et gjenfødt Folk har de faaet et nyt Sind. Gud er dem kjær. Hans Vilje er dem kjær. De ønsker at optage mer og mer af hans Billede i sig, at blive mer og mer skikket og dannet efter den hellige, som har kaldet dem. De ved, at „Hellighed er Herrens

Hus's Prydelse". Denne Prydelse og dette Smykke sætter de Pris paa og attraar. Mangel paa Hellighed er dem til Bedrøvelse og Kummer. Helligheds Opnaaelse er dem til Glæde. Dette volder det nye Sind, som de ved Gjenfødelsen har faaet, den Helligheds Aand, som er i dem. Og hele deres Liv igjennem jager de efter Hellighed. „Ikke at jeg allerede har grebet det, eller er allerede fuldkommen; men jeg jager derefter, om jeg og kan gribe det, efterdi jeg og er greben af Kristo Jesu" — dette er Grundtonen i deres Arbeide for deres Helliggjørelse. Og vil nogen af dette Folk sige: Jeg vilde saa gjerne blive mere hellig, men jeg kan ikke, jeg har ingen Kraft dertil, da skal en saadan vises hen til ham, hvis Kraft fuldkommes i Skrøbelighed. Herren er jo den, som maa baade begynde og fuldende saadant Verk i sit Folks Hjerter. Til ham maa vi derfor se op, hans Kraft maa vi udbede os og give Rum i vore Hjerter. Hans Aand, som han har forhvervet os, er jo en Helligheds Aand. Og denne Aand har vi jo, om vi hører med til Herrens Folk. Og naar vi udbede os denne Aands Virksomhed til vor Helliggjørelse, saa bede vi ikke forgjæves. „Dersom I, som er onde," siger vor Herre Jesus, „giver eders Børn gode Gaver, hvor meget mere skal min himmelske Fader give dem den Helligaand, som bede ham derom." O, var vi blot mere ivrige i Bønnen, i troende Bøn, saa skulde vi visselig blandt Guds Folk spore mere af denne Guds Hus's Prydelse: Hellighed.

Og saa har jo dette Folk Herrens Naademidler i sin Midte: Ordet og Sakramenterne. Og i disse og ved disse er Herrens Aand virksom baade til at samle et Gudsfolk her paa Jorden som og til at føre dette Folk mer og mer frem paa Helliggjørelsens Vei. Det gjælder derfor at gjøre baade en flittig og rigtig Brug af disse velsignede Naademidler. Da skal det ikke slaa feil, at jo Herrens Folk skal mere fremstilles ogsaa for Verden som „de helliges Menighed", som Staden paa Bjerget, som Verdens Lys, som Herrens Eiendomsfolk, rigt paa gode Gjerninger.

Har vi nu betragtet Guds Folk, Herrens Menighed her paa Jorden, som et frigjort, trøstet og helligt Folk, saa maa vi ikke glemme, at det er alt dette herneden i Ufuldkommenhed, i stykkevis. Den Tid skal dog komme, da det skal være alt dette i Fuldkommenhed. Naar Herren kommer med den yderste Dag og gjør en Ende paa denne Verden og dens Herlighed og saa opretter sit evige Herligheds Rige, da skal hans Folk først i al Fuldkommenhed blive et frigjort Folk, frigjort aldeles fra Synden, fra Døden, fra Verdens Had og fra alle Satans Fristelser og Efterstræbelser; da skal det i samme Fuldkommenheds Fylde ogsaa være et trøstet Folk, som ikke mere skal vide, hvad Sorg, Suk og Bedrøvelse er, men have Mættelse af Glæde i Guds Ansigts Beskuelse; og da skal det ikke i stykkevis, som her, men ogsaa i Ordets fulde Betydning være et helligt Folk, som ikke skal have Aarsag

til at klage mere over vedhængende Synd og Skrøbelighed, men i fuldkommen Helligheds Prydelse staa for Herrens Trone som hans, i hvid skinnende Silke smykkede Brud. Disse Fremtidsudsigter for Guds Folk er ikke grundede paa tomme Indbildninger, men paa Herrens faste usvigelige Ord. „Nu er vi Guds Børn," tilraaber Apostelen Johannes os, „og det er endnu ikke aabenbaret, hvad vi skal vorde; men vi vide, at naar han aabenbares, vi da skulle vorde ham lige; thi vi skulle se ham, som han er." Og i sin Aab.s 21de Kapitel viser han os det skjønne Syn af Gudsfolkets tilkommende Herlighed, saaledes som samme Iaa udbredt for hans Øine: „Jeg, Johannes, saa den hellige Stad, det nye Jerusalem, stige ned af Himmelen fra Gud, beredt som en Brud, der er smykket for sin Brudgom. Og jeg hørte en høi Røst fra Himmelen, som sagde: Se, Guds Paulun er hos Menneskene, og han skal bo hos dem, og de skulle være hans Folk, og Gud selv skal være med dem og være deres Gud. Og Gud skal aftørre hver Taare af deres Øine, og Døden skal ikke være mere, ei heller Sorg, ei heller Skrig, ei heller Pine skal være mere; thi de første Ting er vegne bort."

O, hvilken Herlighed Gudsfolket har ivente! Den vil vel gjerne alle have Del i. Men skal vi faa Del i den, saa maa vi her tilhøre Guds Folk og være villige til at dele dets Kaar herneden. Er vi, kjære Venner, ogsaa det? Ak, der er altfor mange, som regner sig med blandt Guds Folk her-

neden, men som dog ikke i Virkeligheden hører til det. Naar de bærer det kristne Navn, naar de slutter sig til en Menighed, naar de gaar til Kirke, en og anden Gang ogsaa til Skrifte og Alters, naar de betaler, hvad der kræves af dem til Kirke og Skole, m. m., saa mener de fuldt og fast, at de ogsaa hører med til Guds Folk, at de ogsaa skal slippe ind i Himmelens Herlighed, naar de slutter deres Liv her. Men paa samme Tid, som de saaledes udvortes hører med til Herrens Menighed herneden og gjør Brug af de Naademidler, Herren har givet den, lader de sig ikke og vil de ikke lade sig frigjøre fra Syndens Tjeneste, fra Satans Trælleaag. De vil ikke med Moses lide ondt med Guds Folk og gaa Korsets trange og tornefulde Vei til Himmelen, og derfor kjender de heller ikke til det lidende Guds Folks Trøst; de vil ikke jage efter Hellighed, men skikke sig lig med denne Verden i dens Jagen efter Øienslyst, Kjødslyst og Livets Hoffærdighed. Og derfor tilhører ikke Forjættelsen om Livets Krone dem. Om de end selv i falsk Indbildning regner sig med til Guds Folk og nok gjerne vil have Del i dets tilkommende Lykke og Herlighed, gjerne ogsaa faar andre til at tro det om dem, at de hører med til dette Folk — Herren kjender dem ikke for sine, og naar han engang lukker Himmelens Porte op for disse, vil de blive ladet udenfor og kastet ud i det yderste Mørke, hvor der er Graad og Tænders Gnidsel.

Naar jeg her i denne Time har fremstillet Gudsfolket for eder, mine Brødre, saa har jeg gjort det, fordi det jo er om de Ting, som angaar dette Folk og som kan tjene til dets Vel, at vi her i disse Dage forhandler med hverandre. Gud har jo ogsaa blandt vort norske Folk her i dette Frihedens Land sit Folk, sine troende Børn. Men blandt dem, som samles om hans dyrebare Naademidler og som bruger dem, er der vel altfor mange, som endnu blot udvortes hører med til hans Folk, og som Herren derfor ikke kan kjende som sine. For dem iblandt os, som nu virkelig udgjør hans Folk, foreligger et stort Arbeide. Her skal arbeides, forat de, som endnu er langt borte og fremmede for Israels Borgerret, maa komme nær til og blive delagtige i denne Ret. Hvor mange sovende Syndere trænger ikke at vækkes op af deres Syndesøvn? Hvor mange forlorne Sønner og Døtre trænger ikke til at mindes om det forladte Faderhjem, om de kunde komme til sig selv igjen og med hin forlorne Søn fatte hans Beslutning: „Jeg vil staa op og gaa til min Fader, og jeg vil sige til min Fader: Fader, jeg har syndet imod Himmelen og imod dig, og jeg er ikke værdig at kaldes dit Barn.“ Og vi skal ikke glemme, at der er Glæde blandt Guds Engle i Himmelen over hver Synder, som omvender sig.

Men her skal ogsaa arbeides for, at de blandt os, som hører med til Guds Folk og som bekjender sig til den Kirkes Tro, vi tilhører, ogsaa maatte

komme til at staa sammen som et enigt Folk til indbyrdes Hjælp, for mere og mere at blive et ret Guds Folk. O, hvor ilde det er, naar de, som er frigjorte ved Guds Søn, som er trøstede af Trøstens Gud ved den samme Trøstens Kilde, og som er helligede ved den samme Helligheds Aand, skal føre Sverdet imod hverandre og staa ligeoverfor hverandre som Fiender, der maa bekjæmpes. Nu, det er sandt, Guds Folk herneden har at føre Kamp ikke blot mod Synder og Laster, men ogsaa mod Afvigelser fra Sandheden i Kristo. Ikke alene Synder i Livet, men ogsaa Afvigelser i Læren gjælder det apostoliske Ord: „En liden Surdeig gjør den ganske Deig sur.“ Saa byder jo Herrens Ord os ligetil at stride for den Tro, som engang er overantvordet de hellige. Hvor altsaa falske, sjæleforderbende Lærdomme vil trænge sig ind blandt Guds Folk, der er det visselig en hellig Pligt for dem, som ser dette, at opløfte en advarende Røst derimod og stride for Sandhedens Bevarelse. Men paa den anden Side maa vi ikke heller glemme, at al vor Erkjendelse herneden er stykkevis, at der er Lærdomme, høie og vanskelige, hvori Erkjendelsens Maal kan være meget forskjelligt ogsaa hos dem, som nok saa ydmygt bøier sig for det guddommelige Ords Autoritet og siger: „Herre tal, din Tjener hører.“ Og derfor gjælder det, at vi ved Siden af en ret gudelig Iver og Nidkjærhed for Sandhedens Bevarelse, der driver os til at vidne for Sandheden imod Vildfarelse, ogsaa lader os be-

sjæle af den rette Ydmyghed og kristelige Forbragelighed, saa vi ikke i enhver, som ikke kan se alle Sandheder i det samme Lys, som vi ser dem, derfor ogsaa skal se en Sandhedens Fiende, en Vranglærer og Kjætter, som vi ikke kan staa i kirkeligt Samarbeide med, men maa fly og skye.

Her er Veien trang. Og her tiltrænges den Visdom herovenfra for ikke at glide ud af Veien til høire eller til venstre Side. Men Guds Aand er lovet os, og han skal lede os i al Sandhed, saafremt vi vil lade os lede af ham.

Ak, at Herren maatte i Naade forbarme sig over os og lægge de Saar og den Skade, som vor norsk-lutherske Kirke, hvis Lemmer vi jo er, lider af. Maatte hans Aand faa raade hos os her i disse Dage, at dette Møde ikke maatte komme til at fjerne os mere fra hverandre, men heller binde os nærmere sammen, saa vi som et i Tro og Kjærlighed forenet og sammenbundet Guds Folk maatte gjøre den Gjerning, som Herren vil have gjort af os, maatte arbeide for vor egen Opbyggelse paa vor allerhelligste Tro, paa deres Omvendelse iblandt os, som endnu ikke i Sandhed hører med til Guds Folk, paa det Folks Omvendelse, hvorom blev talt i denne Prædikens Begyndelse, Israels Folk, og paa de store Hedningeskarers Omvendelse, at ogsaa derude paa Hedningemarken maa fremstaa et frigjort, trøstet og helligt Guds Folk!

Og vi, vi, som er kaldte til at tjene dette Guds Folk med Naademidlernes tro Forvaltning til dets

Opbyggelse paa dets allerhelligste Tro, hvorledes er det vel med os? Er vi selv frigjort fra Syndens og Satans Tjeneste? Har vi selv erfaret, paa vore egne Hjerter erfaret Sandheden af hine Jesu Ord: „Den, som Sønnen faar gjort fri, han er virkelig fri"? Er vi selv naaet frem til Guds Børns herlige Frihed? Har vi erfaret og erfarer vi daglig den Lidelse, som Kampen imod Satan, Verden og Kjødet fører med sig, saa dette Raab ofte bryder frem fra vort Hjertes Dyb: „Jeg elendige Menneske, hvo skal fri mig fra dette Dødens Legeme"? Og er vi selv komne til og har vi selv drukket af de Trøstens Kilder, som Herren har aabnet i Ord og Sakrament for den trætte Vandrer og Pilegrim i denne Verdens Ørken? Stræber vi selv efter Hellighed, og lader vi Guds den hellige Aand faa Rum i og Magt over vore Hjerter til vor egen Helliggjørelses Befordring? Stunder vi og længes vi efter den Salighed og Sabbatshvile, som er tilovers for Guds Folk, og som vi saa skjønt og vakkert priser og berømmer for andre? Eller lærer vi andre uden at lære os selv? Tugter og revser vi andre uden at tugte og revse os selv? Viser vi andre Veien til Himmelen uden at gaa den selv? O, naar det ser øde og dødt ud i vore Menigheder, kan det jo ogsaa komme sig deraf, at der er øde og dødt i vore egne Hjerter. Herren forbarme sig i Naade over os, at dog ikke vi, som prædiker for andre, skal selv blive forskudt! Han salve vore Øine med den rette Øiensalve, at

vi maa vorde seende, og lade Gløden fra Alteret, hvormed Engelen berørte Profetens Mund, ogsaa berøre baade vor Mund og Hjerte, saa Kristi Kjærlighed maatte faa tvinge os til at gjøre Herrens Gjerning uden Svig, saa vi som frigjorte, trøstede og helligede Guds Tjenere ogsaa maa arbeide paa at faa vore Menigheder fremstillede for Gud og Verden som et frigjort, trøstet og helligt Guds Folk. Det give Gud af Naade, Amen!

Stemningen og Udsigten til Fred og god Forstaaelse samt kirkelig Enighed blev altid lysere. Fredstankerne fæstede sig altid dybere og dybere i Kirkefolkets store Majoritet; da kom Naadevalgstriden og gjorde Ende paa hele Herligheden.

Men hvad Synoden opgav, fordi den følte og forstod, at den stod ene med sin Naadevalgslære og de dermed forbundne Lærdomme, det tog Antimissourierne op paa sit Program, og i Fuldførelsen af Foreningsarbeidet, som det endelig kom istand, har Rasmussen som sagt indlagt sig den største Fortjeneste.

Ved Antimissouriernes Møde i Minneapolis 22de til 28de Februar 1888 blev der nedsat Komiteer til at møde op ved Konferentsens og Augustanasynodens Aarsmøder om Sommeren for at forhandle om Sammenslutning af de forskjellige kirkelige Partier; den Komite, der skulde møde op ved Konferentsens Aarsmøde, bestod af Pastorerne J. N. Kildahl og P. A. Rasmussen; de skulde paa

Antimissouriernes Vegne tale med dette Samfunds Repræsentanter og høre, om de var villige til at vælge en Komite, der sammen med en lignende Komite fra deres Side „kunde gjøre en Del Forarbeide til et Fællesmøde for at raadslaa om mulig Sammenslutning". Denne Komite, der mødte frem ved Konferentsens Aarsmøde, blev mødt med megen Velvillighed; allerede ved Formand Hoymes Indberetning var Forsamlingens Opmerksomhed bleven henvendt ydermere paa Foreningstankens Velsignelse: „Det er Verdenspolitikens Vis at egge andre til Strid mod hinanden, thi der er Rov at rane, naar andre brydes; men det, der vindes ved andres Skade, forarmer kun; thi det er banfat Bytte. Det bør ikke være saa i Kristi Kirke. Lad os heller være med dem, der lægger Raad op om, hvorledes de stridende kan eneş i Kristi Fred."

Den af de konfererende Samfund nedsatte Komite mødte da sammen i Eau Claire 15de til 23de August 1888, hvor det just ikke altid saa saa lyst ud for Fredens Oprettelse. Der var en Bestræbelse for, at de andre Parter skulde forsvinde i Konferentsen, noget, som man ikke var villig til. En af Antimissouriernes Repræsentanter vilde allerede bryde op, men til al Lykke havde han ikke Reisepenge, og saa fik man da Anledning til at stagge ham, saa han blev. En anden Betingelse for Forening var ogsaa Fordringen om en Fondsindsamling. Antimissourierne skulde bringe $50,000 tilveie, svarende til Konferentsens Fond af samme

Størrelse. Antimissourierne udgjorde intet organiseret Samfund, og Summen syntes morderlig stor; men Antimissouriernes Komite gik ind paa denne Fordring, og Rasmussen blev den, som senere kom til at forestaa dette Arbeide. Om Høsten samledes Præster, Professorer og Lægdelegater fra de forskjellige Samfunds Menigheder i Scandinavia, Wis., 15de til 22de November. Her blev da Opgjøret mellem Samfundene, Foreningsartikler og Konstitutionen for den vordende „forenede norsk lutherske Kirke" gjennemgaaet og vedtaget. Ved denne Leilighed holdt Rasmussen en herlig Prædiken om den Kjærlighed, der er langmodig og velvillig, der fordrager alt, tror alt, haaber alt, taaler alt — en Tale, der ikke lidet bidrog til den broderlige, milde Stemning, der gik gjennem hele Mødet. Det var lyse, herlige Dage; der skede mangen Bøn fra Guds Børn trindt omkring, at alt maatte vel lykkes, og man skiltes med de lyseste Forhaabninger. Men — $50,000! Mangen sad og spekulerede, regnede og regnede over, hvad denne og hin Menighed burde yde, men man kom aldrig mere end halvveis. Rasmussen kom til $93,000 som Formand i Fondskomiteen. Han skriver til sin Ven, Pastor Ellestad: I forrige Uge havde vi Møde i Fondskomiteen i Chicago. Jeg havde forud sendt Skrivelse til 93 Præster — fra nogle og femti fik vi Svar — og disse Svar giver os godt Haab om, at vi skal faa Betingelsen for Forening fra vor Side opfyldt. I Nordvesten, især i Dakota

omfattes Foreningssagen med levende Interesse. Baade fattig og rig er med — i denne Uge har jeg sat ved Skrivebordet. Det blev mig paalagt af Komiteen at skrive til hver Præst og berette noget om Stillingen nu, lade dem vide, hvad Beløb, vi haaber at faa fra dem, osv. Nu har jeg gjort det — det vilde fylde hver Side af fire Numere af „Lutherst Vidnesbyrd".

Rasmussen reiste til Kredsmøder, Præstekonferenser og en Mangfoldighed af Menigheder, og overalt talte han Foreningssagen og opflammede til at rydde Hindringer derfor afveien. At han benyttede den offentlige Presse til samme Formaal, siger sig selv.

Rasmussen og Missionen.

For Missionen havde han en levende Interesse. Hans Menighed ydede alene til Hedningemissionen mere end alle Samfundets Menigheder tilsammen. Han havde et aabent Øie for Herrens Ord: „Gaar ud i al Verden og prædiker Evangeliet for al Skabningen;" han vidste af Erfaring, hvor ulykkelig den var, som ikke havde Fred med Gud; han kjendte Hedningens elendige jordiske Eksistens og forstod bestandig bedre, hvilken tilbagevirkende Velsignelse, Deltagelse i Missionsarbeidet havde paa Hjemmets Menighed. Pastor Ludvig Harms tilskriver ham bl. a. som følger: „Jeg takker Dem og

Deres Menighed hjerteligt for eders Kjærlighed og beder Dem at betragte det som Vidnesbyrd om min taknemmelige Kjærlighed, at jeg indeslutter de norsk-lutherske Brødre daglig i min Forbøn, ligesom jeg ogsaa beder Dem at ihukomme i Deres Bønner mine kjære hvide og sorte Børn. — Gud Herren velsigne Dem i Kristo Jesu, vor kjære Herre, med al aandelig Velsignelse i det himmelske, og ligesom han altid vandrer mellem de gyldne Lysestager i sin Kirke, saa vandre han ogsaa stedse blandt eder. Lad os forblive forbundne i broderlig Kjærlighed og Forbøn."

Ligesaa sees, at han har modtaget Takkeskrivelse fra Direktør Hardeland i Leipsig; men den norske Mission i Afrika og Madagaskar var ham især dyrebar, og fra Aar til Aar, indtil Den Forenede Kirke fik sin egen Hedningemission, sendte hans Menighed betydelige Bidrag til det norske Missionsselskab. Ingen af Samfundets Præster stod i et saa fortroligt Venskabsforhold til Missionens Ledere som Rasmussen, og kom Missionærer fra Norge herover for at tale Missionens Sag, var Rasmussen den, til hvem de først henvendte sig for at blive introduceret til Præster og Menigheder.

Synoden vedtog ved sit Aarsmøde i 1883 en Beslutning, der gik ud paa, at Synoden som saadan ikke vilde understøtte det norske Missionsselskab, fordi Selskabet havde givet Konferentsen lige Berettigelse med den, men vilde for Fremtiden overlade den Sag til de respektive Menigheder.

Rasmussen saa i denne Beslutning en Krigserklæring mod det norske Missionsselskab. Dette foranledigede ham til at rette en Opfordring „til Venner af den norske Hedningemission" om at støtte fremdeles det norske Missionsselskab, og han tilbyder sig at modtage Bidrag til samme og sende disse til Stavanger. „Missionen, siger han, er Guds Kirkes Sag; den er paabudt af Kirkens Hoved og Herre — den er en Sag, som Menighedens levende Lemmer ikke kan andet end have Interesse for; de kan ikke andet end baade ønske, bede om og arbeide for, at den Herres Jesu Navn maa blive kjendt, tilbedet og priset blandt alle Tungemaal. De ved, at en eneste Sjæls Frelse er mere værd end alt, hvad Verden har i Eie, og derfor vil de gjerne ofre noget af deres timelige Gods, at Evangeliet maatte blive bragt ogsaa Hedningerne, at ogsaa Guds Rige maatte komme til dem. Den Mission, som vor norske Moderkirke ved det norske Missionsselskab i en Række af Aar har drevet, er isandhed ledet og gjennemtrængt af en saa ædel, kristelig Aand, har ogsaa saa mange dygtige Kræfter i sin Tjeneste, bæres af saa mange kristnes Forbønner, at vi her nok kunde anse det baade for en Naade og en Ære at kunne faa Lov til at være med i dette Arbeide. Hvor beklageligt, at Synoden kunde fatte den Beslutning, at den som Synode ikke vilde staa i noget understøttende Forhold til den norske Mission, men vilde overlade denne Sag til de enkelte Menigheders Afgjørelse."

For end mere at modarbeide denne Beslutning, som han anser saa skadelig for Missionsinteressen og Missionsarbeidet, raader han til at holde „Norsk Missionstidende" og arbeide for Bladets Udbredelse; Missionsvenner bør komme sammen, læse og samtale om Missionens hellige Sag, bede Gud om hans Riges Udbredelse blandt Hedningefolkene, opmuntre til og styrke hverandre ved Afsyngelse af Missionssalmer og om muligt faa istand større Missionsmøder blandt interesserede Missionsvenner. — Gud give os Naade til at arbeide, medens det er Dag, for Guds Riges Komme og Udbredelse baade blandt os selv og Hedningefolkene!

Hans Opbyggelsesblad talte altid varmt Missionens Sag, baade i de seks Aar, da det udgik sammen med „Kirketidenden", og senere, da disse Blade blev skilte ad, nærmest paa Grund af, at de stod paa hver sin Side i Naadevalgspørgsmaalet og saaledes „Kirketidendes" Redaktion ikke havde noget godt Øie til denne Følgesvend.

Den Tanke, at Missionsvenner burde komme sammen og anvende nogle Dage til at samtale om Missionen og raadslaa om, hvad der kunde gjøres, forat den Sag kunde blive mere Gjenstand for kristnes Opmerksomhed og Interesse, fandt Gjenklang hos mange. Der blev udstedt en Indbydelse til Missionsvenner at møde i Lisbon i Oktober 1883, hvor man vilde forhandle om den kristnes Missionspligt og den bedste Maade til at røgte samme.

Missionsmødet i Lisbon fra 31te Oktober til 2den November 1883 var i flere Henseender et merkeligt Møde. Det var det første i sit Slags. Venner af Missionsarbeidet samledes der og forhandlede broderligt med hverandre uden Hensyn til Samfundsstilling. Det viste sig her som ellers, at Missionstanken har en samlende Magt, som arbeider mod den store Tanke, som Herren udtaler i sin ypperstepreſtelige Bøn, at „de alle maa være et, ligesom du, Fader, i mig, og jeg i dig, at ogsaa de maa være et i os, forat Verden maa tro, at du har udsendt mig". Da den første Dag faldt paa Reformationsdagen, begyndte Mødet med Reformationsgudstjeneste. Prof. Gunnersen var den, som prædikede den Dag. Han paaviste i et ildfuldt Foredrag Reformationens Nødvendighed og blivende Velsignelse. Om Eftermiddagen samme Dag begyndte Forhandlingerne, idet man lagde til Grund for samme det første Punkt, som var nævnt som Forhandlingsgjenstand for Mødet: Pligten til at drive Missionens hellige Sag.

Mange og vakre var de Vidnesbyrd, som her kom tilorde. Kristi Menighed har denne Opgave som en Velsignelse og hellig Pligt hvilende paa sig, at „prædike i hans Navn Omvendelse og Syndernes Forladelse for alle Folk". Har Herren af Naade taget Mørkets Bind bort fra vore Øine og vist os Syndegjældens Betaling ved Korset, har vi grebet den ved Kristi Død vundne Retfærdighed, Liv og Salighed, hvor kan vi da være ligegyldige for Ver-

dens Frelse! — Det er godt og velsignelsesrigt for os selv, naar vi arbeider for Missionen — se, hvilken Velsignelse vor Fædrenekirke har høstet af dette Arbeide! Det paahviler os fremfor andre Kirkesamfund at drive Mission, fordi Gud har givet os sit rene Ord og Sakrament. Det er Guds Plan at samle alt under et Hoved, og dette Hoved er Kristus, i hvem alle Jordens Slegter skal velsignes; han er sat til Hedningernes Lys og til Herlighed for hans Folk Israel; hans Rige skal omfatte alle Folk, hans Evangelium prædikes for alle Folk. Saa mange, som drives af Jesu Kristi Aand, samles derfor om dette velsignede Arbeide: at gaa ud og bygge Guds Kirke i Hedningeland og Hedningehjerter. De, der gaar i Missionsgjerningen, er vore Repræsentanter, vore Tjenere, vore Stridsmænd, deres Hænder skal vi holde oppe, deres Hænder skal vi fylde; deres Seir er vor Seir, deres Nederlag er vort Nederlag. Lad os ikke være lunkne i vor Iver, men brændende i Aanden; tjener Herren!

Med Hensyn til det andet Punkt i Indbydelsen: „Maaden, hvorpaa Missionen bør drives", var Meningerne delte. Der blev ialedning af dette Punkt nedsat en Komite af fem Medlemmer, som forelagde Forsamlingen blandt andet følgende Resolution: Da Forsamlingen har følt sig tiltalt og opbygget ved Missionsmødet her i Lisbon, anbefaler den Afholdelsen af et lignende Møde næste Aar og fore-

slaar som Forhandlingsemne Oprettelsen af et fælles norsk-lutherst Missionsselskab.

Det var især Tanken paa et fælles Missionsselskab, som blev Gjenstand for Debat, idet man mente, at Forholdene, som de var Samfundene imellem, vilde umuliggjøre en saadan Tankes Realisation; først da, naar Samfundene var komne til Enighed i Tro og Lære, kunde der være Tale derom; andre mente, at de Forhandlinger, man havde havt ved de afholdte Fredskonferenser, havde nokkom klargjort, at var der Differentser, saa var de ikke af den Betydning, at de berøvede nogen Part Ret til det lutherske Navn, og blandt Menighederne var Forskjel i Læren aldeles forsvindende. I Norge havde dog forskjellige Retninger i Kirken kunnet arbeide sammen i kristbroderlig Enighed, hvorfor da ikke ogsaa her? Havde der blandt os været mere Kjærlighed og mindre Stivsind, da havde det seet anderledes ud med Enigheden. Det fælles Missionsarbeide vilde drage Hjerterne sammen i Kjærlighed, og dermed vilde ogsaa Bestræbelsen for kirkelig Enighed og Enhed finde en kraftig Medhjælp. Rasmussen talte varmt for dette Punkt i Indstillingen, som omsider blev vedtagen mod en Stemme. Der blev nedsat en Komite til at modtage Indbydelse til næste Aars Missionsmøde og til at bestemme Tid, Sted og Forhandlingsgjenstand. I denne Komite var Rasmussen Formand. I det følgende Aar afholdtes et lignende Møde hos Pastor Krohn i Fillmore Co., Minn. Ved dette

Møde var Rasmussen ikke længer saa ivrig for Oprettelsen af et fælles Missionsselskab; han var ved at tænke paa, hvad dette Selskab vilde føre med sig i Forhold til Missionsselskabet i Norge, bleven mere og mere tvilraadig. Sæt, at det kom istand, vilde da ikke dette Selskab gaa ivei med en egen Missionsskole og et selvstændigt Missionsarbeide enten her i Hjemmet blandt Indianere og Jøder eller udenfor i Hedningeland, og om dette Arbeide vilde alles Interesse koncentrere sig, og til det vilde alle Pengebidrag flyde, hvor blev det saa af Understøttelsen til det norske Missionsselskab? Borchgrevink havde havt det paa Følelsen, naar Talen var om denne Sag i Lisbon, at Oprettelsen af et eget Selskab her vilde afskjære hans Selskab fra Bidrag fra Amerika, og bedt om, at hvad man end besluttede, maatte man ikke glemme at støtte det norske Missionsselskab. Menigheden i Lisbon havde derfor paa Rasmussens Tilskyndelse fattet Resolutioner, der gik ud paa, at man kun under den udtrykkelige Betingelse, at Forbindelsen og Understøttelsen til det norske Missionsselskab vedblev, skulde der oprettes et eget Missionsselskab.

Man enedes omsider om at nedsætte en Komite af fem til at sørge for Afholdelse af et lignende Møde næste Aar, og der blev fremdeles givet den det Paalæg at se til at faa en af de norske Missionærer, der maatte være hjemme paa Orlov, til at komme over og tale Missionens Sag, da man frygtede for, at en Emissær tilhørende et af Sam-

fundene vanskelig vilde finde ret Gehør der, hvor han ikke hørte hjemme. Om Oprettelse af et eget Missionsselskab blev der ikke mere Tale; tvertimod man vedtog følgende Resolution: Eftersom Gud i Naade har opladt en vid Dør for den norske Mission særlig paa Madagaskar, saa den ikke formaar alene at drage det store Missionsgarn, der nu er udkastet, men raaber til os: Kom over og hjælp os! Og da denne Hjælp fornemlig gjælder Pengebidrag ledsaget af troende Forbøn, at den store Fangst, der nu stilles os i Udsigt, ikke skal gaa tabt, men at flere og flere Sjæle skal vindes for Guds Rige, saa bør vi særligen understøtte den norske Mission.

Rasmussen var tro imod denne Beslutning, indtil Forholdene førte det med sig, at hans Arbeide og Understøttelse forøvrigt maatte komme en anden Mission til Hjælp. I 1886 besluttede Konferentsen sig til „at oprette en særskilt Missionskasse til Understøttelse for saadanne unge Mænd, som maatte befindes skikkede til at blive uddannede til Hedningemissionærer", og skulde Missionskomiteen henvende sig til det norske Missionsselskab med Forespørgsel, om Selskabet vilde gjøre Brug af en ved Konferentsens Seminar uddannet Mand og anvise ham en Virkeplads. Selskabet erklærede sig dertil villig, og skulde vedkommende Missionær lønnes af Selskabet ligesom de, der var udsendte fra Norge, og Konferentsens Missionsbidrag skulde som tidligere sendes til den al-

mindelige Missionskasse i Stavanger. Hr. J. P. Hogstad, Kandidat fra Konferentsens Seminar, var den første Udsending. Aaret efter udsendtes den kraftige, men noget kantede Missionær Erik Tou. Da Foreningen kom istand og Den Forenede Kirke blev stiftet i 1890 blev Rasmussen Missionskomiteens Formand og en egen Missionsmark overtaget. Baade Indre- og Ydremissionen forterede under denne Komite, saa den under ethvert af sine Møder havde Hænderne fulde. Indberetningerne, som Rasmussen leverede, saalænge han var Formand, er altid velskrevne, udarbeidede med stor Omhyggelighed, og der gaar igjennem dem altid den samme Gudfrygtighedens Aand, som besjælede ham selv. En af hans Indberetninger har denne Indledning: „Hvad gavner det et Menneske, om han vinder den ganske Verden, men tager Skade paa sin Sjæl, eller hvad Vederlag kan et Menneske give for sin Sjæl?" Dette saa vel kjendte Ord af vor Frelsers Mund viser os vor Sjæls høie Værd og lærer os, at vi fremfor og over alt andet skal sørge for ver Sjæls Vel og Frelse. Gud i Himmelen agter vor Sjæl saa høit, at han til dens Frelse sender os sin Søn, den enbaarne, og giver ham hen i den bitre Korsets Død; Guds Søn sætter saadan Pris paa vor Sjæl, at han til dens evige Redning springer i Dødens Grube og lader alle Pinslers Vande gaa over sig; den Helligaand anser vor Sjæl at være af stigt Værd, at han arbeider uafladeligt paa den for at føre den ud af Syndens

Mørke og ind i Herrens Lys, ud fra Døden, hvori den befinder sig, og ind i Livet, bort fra Satans Magt og ind i Herrens salige Samfund. Naar den treenige Gud sætter saadan Pris paa vor arme Sjæl, saa burde da vel vi selv sætte Pris paa den, og det saadan Pris, at dens Vel og Frelse ligger os mere paa Hjerte end alt andet. At faa min Sjæl frelst, derpaa bør det mig at arbeide hele mit Liv herneden. Forsømmelse i dette Arbeide vil lede til, at jeg tager Skade paa min Sjæl, taber og fortaber den, og hvad Vederlag kan jeg da give for min Sjæl? Men er min Sjæl af saa stor Værd, saa er det Tilfældet ogsaa med andres, ja med alles Sjæle. Har jeg faaet Syn herfor, og har jeg seet Nødvendigheden af at forarbeide min egen Sjæls Saliggjørelse, saa paaligger det mig og at hjælpe til, at andre maa faa det samme Syn; det bør mig da at være med i Arbeidet ogsaa for andre Sjæles evige Frelse.

Og det er jo dette saa høit nødvendige Arbeide, vi øver med vor Missionsvirksomhed, baade den indre Mission og Hedningemissionen. Hvilket stort og herligt Arbeide! Hvis noget Arbeide lønner sig, saa dette. Blot at have vundet en eneste Sjæl for Herren og hans Rige, det er dog mere værd end al Verdens Guld og Sølv. I dette Arbeide bør vi ikke trættes, i dette Arbeide bør vi ikke anse noget Offer for stort. Om jeg gav alt

mit Gods hen for en eneste Sjæls evige Frelse, saa vilde ikke det være for stort Offer.

Ikke blot Hedningemissionen, men ogsaa Indremissionen blandt vore Landsmænd laa ham alvorligt paa Hjerte; ethvert Fremskridt i den gjorde ham stor Glæde.

Da Pastor Ellestad havde med sin Menigheds Tilladelse modtaget Kaldet til Missionssuperintendent, skriver han til ham: Tak, hjertelig Tak for den glædelige Efterretning, jeg fik fra dig idag. Det vil vække Glæde overalt blandt den indre Missions Venner, at du modtog dette Kald. Herren lægge sin rige Velsignelse til dette dit Arbeide og forunde dig Kraft og Styrke til Udholdenhed deri. Og hvor smilt af din Menighed — Herren vil nok ogsaa velsigne den derfor!

Rasmussen levede og døde som en Missionsven! Her er en af hans Missionsprædikener:

Bøn.

O Herre Jesus Kristus! med en evig Kjærlighed har du elsket os arme, usle Syndere. Du saa os ligge nedtrædte i vort eget Blod, hjælpeløse og hjemfaldne til Død og Fortabelse, og du sagde til os: Lev! og du gav os Livet, idet du, Livet selv, hengav dit Liv og blev et Dødens Barn for os. O, for denne din os beviste store Kjærlighed takke og prise vi dig. Og vi takke dig og for, at du i dit hellige Evangeliums Ord har aabenbaret denne din Kjærlighed for os, kaldet og draget os til dig og ladet os finde Livet i Troen paa dit Navn. Nu

kunde vi jo juble og være glade, og det endog midt i Døden, efterdi du jo har tilintetgjort Døden og bragt Liv og uforkrænkeligt Væsen tilveie for os. O, saa hjælp nu, Herre! at din Erkjendelses Lys maa forøges og formeres i vore Hjerter, at vi maa faa vore Øine opladte for det høie og dybe, det brede og lange af din Kjærlighed og indse, hvad som er skjænket os af Gud, vor himmelske Fader, i og ved dig. Lad din Kjærligheds Ild antænde vore Hjerter, saa vi elske dig igjen, i Kjærlighed til dig opofrer os til dig med alt, hvad vi er og har, ikke leve os selv, men leve dig, du, som levede og døde for os. Hjælp, at vi, idet vi nyder dit Hus's Goder og smager, hvor venlig du, Herre, er, og glæde os i det evige Livs frydefulde Haab, ogsaa maa komme ihu de mange Millioner Mennesker, der vistnok som vi er forløste med dit dyre Blod, men som intet ved om dig og den dem ved dig tilveiebragte Frelse, og at vi maa gjøre, hvad vi kan, forat det himmelske Lys ogsaa maa skinne for dem. O Herre, kom os ihu og ifør os med Kraft fra det Høie til at gjøre den os anbetroede Gjerning. Kom ogsaa ihu alle dem, som endnu sidder i Dødens Skygge og Mørke, at dit Lys maa oprinde for dem og de ogsaa lære dig at kjende som den Faderens enbaarne, fuld af Naade og Sandhed. Udgyd din Aand over alt Kjød baade i de kristne Lande og i Hedningelandene til Djævelens Riges Nedbrydelse og dit Riges Opbyggelse og Befæstelse. Amen.

Tekst, Es. 45, 22: „Vender eder til mig og bliver frelste, alle Jordens Ender!“

En har sagt: Naar vi kommer i Himmelen, vil vi forundre os over tre Ting: Først, at vi der vil finde mange, om hvem vi ikke havde troet, at de skulde komme til at staa blandt Zions Brudeskare i det himmelske Jerusalem. For det andet, at vi der vil komme til at savne mange, om hvem vi her sikkert havde haabet, at de skulde faa Plads i det himmelske Rige. For det tredje — og det vil forundre os mest —, at vi vil finde os selv i Himmelen, se os selv iblandt den frelste Skare for Lammets Trone. Den sørgeligste og mest skuffende Forundring vil imidlertid blive den, at mange, som her havde gjort sig vist Haab om at komme i Himmelen og blive salige, hisset vil se sig skuffede i saadan Forventning, blive udelukkede fra den himmelske Glæde og nedstyrtede i evig Fordømmelse uden Haab om nogen Forløsning derfra. Dette er ikke uskriftmæssigt talt. Jeg vil minde eder om Kristi Ord til de skriftkloge og Farisæere: „Sandelig, sandelig siger jeg eder: Toldere og Skjøger skulle gaa forud for eder ind i Himmeriges Rige.“ Jeg vil minde eder om Arbeiderne i Vingaarden, hvorledes de, som kaldtes den tidlige Morgenstund, og som havde baaret Dagens Byrde og Hede, mistede sin Løn, medens de, som kaldtes den ellevte Time, fik sin Løn, og Kristi Ord derom: „De første skulle blive de sidste, og de sidste de første; thi mange er kaldede, men faa udvalgte.“ Jeg vil min-

de eder om de fem kloge og de fem daarlige Jomfruer, hvorledes disse med hine gik Brudgommen imøde, disse med hine havde Lamper, omend ei Olje i samme, disse med hine vaktes op af Midnatsanskriget: „Se, Brudgommen kommer; gaar ham imøde!“ men hvorledes da Bladet vendte sig, idet hine, de kloge Jomfruer, blev indladte i det himmelske Jerusalem, men disse, de daarlige Jomfruer, paa deres Banken og Raaben: „Herre, Herre, lad op for os!“ fik høre det Svar: „Sandelig siger jeg eder: jeg kjender eder ikke.“ Endelig vil jeg minde eder om den Herres Kristi Ord i Matt. 7: „Der skal mange sige til mig paa hin Dag: Herre! Herre! have vi ikke profeteret ved dit Navn? og have vi ikke uddrevet Djævle ved dit Navn? og have vi ikke gjort mange kraftige Gjerninger ved dit Navn? Og da vil jeg bekjende for dem: Jeg kjendte eder aldrig; viger bort fra mig, I, som beflitte eder paa Uret.“

Men, mine kjære, vi behøver ikke at blive blandt dem, som engang vil finde sig saa sørgeligt skuffede; vi behøver ikke at gaa glip af Himlen, at miste Guds Rige. Himmelen staar os aaben. Værelser i Faderens Hus herventil er os beredte. Veien didop kjender vi. Kristus er Veien. Han siger jo selv: „Jeg er Veien, Sandheden og Livet.“ Som saadan er han jo aabenbaret for os i Evangeliets Ord. Ved det kaldes vi ogsaa til hans Samfund og til hans Rige. Ogsaa til dig, kjære Ven, er dette Kald kommet,

og det ikke blot en Gang, men mange, mange Gange. Hver Gang Evangeliets Ord har lydt for dine Øren, hver Gang Guds Kjærlighed i Kristo Jesu er tolket for dig, da er jo dette salige Naadekald ogsaa kommet til dig. Har du da modtaget dette Kald og er du derved bragt ind i Troens Samfund med den Herre Kristus og dine Fødder indførte paa Fredens Vei, nu, saa tak Gud for saadan Naade og erkjend med Apostelen Paulus: „Gud gjorde os salige og kaldte os med et helligt Kald, dog ikke efter vore Gjerninger, men efter sit eget Forsæt og Naaden;“ men erindre dig da og den samme Apostels Ord til de Korintier: „Vide I ikke, at de, som løbe paa Banen, løbe vel alle, men kun en faar Klenodiet? Løber saaledes, at I kunne erholde det,“ og hans Ord til sin aandelige Søn Timoteus: „Strid Troens gode Strid, grib det evige Liv, hvortil du og er kaldet.“

Men arbeider du nu paa din Frelse og Saliggjørelse og glæder du dig derover, at du er bragt til Guds Søns Erkjendelse, og at dine Fødder nu har betraadt Salighedens Vei, saa kom da ogsaa dine Medmennesker ihu, som er omkring dig, og se, hvorledes det staar til med dem. Ser du dig da om i Verden, saa vil du snart blive var, at midt i den saakaldte Kristenhed mange, ak, saa mange, der dog bærer det skjønne Kristennavn, ingen Bekymring udviser for sin Sjæls Frelse, men meget mere vandrer „som Kristi Korses Fiender, hvis Ære er i deres Skjændsel, hvis

Gud er Vugen, og som tragter efter de jordiske Ting". Og kaster du Blikket videre udover Verden, ser du hen til de store Hedningelande, ak, da bliver du jo vaar, at Millioner og atter Millioner sidder i Mørke og Dødens Skygge, tilbeder de stumme Afguder, ved intet om en Frelser fra Synd, fra Død og fra Satans Rige og er derfor uden Haab og Trøst i Livet og i Døden.

Skal du da staa og se roligt og ligegyldigt derpaa? eller i det høieste trække medlidende paa Skulderen, drage et Suk og sige: Ja, Gud bedre det? Nei, her gaar det ikke an at lægge Hænderne i Skjødet, her skal du arbeide, her gjælder det at gribe til og gjøre noget. Er du en kristen, da er du og kaldet til at gjøre andre til kristne med dig; er du et Guds Barn og en Himmelarving, da er du og kaldet til at gjøre andre til Guds Børn og Himmelens Arvinger med dig; er du ført over fra Mørket til Lyset, fra Døden til Livet, fra Satans Magt til den levende Gud, saa er du ogsaa kaldet til at hjælpe og arbeide dertil, at andre ogsaa maa blive overførte fra Mørket til Lyset, fra Døden til Livet, fra Satans Magt til Gud; er Kristi Erkjendelses Lys tændt i dit Hjerte, saa du i det Lys ser Lyset, da er du og kaldet til at udbrede Kristi Kundskabs søde Lugt til andre, at ogsaa de maa kjende ham og glæde sig i hans Erkjendelses salige Lys. Og dette, mine kjære, er at missionere, saadan Gjerning kaldes Missionsgjerning. Og til

den er alle kristne kaldede. Det er jo til alle kristne, at Apostelen Petrus siger: „I er en udvalgt Slegt, et kongeligt Præstedømme, et helligt Folk, et Folk til Eiendom, at I skulle forkynde hans Dyder, som kaldte eder fra Mørket til sit underbare Lys.“ Og hint Herrens Ord: „Gaar ud i al Verden og prædiker Evangelium for al Skabningen,“ gjaldt jo ikke blot Herrens Apostle, men den ganske Kristenhed, og det til alle Tider.

Ret og nødvendig er da denne Missionsgjerning, thi Herren har befalet den; magtpaaliggende bør den være os, thi det gjælder Sjæles Frelse, Sjæle, som er forløste, ikke med Guld eller Sølv, men med Kristi hellige og dyrebare Blod og ved hans ubillige og uskyldige Død. Med Billighed kunde det da ventes af os, at vi drev denne Gjerning med hellig Nidkjærhed og Aands Brynde, at vi opofrede os dertil med alle vore Kræfter og Gaver; og dog, mine kjære, hvor maa vi ikke med Skamfuldhed bekjende vor Lunkenhed i denne Gjernings Udøvelse! O, saa lad mig da benytte nærværende Leilighed til at opmuntre eder til med hellig Iver at drive den Gud velbehagelige Missionsgjerning, idet jeg af vor oplæste Tekst viser eder:

1. At Gud vil, at alle Mennesker skal blive salige;

2. Hvorledes Gud vil have Menneskene saliggjorte.

I.

Klart og tydeligt bevidner vor Tekst, at det er Guds Vilje, at alle Mennesker skal blive salige. Saa heder det jo her: „Vender eder til mig og vorder frelste, alle Jordens Ender!“ Det er altsaa Guds Vilje, ikke blot at enkelte Folkeslag og Nationer skal blive salige, men at det maatte blive Tilfældet med alle Folkeslag og Nationer; det er Guds Vilje, ikke blot at enkelte Mennesker af hvert Folkeslag maa blive frelste, men at dette maa ske med hvert Menneske iblandt hvilketsomhelst Folkeslag. Og her kommer det ikke an paa, om en Nation er mere uvidende, barbarisk, vild, grusom og i allehaande Synder og Laster nedsunken end en anden; nei, en saadan er ligesaavel Gjenstand for saadan Guds Naadevilje til dens Frelse, som en mere dannet, paa Kundskabens og Civilisationens Trin mere ophøiet Nation.

Da nu Erkjendelsen af denne Guds almindelige Naadevilje er af allerhøieste Vigtighed for os, saa har den trofaste Gud ogsaa heri kommet os tilhjælp ved med mange klare Skriftens Sprog at bevidne samme for os. Saaledes hos Ezekiel i det 33te Kapitel: „Saasandt jeg lever, siger den Herre, Herre, jeg haver ikke Behagelighed i den ugudeliges Død, men i det, at den ugudelige omvender sig fra sin Vei, at han maa leve: vender om, vender om fra eders onde Veie, og hvorfor ville I dø, Israels Hus?“ Hos Esaias i det 65de Kapitel bevidner Herren sin naadige Vilje til at frelse baa-

de Hedninger og Jøder, idet han siger: „Jeg er søgt af dem, som ikke spurgte, jeg er funden af dem, som ikke ledte efter mig; jeg sagde til et Folk, som ikke er kaldet efter mit Navn: Se, her er jeg, se, her er jeg. Jeg udbredte mine Hænder den ganske Dag til et gjenstridigt Folk, til dem, som vandrede efter deres egne Tanker, paa en Vei, som ikke er god." I 1 Tim. 2, 4 bividner Apostelen Paulus: „Gud vil, at alle Mennesker skal blive salige og komme til Sandheds Erkjendelse." Apostelen Petrus stemmer i med, idet han siger: „Herren haver Langmodighed med os, idet han ikke vil, at nogen skal fortabes, men at alle skal komme til Omvendelse."

Saa har Gud jo ogsaa faktisk bevist, at det er hans Vilje, at alle Mennesker skal blive frelste, ved at give sin Søn til en Frelser for alle Mennesker. Derom bevidner jo den Herre Kristus selv i sin Samtale med Nikodemus: „Saa har Gud elget Verden, at han har givet sin Søn, den enbaarne, paa det at hver den, som tror paa ham, ikke skal fortabes, men have et evigt Liv. Thi Gud har ikke sendt sin Søn til Verden, forat han skal dømme Verden, men at Verden skal blive frelst ved ham." Deiligt lyder Johannes's Vidnesbyrd herom: „Derudi er Guds Kjærlighed aabenbaret iblandt os, at Gud har sendt sin Søn, den enbaarne, til Verden, at vi skulle leve ved ham. Og vi har seet og vidne, at Faderen udsendte Sønnen at være Verdens Frelser." Lad mig og føre eder

til Minde Apostelen Pauli Ord herom i sit Brev til de Galater: „Der Tidens Fylde kom, udsendte Gud sin Søn, født af en Kvinde, født under Loven, paa det at han skulde frikjøbe dem, som var under Loven, at vi skulde faa den sønlige Udkaarelse.“ Saaledes som vi Mennesker er af Naturen, er vi alle Lovens Overtrædere, derfor er vi alle under Loven, holdt i Fangenskab af den og skyldige til dens Forbandelse. Sendte nu Gud, som Paulus siger, sin Søn til at frikjøbe dem, som var under Loven, saa har han jo sendt sin Søn til alle, til at frikjøbe alle Mennesker fra Lovens Forbandelse. Og som det er uomstødelig vist, at Gud har sendt sin Søn til en Frelser for alle Mennesker, saa har den Herre Kristus ogsaa lidt Døden for alle og gjort fyldest for alles Synder. Derom gjælder det Ord af Profeten Esaias: „Herren lod alle vore Misgjerninger møde ham;“ ligesaa det bekjendte Ord af Johannes den Døber: „Se det Guds Lam, som bærer Verdens Synd!“ Paulus vidner jo saa tydeligt og umisforstaaeligt herom: „Jesus Kristus gav sig selv til en Gjenløsningsbetaling for alle;“ ligesaa Johannes: „Jesus Kristus er en Forsoning for vore Synder, dog ikke alene for vore, men ogsaa for den ganske Verdens.“

Saa kalder ogsaa Gud alle Mennesker til Troens Lydighed og sit himmelske Rige. Naar den Herre Kristus ved sin Bortgang fra sine Disciple talte det store, herlige Ord til dem: „Gaar ud i al Verden og prædiker Evangelium for al Skab-

ningen," saa gav han dem jo dermed ogsaa Befaling til ved Evangelium at indbyde alle Mennesker til den af ham for alle beredte store, himmelske Nadvere. Med Indbydelsen: „Kommer, thi nu er alle Ting beredte!" skulde jo Herrens Tjenere gaa ud baade til Jøder og Hedninger og nøde dem at komme, forat Herrens Hus maatte blive fuldt. Saaledes høre vi og den store Hedningeapostel Paulus vidne for de i Afgudsdyrkelse nedsunkne Ateniensker: „Gud derfor, som har baaret over med Vankundighedens Tider, byder nu alle Mennesker allevegne at omvende sig."

Nu, som Petrus i Korneli Hus sagde: „Om denne vidner alle Profeter, at hver den, som tror paa ham, skal faa Syndernes Forladelse ved hans Navn," saaledes kan vi og sige her: Herom vidner alle Profeter, Evangelister og Apostler, at det er Guds Vilje, at alle Mennesker skal komme til Omvendelse og vorde salige.

Hvilken Trøst skjænker nu ikke Erkjendelsen af denne Sandhed os? Hvorledes vilde vi uden den kunne bestaa i Anfegtelsens Hede? Det kan jo hænde, at jeg idag kan i mit Hjerte fornemme Fred og Glæde i den Helligaand, smage, hvor god og venlig Herren er, og med David finde mig foranlediget til at juble: „Herren er min Hyrde, mig skal ikke fattes. Han lader mig ligge i skjønne Græsgange, han leder mig til de stille rindende Vande. Du bereder et Bord for mig imod mine Fiender, du gjorde mit Hoved fedt af Olje, mit

Bæger flyder over," eller med Maria: „Min Sjæl ophøier Herren, og min Aand fryder sig i Gud, min Frelser." Men hvad? Om nu imorgen en Anfegtelsens Sky trækker sig frem for min Tros Øie og fordunkler Erkjendelsen af Guds Kjærlighed i Kristo Jesu? Om Hjertet istedetfor Fornemmelsen af Guds Venlighed og Godhed ikke fornemmer andet end Lovens Forbandelse, Guds Vrede og Dødens Gru, og jeg da med David maa bekjende: „Se, jeg sagde i min Rolighed: Jeg skal ikke rokkes evindelig, men der du skjulte dit Ansigt, da blev jeg forfærdet," eller med Kong Ezekias: „Se, udi Fred paakom mig en Bitterhed, ja, en Bitterhed," nu hvad da? Hvorledes da blive opretholdt? Hvorledes da undgaa at falde i Mishaabets Pøl? O, det som da kan opretholde os, det som da kan give os Trøst og Haab, det er Erkjendelsen af Guds almindelige Naadevilje. Ordet derom bliver da en Lysstraale i vor Anfegtelses Nat, der, jo mer den faar trænge igjennem, bortspreder Vantroens Mørke og giver Hjertet Lys, Trøst og Fred. Og hvorledes det? Jo, ved den Slutning, vi med rette gjør fra Guds almindelige Kjærlighed til hans Kjærlighed mod den enkelte. Vi baade tør og maa gjøre en saadan Slutning: Vil Gud, at alle Mennesker skal blive salige, saa vil han ogsaa, at jeg skal blive salig; har Gud sendt sin Søn til en Frelser for alle, saa har han sendt ham til en Frelser ogsaa for mig; er Kristus død for og har han gjort Fyldest

for alle Menneskers Synder, saa er han og død for og har fyldestgjort for mine Synder; kalder Gud i sit Evangelium alle Mennesker til sit Samfund og sit himmelske Rige, saa kalder han ogsaa mig dertil.

Og hvilken Opmuntring ligger ikke i Erkjendelsen af denne Sandhed for os til at arbeide paa andre Menneskers Frelse, til at drive Mission, og det baade blandt Navnkristne og blandt Hedninger? Naar vi ser hen til de Tusender af Landsmænd, som hvert Aar forlader det gamle Fædreland og strømmer herhid, for her i dette store og frugtbare Land at søge sig et nyt Hjem, for her at berede sine Efterkommere et nyt Fædreland; naar vi ser paa, hvorledes den store Masse af dem, som oftest under dette Livs Bekymringer og Travlhed taber af Sigte det ene fornødne, glemmer Omsorgen for Sjælens Frelse og under Begjærlighed efter at samle sig jordiske Skatte ingen Sans synes at have for de himmelske evige Skatte, o, hvor ser vi ikke da en stor, vid Arbeidsmark aaben for os, en Arbeidsmark, som Gud har sat netop os til at dyrke, paa det at „Ørken og de tørre Steder skulle glæde sig derved, og den øde Mark fryde sig og blomstre som en Rose." Og hvor opmuntres og styrkes vi ikke til med Freidighed at lægge Haanden paa saadant Arbeide ved Visheden om, at det er den kjære Guds gode Vilje, at alle disse Mennesker skal blive salige, og at han derfor ogsaa

har kjøbt dem med sin Søns Blod, forat de skal være hans evige Eiendom!

Og naar vi videre kaster Blikket hen udover Hedningelandene, naar vi da bliver var, at de største, mest befolkede, frugtbareste og tildels skjønneste Lande paa Jordkloden endnu er Hjemsteder for den gruelige Afgudsdyrkelse i de forskjelligste Former; naar vi bliver var den Vankundigheds Mørke, den Uvidenheds Nat, som der herskер; naar vi lægger Mærke til de skrækkelige, gruopvækkende Synder og Laster, som der uhindret gaar i Svang; hvorledes som Følge af saadant Mørke for Eksempel i Afrika ved de stores Ligbegjængelse Hundreder, ja Tusinder af Slaver dræbes og ofres til Ære for de afdøde; hvorledes i Kina omtrent 30,000 Pigebørn hvert Aar med koldt Blod bliver dræbt, uden at dette ansees for nogen Forbrydelse; hvorledes i Ostindien lige til Aaret 1829 omtrent 30,000 Enker aarlig lod sig opbrænde sammen med deres afdøde Mænds Lig; naar vi derhos betænker, at disse arme Mennesker paa Sygeleiet eller i Dødsstunden ingen Trøst, intet Haab om nogen evig Forløsning kan have, da de ikke kjender ham, „den Herre, Herre, hos hvem der alene er Frelse fra Døden", — o, naar vi stiller os dette for Øie, da bør billigen saadan Hedningernes Jammer og Elende gaa os til Hjerte, og vi ogsaa opmande os til at række dem Haanden til deres Befrielse fra det skrækkelige Tyranni, som Djævelen øver over dem.

Og naar vi nu ved og ved det vist, at Gud vil, at alle disse Hedninger skal blive salige og komme til Sandheds Erkjendelse; at den Herre Jesus Kristus er bleven Menneske og har iklædt sig vort Kjød ligesaavel for deres Skyld som for vor; at han, den kjære Frelser, gik sin tunge Lidelses Gang herneden og paa Korset hengav sit Liv og udøste sit Blod ligesaavel for deres Frelse som for vor; at da han paa Korset udraabte det store Ord: „Det er fuldbragt!“ da var deres, alle disse Hedningeskarers Frelse ligesaavel istandbragt som vor; at altsaa deres Synder er betalte med samme dyrebare Løsepenge som vore; at den samme Himmel, som er os forhvervet, ogsaa er dem forhvervet; ak, mine kjære, naar vi, siger jeg, ved dette, tror dette, hvor maa da ikke vore Hjerter udvides inden i os i inderlig Medynk over og brændende Begjærlighed efter at bringe Kristi Lys ind i hint Mørke, at gjøre Kristus bekjendt for disse arme Hedningeskarer, at ogsaa de med os kunne i hans Lys se Lyset, at ogsaa de med os kan glæde sig i Guds Søns Erkjendelse og Forvisningen om Syndernes Forladelse formedelst Troen paa hans Blod, at ogsaa de med os kan love og prise Herren for hans store Naade og Kjærlighed imod Syndere, at ogsaa de med os kan under al nærværende Trængsel glæde sig i det evige Livs salige Haab, at ogsaa de med os kan have Trøst, Fred og Haab ogsaa i Dødens sidste og bitre Stund.

Og til at antage os Hedningernes Nød, til at drive Missionsgjerningen iblandt dem opmuntres vi end mere, naar vi hører,

II.

hvorledes Gud vil have Menneskene frelste.

Det viser vor Tekst os. Det heder jo: „Vender eder til mig og vorder frelste, alle Jordens Ender!“ Skal Hedningerne frelses, maa de vende sig til Herren. Men hvorledes vende sig til en Herre, som de ikke kjender? Og dette er jo Tilfældet med Hedningerne. De kjender ikke Herren. Vistnok kan de af Naturens Lys og Samvittighedens Stemme have en Erkjendelse af Gud som alle Tings Skaber og som en retfærdig Gud. Det viser jo Paulus i Rom. 1ste Kapitel, hvor det heder: „Det, som man kan vide om Gud, er aabenbaret dem; thi Gud har aabenbaret dem det; thi hans usynlige Væsen, det er hans evige Kraft og Guddommelighed, beskues fra Verdens Skabelse af, da de forstaaes af Gjerningerne,“ og i 2det Kapitel, hvor det heder: „Hedningerne viser Lovens Gjerning at være skreven i deres Hjerter, idet deres Samvittighed vidner med og Tankerne indbyrdes anklage eller og forsvare hverandre.“

Men denne Erkjendelse af Gud er ingen saliggjørende Erkjendelse; ved den alene kan Hedningerne ikke komme til Gud og blive salige. Skal dette ske, saa maa de lære at kjende Gud i Kristo, de maa lære at kjende Midleren mellem Gud og

Menneskene, den Herre Jesus Kristus, og ved ham komme til Faderen. Men hvorledes skal dette kunne ske? Paulus, Hedningernes store Apostel, giver os Svaret derpaa. Efterat han i Rom. 10de Kapitel har sagt: „Hver den, som paakalder Herrens Navn, skal vorde salig," vedbliver han: „Hvorledes skulle de da paakalde den, paa hvem de ikke har troet? Men hvorledes skulde de tro paa den, om hvem de ikke har hørt? Men hvorledes skulle de høre, uden der er nogen, som prædiker? Men hvorledes skulle de prædike, dersom de ikke blive udsendte? som skrevet er: Hvor deilige er deres Fødder, som forkynde Fred, som forkynde godt Budskab!" Ordet, Evangeliets Ord, maa altsaa lyde for Hedningernes Øren, hvis de skal kunne vende sig til Herren og paakalde hans Navn. Kommer Evangeliets Prædiken til dem, saa vil Kristus, „Israels Herlighed og Hedningernes Lys", skinne for dem i det Dødens Mørke, hvori de sidder; da vil han, Faderens enbaarne, fuld af Naade og Sandhed, blive bekjendt for dem; da vil ogsaa de i hans Lys kunne se Lyset, af hans Fylde kunne tage Naade for Naade, ved ham, som den nye levende Vei, kunne komme til Faderen og blive Himmelens Arvinger.

Men hvem skal bringe dem denne Skat og dette Gode, Evangeliets Ord? Nu, hvem andre end de, som har det? Hvad en ikke selv har, kan han heller ikke skjænke andre. Nu er det jo Kristenheden, som har Evangeliet, og dens Pligt er det og-

saa at bringe det til dem, som ikke har det. Da den Herre Kristus sagde: „Gaar ud i al Verden og prædiker Evangelium for al Skabningen," saa overantvordede han jo Kristenheden dette dyrebare Gode, sit hellige Evangelium; han anbetroede den det som et kosteligt Pund, som den ikke skulde nedgrave i den kjødelige Tryghedś Klud, men med hvilket den skulde kjøbslaa for derved at fremme den Herres Kristi Ære og formere hans Rige. Og nu vil jo ogsaa vi være et Stykke med af den hellige Kristenhed vi vil slutte os med ind i dens Tal; men vil vi det, saa maa vi jo erkjende det som en hellig Pligt ogsaa for os at hjælpe dertil, at det dyrebare og saliggjørende Evangeli Ord kan faa sit Løb i alle Lande og dets Klang lyde for alle Menneskers Øren. Og hvor ivrige og nidkjære burde ikke vi være i denne Gjernings Udøvelse, vi, som jo ved og erkjender, at Evangeliets Prædiken er ikke alene et Middel, men Midlet til Hedningernes Frelse, at uden det er de evig forlorne, at ved det kan de frelses, frelses til evigt Liv, evig Salighed. Eller tror du ikke, at Evangeliet er et saadant kraftigt Ord, der kan vække Liv ogsaa i de døde Ben ude paa Hedningemarkerne? Skal jeg erindre dig om Pauli Ord: „Evangelium er en Guds Kraft til Saliggjørelse for hver den, som tror, baade for Jøder først og for Græker"? Altsaa en Guds Kraft til Saliggjørelse ogsaa for Hedningerne. Og som saadan har det ogsaa bevist sig baade i de forbigangne som

og i de nærværende Tider. Hør Eksempel derpaa: En Missionær, som har arbeidet i en og tyve Aar i Sydindien, har nylig fortalt, at han i disse en og tyve Aar havde seet seksti hedenske Templer falde, nedbrudte af de forrige Afgudstjeneres egne Hænder; at han havde aabnet seksti Skoler iblandt Hedningerne, været med at bygge seks og seksti Kapeller, og endelig, at han ved Guds Naade havde været Redskab til mere end tre Tusinde Hedningesjæles Omvendelse fra Mørket til Lyset. Hvilken herlig Frugt af Evangeliets Prædiken! Men tænk ikke, at enhver Missionær ude i Hedningelandene ser saadan Frugt af sin Gjerning. O nei, der gives mange af dem, som faar med Graad, som ser liden Frugt af sin Gjerning, som klager over, at saa meget af Ordets himmelske Sæd falder paa Veien, paa Klippegrund og blandt Torne og Tidsler, og som vel derfor ofte fristes til at tro, at deres Arbeide derude er forgjæves. Men skal dette lamme vor Bøn til Høstens Herre, at han vil uddrive Arbeidere i sin store Høst, eller kjølne vor Iver i Arbeidet paa Hedningernes Omvendelse? O nei, meget mere bør derved vor Bøn: „Tilkomme dit Rige!“ blive desto mere brændende, vor Iver i Missionsgjerningen tiltage og forøges.

Vistnok har Kristenheden i senere Tider ikke gjort saa lidet til Virkeliggjørelsen af det Ord hos Profeten Esaias: „Udvid dit Pauluns Sted og lad dem udbrede dine Boligers Gardiner, forhin-

dre det ikke; stræk dine Snorer langt ud og befæst dine Nagler" (Es. 54, 2); thi paa mere end tolv hundrede Missionsstationer staar over seks Tusinde Missionærer, opløftende Korsets Banner og med Indbydelse til Hedningerne at komme til den store Nadver, som ogsaa er dem beredt. Men, kjære, hvor meget staar ikke tilbage at gjøre? Eller tænker du maaske: Nu staar der saa mange Evangeliets Forkyndere ude i Hedningelandene, saa kan vel Trangen for Arbeidere der ikke være saa synderlig stor og Forpligtelsen paa os til at hjælpe til Missionærers Uddannelse og Udsendelse ikke være saa tung? Kjære, det kan vel synes saa, at seks a syv Tusinde Missionærer udgjør en hel stor Vidneskare; men naar du kaster Øiet hen paa de Strækninger, hvor de har at arbeide, den Masse af Hedninger, de omgives af, da er det ikke synderligt mere end som nogle Draaber i det store Hav. Tænk bare: Af de omtrent tolv hundrede Millioner Mennesker, som lever paa Jorden, er omtrent otte hundrede Millioner endnu Hedninger! Tænk, otte hundrede Millioner! Ser du hen til det store kinesiske Rige, saa finder du alene der ikke mindre end henved fire hundrede Millioner Indbyggere, som hænger fast ved deres Afgudsdyrkelse og viser indgroet Fiendskab og Modstand mod den kristelige Religion. Ser du hen til Indien, saa finder du der ikke mindre end omtrent 140 Millioner Hinduer, der, omend under det engelske Regimente overstrøgne med Civilisationens Fernis,

dog viser den største Uimodtagelighed for Korsets daarlige Prædiken. Ser du hen til det store, tildels endnu ubekjendte Afrika, saa finder du der — efter den Sandsynlighedsberegning, man er istand til at gjøre — omtrent to hundrede Millioner Mennesker, dels vilde og grusomme, dels sløve og trøge baade til legemligt og aandeligt Arbeide. Man regner, at der paa Jorden i hver Time dør i Gjennemsnit 3,600 Mennesker, deraf kommer altsaa paa Hedningerne 2,400. Naar du nu, kjære Ven, betænker dette, betænker, at alle disse Sjæle er kjøbte med Guds Søns Blod, at en eneste Sjæl er mere værd end al Verdens Guld og Sølv, o, farer ikke da ligesom en Ild gjennem dit Hjerte, opstiger ikke da fra dit Hjertes Dyb en brændende Bøn: Tilkomme dit Rige! Herre, uddriv dog Arbeidere i din store Høst! og villiggjøres du da ikke til ogsaa at lade din Haand gribe til at frembringe af dine timelige Goder et Offer til denne Gjernings Fremme? Jo, siger du, men nu — Hvad men? Jeg ved, hvad du vil sige, hvilken Indvending der er nær ved at fremkomme over dine Læber; det er den: Vi har her iblandt os selv saa stor en Missionsmark; det paaligger ikke os at antage os Hedningerne, det faar andre gjøre. Kjære, hør mit Svar derpaa. For det første hint Kristi Ord: „Prædiker Evangelium for al Skabningen," er det ikke sagt til os? Er det blot sagt til Statskirker eller organiserede Missionsselskaber i samme? Angaar det ikke os

her i dette Land, fordi vi under vore frikirkelige Forhold har saa meget at ordne iblandt os selv? Visselig, det angaar ogsaa os, og vi kan ikke fritage os for den Forpligtelse, som det paalægger os til at virke med til Hedningernes Omvendelse. For det andet: det er sandt, at vi her iblandt os selv har en stor Arbeidsmark at dyrke; det er vor helligste Pligt at antage os de Tusinder af vore Landsmænd, som har søgt og fundet sig Hjemstavn i vore store vestlige Stater, og hvis Tal stadig forøges ved den aarlige Udvandring fra Fædrenehjemmet. Ve os, om vi skulde forsømme denne Pligt, og som Følge deraf disse vore Brødre baade efter Kjødet og efter Troen udsættes for at forsmægte og omkomme formedelst Mangel paa Livets Brød! End mere: Om vi nu for vor Del har Guds rene Prædiken og de høiværdige Sakramenters Forvaltning iblandt os, om vi da kan gaa som til et dækket Bord og lade vore Sjæle vederkvæges og mættes med Guds Hus's gode Ting, saa skal vi jo ikke give os tilfreds dermed; vi skal ogsaa tænke paa vore Børn og Efterkommere efter os, drage Omsorg for, at de ogsaa, naar vore Ben er lagt tilhvile i Gravens Skjød, kan nyde de samme aandelige Goder og Gaver i Ord og Sakrament, som vi nu nyder. Til den Ende skal vi og kraftigen understøtte vor kjære Læreanstalt, som jo netop til saadant Øiemeds Opnaaelse er oprettet iblandt os. Ve os, om vi forsømmer denne os paahvilende hellige Pligt. Ve

os, om for vor Forsømmelses og Ligegyldigheds eller Gjerrigheds Skyld vore Børn og Efterslegt efter os skulde savne de bedste Goder, de Goder, som vore arme Sjæle tiltrænger, og som kommer til os i de os af Gud anbetroede Naademidler, Ordet og Sakramenterne, hvis rene Forkyndelse og rette Forvaltning vi Lutheranere med rette roser os af at besidde fremfor andre! Men lad være, at vi her har saa stor en Arbeidsmark for os, lad være, at vi nærmest er henviste til den, saa er vi dog derfor ikke fritagne for den Forpligtelse, der paahviler os ligeoverfor den store, skrigende Nød iblandt Hedningerne. Her gjælder det, at det ene bør gjøres og det andet derfor ikke forsømmes. Men netop dette bliver for meget for os, siger du. Saa? Kan du, kjære Ven, tale saaledes, du, som vil gjøre Fordring paa at være en kristen? Dette for meget? Kjære, lad mig stille dig for Øie noget af det meget, som Gud har gjort imod dig. Har ikke han givet dig Livet og de Ting til Livet? Har ikke han velsignet dit Arbeide, siden du satte Foden paa dette Land, ladet dig finde et venligt Hjemsted her og maaske forvandlet tidligere trange Kaar eller Armod til Velstand? Har ikke han ogsaa her ladet dig finde Føde for din arme Sjæl, ja, et rigtdækket Bord i Ord og Sakrament, hvor du kan tage til dig Guds Hus's herlige, kostelige Goder og Gaver? Og hvis du, som saa mange andre, kjender en Tid, da du havde vendt din Herre og Frelser Ryggen, da du vandrede uden Gud,

idet du gjorde Kjødets og Tankernes Vilje, hvad gjorde ikke Herren da for dig? Hvorledes gik han ikke efter dig for at faa dig ført tilbage i sit dyrebare Samfund? Hvorledes lod han ikke sit hellige Nadekald lyde for dine Øren og trænge ind i dit Hjerte? Hvorledes lod ikke han, den gode Hyrde, sin Naadesarm udrække imod dig, indtil han fik dig fat og fik gjort dig fra et forvildet, vildfarende Faar til et gjenfundet Faar, som han da lagde paa sine Skuldre, førte ind i sin Faaresti og der ledede paa deilige, grønne Græsgange? Og hvor megen Trofasthed har ei den Herre og Frelser bevist dig senere ved dagligen at forlade dig dine Synder, ved at styrke dig i Troen, ved at lede dig ved sin Helligaand paa Sandheds Vei, ved at bevare dig fra Fristelser og Fald, hvori Djævelen saa ofte har villet styrte dig! O kjære, naar du tænker paa, hvad din Herre og Gud har gjort imod dig i timelig og aandelig Henseende, naar du betænker hans usigelige Kjærlighed og Barmhjertighed, som i saa stort et Maal er bleven dig til Del, og du paa den anden Side betænker din fuldkomne Uværdighed dertil, hvor aldeles uforskyldt og ufortjent saadan Barmhjertighed imod dig har været, da bør du visselig bevæges til først ydmygeligen at bekjende: "Herre! jeg er ringere end al den Trofasthed og Miskundhed, som du har bevist imod din Tjener," og dernæst at sige: Herre! se, her er jeg med alt, hvad jeg er og har; alle mine Kræfter og Gaver

skal være dig ofrede, du, som ofrede dig for mig indtil Døden paa Korset; hvad jeg lever, det vil jeg ikke leve mig selv, men dig, Herre! som baade levede og døde for mig; ja, hvad enten jeg lever eller dør, saa er jeg, Herre! din, din Eiendom for Tid og Evighed.

At et saadant Sindelag alt mere og mere maatte gjennemtrænge os og vi, drevne af Kristi Kjærlighed, arbeide, medens det er Dag, førend Natten kommer, da ingen kan arbeide, dertil hjælpe den trofaste Gud os for Jesu Kristi, vor Frelsers Skyld! Amen.

Rasmussen forlader Synoden.

Alt gik forsaavidt vel med Rasmussen og hans Forhold til Synodens Præster; var der just intet fortroligt Forhold, saa var der jo ialfald et venskabeligt. Rasmussen var altfor dygtig Mand til at oversees og altfor klog til at kunne skydes tilside. Han repræsenterede ogsaa indenfor Synoden en Aandsretning, der dannede en gavnlig Modvegt mod den ensidige dogmatiske Retning, som vilde gjøre sig gjældende. Han nød i Synoden adskillig Udmerkelse; han var i længere Tid Medlem af Kirkeraadet, ofte Medlem af ansvarsfulde Komiteer. I Aaret 1884 blev han valgt til Formand i Synodens østre Distrikt. Distriktet var paa Aarsmødet repræsenteret ved en sterk antimissourisk

Delegation, og det var den om at gjøre at faa en Mand ind i Kirkeraadet til at danne en Modvegt mod den missouriske Del af samme og en Støtte for den læge Del, som alle stod paa Antimissouriernes Side. Men mod dette Valg blev der opponeret. Samfundet bestod af Menigheder, og Rasmussens Menigheder tilhørte ikke Synoden; han var saaledes ikke stemmeberettiget Medlem, men kun raadgivende og efter endels Formening ikke valgbar. Sagen blev overgivet til tre retslærde, boende i eller ved Decorah, og Majoriteten i denne Komite erklærede, at Rasmussen ikke var valgbar. Rasmussen blev rigtig glad, da han hørte det; han følte ikke vel ved Tanken paa det Ansvar og den Byrde, som derved vilde blive ham paalagt, og var saaledes vel fornøiet med Advokaternes Afgjørelse; saa meget mere var han tilfreds dermed, som hans Menigheder havde bestemt protesteret mod hans Overtagelse af Formandsembedet. Paa et Menighedsmøde den Sag angaaende var der fremkommet tre Forslag — et, som gik ud paa, at man ikke vilde tilraade ham at modtage Valget; et andet, at man var nødt til at fraraade; det tredje, som blev endelig vedtaget, lød saaledes: Paa samme Tid, som Menigheden med Tak anerkjender den Tillid, som østlige Distriktssynode har vist vor Præst ved at vælge ham til Formand, ser vi os paa Grund af vor Præsts Helbredstilstand og paa Grund af det Hensyn, vi bør tage til vor egen Menighed, nødt til at negte ham at overtage Formandsposten. Dette

Forslag blev vedtaget med 46 Stemmer mod 12. Senerehen tog Menigheden denne Beslutning modvillig tilbage; men da Advokaternes Afgjørelse var afgivet, blev Sagen beroende dermed. Omtrent paa samme Tid fik Rasmussen Kald til Koshkonong Menighed, men dertil svarede Lisbon Menighed, at den ikke vilde tillade sin Præst at modtage dette Kald; og der blev ingen Forandring i den Beslutning.

Ligeoverfor den missouriske Naadevalgslære stod Rasmussen lige fra først af som en afgjort Modstander; han studsede i Begyndelsen ved denne Lære, saa afgjort imod Evangeliet om Guds fria Naade i Kristo, der fortjent for alle tilbydes alle og skjænkes dem, som tror. Han hørte, det var paa Forhaand afgjort, hvem som skulde komme til Troen og hvem ikke; ikke Kristi Blod, men Udvælgelsen kaster det tunge Lod i Vegtskaalen. Gud kunde have udvalgt alle, men udvælger kun nogle; han kunde have gjort dem alle godt, men gjør det kun mod de faa.

Pastor Rasmussen studerede flittigt Guds Ord og den lutherske Kirkes Lære om Naadevalget, kanske mere end de fleste. Med Hensyn til de Steder, der handlede om Udvælgelsen, holdt han sig til de gamle Teologer, saaledes f. Eks. til Weimarbibelen, dette Storverk af egte luthersk Teologi, og finder der som andetsteds blandt de gamle Teologer, som vistnok ogsaa var nidkjære for Sandheden, en Prof. Walther stik modsat Udlæggelse. Medens

Walther erklærer det at være urigtigt at sige „med Hensyn til Troen, Rom. 8, 29 — hvilke han forud kjendte, dem har han og forud beskikket — at han forud kjendte dem som troende i Kristo“ — saa siger Weimarbibelen udtrykkelig: „thi hvilke han forud kjendte og efter sin uendelige Visdom og Alvidenhed forud saa at ville tro paa Kristus og blive bestandige i Troen indtil Enden, dem har han og forud beskikket“. For Rasmussen var Prof. Walthers Udlæggelse af de til Naadevalget henhørende Skriftsteder aldeles ny og ukjendt, og det gjælder ikke blot hint Skriftsted, men samtlige hertil hørende; hos de gamle er altid Guds Forudbestemmelse afhængig af hans Forudviden om den bestandige Tro — „hvilke han fra Evighed af forudsaa at ville i Tidens Fylde formedelst den Helligaands Kraft tro paa Kristus, blive bestandige i Troen og formedelst den blive opfyldt med aandelige Goder og gjorte rige i deres Sjæle“, Jak. 2, 5.

Med Hensyn til Trosvisheden, saa fandt han især i Prof. Johnsens Dogmatik det, som ogsaa udtalte hans Mening om Sagen — „Guds evige Raadslutning om hans (den troendes) Frelse gjælder saaledes væsentlig den Naades og Frelses Stand, hvori han faktisk staar; om sin Udvælgelse i denne Betydning af Ordet er han derfor i Troen ligesaa fuldt forvisset som om sin egen Naadestand. At han er udvalgt ogsaa i den Forstand, at han af Gud er bestemt til evig Salighed — derom kan han, da hans fremtidige Herliggjørelse er medbetin-

get af hans egen Troskab, ikke have den samme absolute Visshed." — Eier en Troen, eier han Syndernes Forladelse, Liv og Salighed. Disse Ting hører med til Troen. Troen er vis paa disse Ting. Men der er dem, som tror til en Tid og falder fra i Fristelsens Tid; men Bestandighedens Naadegave tager ikke Gud fra den troende, saalænge han begjærer den; thi ufortrydelig er de Naadegaver og det Guds Kald. Rom. 11, 29. Vandrer i Frygt, saa vandrer I trygt. I Sikkerhed fandt mangen en sin Død.

Med Hensyn til Læren om Omvendelsen behøvede ingen at lære ham, at det var Naadens Verk; det havde hans egen Livserfaring lært ham. Men at den skede i Kraft af en uimodstaaelig Naade eller i Kraft af en evig, uomstødelig Udvælgelse, det benegtede han; thi paa den samme Tid, som han indrømmer den menneskelige Hjælpeløshed — død i Synder og Overtrædelser — at Mennesket af „egne naturlige Kræfter" intet formaar til sin Omvendelse, stod dog for ham Guds kraftige Naadekald som den Kraft, der satte Mennesket istand til at ville lade sig frelse, at „begjære Frelse", paa samme Tid, som det var ude med sin naturlige Modstandskraft. Havde det end sin Rigtighed, at Mennesket i aandelige Ting ikke er fri, men bunden, og saaledes ikke af sig selv kan begjære eller elske noget aandeligt godt, saa maa det dog staa ham frit for, naar Gud tilbyder ham Kraft dertil, om han vil antage samme eller ei, ellers vilde Skyl-

den for Menneskets Fortabelse falde paa Gud, som kunde have bragt ham til Omvendelse, men ikke havde gjort det, han, som ene kunde bringe det dertil; thi kunde Mennesket ikke engang modtage Guds Naade og Gud satte ham ikke istand dertil, hvor skulde da det arme Menneske hen, det maatte jo fortabes! Men nu vil Gud, at intet Menneske skal fortabes, at alle Mennesker skal blive salige og komme til Sandheds Erkjendelse; derfor sætter Gud ved sit kraftige Naadekald Mennesket istand til at modtage den tilbudte Naade, at frelse sin Sjæl ved at lade sig forlige med Gud, tro paa Kristus, Synderes Ven, Verdens Frelser. Men at det ene Menneske tror, det andet ikke, kommer deraf, at den ene lader sig af den Helligaand drive og føre til saadant troende Bifald, medens den anden med modvillig, ondskabsfuld Gjenstridighed staar ham imod og skyver ligesom en Skodde for sit Hjerte, indtil Gud ved en retfærdig Dom bevæges til at give ham et forvendt Sind.

Rasmussens alvorlige Sind tabte aldrig Synet for sin Uværdighed til mindste Naade og Ære, glemte aldrig at love og prise Gud for hans uforskyldte Naade; han betragtede sig som en Brand reddet af Ilden; men hans vaagne Samvittighed bragte ham heller ikke til at glemme Ansvaret, som han havde havt ved Guds Naadebesøg, og som hver besøgt Sjæl har, ligesom ogsaa den, som har modtaget Guds Naade i Kristo. Han løb derfor ikke som paa det uvisse; han kjæmpede ikke som den, der slog

i Veiret; men han undertvang sit Legeme og sin Aand med, at ikke han, som prædikede for andre, selv skulde blive fordømt, og det samme dybe Ansvar og Guds rige Naade søgte han ogsaa med sin hele Sjæls Kraft at indprente sine Tilhørere, saa at de hverken skulde fortvile i sin Syndenød, ei heller overgive sig til Sorgløshed og Lunkenhed, men — vaag og bed!

Han syntes, at hele Læren leflede med Kristi Blod, leflede med Kristi Fortjeneste, leflede med Guds almindelige Menneskekjærlighed, leflede med Guds Naadeløfter til alle, leflede med Tro og Vantro som ganske underordnede Ting, kun afhængige af Guds Forgodtbefindende. Gud havde besluttet at give den Troen, og derfor fik han den. Om en anden var den Beslutning ikke tagen, og derfor kunde han ikke faa den. Han kunde i det høieste kun blive en tidstroende, og deri var der ikke stor Hjælp; han gik saa fortabt alligevel. En Person med Vilje og Ansvar gav ikke denne Lære Rum for. Mennesket kan kun modstaa Gud, og har Gud fundet forgodt at gjøre et Menneske saligt, saa spørger han hverken om naturlig eller gjenstridig Modstand; han gjør, som han vil. Han anvender ikke blot den samme Kraft som ved Jesu Opstandelse, men han anvender den paa samme Maade, uafviselig, uimodstaaelig; mir nichts und dir nichts fabrikerer han en kristen, skaber et Guds Barn, Himmerigets Arving, og vedkommendes Tvillingbror maa gaa til Helvede, hvor Ormen ikke dør og Il-

den aldrig slukkes, hvor man søger Døden uden at finde. Han kunde ikke omvende sig selv, han kunde ikke omvende sig ved Ord eller Sakrament; Gud omvendte ham ikke. Han havde ingen anden Udvei end Veien til Helvede, den evige Fortabelse, bort fra Guds Ansigt og hans Magts Herlighed. Hans Hjerte oprørtes mod slig Lærdom. Hvor var der dog bleven af Guds Evangelium?

Om Høsten 1882, den 4de Oktober, kom Synodalkonferensen sammen i Chicago. Da blev der holdt Dommedag over Prof. Schmidt. Der var indsendt Protest fra Wisconsinsynodens almindelige Prestekonferens mod at anerkjende ham som Delegat; han havde afstedkommet Splid i en Menighed; han havde uden foregaaende Forhandling erklæret Missourisynoden for kalvinistisk i Læren om Naadevalget, ja, kaldt dem Kryptokalvinister, et Navn, som taget i historisk Betydning passer paa dem, som under luthersk Fernis vil svigagtigen indføre kalvinistiske Lærdomme. Her ved dette Møde fik nu Professoren høre, hvem han var; man skulde efter Rom. 16, 17 „vige bort fra ham"; han var et kjættersk Menneske; han kommer under Faareklædningen af en Delegat; men indvortes er han en glubende Ulv; man vilde ikke som Konferens forhandle med ham; de vilde ikke høre paa ham; han skulde ikke have Taleret, slig som han havde brugt sig i Skrift og Tale!

Rasmussen mente, at den Maade, hvorpaa Prof. Schmidt havde forfegtet sin Sag, havde han

lært i den gamle Skole; han havde brugt den gamle missouriske Maade mod sine kirkelige Modstandere. Rasmussen havde alvorligen bebreidet ham hans Stridsmaade, men med liden Frugt; en gammel Vane er ikke god at aflægge. Forøvrigt var det ikke ret at angive Prof. Schmidts Stridsmaade som Aarsag til at negte ham Taleret; Gud og hver Mand vidste, at det var for Lærens Skyld, at denne Behandling blev Schmidt tildel. Pastor Munns mente, at det var ikke engang hedensk Retfærdighed ikke at ville høre den anklagede Part. Omsider, da Prof. Schmidt ikke vilde svare med et snaut ja eller nei paa Spørgsmaalet, om han kom som Ven eller Fiende, blev han udelukket af Forsamlingen. Imidlertid kunde hverken Rasmussen eller hans Meningsfæller siden forstaa, hvorfor ikke Prof. Schmidt havde svaret med et frimodigt ja, som Ven! Han var jo der for at hjælpe sine kirkelige Modstandere ud af deres Vildfarelse, var der for at bekjende Kristi Evangelium og redde det for dem og andre Om det havde hjulpet noget, var vel et andet Spørgsmaal; de havde vel bare gjort Nar af ham.

Ianledning af denne Synodalkonferensens Beslutning sendte Pastor Rasmussen følgende Skrivelse, hvis Overskrift er: „Til den norske Synodes Menigheder".

I vil ikke tage mig det ilde op, om jeg herved henvender mig til eder med nogle Ord. Min Pligtfølelse driver mig dertil. I en tyve Aar har jeg

med eder staaet i samme kirkelige Forbindelse. Vi har ofte havt Anledning til ved vore Synodemøder at være sammen til fælles Raadslagning om Guds Riges Anliggender. Saa ofte har vi ved saadanne Leiligheder været mindede om den Naade, Gud har bevist os her i det fjerne Vesten at være betroet det dyrebare gode: Guds Ords rene Lære og de høiværdige Sakramenters rette Forvaltning blandt os, og vi har været opmuntret til at tage vare paa denne Arv fra vore Fædre og gjøre, hvad vi kan, forat den ogsaa maatte komme i Hænderne paa vore Børn og Efterkommere.

Men nu er en Prøvens Tid kommen over os. En Lære om Udvælgelsen og Omvendelsen, før ukjendt iblandt os, er kommet til os fra Missouri-synoden, med hvilken vor Synode i en Række af Aar har staaet i et broderligt Forhold og i kirkelig Forbindelse. Denne Lære har grebet mere og mere om sig inden vor Synode og truer med at give Anledning til Splittelse inden Samfundet. For om muligt at afværge dette, blev paa dette Aars Distriktsmøder fremlagt et Forslag om Ophævelse af Forbindelsen men Synodalkonferensen. De, som talte imod dette Forslag, fremholdt især som Grund derfor, at vor Synode først maatte opfylde sin Vidnepligt ligeoverfor Missouri-synoden, og det kunde den have Anledning til i Synodalkonferensen. Vi fik dog ikke i det østlige Distrikt valgt Delegater. Om det var kommet til Valg, er der ingen

Tvil om, at Prof. Schmidt vilde være bleven valgt. Minnesotadistriktet valgte ham som Lægdelegat.

Det er eder nu bekjendt, hvorledes det gik Prof. Schmidt paa Synodalkonferensens Møde i Chicago. Ikke alene har Synodalkonferensen gjort sig skyldig i en grov Uretfærdighed ligeoverfor Prof. Schmidt ved at udslynge de groveste Beskyldninger imod ham for kjættersk Lære og Indtrængen i Menigheder, uden at give Schmidt Anledning til at forsvare sig, idet man straks fratog ham hans Taleret som Delegat, men den har ogsaa slaaet den norske Synode lige i Ansigtet, idet den med største Ugenerthed tilsidesætter dens Ret at vælge til Delegater de Mænd, den finder passende dertil. For Missouri er det ikke nok at undersøge Delegaternes Fuldmagt, hvorvidt den er i Orden, men ogsaa, hvorvidt de valgte Delegater er efter deres Smag. Hvad der skede iaar med Prof. Schmidt, kan naturligvis gjentage sig ved hvert af Synodalkonferensens Møder ligeoverfor de Delegater, som vor Synode maatte komme til at sende. Om Schmidt vedbliver at være vor teologiske Professor, om han bedre end nogen anden i vor Synode kunde repræsentere os ved Synodalkonferensens Møder, h a m kan jo vor Synode herefter ikke sende. Spørgsmaalet blir nu: Hvad vil I, den norske Synodes Menigheder, nu gjøre? Vil I lade eder saadan Behandling behage? Vil I vedblive i en Forbindelse, hvor man saaledes haaner eders Ret til at vælge og sende som Delegater de

Mænd, I finder skikkede dertil? Det er dog virkelig Tid til at vaagne op til Handling.

Der blev talt isommer om vor Pligt at vidne i Synodalkonferensen. Der blev talt om, at det allerede før havde vist sig, at den norske Synodes Delegaters Ord ikke havde saa liden Vegt. Men nu, hvad ser vi? Jo, at af de fem Delegater foruden Schmidt blot e n traadte op imod Missouris Anmasselser; de andre følger med Missouri i at udelukke Schmidt som Delegat og i at fastslaa dens falske Lære om Udvælgelsen. Man kunde dog ventet, at disse vilde have hævdet deres egen Synodes Ret i Valget af Delegater; men nei, ikke et Ord derom. De høre, hvorledes Schmidt udskjældes for Vranglærer og Kjætter, som den, paa hvem Rom. 16, 17 har at anvendes. Intet undskyldende eller formildende Ord fra deres Side. Gjør de noget, saa lægger de Sten til Byrden. De har Æren af at have kommet med det slue Spørgsmaal: Kommer du som Broder eller som Fiende? Der skal svares enten med ja eller nei. Og da Schmidt ikke kan besvare dette uden først at maatte gjøre et Modspørgsmaal, og dette negtes ham, saa heder det: Der hører vi; han vil ikke svare paa vort Spørgsmaal; han vil ikke sige, at han kommer som Broder, altsaa maa han komme som Fiende.

Nu jubler Missouri derover, at de fik vore norske Delegater til at stemme med sig for Prof. Schmidts Udelukkelse, ja, paa Grund heraf takker

de Gud, som gjorde langt over, hvad de kunde bede eller forstaa.

Men vore Delegater er dog ikke den norske Synode. For eder, Menigheder, er det nu en Alvorets Tid. I har ogsaa et Ord at sige i denne Sag, ja, eder tilkommer det afgjørende Ord. Tænk dog ikke: Ja, dette er ikke af synderlig Vigtighed, vi vil helst have Fred. Jo, dette er af Vigtighed, af stor Vigtighed, baade for os og vore Børn. Det staar til eder, om I vil for vor norsk-lutherske Kirke her i Landet have bevaret den Lære om Udvælgelsen og Omvendelsen, som vore troende lutherske Fædre i flere Aarhundreder har lært og bekjendt, eller om den skal omskiftes med den nye, missouriskkalvinske Lære derom. Det staar til eder at sige: Vi vil ikke vide af den nye Lære, som staar i ligefrem Strid med vor enfoldige Barnelærdom. Det staar til eder at sige: Naar vor Synodes Ret til at vælge Delegater ikke mere respekteres, end som det skede paa Synodalkonferensen i Chicago, da anser vi det bedst at have en saadan Forbindelse. Det bedste Svar, I kan give paa en slig Krænkelse af en Synodes Rettighed, er efter min Formening at tage det isommer for Distriktsmøderne fremlagte Forslag om Ophævelse af Forbindelse med Synodalkonferensen for eder til Behandling og faa det antaget.

Vil nogen sige: Forhast eder ikke; giv Tid; Synodalkonferensen holder Møde igjen om to Aar, da er der jo Anledning atter at vidne ligeoverfor

Missouri — nu, da kan dette synes nokſaa pent og forſigtigt. Men vi maa dertil ſige: Hvem ſkal øve denne Vidnepligt? De Mænd, ſom ved ſin Dygtighed og fremragende Stilling inden vort Samfund helſt burde vælges til Delegater, ſtaar jo paa Missouris Side, ſtyrker dem og ſtyrkes af dem. Og de iblandt os, ſom ſtaar anderledes, — hvad kan vel en eller anden af disſe gjøre ligeoverfor et Samfund, ſom ved Dr. Walther nu i Chicago lader Ord ſom disſe falde: „Man forlanger af os, at vi dog ſkal indrømme den Mulighed, at vi farer vild, og at Prof. Schmidt har Ret. Hvad for en Fordring er dog det til en kriſten?“ Dr. Walther vil, at Schmidt og de, ſom ſtaar med ham, ſkal tænke ſig Muligheden af, at de kan tage feil, ja, ſiger til os: „Hvilken kjætterſk Lærer har ikke ment ſig at være overbeviſt om, at hans Lære er den rette?“ Men med ham og Missouri er det ganſke anderledes. De betragter det ſom en Fornærmelſe mod ſig, at man ſiger til dem: Der kunde jo dog være Mulighed for, at ogſaa I kan tage feil.

Skal den norſke Synode ſende Delegater, ſom er uenige med Missouri, ſaa vil jo de blive tagne i Tugt af Synodalkonferenſen. Lader de ſig ikke overbeviſe af Missouri, ſaa gaar det naturligvis ſamme Vei med dem, ſom det gik med Prof. Schmidt. Det kommer da at hede: De hører hjemme under Rom. 16, 17. Vi har at vige fra dem og kan ikke ſidde ſammen med dem.

Man vil vel sige: der er ikke saa stor Fare herfor; thi Prof. Schmidt blev jo ikke bortvist fra Synodalkonferensen for sin Læres Skyld, men først for sin mod Missouri reiste Beskyldning for Kalvinisme, og andet for sin Indtrængen i dens Menigheder. Man forlangte jo af ham blot Erkjendelse af den Synd, han hermed havde begaaet, og erklærede sig i saa Fald villig til at anerkjende ham som Delegat. Hermed søger man da at smykke sin uretfærdige Handling i Chicago og stille tilfreds „de kjære norske Brødre", som i Uvidenhed om Schmidts egentlige og rette Stilling til Synodalkonferensen valgte ham som dens Delegat. Men lad os se lidt nærmere herpaa. Hvorledes kunde Prof. Schmidt sige „ja" til det første til ham rettede Spørgsmaal, naar han er fuldelig overbevist om, og ogsaa tilstrækkelig har bevidst det, at Missourierne i Læren om Udvælgelsen er kalviniserende? Og han havde blot at svare „ja" eller „nei"; nogen Bevisførelse for denne sin Beskyldnings Berettigelse havde han jo ikke Lov til at føre. Og da Missouri selv erklærede, at Schmidt med sin Lære, fra sit Standpunkt af, ikke kan andet end finde Kalvinisme i dens Lære, at altsaa saadan Beskyldning er en unngaaelig Følge af hans egen Lære om Udvælgelsen, saa maa enhver vel kunne se, at Udelukkelsen i Grunden skede for hans egen Læres Skyld.

Og hvorledes svare „ja" til det andet til ham rettede Spørgsmaal om at erkjende det synd ige i

sin Indtrængen i dens Menigheder, naar Schmidt er sig bevidst ikke at have gjort sig skyldig deri? I Minnesota var en tysk lutherst Præst med sin Menighed traadt ud af Minnesotasynoden, efterat denne havde fastslaaet Missouris Lære om Udvælgelsen, som den erkjendte som ulutherst. Nu opfordrer denne Menighed med sin Præst Prof. Schmidt til sammen med en Synodalkomite i dens Midte at forhandle Læren om Udvælgelsen. Schmidt mener, han bør følge denne Opfordring, og indfinder sig i Mødet. Dette kalder Synodalkonferensen Indtrængen i dens Menigheder. Fra en tysk Wisconsinmenighed faar Prof. Schmidt lignende Opfordring. Dens Præst havde paa den tyske Wisconsinsynodes sidste Aarsmøde tilstemt den missouriske Lære om Udvælgelsen. Menighedens Lægrepræsentant havde stemt derimod. I det først afholdte Menighedsmøde giver han dem en Beretning om, hvad der var skeet paa Synodemødet og om sin egen der indtagne Stilling. Paa dette Møde (Prof. Schmidt var ikke der) tilstemmer Menigheden følgende fra et Menighedslem frembragt Forslag: „Besluttet, at vi bekjender os til den Lære om Udvælgelsen, som har været ført i den lutherske Kirke siden Konkordieformelens Tid.“ Præsten gjorde alt for at forhindre dette Forslags Antagelse, men det gik dog igjennem. Siden gjorde han selv det Forslag, at der om otte Dage skulde holdes et Menighedsmøde til Forhandling om Læren om Udvælgelsen. Dette Forslag blev af Menigheden antaget

med det Amendement, at Prof. Schmidt og Pastor Allwardt skulde indbydes til denne Forsamling. Præsten og en syv Menighedslemmer stemte imod, omtrent 140 stemte derfor. Til dette Møde kom Schmidt og Allwardt, Wisconsinsynodens Præses Bading og dens Professor Græbner kom ogsaa. Disse tilligemed Præsten erklærede, de vilde ikke tale et Ord, dersom deres Modstandere skulde faa Lov til at tale, og Schmidt og Allwardt erklærede, at de vilde ikke tale om Læren, saalænge Præsten protesterede derimod og vægrede sig ved at debattere med dem.

Diskussionen i dette Møde kom da at dreie sig om, hvorvidt Præsten havde Ret til med sin Protest at gjøre hin Menighedens Beslutning om at tilkalde Schmidt og Allwardt ugyldig. Han tilligemed Præses Bading og Prof. Græbner paastod, at Menigheden ikke havde Ret til i dens Møde at tilstede nogen Ordet, som ikke var enig med Præsten; han kunde tilkalde til sin Hjælp, hvem han vilde, Menigheden ikke; Prof. Schmidt og Pastor Allwardt var „falske Profeter", dem maatte man ikke høre, osv. Herimod talte rigtignok Schmidt og Allwardt og forsvarede en Menigheds Ret til under saadanne Omstændigheder at tilkalde Mænd, som Menigheden holdt for rettroende lutherske Lærere. Ved dette Mødes Slutning fattede Menigheden en Beslutning om at holde Møde igjen om fjorten Dage til Forhandling om Udtrædelse af Synoden. Paa dette Møde, hvor Menigheden

besluttede Udtrædelse af Synoden, var hverken Schmidt eller Allwardt tilstede.

Og dette er det, hvorom Synodalkonferensen opløfter saadant Skrig mod Schmidt og kalder det Indtrængen i deres Menigheder. Og uagtet der ikke foreligger andre Tilfælder, undser St. Louiserne sig ikke for i deres Blad „Der Lutheraner" at beskylde Prof. Schmidt for, at han **„i Aar og Dag har drevet en Partistifters skjændige Haandverk"**.

En Menighed skal altsaa ikke, hvor den kommer i Frygt for, at dens Præst er vegen fra Sandheden, have Lov til at tilkalde til Undersøgelse heraf nogen, der ikke er enig med Præsten. Hvad blir der saa af Menighedens Frihed og Rettigheder?

Jeg har faaet Breve baade fra Præster og Lægfolk, som spørger: Hvad skal vi nu gjøre? Som Svar herpaa skal jeg, til hvad jeg allerede har hentydet, tillade mig at fremsætte nogle Punkter, som jeg tror, Menighederne burde tage under Overveielse og se til at enes om:

1. Denne Menighed bekjender sig til den Opfattelse af Skriftens og Konkordieformelens Lære om Udvælgelsen, som den lutherske Kirke siden Konkordieformelens Tid har ført, at nemlig de enkelte Personers Udvælgelse til Salighed er skeet med Hensyn til Troen paa Kristus, eller med Hensyn til Kristi Fortjeneste, **greben i Troen,** hvilken Lære har fundet sit Udtryk i Pontoppidans „Sandhed til Gudfrygtighed", Sp. 548.

2. Den protesterer imod de fire af vor Synodes Delegaters Optræden ved Synodalkonferensens Møde i Chicago, som der ikke alene tilstemte Missourisynodens Lære om Udvælgelsen, men ogsaa var med at udelukke Professor Schmidt fra Synodalkonferensen og at stemple ham som et kjætterst Menneske, paa hvem Rom. 16, 17 er at anvende.

3. Paa Grund heraf tiltræder den ogsaa det af Pastorene Hartmann og Rasmussen paa sidste Distriktsmøder fremlagte Forslag om Ophævelse af vor Forbindelse med Synodalkonferensen. Forslaget lyder saa: „At Synoden for den norske evangelisk lutherske Kirke i Amerika ophæver sin Aar 1872 indgaaede Forbindelse med den evangelisk lutherske Synodalkonference."

4. Besluttet, at baade denne vor Protest som og dette af os vedtagne Forslag fremlægges til Behandling for vort næste Distriktsmøde.

Her er da det Raad, jeg efter bedste Overbevisning kan give. Maatte han, som kaldes „Raadgiver", ved sin Aand gjennem sit Ord faa raade og lede os, saa kan der ved hans store Naade endnu blive en god Udgang paa denne nu stedfindende sørgelige Splid og Uenighed. Ja, han gjøre det saa for sit Navns Skyld.

Eders i Kristo hengivne

P. A. Rasmussen.

Rasmussens Henvendelse til Menighederne vakte naturligvis megen Uvilje fra visse Hold; man bebreidede ham, at han kastede sin Brandfakkel ind i Menighederne, at han ikke var den, som skulde foreskrive Menighederne den Maade, hvorpaa de skulde handle; at en Mand som han, der ikke engang havde nogen Menighed, der tilhørte Samfundet, og som saa lidet havde bidraget til dettes Gjøremaal, burde stikke Piben i Sæk og ikke optræde som en liden Pave, der vilde bringe Menighederne til at afsætte sine Præster. Rasmussen mente, at han var i sin gode Ret baade som kristen og Medlem af Synoden i at aflægge sit Vidnesbyrd, hvadenten hans Menighed havde ydet meget eller lidet til Samfundet. Imidlertid maatte det være ham tilladt at oplyse, at hans Menigheder ogsaa i dette Stykke kunde godt maale sig med Synodens øvrige Menigheder, hvoraf mange med et lignende eller større Antal stemmeberettigede ikke havde paa langt nær bidraget saa meget som hans Menigheder, der jo ikke stod i Synoden. Han vil ikke afstedkomme Splid i Menighederne, men mener, at det er paatide, at disse tager Stridsspørgsmaalene og Retmæssigheden eller Uretmæssigheden af Prof. Schmidts Udelukkelse fra Synodalkonferensen under Behandling; de er ikke saa umodne, at en saadan Sag ligger over deres Horisont; der var nu talt og forhandlet saameget om Raadevalget, at den Sag burde nu komme til en Afgjørelse, og Menighederne burde, naar de paa sine

Møder havde opgjort sin Mening om Prof. Schmidts Udelukkelse, instruere sine Delegater desangaaende. Forøvrigt godtgjør Rasmussen sin Ret til at kalde den missouriske Naadevalgslære og den dermed i Forbindelse staaende Lære om Omvendelsen ny og tidligere ukjendt.

Rasmussens Forslag Punkt 3 i sin Henvendelse til Menighederne, at Synoden skulde ophæve sin Forbindelse med Synodalkonferensen, gik igjennem paa det næste Aars Synodemøder. Synoden gik ud af Synodalkonferensen; men nogen særlig Vinding opnaaede man ikke. Ingen af Siderne vilde give op eller bøie sig; paa Protester fulgte Udtrædelse af den ene Præst og Menighed efter den anden.

Da Jowadistriktet af den norske Synode holdt sit Møde i Austin Aaret 1886, besluttede de der tilstedeværende antimissouriske Præster, da de saa, hvorledes Missourierne anvendte sin knebne Majoritet ved Mødet mod Pastor Hartmann, at oprette en Præsteskole i Northfield, forudsat de kunde faa M. O. Bøckman, som da var Præst i Gol, til at fungere som Professor ved Siden af Prof. Schmidt; Pastorerne Ellestad og Rasmussen blev sendt afsted til Kenyon for at indhente hans Samtykke; men det holdt haardt. Ikke det, at han troede Oprettelsen af en saadan Skole ubetimelig; tvertimod. Men han Professor, det gik aldeles ikke an! Men de to Pastorer gav sig ikke; mod Bøckmans Beskedenhed havdede de Tidens Pinagtighed;

for Kirkens og Herrens Sag maatte han paatage sig denne Gjerning. Endelig langt paa Nat gav Bøckman sit Samtykke. Pastorerne reiste tilbage til Austin og berettede Udfaldet af sin Sendelse, og Oprettelse af Skolen i Northfield var dermed afgjort.

Senerehen traf de en Ordning mellem sig ved at vælge en Formand og Kasserer, en Ordning, der dog blev kortvarig, da efter nogle Aars Forløb den Trang til Forening mellem norske Lutheranere, som trods og under disse kirkelige Stridigheder havde ved Samtaler og Møder voxet sig sterkere og sterkere, fandt sit Udtryk i Stiftelsen af Den Forenede Kirke. Pastor Rasmussens Forbindelse med Synoden ophørte saaledes.

Den Forenede Kirkes Stiftelse.

Ved Antimissouriernes Møde i Minneapolis 22de til 28de Februar 1888 blev Pastor Rasmussen valgt til Formand for Mødet. Som Forhandlingsgjenstand foreslogs: 1. Hvad vil vi som Antimissouriere? 2. Hvad bør vi gjøre i Foreningssagen mellem os og andre Samfund? Som Besvarelse af første Spørgsmaal blev følgende otte Punkter antagne:

1. Vi vil trolig fastholde vor norsk lutherske Moderkirkes Bekjendelse som en af Gud os skjænket dyrebar Arv og kostelig Skat.

2. Vi vil alvorlig bestræbe os for, at denne vor Moderkirkes rettroende Bekjendelse skal være en velsignet Magt i vort kirkelige Arbeide.

3. Vi vil søge at iagttage de tilbørlige Grænser, hvad Rettroenhedskravet angaar, og ikke kræve en fuldkommen Enighed i alle mulige Lærepunkter.

4. Vi vil over Omsorgen for Guds Ords rene Lære ikke tilsidesætte Iveren for den sande, gjørlige Kristendom, men meget mere lade denne være Maalet for al vor Stræben, ogsaa den for Sandhedens Bevarelse iblandt os.

5. Vi vil med Guds Hjælp modarbeide den altfor almindelige Forstandstro, som kun bestaar i en Læreoverbevisning angaaende Evangeliets Sandheder uden nogen virkelig Sindsforandring eller noget nyt Hjerteliv af Gud, i Gud eller efter Gud.

6. Vi vil beflitte os paa, at Guds Ords Forkyndelse iblandt os maa mere og mere blive til Aandens levende Vidnesbyrd om Naadens og Sandhedens virksomme Kraft.

7. Vi vil med Troskab modarbeide baade utilbørligt Herredømme over Samvittighederne og kjødelig Frihedssyge og Tøilesløshed.

8. Vi vil arbeide til, at vore Menigheder efterfølger de første kristnes Iver i at tjene Herren, at arbeide for Guds Rige, at øve Tugt mod Verdens indtrængende Væsen og Kjødets grove Udbrud, og i at opbygge hinanden med broderlig Formaning og Bestraffelse.

Med Hensyn til det andet Punkt, som imidlertid kom frem i en lidt anden Form: „Hvad skal vi gjøre med Hensyn til kirkelig Forbindelse?“ blev der svaret:

1. Vi bør gjøre, hvad vi med god Samvittighed kan, for at undgaa at danne et eget Samfund.

2. Vi bør meget mere arbeide for, at de eksisterende norsk lutherske Samfund formindskes, idet de, som for Alvor vil holde fast paa vor norsk lutherske Moderkirkes Arv, kommer til at danne en norsk luthersk Kirke i Amerika.

3. For om muligt at opnaa et Gud velbehageligt Resultat i den Retning, henstiller vi ærbødigst til Konferentsen, Hauges Synode og Augustana Synoden paa sine Aarsmøder: a) at fatte Beslutning om et Fællesmøde mellem dem og os; b) at nedsætte en Komite af 7 — syv — Medlemmer fra hvert Samfund for sammen med syv fra os at gjøre de nødvendige Forarbeider for et saadant Fællesmøde, samt bestemme Tid og Sted for samme.

4. Mødet her vælger to Komiteer, en paa syv Medlemmer for at møde sammen med lignende Komiteer fra de nævnte Samfund, og en paa fem Medlemmer for at møde frem paa de respektive Samfunds Aarsmøder for at tale for dette Forslag, om der gives Anledning dertil. Disse Komiteer vælges ved Stemmesedler, efterat det dobbelte Antal Kandidater er foreslaaet til hver Komite.

5. Forsaavidt som det gamle Foreningsarbeide Samfundene imellem fortsættes, nedsætter vi en Komite paa seks Medlemmer til at møde med de andre Samfundskomiteer.

6. For om muligt endnu at komme til Trosenighed med Missourierne, nedsættes en Komite paa fem Medlemmer for at forhandle med dem i Kollokvier, om de er dertil villige.

I samtlige disse og hine Forslag havde Rasmussen en væsentlig Del, idet han var Medlem af den Komite, der var nedsat for at udarbeide Forslag til Forhandlingsgjenstande for Mødet; han blev ogsaa valgt ind paa samtlige Komiteer, som fik sin Tilblivelse ved disse Forslag. Der fremkom ingen væsentlig Meningsforskjel i Anledning af disse Forslag; de blev enstemmig vedtagne. Ligeledes vedtoges et Forslag om at underkjende den Dom, som Minnesotadistriktet af Synoden havde fældet over Konferentsen. Pastor Rasmussen ytrede i Anledning af dette Forslag, at han troede mangt og meget var gjort af den norske Synode, der havde draget en Vanstraffelse over den og os med, og som nu kom tilsyne i den Smerte, som Splittelsen fører med sig. Forøvrigt mente han, at om der slet ikke kom nogen Forening istand, skyldte vi Sandheden og Retfærdigheden at fralægge os hin Dom, og forsaavidt som vi er delagtige i den, bede om Forladelse derfor. Forslaget blev som sagt vedtaget. Hin Dom lød saaledes: Om

det end er saa, at vi i en Forstand har det samme Guds Ord, de samme symbolske Bøger og for en Del den samme Katekismus og Forklaring til Undervisning for vore Børn osv., saa har vi dog i Virkeligheden ikke meget tilfælles, fordi Konferentsen i de allervigtigste Stykker har en ganske anden Tro og Bekjendelse end den, der findes i Guds Ord og de symbolske Bøger.

I Mai Maaned samme Aar skrev Pastor Rasmussen i Bladet „Norden" som følger:

Ved det Møde, som de saakaldte Antimissourier holdt i Minneapolis i Februar dette Aar, blev følgende Forslag vedtaget:

„Den Komite, der er nedsat for at tale for Foreningssagen paa Aarsmøderne, anmodes om snareste muligt at offentliggjøre en almindelig Henvendelse til det norsk-lutherske Kirkefolk, i hvilken Henvendelse Grundene baade til vor nærværende Stilling og til vore Bestræbelser til Forening kortelig fremlægges til Overbeielse for enhver."

I et Møde, som denne Komite holdt, blev det paalagt undertegnede at forfatte en saadan Henvendelse. Jeg beklager, at meget andet Arbeide har gjort, at jeg først i den seneste Tid har kunnet skride til Udførelsen af dette mig paalagte Hverv.

Hvad Tusinder blandt os norske Lutheranere her i Landet frygtede og gruede for, er desværre indtraadt. Den norske Synode er splittet, idet et helt Antal antimissourisk Menigheder og Præster

er traadt ud af Synoden. Dette Skridt har faaet en meget forskjellig Bedømmelse. Nogle har ment, vi gjorde ret i at træde ud, ja, at vi burde gjort det før. Andre har ment, Skridtet var forhastet, at vi burde have staaet fremdeles og vedblevet at vidne, til vi blev „kastet ud". Et lidet Tilbageblik paa Stridens Gang, den Strid, som foranledigede Splittelsen, tør maaske tjene til at vise, hvorvidt vort Skridt maa siges at være berettiget eller ei.

Det var i Januar 1880, at Dr. Schmidt begyndte Udgivelsen af sit tyske Blad „Altes und Neues", i hvilket han optraadte mod sine tidligere Trosbrødre i den tyske Missourisynode med Anklage for at have indført en Lære om Udvælgelsen, som i sine Grundtræk maatte siges at være mere kalvinsk end luthersk. Han henviste som Bevis for sin Anklages Berettigelse fornemmelig til Referaterne fra Missourisynodens vestlige Distriktsmøder for Aarene 1877 og 1879.

Det vakte Røre, og der blev Kamp inden Synodalkonferentsen. Værst blev det for den norske Synode. I Begyndelsen var ikke de Præsters Tal synderlig stort, som fandt sig enig med Missourianernes Lære. De fleste fandt den ny og fremmed. I Julen 1879 havde jeg Besøg af Professor Ylvisaker. Han havde ikke været mange Timer hos mig, førend han udtalte sin store Forbauselse over den missouriske Udvælgelseslære. Hvad det Punkt, Troens Forhold i Udvælgelsen angik, erklærede han sig straks uenig med Missouri og enig med Prof.

Schmidt. Paa mit Spørgsmaal til ham om Professor Stubs Stilling til dette Læreſpørgsmaal, ſvarede han, at han ſtod ligedan, at de begge var enig med Prof. Schmidt. Saaledes var det fra Begyndelſen af denne Strids Opkomſt med dem, og ſaaledes var det vel for det ſtore Flertal af vore Præſter i Førſtningen. Men der var en af Synodens Præſter, ſom nok fandt ſig kaldet til at træde ind i Skranken og ſlaa Slag for denne misſouriſke Lære. Jeg mener Paſtor Koren. Ved ihærdigt Arbeide baade i Præſtemøder og ved andre Leiligheder lykkedes det ham at overbeviſe og „gjøre klar" ſnart den ene og ſnart den anden af Præſterne, og ikke ſaa ret lang Tid var hengaaet, førend det viſte ſig, at Majoriteten af Synodens Præſter havde antaget den misſouriſke Lære om Udvælgelſen. Men nu var det Menighederne. Paa Grund af vore Forholde kunde de ikke blive ledige Tilſkuere af den Strid, ſom nu førtes. Holdt en falſk Lære paa at trænge ſig ind i vor norſk-lutherſke Kirke, ſaa maatte man jo ſe til at blive klar derover og ſaa tage de fornødne Skridt. Man var jo ogſaa før bleven oplært til at vaage over „Lærens Renhed" og at modſtaa og viſe fra ſig alle vrange og forføriſke Lærdomme. Og ſom Menighederne blev gjort bekjendt med, hvad der virkelig var lært inden Miſſouriſynoden, og hvorom det gjaldt, da fandt de denne nye Udvælgelſeslære i Strid med Pontoppidan og andre af dem agtede og elſkede Lærefædre inden den lutherſke Kirke.

Men havde vore norske Missionsledere oplevet den Glæde at faaet overbevist Størsteparten af Præsterne og bragt dem — efter deres Mening — paa ret Vei, saa maatte man nu se til at opnaa det samme med Menighederne. Fra vor Side var bleven vist, hvad Missionærerne lærte, ved at anføre udførlige Citater af deres egne Skrifter. For at svække Vegten og Virkningen heraf, saa paastod vore norske Missionærer, at disse Citater af deres Skrifter var revne ud af Sammenhængen med det øvrige, og at vi derved fik Missionærerne til at lære det, som de slet ikke lærte; kort og godt: vor Anklage grundede sig kun paa Fordreielse og Forvendelse af deres Lære. Men paavise dette, det gjorde de rigtignok ikke. Saa bebyrdte de ogsaa os paa den anden Side for nædle Bevæggrunde for den hele Strid. Ikke Kjærlighed til Sandheden, ikke Nidkjærhed for den var den ledende Drivfjeder, nei, tvertimod, det var dels Ærgjerrighed, dels Hevnsyge, som var den egentlige Bevæggrund til Angrebet paa Missionærernes Lære. Da Dr. Schmidt var den, som stod i Spidsen for Bevægelsen, saa blev han ligetil Gjenstand for Forfølgelse. Kunde man ikke med Argumenter overvinde ham, saa søgte man at svække Indflydelsen af hans Vidnesbyrd ved at angribe hans personlige Karakter, og det baade offentlig og privat. Det er et Middel, som ofte har vist sig temmelig frugtbringende, og det har sikkerlig hjulpet Missionærerne ikke lidet til den Seir, de har vundet. Men tiltrods for dette, saa syntes det dog længe,

som om Menighedernes Kjærlighed til gamle Erik Pontoppidan og deres Tillid til den af den norske Kirke høitfortjente Professor Gisle Johnson skulde blevet dem et Værn til at holde den missouriske Udvælgelseslære borte og hindre den fra at komme til Seir inden den norske Synode. Vi havde jo Synodemøder, paa hvilke de antimissouriske var i saa stor Majoritet, at de kunde faaet Synoden til at tage et bestemt Standpunkt i Læren i Lighed med, hvad den lutherske Ohiosynode gjorde straks ved denne Læretrids Opkomst. Der blev ogsaa ved nogle Synodemøder, saaledes i Perry, Wis., i 1883 og i Minneapolis i 1884, indbragt „Fredsforslag" i den Retning og i det Øiemed. Men ved vore Missouriers Beklager, naar saadanne Forslag kom frem, ved deres Raab paa Fordragelighed, ved deres Taler dels om den Jammer, som vilde følge paa en Splittelse inden Synoden, og det Ansvar, vi vilde komme til at bære derfor, hvis vi vilde drive saadanne Forslag igjennem, dels om det Haab, vi endnu burde have om ved fortsatte Læreforhandlinger at komme til Enighed og saaledes undgaa Splittelse, lod vi os paa vor Side skræmme, saa vi ikke drev saadanne Forslag igjennem. Vi grued jo og for Splittelse og vilde gjerne undgaa den, ligesom vi ikke gjerne vilde opgive Haabet om endnu at kunne komme til Forstaaelse og Enighed. Dette Haab svigtede dog for mange paa vor Side, da de missouriske Præster antog og underskrev den af dem forfattede nye Be-

kjendelse, den saakaldte „Redegjørelse", et Dokument, som baade havde Karakter som Bekjendelsesskrift og ved sit Indhold har reist og vil vedblive at reise en Væg mellem de norske Missouriere og de andre norske Lutheranere, som ikke kan gaa med paa den deri fastslaaede Lære.

Men ogsaa efter dette Dokuments Tilblivelse vedblev vi at forhandle med vor Modpart, for om muligt at komme til Enighed, men uden Held. Det var nu ikke længer Troens Forhold i Udvælgelsen, hvorom Striden drejede sig. Ikke saaledes at forstaa, at vi i det Punkt var kommet til Enighed; nei, men vor Modpart havde ført Striden over paa et andet Punkt, nemlig Læren om Omvendelsen. Man mente nok dermed lettere at vinde Seir. Her paa dette Sted skulde det nok vise sig, at Antimissourierne var Synergister, og at det var synergistiske Vildfarelser, som gjorde, at vi ikke kunde akceptere Missouriernes rene Lære om Udvælgelsen. Under Striden herom har man da udraabt os for Folk, som røver Æren for Menneskets Frelse fra Gud og tillægger os den selv, for Folk, som omstøder Skriftens Lære om, at Mennesket frelses af Naade alene, for Folk, som er aldeles affaldne fra Skriftens og den lutherske Kirkes Lære, og som nær havde revet den rettroende norske Synode med os i Vildfarelsens grufulde Malstrøm. Og hvorfor? Fordi vi med Pontoppidan har lært, at Gud i og med sit hellige Naadekald, med hvilket han indbyder Menneskene til sin Saligheds Goder, ogsaa giver de

samme Menneſker Kraft til at antage Kaldet, og at Menneſkets Omvendelſe vil bero paa og afhænge af, hvorledes det ſtiller ſig eller forholder ſig ligeover for Guds forekommende Naades Arbeide paa Menneſkets Hjerte. Vi lærer nemlig ogſaa, at Omvendelſen er Guds Verk, Guds Naadeverk, at Menneſket ikke af egne Kræfter kan omvende ſig til Gud, men at Gud ved ſit kraftige Naadekald og ved den forekommende Naades Arbeide ſætter Menneſket iſtand til at kunne holde ſaavidt ſtille for Gud, at Gud kan faa udføre ſit Naades Verk til den arme Synders Omvendelſe. Vi lærer med Pontoppidan, at hvis den omvendende Naade ſkal faa Rum hos Menneſket, eller hvis Menneſket ſkal faa nyde den iboende Naade, ſaa maa Menneſket give den forekommende Naade Rum i ſig og ikke ſaaledes modſtaa den eller ſlaa den fra ſig, at det begyndte Guds Verk i Sjælen derved maa ſtanſes. Vi har ogſaa med Pontoppidan lært, at naar Menneſker, ſom ſtaar under den forekommende Naades Paavirkning, eller i hvis Hjerter Guds kraftige Naadekald har faaet ſaapas Indgang, at der er vaagnet en Uro og Bekymring for Sjælens Frelſe og bleven en Stans i Løbet paa den brede, ſikre Syndevei, der vil den Bøn, ſom af ſaadanne Menneſker opſendes til Gud om Hjælp, ſelv om de endnu ikke er komne til virkelig frelſende Tro paa den Herre Jeſus og ſaaledes ikke kan ſiges endnu at være gjenfødte, men dog paa Omvendelſens Vei, ikke være Gud en Vederſtyggelighed, ſaaledes ſom Til-

fældet er med de sikre, ubodfærdige Synderes Herre, Herre-Raab; men Gud bøier sit Øre ogsaa til saadant Raab og saadan Bøn og vil sikkerlig føre slige Sjæle videre frem til en sand Omvendelse, saasandt de lader Gud faa styre med sig og især flittig bruger det dyrebare Guds Ord for deri at finde Oplysning og Veiledning om Frelsens Vei. Og i denne Henseende er det, vi har sagt og siger, at Gud i Omvendelsen tager Hensyn til Menneskets Forhold. Atter og atter har vi bevidnet, at vi ikke vil vide af noget fortjenstligt Forhold, men at alt, hvad der hører med til Menneskets Frelse og Salighed, er Naade, idel Naade fra al Naadens Gud og Fader. Men nei, det hjælper ikke. Vil vi ikke gaa med paa vor Modparts Lære om en ligeoverfor Menneskets Forhold aldeles hensynsløs Udvælgelse til Omvendelse og Salighed, saa er og skal vi være Folk, som omstøder Naaden og lærer Salighed af Gjerningernes Fortjeneste. Men vi holder det for en meget farlig Lære, denne Lære, at Gud hverken ved en Synders Omvendelse tager noget Hensyn til, hvorledes han stiller sig til eller forholder sig ligeoverfor Guds Aands og Naades begyndende Arbeide paa hans Sjæl, ei heller i sin Beslutning om en Synders evige Saliggjørelse tager noget Hensyn til, hvorledes den troende bruger den ham skjænkede Naade, de ham anbetroede Pund, saaledes at Saligheden ikke i nogen Henseende skal afhænge af Menneskets Forhold, ikke engang af den benaadede Synders Forhold i Brugen af de

ham skjænkede og anbetroede Naadens Gaver. Fornegtelse heraf med ideligt Raab paa, at hvis Menneskets Forhold paa nogen Maade kommer i Betragtning, da er Frelsen ikke længer af Naade, men af Gjerninger, er en meget farlig Ting, farlig i sig selv som en Forbiseen og Overspringen af den af Gud i Ordet satte Naadens Orden og Frelses Vei, og farlig i sine Følger for dem, som lader sig daare af saadan Tale.

Imidlertid har det vist sig, at alle vore Vidnesbyrd, alle vore Advarsler ligeoverfor Missourierne har været forgjæves. De har været og vil være de rettroende Lutheranere, hvor meget de end afviger fra den i den lutherske Kirke gjældende og raadende Lære, og vi andre, som ikke heri kan følge dem, maa være Kjættere, som ikke vil bøie sig for Sandheden, ja, hvis Galenskab nu er aabenbaret, og over hvem Missourierne maa istemme Jeremias's Klagetoner. At dermed ogsaa en hel Sky af de ypperste Vidner inden den lutherske Kirke saavel af dem, som nu er i den triumferende Kirke, som af dem, der endnu befinder sig i den stridende Kirke herneden, har faaet Dommen som Kjættere og Forførere, det vil Missourierne naturligvis ikke vedgaa; men det er dog aabenbart for dem, som kjender disse Vidners Vidnesbyrd i disse mellem os omstridte Læresporgsmaal.

Dog, tiltrods for al Miskjendelse og for alle Bestyldninger imod os som vildfarende kjætterske Mennesker, vilde vi vel endnu vedblevet at staa in-

den Synoden med vort Arbeide baade i Vidnesbyrd og Handling for Sandheden imod Vildfarelsen, hvis ikke Missourierne selv havde sørget for at sætte en Stopper herfor og blive kvit saadanne for dem ubehagelige og besværlige Mennesker. Men dette har de gjort; **de har drevet os ud af Synoden.**

Saalænge de selv var i Minoriteten, kunde de ikke dette. De lod os da høre mange pene og vakre Ord om den Fordragelighed, vi skyldte hverandre, og om vor Pligt til ikke at faa Synoden til at tage Standpunkt i Læren, hvorved vilde bevirkes Brud og Splittelser. De fremholdt ved alle Leiligheder det syndige i, at enkelte Menigheder havde afskediget sine Prester, efterat de ved Forhandlinger med dem ikke kunde komme til Enighed med dem i Opfattelsen af vigtige Troslærdomme. Men efterat de selv havde opnaaet Majoritet, da var de ikke sene til selv at gjøre det samme. Dette kom ret for Dagen ved det vestlige Distriktsmøde i Austin i 1886. Det viste sig der, at man ikke havde store Betænkeligheder ved at faa afsat Prester, som stod paa den anden Side, og det blev klart for os, hvad vi nu kunde vente os af vor Modpart. Det var denne Maade at tage Sagen paa nu, efterat man havde faaet Majoritet, som gjorde, at de tilstedeværende antimissouriske Prester og Lægdelegater besluttede at oprette en privat Præsteskole, forat unge Mænd inden Synoden, som vilde uddanne sig for Prædikeembedet, men som ikke vilde gaa til den missouriske Præsteskole, kunde faa Anledning der-

til, og forat vakante Menigheder, som ikke vilde have misfouriske Præster, kunde vide, hvorhen de skulde vende sig for at faa Embedet oprettet iblandt sig. Til Lærere blev kaldet Dr. Schmidt og Pastor Bøckman. Det var vor Nød, som drev os til at gjøre dette Skridt. Troskab mod den os anbetroede og af os erkjendte Sandhed og vor Pligt ligeoverfor dem i Synoden, som delte Tro med os, krævede dette af os.

Saa kom det fælles Synodemøde i Stoughton i 1887. Alle saa med spændt Forventning denne Synodeforsamling imøde. Mange Menigheder havde holdt sig tilbage fra at træde ud af Synoden, da de vilde oppebie dette Møde og se, hvad det vilde føre med sig. Men her følte Misfourierne sig aldeles trygge og ovenpaa ved den Majoritet, de saa sig i Besiddelse af. Og det gjaldt for dem nu at gjøre Brug af den til sin Fordel. Nu var de ikke bange for Brud og sang ikke Klagesange over det sørgelige og jammerlige i Splittelse, saaledes som vi før havde hørt det. Raabet paa Majoritetsvælde, det hørtes ikke mere fra den Kant. Magten var jo at eie, og man fandt det i sin Interesse at faa bort disse besværlige Mennesker, som ikke vilde bøie sig under deres Autoritet. Formandens, Pastor H. A. Preus's Indberetning gav tydelig Lyd fra sig baade for Misfourierne med Hensyn til, hvad de nu havde at gjøre, og for os Antimisfouriere, hvad vi havde at vente os.

Uagtet Missourierne idelig har beklaget sig over, at vi ved Citater, løsrevne fra sin Sammenhæng, har tillagt dem Lærdomme, som de ikke fører, hvor samvittighedsfuldt vi end kan have anført deres Lære af deres egne Skrifter, saa kommer Fællesformanden i denne sin Indberetning med en hel Masse løsrevne Stumper af Udtalelser fra nogle paa vor Side, fornemmelig af Pastor Munns, og skjulende den Forbindelse og Mening, hvori Udtrykkene er brugte, viser han frem for Synoden og Verden, hvilke forfærdelige Vildfarelser, vi er hildede i, og fremholder derpaa som det egentlige Differentspunkt mellem dem og os dette Spørgsmaal: „Om det nigjenfødte Menneske kan besidde Evne eller Kraft til at bestemme sig for Naaden og saaledes lægge noget til eller medvirke til sin Omvendelse.“ Det, siger den norske Synodes Bisfop, er det egentlige Differentspunkt i Striden mellem dem og os. Pastor H. A. Preus ved, at dette ikke er Differentspunktet. Han ved, at vi lærer det modsatte af, hvad han beskylder os at lære. Med saadan offentlig for den hele Synode fremført usandfærdig Beskyldning, er det jo ikke vanskeligt for Formanden at fremstille os som saadanne, der fornegter Skriftens klare Lære om, at vi retfærdiggjøres ved Troen alene uden Lovens Gjerninger. Efterat Formanden saaledes har holdt os frem som grove Vranglærere, som Synoden umulig bør taale, selv om der skulde forbindes en ganske anden Mening med vore Udtalelser, end

som Ordene lyder, saa stempler han os dernæst som Folk, der har gjort os skyldig i Brud paa god kirkelig Orden, i Brud paa Tro og Love, i Overtrædelse af Synodeforfatningen, ja, i det hele som urolige, selvraadige Mennesker, som ikke spørger eller bryder sig noget hverken om kirkelig Orden eller Autoritet. Og, siger han, „at blive staaende som Medlem og benytte sin Ret som saadan til stik imod sin Forpligtelse fortvæk at gjøre Brud paa Synodens Anordninger, sætte sig op imod dens Myndigheder og undergrave og ødelægge istedetfor at understøtte og opholde dens Skoler og Indretninger, det er ingen kristelig, ingen ærlig Fremgangsmaade". For Synoden længer at taale saadanne Menensker, som gaar frem saaledes, vil, siger Formanden, efter hans Skjøn være Selvmord.

Og hvorpaa grundes nu disse haarde Anklager imod os? Jeg skal anføre det vigtigste.

1. Der er Præster og Menigheder, som har negtet at modtage Visitats af Formanden. Men Pastor Preus ved meget vel, hvad der har foraarsaget dette, og hvad der saaledes maa tjene til Undskyldning herfor.

2. Der er Præster, som har ordineret Kandidater uden Fuldmagt af Distriktets Formand. Og Pastor Preus nævner som Eksempler herpaa Kandidater, som havde Kald fra Menigheder, der **aldrig** har staaet i Synoden; Kandidaten selv havde ikke nogen Tanke om at melde sig ind i Synoden under dens daværende Stilling.

Og dette, at en Præst paa Anmodning fra saadanne Menigheder om at ordinere den af dem retmæssig kaldede Kandidat, da tjener dem deri, det skal være Brud paa kristelig Orden og paa Synodalforfatningen. Der staar i denne ikke et Ord om, hvem der i saadanne Tilfælde skal ordinere.

3. Menigheder har antaget nye Bekjendelser, og dermed har de ogsaa gjort Brud paa Synodalforfatningen. Formanden anfører Iowadistriktets herom fattede Beslutning saalydende: „Ingen Menighed har Ret til at antage en ny Bekjendelse, naar nogen af dens Medlemmer protesterer derimod, endmindre til at tage dem, der saaledes protesterer, under Kirketugt eller true dermed.“ Formanden siger videre: „Nu er enhver Menighed optagen i Synoden paa en bestemt Bekjendelse og Menighedens Forfatning godkjendt af Synoden; jeg skal derfor henstille til Synoden at afgive en Erklæring om, at ingen med Synoden forbunden Menighed uden Synodens Samtykke kan vedtage nogen ny Bekjendelse eller i nogen Maade forandre denne sin Basis for sin Tilslutning til Synoden, uden at med det samme dens Rettigheder i Synoden er suspenderet, indtil Synoden har godkjendt Forandringen.“

Saavidt jeg kan se, afgav ikke Synodemødet i Stoughton saadan Erklæring. Men vi ser heller ikke, at Fællessynoden har gjort nogen Indvending hverken imod hin Beslutning af Iowadistriktet eller imod denne Udtalelse af Formanden. Det

kan vel helst antages, at den stiltiende har godkjendt samme. Under Fællesmødet havde Distrikterne sine Møder. Jowadistriktet har havt hin Beslutning fore igjen og atter fastslaaet den. Man raisonnerte der saaledes: „Baade Synoden som de med den forbundne Menigheder er ved Konstitutionen bundne til den lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter. Disse danner Grundvolden for vort Samfund. Og de Paragrafer, som fastslaar Tilstemningen til Guds Ord og de symbolske Bøger, er uforanderlige. Derfor, ligesaalidt som Synoden i sin Helhed kan antage nye Bekjendelser uden at opløses, ligesaalidt kan en Menighed, som staar i Forbindelse med den, gjøre det uden at bryde sin Kontrakt.“ Da Pastor Hartmans Menighed havde antaget en af ham forfattet kort Bekjendelse, kaldet: „En Bekjendelse til de enfoldiges Nytte“, blev den Minoritet, som ikke havde underskrevet den eller tilstemt hin Bekjendelse, erklæret for at være den rette med Synoden forbundne Vestre Paint Creek Menighed.

I østlige Distriktsmøde var blandt andre Sager ogsaa en angaaende Pastor Møllers Affættelse af Lyster Menighed. Vi læser derom: „Pastor Møller anførte som en af Aarsagerne, hvorfor han blev affat, at han ikke vilde trække sit Navn fra Redegjørelsen.“ Og senere: „Det blev fremholdt af flere, at Majoriteten havde her ligesom i andre Menigheder antaget nye Bekjendelser og dermed brudt med Synodens Konstitution.“

Dette altsaa, at en lutherſk Menighed under ſæregne Omſtændigheder, hvor f. Eks. en Læreſtrid er brudt frem, bekjender ſin Tro og lader denne Bekjendelſe formes i beſtemte Udtryk, ſom Menigheden tilſtemmer, det ſkal være galt, det ſkal være Brud paa Synodens Konſtitution, det ſkal være en Forſyndelſe, hvorfor „dens Rettigheder i Synoden bør ſuspenderes, indtil Synoden har godkjendt Forandringen".

Og lutherſke Menigheder, frie lutherſke Menigheder, lader ſig villigen fratage ſine dyrebareſte Rettigheder og lægger ſig under ſaadant Synodeaag og Preſtevælde! Dertil er det nu kommet i den norſke Synode, i Synoden med den rene Læres ſtore Lys, ſom ſaa idelig har været fremholdt. Man ſe dog lidt nærmere paa dette og tænke ſig om!

Nu er det ſandt, at naar en Menighed begjærer Optagelſe, ſaa underſøges dens Konſtitution, iſær dens Læreartikler. Men maa ikke de Præſter, ſom begjærer Optagelſe i Synoden, ligeſaavel tilſtemme Synodens Bekjendelſe ſaaledes, ſom det fremſtilles i dens Konſtitution, førend de optages? Men medens Menighederne ingen Ret ſkal have til at udtale ſin Tro i et eller andet Læreſpørgsmaal, uden dermed at være hjemfalden til Suſpenſion fra ſine Rettigheder, indtil Synoden godkjender ſaadan deres Udtalelſe, ſaa ſkal Præſterne have Ret og Frihed til at formulere, vedtage og offentliggjøre nokſaa udførlige Bekjendelſer om hvilketſomhelſt Lærepunkt, uden at ſtaa til Regnſkab for Sy-

noden derfor eller uden Forpligtelse for sig til at fremlægge samme for Synoden og ønske dens Sanktion dertil.

Man tænke sig nu: En Præst i den norske Synode kommer tilbage til sin Menighed fra et Præstemøde. Den første Søndag han prædiker, tager han efter Prædikenens Slutning et trykt Papir op af Lommen. Det har til Overskrift en „Redegjørelse". Han læser hele dette Dokument med alle dets Læreartikler op for Menigheden. Færdig dermed erklærer han, at han sammen med mange Embedsbrødre har underskrevet denne Bekjendelse. Dette, siger han, er hans Tro og den Lære, han vil bekjende i de Spørgsmaal, hvorom der har været Strid, og som ogsaa har vakt Røre inden Menigheden der. Ja, der sidder nu Menigheden og hører paa denne hans nye Bekjendelse. Den vidste, da den kaldte ham til Præst, intet om hans Tro i disse Lærestykker. Mange, som har siddet og hørt paa med Opmerksomhed, de har nu saa fine Tanker. Der var meget sandt, synes de, i denne „Bekjendelse", de fik høre; men saa var der adskilligt, som var dem dunkelt, som de ikke havde Greie paa, og saa var der ogsaa det, som de syntes var galt. De kommer ud; der bliver megen Tale derom udenfor Kirken og naar man er kommen hjem. Hvad skal vi gjøre, blir Spørgsmaalet. Aa, vi faar lade det gaa, mener nogle. Nei, vi maa have Menighedsmøde og faa rede paa den Ting, mener andre. De forlanger Møde. Præsten liker

ikke dette, men endelig faar de Møde istand. Sæt nu, at Menigheden paa dette Møde ved Gjennemgaaelse af Prestens antagne nye Bekjendelse i nogle enfoldige Satser, eller hvad man vil kalde det, bekjender sin Tro f. Eks. om Udvælgelsen, at den er skeet med Hensyn til Kristi Fortjeneste, greben i Troen; eller om Guds Kald og Omvendelsen, og derom fastholder, hvad de finder i sin Børnelærdom, som de tror er skriftmæssig. Ja, nu vil man vide, om hele Menigheden er enig heri. Det viser sig da, at den er enig med Undtagelse af Presten og to eller tre Mænd med ham. Disse protesterer mod denne Menighedens Bekjendelse af dens Tro. En saadan Handling af Menigheden skal nu være en grov Forsyndelse og et Brud paa Konstitutionen, og de to eller tre Mænd, som staar med Presten, de erklæres for at være den rette Menighed, som Synoden vil vedkjende sig. Synoden vil ikke vedkjende sig Menigheden, fordi, heder det, den har vedtaget en ny Bekjendelse. Men selv om alle som en Mand foruden Presten bliver enig om at bekjende sin Tro paa saadan Maade, saa skal Menigheden alligevel have forsyndet sig; den skal have brudt med Synodens Konstitution. Den maatte først have lagt sin Bekjendelse frem for Synoden og faaet den godkjendt af den. Og dog var saadan Bekjendelse blot et Svar paa den Bekjendelse, Presten oplæste om sin Tro og Lære. Jo, paa den Maade maatte Presterne kunne indsmugle i Menigheden al Slags falsk Lære. Menighederne

er afmægtige ligeoverfor samme. O, at Menighederne maatte faa Øinene op for denne Snare, hvormed man her har besnæret dem og frataget dem en af deres dyrebareste Rettigheder.

Men saa kommer Formanden med noget, som han finder værre end alt andet galt hos os, noget, som han finder at være Topmaalet af Opsætsighed imod Synodens Myndigheder og af Brud paa Synodens Konstitution: Oprettelsen af Præsteskolen i Northfield. Hverken han eller de andre missourifke Talere i Mødet synes at kunne finde sterke Udtryk nok til at betegne denne Handling som Oprør, som Selvtægt, som Voldshandling og os Antimissourier som Folk, der hverken spørger om eller bryder sig om kirkelig Orden, kirkelig Myndighed og indgangne Forpligtelser, men som blot vil, hvad de vil, og som sættes i Klasse med Anarkisterne, der ogsaa vil bryde al Lov og Orden. Man kunde fra vor Side fremføre hvadsomhelst til Begrundelse af vor Ret til under de forhaandenværende Nødsforhold at oprette den private Præsteskole i Northfield, det hjalp intet; vi var Fredsforstyrrere og Oprørere, hvis Arbeide med denne Skole gik ud paa bare at ødelægge Synodens Anstalter og nedbryde dens Gjerning. Og dog var der ved Oprettelsen af Northfieldskolen ikke indtraadt nogen væsentlig Forskjel i vor Stilling i Synoden. Præsteskolen i Madison havde jo paa Grund af Læretriden befundet sig i den Stilling, at der baade fra vor Side blev sendt Studenter til Columbus, Ohio,

og fra Missouriernes Side var sendt Studenter til St. Louis, ja, i Decorah var jo Studenterne ligefrem raadet til at gaa til St. Louis. Hvad Forskjel der nu kunde være paa, om vi fra vor Side sendte vore Studenter til Columbus, eller vi fik etpar Teologer iblandt os til at hjælpe dem frem, er ikke godt at indse. Men Sagen var den: Missourierne var nu kommen til Magten og nu skulde den bruges til at knække os Antimissourier. Man vilde have os ud. Atter og atter kom det frem: Hvorfor gaar I ikke? Paa samme Tid, som man fremstiller os som Menneiker, der ligger fangne i grove Vildfarelser, saa vil man dog ikke udstøde os af Synoden for vor afskyelige falske Læres Skyld, som man dog saa frit tillægger os. Hvorfor ikke? Var der en Røst i deres Samvittighed, som sagde dem: De Folk hverken tror eller lærer de Ting, som vi beskylder dem for? Eller var man da ængstelig for, at man da ikke kunde faa den tilstrækkelige Majoritet? Eller var man bange for Menighederne ved at tage det paa den Maade? Eller var man bange for at støde saadanne Præster og Lægfolk fra sig, om hvem man nærede Haab, at de endnu kunde vindes? En af deres Præster, gamle H. A. Stub, som jo i Stoughtonmødet bekjendte den samme synergistiske Lære og dertil drog endog gamle Erik Pontoppidan med sig i samme Vildfarelse, vilde da jo have faaet Selskab med os. Nei, saa blev det da sikrere at slaa ind paa en anden Vei. Og Northfieldskolen kom her saa vel tilpas. Her

fik man Anledning til at anklage os for Oprørere og Fredsforstyrrere. I Austinmødet Aaret før havde man opfundet en ny Slags Synd, nemlig Synodalsynd, og det var for den Synd, Pastor Hartman var bleven udelukket af Synoden. Og det gik jo godt. Saa kunde man have Haab om, at det vilde lykkes ogsaa her, naar vi blev sat paa Anklagebænken for samme Synd: Synodalsynd. Og det lykkedes. Synoden erklærede med overvældende Majoritet, at Oprettelsen af denne private Præsteskole var Brud paa Synodalforfatningen og de Forpligtelser, vi ved Indtrædelsen i Synoden havde paataget os, og besluttede da, at den ikke vilde taale af sine Medlemmer, at et saadant Arbeide fortsættes. Herved havde Missourierne opnaaet, hvad de vilde. De havde nu faaet det dertil, at vi havde at gjøre vort Valg — enten at gaa ud fra Synoden eller slutte med Northfieldskolen og i Lydighed underkaste os missouriske Myndigheder og støtte de missouriske Læreanstalter, altsaa hjælpe til og arbeide for, at den missouriske Vranglære og det synodiske Hierarki — Præstevælde — fik frit Løb og Udbredelse blandt vort norske Kirkefolk. Saaledes blev vor Stilling nu, og Missourierne maatte selv vide, at vi kunde ikke med god Samvittighed vælge det sidste, og at der selvfølgelig var intet andet for os at gjøre end at gaa vor Vei, eftersom de, der nu havde Magten, viste os Døren. Men det faldt ikke saa let for os at gaa. Mange af os havde i en hel Række af Aar staaet i Syno-

den og nedlagt vore bedste Kræfter i dens Tjeneste. Vi maatte ogsaa gaa fra al den Eiendom, hvortil mange blandt os, baade Præster og Lægfolk, havde ydet betydelige Summer. Vi vilde ved at gaa ud blive husvilde, og det var ikke godt at vide, hvorledes det nu vilde gaa os. Men der var intet andet for os at gjøre, naar Synoden beslutter, at den ikke vil taale os længer og siger os lige i Øinene, at vi kan gaa. Saa fik vi ogsaa tro, at vi, om vi blev udvist af Synoden, fordi vi ikke kunde arbeide for vrange Lærdommes Udbredelse og Forkastelse af, hvad vi erkjendte for at være Guds Ords Sandhed, og det var dette, som nu Synoden krævede af os — vi fik dog tro, at Herren, vor barmhjertige Gud, ikke vilde slaa Haanden af os, men, at han baade vilde styrke os i sin Sandheds Bekjendelse og samle os, om vi ikke blev saa stor en Flok, til fælles Arbeide for hans Riges Udbredelse baade blandt Hedninger og kristne.

For nu ikke at fare adspredte omkring og løbe nogen til en Side, andre til en anden Side, blev et Møde berammet i Februar dette Aar. Ved venlig Imødekommen baade fra Konferentsens Menighed og Hauges Synodes Menighed i Minneapolis fik vi Anledning til at holde vort Møde der. Om end i den kolde Vintertid kom dog et ganske betydeligt Antal af Præster og Lægdelegater sammen, og Herren velsignede vort Møde. Vi fik forhandle som Brødre, og vi fik ogsaa dyrebare Stunder om det velsignede Guds Ord. Beretning om Mødet er

udkommet, og det norske Kirkefolk har faaet Anledning til at se, hvad vi forhandlede og hvad vi besluttede.

„Hvad skal vi nu gjøre?" Det var jo det Spørgsmaal, som laa os alle paa Sinde, og det var derom, vi vilde høre hverandres Mening. Vi gruede for Oprettelse af flere Samfund. Mange af os havde jo i mange Aar været med i Arbeidet for de allerede bestaaende Samfunds Sammensmeltning; og nu, istedetfor at se Samfundenes Antal formindsket, at se dem forøget, skulde det være Frugten af alle de Frikonferenser og Fællesmøder, som i de senere Aar var holdte? Nei, det maatte ikke blive saa, det maatte ikke komme dertil. Vi maatte nu se til, at nogen Frugt maatte komme af disse Bestræbelser for Enigheds Opnaaelse, at der maatte blive Virkelighed deraf, ikke bare Snak og Tale derom. Og mon ikke nu den beleilige Tid var kommen dertil? Ved mange Møder, vi havde holdt med de andre norsk-lutherske Samfunds Medlemmer, var vi blevne bedre kjendte og havde lært at forstaa hverandre bedre. Vi kunde nu ikke andet end anerkjende dem for saadanne lutherske Samfund, til hvem vi kunde række Haanden og sige: Kom, lad os ikke længer staa adskildte, lad der ikke længer være Trætte mellem os; thi vi er jo Brødre; kom derfor og lad os arbeide sammen for Guds Sag; lad os tilsammen bygge vor lutherske Kirkes Mure, lad os slutte os sammen til fælles Arbeide for Sjæles evige Frelse. Den Grund, vi vil staa sam-

men paa, og det Baand, som skal forene os, det er det dyrebare Guds Ord og vor lutherske Kirkes i dette Ord grundede Bekjendelse. Ikke mere, ikke mindre. Hvad vi før i langvarig Strid har forsyndet os imod hverandre, lad os tilgive hverandre og lad os glemme det! Lad os da som de, der vil have vort et og alt i Kristo og hans Sandhed, nu ogsaa til vor Frelsers Ære og hans Folks Glæde slaa vore Hænder sammen til det store Arbeide og herlige Dagverk, som Herren vil have udført ogsaa i dette Land iblandt det norske Folk til Sjælenes Frelse. Og derfor, idet dette stod for os, besluttede vi paa Mødet i Minneapolis: 1. Vi bør gjøre, hvad vi med god Samvittighed kan for at undgaa at danne et femte Samfund. 2. Vi bør meget mere arbeide til, at de eksisterende norsk-lutherske Samfunds Tal heller formindskes, idet de, som for Alvor vil holde fast paa vor norsk lutherske Moderkirkes Arv, kommer til at danne en norsk luthersk Kirke i Amerika. 3. For om muligt at opnaa et Gud velbehageligt Resultat i den Retning, henstiller vi ærbødigst til Konferentsen, Hauges Synode og Augustanasynoden paa sine Aarsmøder a) at fatte Beslutning om et Fællesmøde mellem dem og os; b) at nedsætte en Komite paa syv Medlemmer fra hvert Samfund for sammen med syv af os at gjøre det nødvendige Forarbeide for et saadant Fællesmøde samt bestemme Tid og Sted for samme.

Vi var altsaa enige om, at vi vilde gjøre alt, hvad vi med god Samvitighed kunde for at undgaa Oprettelsen af et femte Samfund. Vi var ogsaa nu enige i at betragte de andre nævnte Samfund som staaende sammen med os paa samme Bekjendelses Grund, og med hvem vi derfor kunde og burde arbeide sammen for Guds Riges Fremme. Vi er os vel bevidst, at vi i tidligere Dage har staaet paa Krigsfod med disse Samfund; men jeg tror, det er en almindelig Erkjendelse hos os, at vi i mange Henseender har gjort dem Uret ved altfor haarde og uretfærdige Domme over dem; særlig fandt vi det med den Dom, som Minnesotadistriktet i sin Tid fældte over Konferentsen, hvorfor ogsaa Mødet i Minneapolis vedtog følgende Erklæring: Den ofte omtalte Dom, som Minnesotadistriktet har udtalt over Konferentsens Lære og Bekjendelsesstandpunkt, anser vi for at have været uberettiget og en stor Synd mod det 8de Bud.

Forsaavidt vi maa anse os at have havt Andel i nævnte Dom ved at tilstemme eller ialfald ved ikke kraftig nok at have arbeidet for dens tilbørlige Tilbagekaldelse, beder vi Konferentsen om Forladelse for den Uret, som er den tilføiet ved nævnte Doms Udtalelse.

Det var enkelte blandt os, som mente og talte for, at vi burde rette vor Henvendelse ogsaa til den norske Synode. Men hvorledes kunde vi det? Og hvad Mening vilde det være deri? Synoden havde jo paa sit sidste Fællesmøde i Stoughton besluttet,

at den ikke vilde taale os. Hvad det vil sige, kan vi da vel skjønne. Og efterat være vist Døren og anmodet om at gaa var først en Mængde Menigheder udtraadt og dernæst en hel Del af os Præster. Og hvorledes da nu rette en saadan Henvendelse til dem? Man mente, at Synoden var dog ikke missourisk, fordi Lederne var Missourier. Men har ikke Synoden faktisk antaget den missourisk Vranglære ved de af den foretagne Valg paa Embedsmænd, ved Anerkjendelsen af alle missourisk Minoriteter inden splittede Menigheder som de rette til Synoden hørende Menigheder, og ved den Beslutning om ikke at taale det Arbeide, som vi øvede for at holde den missourisk Lære borte fra vore Menigheder? Men kanske vore Missourier efter Stoughtonmødet har vist sig rimeligere? Har de vist Tegn til at rette noget paa sin vildfarende Lære? Eller har de vist sig mildere i sine Beskyldninger mod os og i sine Domme over os? Eller har der lydt Røster fra Præster eller fra Lægfolk inden Synoden, som misbilliger Beskyldningerne mod os og Stoughtonmødets Beslutning? Forgjæves leder vi i deres Publikationer efter noget saadant. Man kunde vel ventet, at Missourierne nu, efterat de var blevne os kvit, og de var blevne siddende inde med al Eiendommen, hvori vi dog havde saa betydelig Andel, vilde lade os blive lidt i Fred. Men nei, sligt er ikke deres Vis. Det gjaldt jo nu at faa svækket vor Indflydelse, saa de kunde faa beholde Menighederne og stille Uroen

der. Og derfor er det vel, at Angrebene paa os efter vor Udtrædelse har været værre end nogensinde før. De mange Artikler i Synodens Organ betitlet: „Deres Galenskab begynder at blive aabenbar", overgaar med Hensyn til falske Beskyldninger mod os alt, hvad vi før har hørt fra den Kant, ligesom deres egen falske Lære paa det klareste der kommer for Dagen. Nei, for nærværende at vende os til Synoden om Deltagelse i Foreningsarbeide paa samme Maade som til de andre af os nævnte Samfund fandt vi, at vi ikke kunde gjøre. Derimod nedsatte vi en Komite for fra vor Side at tage Del i det gamle Foreningsarbeide, i Tilfælde af, at det blev fortsat, og ligesaa en Komite for i Kollokvier at forhandle med Missourierne, for om mulig at komme til Trosenighed ogsaa med dem, hvis disse forøvrigt fandtes villige dertil.

Samfundenes Aarsmøder staar nu for Døren og den af os valgte Komite agter, om Gud vil, at møde frem for der at forelægge og tale for vort Foreningsforslag. Maatte det da blive mødt med Velvilje og Imødekommenhed! Gud give det af sin Naade! Maatte Hensyn til Personer og Partier vige for vor Herre Kristi store Riges Sag! Ak, mange af os har opbrugt vore bedste Kræfter ikke bare i Kamp for Herrens Sag, men altfor meget i Partiinteressens Tjeneste. Dersom vi fra Begyndelsen havde sat som vor Opgave at bevare for vort norske Folk her i Amerika vor enfoldige Børnelærdom, saaledes som vi har den i Katekismus

og Forklaring, og samtidig dermed at vække og befordre et sandt aandeligt Liv i vore Menigheder og styrke vort Folk til i indbyrdes Kjærlighed at arbeide baade for egen Opbyggelse paa vor helligste Tro og for Guds Riges Opbyggelse rundt om i Verden — saa havde det seet bedre ud iblandt os, end det nu gjør. Vi kunde og burde have sparet vort Folk for mange af de Læresstridigheder, som har været ført herover, og som har tjent til at forbitre saa mangens Sind, til at slukke Kjærlighedens Glød og at fjerne fra Kirken altfor mange, som har taget Forargelse deraf. Men idet vi bøier os for vor Gud i ydmyg Erkjendelse deraf, og, idet vi ser Nødvendigheden af at slaa ind paa en anden Vei, beder vi Gud om Velsignelse til vor Bestræbelse nu sammen med dem, som staar paa vor Bekjendelses Grund, at arbeide for vor Lutherske Kirkes gode Vekst og sunde Udvikling. Fik vi nu forene os om en Præsteskole og om et kraftigt Arbeide baade indad for vore egne Menigheders gode aandelige Vekst og Trivsel og udad for Hedningeskarernes Omvendelse og Indgang i Guds Rige og i saadant Arbeide staa i levende Forbindelse med den troende Menighed inden vor Moderkirke — hvor velsignet vilde ikke det blive! Brødre, lad os bede derom, lad os arbeide derfor og lad os i saadant Arbeide se til at kjøbe den beleilige Tid.

Tilslut et Ord af den bekjendte Johan Arndt, som vi vist trænger saare at tage til Hjerte:

„Det lader ret til, at Satan selv har opvakt denne mangeaarige Uenighed om Læren for at hindre den sande Omvendelse og det kristelige Levnet, hvori dog den sande Kristendom bestaar, om ikke for ganske at tilintetgjøre den, hvilket nu desværre ligger klart for Dagen. Thi lad os betragte Verden og se, om den ikke bliver værre Dag for Dag, medens man lægger sig sterkt efter Stridigheder, efter Skriveri og Modskriveri. I Kristendommens Begyndelse drev man derimod mere paa Omvendelsen og et helligt og kristeligt Levnet — paa at forvandle Kristi Lære til et kristeligt Liv, saaledes som det da ogsaa skal være hos sande kristne. Derfor er det øiensynligt, at netop det, hvormed man nu haaber at vedligeholde den rene Lære og den kristelige Religion, derved taber man den altid mere og mere, idet man lader den sande Omvendelse og det kristelige Liv saaledes udslukkes, — at man næsten ikke mere ved, hvad den sande Omvendelse og nye Liv er."

Fremdeles: „Vor eneste Ypperstepræst har jo lovet os sin Helligaand, som skal veilede os til al Sandhed. Men nu forkaster vi denne vor himmelske Lærer, idet vi bygger hele vor Sag og Striden mod al falsk Lære paa saa utallig mange Bøger, at man vel kunde dø af deres store Mængde, og dette er vor Straf. Djævelen kan og spørge meget om Skrivning og Disputering, naar der ved Siden deraf kun ingen Kraft er i Menneskets Levnet, ingen Dyd og ingen Bøn. Djævelen har al-

drig flygtet for en skarpsindig Disputator; men derfor har han ofte taget Flugten for en hellig Mand. Vil man nu ikke begynde med Kristi Levnet og en sand Omvendelse, saa vil aldrig det sande Lys, den rene Lære vedligeholdes iblandt os. Ei heller bliver vi da enige i Læren, om vi saa vilde kives derom til Dommedag. Jo længer den sande Omvendelse og Kristi Liv er fra os, desto længere og mere vil ogsaa den rene Lære, den sande Tro, den Helligaand og det evige Lys vige fra os, indtil vi omsider taber den hele Kristendom, ligesom dette allerede hos den største Hob er skeet."

Rasmussens literære Virksomhed.

P. A. Rasmussen havde Smag for literær Virksomhed. Ved Siden af en udbredt Korrespondance med lærg og lærd forsøgte han sig Gang paa Gang som Bladudgiver. Hans første Forsøg var „Kirkelig Tidende", et Maanedsskrift til Bidrag for den lutherske Læres Fremme og Forsvar, udgivet og redigeret af P. A. Rasmussen. „Kirkelig Tidende" blev trykt i St. Louis. Det første Nummer udkom 1ste Januar 1856.

I Fortalen udtaler han, at han er sig vel bevidst, at det er smaat bevendt med hans Dygtighed til et saadant Arbeide, men dels har han erfaret Trangen til et saadant Blad, der vil hævde sand Lutherdom i Modsætning til falske Venner

og vildfarende Sektaander, dels havde han fra sit Samfund faaet indtrængende Formaninger og Opmuntring til et saadant Arbeide. For ham stod „Reformationsverket som Guds Verk, der var afsluttet med Reformatorerne og de lutherske Fædre; det behøves ikke at lappes paa, heller ikke trængtes nogen fortsat Udvikling, der havde Forkastelsen af det allerede vundne til sit Resultat, saaledes som det aabenbarede sig hos mange af dette Lands Lutheranere, som satte reformerte Lapper paa det gamle ædle Klædebon og mente at have Ret til at skalte og valte med Lutherdommen, som om det var deres og ikke Guds Verk. Han giver i sin Fortale en smuk Skildring af Reformatorernes Sandhedskjærlighed, Ydmyghed og Trosfrimodighed, Fortynderen af det „evige Evangelium". Vi maa blive faste og ubevægelige ved samme dyrebare Lære. At formane til og arbeide for en fast Vedholden af Gudsordet, saaledes som samme fandt sin Forstaaelse, Opfattelse og Udlægning i Reformationstiden, som den Forstaaelse den Helligaand selv vil have af Ordet — det være da denne Tidendes Øiemed og Formaal."

Dette sit Formaal bestræbte han sig ogsaa for at være tro; han leverede vægtige Indlæg fra Kirkens literære Skatkammer til Befæstelse af de Sandheder, som han fandt blev anfegtede. Fra hans egen Haand findes der flere Afhandlinger, hvor han dels forsvarer sit Samfunds Standpunkt, dels angriber sine Modstanderes. Han var sit

Samfunds eneste literære Størrelse og blev derfor skudt frem baade i Tide og i Utide. At han ved slige Leiligheder altid var heldig, tør neppe siges; han besad ikke altid den fornødne Aandsligevegt til grundigen at sætte sig ind i sine Modstanderes Paastande og kommer derfor stundom i

Interiör af Kirken i Lisbon.

Skade for at gjøre sine Modstandere Uret og se grundstyrtende Vildfarelser der, hvor en liden mundtlig Forhandling i al Ro vilde have klarnet de formentlige Differentser; dertil kom, at hans Modstanderes selvtagne Overlegenhed ligeoverfor ham tirrede ham og gjorde den ellers stilfærdige og taalmodige Mand stridslysten. Men der er in-

gen Tvil om, at denne Tidende med sit opbyggelige, af egte Lutherdom baarne Indhold har gjort sit til og ikke saa lidet til at hindre, at fødte Lutheranere blev revne bort af den reformerte Strøm, som da gjorde sig gjældende blandt de indvandrede Landsmænd. Man saa jo ned paa de indvandre-

Interiör af Kirken i Lisbon.

de Lutheranere som halve Barbarer og som et Fiskevand, hvor hver indfødt havde Ret og Pligt paa sig til at udkaste sit Garn for at befri dem fra Overtroens Elendighed; særligt var det Læren om Sakramenterne, som maatte holde for; men Rasmussens Tidende gav fuld Besked om, hvor fuldt ud denne Lære var begrundet i Guds Ord, og gav der-

for vort Folk et Vaaben ihænde, som de kunde bruge med Frugt og Velsignelse, og allermest var det vel dem til Støtte, som var gaaet med Eielsen, der sluttede sig til Frankeansynoden, der ikke holdt Guds Sakramenter i stor Ære, men betragtede dem mere som blotte Tegn paa Guds Naadevirkninger end som Bærere af en guddommelig Naade, saa de trods alt blev bevaret i Sandheden.

Rasmussen var glad i Bøger, hvis Indhold var religiøst, og benyttede hver Stund, han kunde affe fra sit opslidende Arbeide, til at fordybe sig snart i denne snart i hin Bog. En af hans Yndlingsbøger var Johan Arndts Huspostille; han kunde ikke blive træt af at læse i den. Kjærlighed til denne Bog bragte ham til at tage fat paa dens Oversættelse, straks han som Skolelærer og Opbyggelsesprædikant var kommen til Lisbon. Arbeidet blev afbrudt ved hans Ophold i Ft. Wayne; men da han var kommen tilbage til Lisbon, tog han igjen fat paa Arbeidet dermed. Han henvendte sig til O. Nilsen i Fredrikshald med Anmodning om at overtage Udgivelsen. Rasmussen forlangte intet for sit Arbeide. O. Nilsen gik ind derpaa, mod at Rasmussen sendte ham $300 og sikrede ham 5 a 600 Subskribenter. Men ikke før havde Rasmussen gaaet ind herpaa, før Forlangendet blir $1000 og Forsikring om 2000 Subskribenter. Den Villighed, med hvilken Rasmussen gik ind paa hans første Fordring, synes at have givet O. Nilsen Mod paa at spænde

Buen høiere; paa denne sidste Fordring vilde ikke Rasmussen indlade sig; men Bogen udkom i sin Tid, og, som det synes, til ikke liden Fordel for Forlæggeren, som skjænkede Rasmussen ubedt 120 Eksemplarer af Bogen som Gratiale for Oversættelsen. Det paa den Tid nyvakte Liv i Norge gav rig Anledning til en hurtig Afsætning af denne fortrinlige Bog. Men større Fordel havde Rasmussen af denne Bog under Arbeidet med dens Oversættelse; det var ham en fortrinlig Skole til Fordybelse i Guds Ord, i den lutherske Kirkes Lærebegreb, overhovedet til en aandelig Udvikling, som vel fortjente den Tid og Anstrengelse, som han havde lagt paa dette Arbeide. Det er i Grunden Aanden i denne Bog, som beherskede Rasmussen hele Livet igjennem; den har kanske mere end mangt andet bidraget til at styrke ham i hans sedelige Alvor, dybe Respekt for og Kjærlighed til Guds Ord og i hans stadige Bestræbelse for at vække Folk til Bod og Alvor i deres Sjæls Salighedssag.

Oversættelsen er lidt tungvindt; de lange tyske Perioder har han ikke altid magtet; lidt mere Frihed ved Gjengivelsen vilde have givet mere Lethed i Sproget. Det er som Troskaben mod Originalen har lagt en Tvangstrøie paa Oversætteren, der ellers bevæger sig i sit Modersmaal baade korrekt og letvindt. Enkelte Ord har han benyttet sig af, som hverken har havt eller vil finde Borgerret i Sproget; men med alt dette, han

gjorde det norske Kirkefolk en stor Velgjerning, da han gav dem denne Bog ihænde og det paa en Tid, da Mangelen var saa følbar paa den Slags Literatur.

Det laa Rasmussen saare paa Hjerte at faa indført blandt Menighedens Medlemmer en flittigere Anvendelse af Guds Ord i Husene. Han talte ofte derom baade offentlig og privat. Men det stødte paa Vanskeligheder. Naar jeg læser, sagde en, saa tror Konen, at jeg vælger Stykker af Bibelen, som sigter til hende, og det ved jeg, hun gjør, naar det er hendes Tid at læse. En anden: Jeg forstaar saa lidet af, hvad jeg læser; dersom jeg endda havde nogen til at forklare Skriften for mig, osv. osv. Rasmussen ledte længe efter en Bog, som kunde afhjælpe Savnet; hans Opmerksomhed blev henvendt paa Altenburgerbibelen. Han gjorde sine Folk opmerksom paa den, og man kom til den Beslutning at optage et Offer i Menigheden, forat denne Bog kunde blive oversat og bragt i Kirkefolkets Hænder. Denne Beslutning blev fattet om Høsten 1867, men først i Juni 1870 var det nye Testamente oversat og færdig til Afsendelse. Oversætteren, Hr. Knud Throndsen af Decorah, har skilt sig godt fra sit Arbeide, og Bogen blev modtagen med stor Glæde af det norske Kirkefolk; det var den Bog, de havde længe ventet paa, var et almindeligt Udsagn, og Bogen gav Anledning til en Benyttelse af Guds Ord, som var saare glædelig; alle havde ved

den faaet en vellært Doktor i Huset, og de i bestemte Afsnit delte Lektioner ophævede Mistanken om Stikpiller.

Rasmussen siger i Subskriptionsindbydelsen til denne Bog: „Bibelen er Bøgernes Bog; i den taler den store Gud selv, den himmelske Majestæt,

Den gamle Lisbon Præstegaard.

til os. Den er givet os til at være Lygte for vor Fod og Lys paa vor Sti. Den lærer os at kjende ham, som er Veien, Sandheden og Livet, og ved hvem vi alene kunne komme til Faderen. Den kjære Herre Gud krone ogsaa dette Foretagende med sin naadige Velsignelse for Jesu Kristi Skyld! Amen."

Senere udgav han „Frelsens Olje", den „uovervindelige faste Borg", sørgede for Oversættelse og Udgivelse af de symbolske Bøger. Lisbonudgaven er jo den almindelige blandt os. Pekuniær Fordel ved disse Arbeider hverken søgte eller fandt han. Altenburgerbibelen skjænkede han til Wittenbergs Waisenhus, som har befordret en ny Udgave i Trykken.

Af et literært Arbeide havde han Skuffelse og betydeligt Tab. Rasmussen syntes, at Læredis-kussioner og Læretridigheder optog for stor Plads i Synodens kirkelige Arbeide. Ikke var et Emne lagt paa Hylden, før et andet var paa Tapetet; og ikke mindst kom denne stridbare Aand tilsyne i Synodens kirkelige Organ, „Evang. luth. Kirketidende"; han troede derfor, at der burde være Plads i Synoden for et Tidsskrift af mere fredelig Natur, et Opbyggelsesblad, hvori kristne kunde finde mere Sjæleføde end Organet bød sine Læsere. Han begyndte derfor i Aaret 1876 sit Opbyggelsesblad; men dets Eksistens blev kun kortvarigt. Foretagendet vakte Uvilje blandt Synodens Præsteskab; hans Blad blev betragtet som et Oppositionsblad til Synodens Organ. Prøvenumre blev ham fra enkelte Præster tilbagesendte uaabnede; der var neppe nogen, som talte et godt Ord tilbedste for Bladet; der blev lagt Bladet de Hindringer iveien, som man med nogen Respektabilitet kunde; det fortjente en bedre Skjæbne, og med lidt Velvilje kunde begge disse Blade godt have

bestaaet ved Siden af hinanden, og det saameget mere, som Antallet af Subskribenter paa Synodens Organ stod meget tilbage at ønske.

Rasmussen skriver i 1887 til en af sine Venner: Tænk, jeg har maattet sende $150 tilbage til Opbyggelsesbladets Abonnenter, som havde betalt for 1887, og mine gode Abonnenter, som staar til Rest for omtrent $800, sender ikke en Cent mere; mine Forhaabninger, at de dog kunde besinde sig, har slaaet feil. — Bladet svarede til sit Navn; det var et virkeligt Opbyggelsesblad, det talte og taler idag Guds Sag saa indtrængende og alvorligt, at den, som endnu er i Besiddelse af de ni Aargange eller enkelte af deres Blade, gjør vel, om han atter tager dem frem til Gjennemlæsning og Eftertanke. De enkelte Numre vidner om en udstrakt Læsning og et skjønsomt Valg fra Forlæggerens Side. Ytringer, som han giver tilbedste, der han saa sig nødt til at indstille Bladet, røber baade Smerte og lidt Bitterhed. Mange har, siden Bladet blev skilt fra „Kirketidende", arbeidet trolig paa at faa det udbredt, og derved er Abonnentantallet betydelig bleven formindsket; for saadanne vil det naturligvis være et glædeligt Budskab at høre, at deres Arbeide ikke har været forgjæves.

Rasmussen var en nidkjær Sjæleførger som en særdeles dygtig Prædikant; det vil alle medgive. Han sparede ikke sig selv; Nat og Dag var

han rede til at besøge syge og døende. Der var hyppige Epidemier i de første Tider, da Landet begyndte at settles, enten det nu var de daarlige Bygninger eller Mangel paa ordentligt Drikkevand eller ordentlig Kost; ret som det var herjede Smaakopper, Difterit eller andre farlige Farsoter. Men Rasmussen brød sig intet om, hvad Sygdom det var; man kunde se ham ligge paa Knæ ved den syges Seng og høre ham opsende brændende Bønner til Naadens Gud og Barmhjertighedens Fader og med hele Evangeliets Trøst gyde Balsam i den bedrøvede Synders Hjerte. For Barneskolen havde han, som man kan se af Menighedens Protokol, stor Omsorg; han søgte Gang paa Gang at bringe det til Menighedens Bevidsthed, at Skolen var Menighedens Sag, at der paalaa den ikke blot at døbe de smaa Børn, men ogsaa at lære dem „at holde alle de Ting, som jeg har befalet eder"; han mindede dem om det store Ansvar, den havde ligeoverfor Herrens smaa, og om det Regnskab, der engang skal aflægges for hver en dyrekjøbt Sjæl, som Gud havde betroet Menigheden; han tænkte ogsaa paa at faa en høiere Skole istand for Ungdommen i den Kreds af Menigheder, hvor hans Kald laa; men det lykkedes først efter hans Tid.

Rasmussen havde ikke saa liden poetisk Begavelse; han kunde bruge smukke Billeder og anvende dem med Effekt. Vi har af ham en saadan liden poetisk Udflugt i efterstaaende Tankereise:

Oplevelser paa en Tankereise.

(Fortalt af den reisende selv).

Bemidlede Folk har nu svært let for at kunne se sig om i Verden. Dampskibe og Jernbaner fører Folk fra et Land til et andet Land, ja, Verden rundt, og man kan tilfredsstille sin Lyst til at se alt, hvad seværdigt er. Ubemidlede Folk kan nu ikke tilfredsstille denne Lyst. De faar lade sig nøie med at sidde hjemme og læse andres Beretninger om deres Oplevelser, hvis de ellers har Raad til at forskaffe sig nogle Bøger og Blade. Dog, der er et Slags Reiser, som ogsaa Smaafolk kan foretage sig, og det er — Tankereiser. De er svært billige, og afsted kommer man i flyvende Fart. I nogle Minuter kan baade det ene og det andet langt bortliggende Land være besøgt, og det er ganske merkværdigt, hvad man paa saadanne Tankereiser kan opleve. Selv Følelserne sættes ofte sterkt i Bevægelse over det, man ser og hører, saa man er tilbøielig til snart at le, snart at græde. En slig Tankereise gjorde ogsaa jeg for kort Tid siden, og jeg vil nu lade andre blive bekjendt med, hvad jeg paa denne Reise oplevede. Det tør hænde, at der findes noget ogsaa deri til at faa Forstand af.

Bedst som jeg sad i nokjaa god Ro, saa — uden nogen Reiseforberedelse — bar det afsted i flyvende Fart, som var jeg i en Luftballon. Jeg tænkte ved mig selv: nei, hvor bærer dette hen, og hvor

stanses denne Fart? Aa jo, med engang befandt jeg mig ved Bredden af en stor Sjø. Jeg saa mig omkring og blev var en hel Skare Mennesker af forskjellig Kjøn og Alder. Nogle saa glade ud, andre saa svært nedslagne ud; nogle lo og spøgte, andre græd; nogle var klædt i Silke og Fløiel, andre i Pjalter. Jeg saa prægtige, stateligе Bygninger, jeg saa ogsaa elendige, daarlige Hytter. Med engang hørtes Lyden af en Trompet, som vakte mangeS Opmerksomhed. Jeg vendte mig om i den Retning, hvorfra Lyden kom, og saa da en stor prægtig Baad komme styrende lige imod det Sted, hvor jeg stod, og i Baadens Forstavn stod en høi Mand med en Trompet i Haanden. Som jeg stod og stirrede ud over Sjøen og mente, at jeg skimtede Land langt borte, og grundede paa, hvad for et Land det vel kunde være, kom Manden med Trompeten lige forbi mig, og uden at sige et Ord stak han to smaa runde Tingester hen i Haanden paa mig. Jeg tog dem nærmere i Øiesyn og saa da, at der paa den ene stod skrevet med smaa Bogstaver: „Se!“ og paa den anden: „Hør!“ Da den første lille Tingest havde Form af en Kikkert, satte jeg den for Øiet og saa nu udover Sjøen, men hvilket deiligt Syn der da mødte mit Øie! Et herligt Landskab laa for mig med deilige grønne Enge, gjennemkrydset af nydelige Bække med stilt rindende Vand, smukke Alleer, Blomsterhaver og Frugthaver. Og bag dette saa jeg en Stad, omsluttet af en stor og høi Mur med tolv

Porte. Baade Muren og Staden var alt af Guld, rent Guld, og Portene var Perler; ja, naar jeg saa over Muren ind i Staden, saa jeg, at selv Gaderne var rent Guld, som gjennemsigtigt Glas. Og hvilken forunderlig herlig Belysning Staden havde! Nei, den som fik bo der, tænkte jeg. Nu for mit Blik igjen hen over de deilige grønne Enge og Blomsterhaver, og jeg saa, at der var dækket mange og lange Borde, omkring hvilke sad en hel Skare af Gjester, som alle var klædt i hvide Klæder, og som havde deilige Kroner paa deres Hoveder. Jeg havde vist kommet til at blive staaende længe der, stirrende paa al denne Herlighed, hvis ikke den lille Fikfert med engang var taget mig ud af Haanden, uden at jeg kunde se, hvem som tog den, eller hvorledes det gik til. Men den anden lille Tingest havde jeg endnu. Den tog jeg da og satte for Øret, idet jeg vendte dette imod Landet paa den anden Side af Sjøen. Men var mit Øie frydet over, hvad det saa, saa blev nu mit Øre ligesaa meget frydet over, hvad det hørte. En Sang lød mig imøde, hvis Mage jeg aldrig havde hørt. Nei, hvilke Toner! Først lød den mere blød og dæmpet, men saa tiltog den i Styrke, indtil den lød som mange Vandes Lyd. Jeg var vist ogsaa nu blevet staaende der aldrig saa længe, hvis ikke den lille Tingest, som jeg holdt op til Øret, med engang var taget mig ud af Haanden, uden at jeg vidste, hvorledes det var gaaet til. Jeg stod da der saa underlig tilmode og vidste ikke ret, enten jeg

havde været vaagen, eller jeg havde havt en skjøn Drøm. Men med et lød Trompetens Lyd igjen, men nu bag mig. Jeg vendte mig omkring og saa da Manden fra Baaden at staa paa en ophøiet Plads, omringet af en Skare Mennesker. Han skal nok tale han, tænkte jeg; gad vide, hvad han har at sige. Jeg puslede mig lidt mere frem for at høre bedre, hvad som forøvrigt ikke var nødvendigt, da han havde en Røst, som jeg vilde hørt, hvor jeg end havde staaet. „Kjære Godtfolk," raabte han, „giv Agt og hør paa mig. Jeg er udsendt fra Kongen derborte — han pegede idetsamme hen paa den anden Side af Sjøen — for at indbyde eder til en Bryllupsfest, som holdes der. Jeg har været paa andre Steder med den samme Indbydelse, og mange har fulgt den og sidder nu ved de rigt dækkede Borde og nyder Husets gode Ting med Glæde og Fryd. Men Kongen vil gjerne have flere Gjester, og derfor har han sendt mig ogsaa til eder. Da det store Vand skiller eder fra det deilige Sted derborte, saa har han givet mig Befaling at føre saa mange af eder, som vil modtage Indbydelsen, over til min Konges Slot. Kommer kuns! I vil aldrig angre derpaa, I vil der faa nyde de kosteligste Retter og faa se de herligste Ting og fyldes med stor Glæde og Fryd. Kongen under eder alle saa hjertelig Delagtighed i alle sit Huses gode Ting, og derfor lader han eder indbyde ved mig til at komme. Det beror nu paa eder selv, om I skal faa Del i al den Lykke og Her-

lighed, som de har, der allerede er derover. Foragter I min Indbydelse, da har I eder selv at takke for, om Kongen bliver vred og sender sine Hære til at ødelægge eder. Nu har jeg sagt eder det. Vælg nu selv, hvad I vil."

Der var noget saa forunderlig lifligt og dragende i den Røst, som saaledes lød til os, at jeg begyndte saa smaat at drage mig noget mere fremad; men som jeg syntes, jeg var fremmed der, holdt jeg mig dog noget tilbage. Jeg tænkte dog, at alle havde sat afsted til Baaden, men deri bedrog jeg mig. Først blev der en Stilhed, efterat Manden havde endt sin Tale. Men denne Stilhed afbrødes snart af en sterk Latter. Jeg saa mig omkring og blev nu var en hel Flok af helst unge Mennesker, Gutter og Piger, som havde samlet sig i en Kreds. En af Gutterne raabte: „Aa, lad os ikke høre længere paa dette Snak; det er usikkert dette, som Manden der lover os. Hvad vi her har, det er sikkert. Lad os ikke lade os forstyrre i Nydelsen af alle de Glæder, som tilbyder sig for os her. Kom, lad os faa en Dans; Spillemand, spil op!" Og saa blev der baade danset og spillet, leet og skrattet, og man hørte ikke mere efter, hvad Manden med den gode Indbydelse havde at sige. Jeg vendte mig om og saa paa ham; men jeg blev rigtig underlig tilmode, thi jeg saa en Taare i hans Øine, og han saa bedrøvet ud. Men med et greb han Trompeten, blæste i den, saa flere af de dansende stansede midt i Dansen, og

dette Øieblik benyttede han til at raabe med høi Stemme: „Verden forgaar med dens Lyst; men den, som gjør Guds Vilje, bliver til evig Tid!“ Jeg saa, at etpar Piger blev ganske blege, og idet de sluttede Dansen og gik afsides, hørte jeg den ene hviske til den anden: „Her kommer jeg ikke igjen; dette har været min sidste Dans.“ Jeg lagde ogsaa Merke til, at de nu gik nærmere hen til det Sted, hvor Manden stod, og gav Agt paa hans Tale.

Hvorledes mon andre her synes om denne Indbydelse? tænkte jeg med mig selv og saa mig omkring. Jeg blev da opmerksom paa nogle ældre Mænd, som sad ved et Bord, ikke langt fra Taleren, og som syntes at se saa betænksom og alvorlig ud. Det er vist nogle, som taler med hverandre om at følge Indbydelsen, tænkte jeg, og saa havde jeg mig lidt nærmere hen til dem for at høre, hvad de talte om, thi de førte deres Samtale i en lav Tone. Ja nu, sagde en af dem, har jeg bragt det op til 400,000 Dollars, og jeg tænker, jeg skal nok snart faa det op til en halv Million. Du har havt Lykken med dig, du, sagde en anden; jeg har ikke bragt det saa høit; men nu har jeg en Spekulation for, lykkes den, saa er nok jeg ogsaa vel bjerget for Livet. Efter at have lyttet en Stund til, hørte jeg ikke andet end bare Snak om Penge, om Renter og om Spekulationer. Jeg kunde ikke bare mig, men sagde til dem: Har I ikke hørt denne Indbydelse til den kongelige Bryllupsfest paa den anden Side af Sjøen, som Man-

den der kommen med? De svarede ikke engang, drog blot noget foragteligt paa Smilet, og saa reiste de sig og gik. Men idetsamme gav Trompeten en skarp Lyd, saa de vendte sig om, og Manden raabte da med en indtrængende Stemme: „Hvor vanskelig det er for en rig at komme i Guds Rige!“ De kastede da et bistert Blik paa ham, og jeg syntes, at de knyttede Hænderne imod ham, saa jeg blev noget bange; men saa vendte de sig om og gik sin Vei. Men idet mit Øie nu slap dem, blev jeg var en Tilstrømning til et stort Hus, som laa der i Nærheden. Nogle, som gik ind, kom snart ud igjen, andre blev længe derinde. Jeg tænkte: hvad Slags Hus mon det er, som trækker saa mange Folk til sig? Og for at faa Greie herpaa gik jeg lidt nærmere. Jeg lagde da Mærke til, at nogle, som kom ud, tørrede sig gjerne om Munden, andre syntes ikke at være synderlig stø og sikre i sin Gang, andre kom svært støiende ud, og nogle blev endogsaa kastet ud. Jeg kom da til at stirre paa et stort Skildt, som var opslaaet udenfor, og paa det stod med store Bogstaver: „Saloon, Tilflugtssted for alle Spillere og Drankere“. Som jeg stod der og tænkte over dette, hørte jeg atter Trompetens Lyd, hvorved ogsaa nogle af dem, som just var komne ud af Huset, kom til at se hen til Stedet, hvorfra Lyden kom. Der stod da Manden paa samme Sted og gjentog sin Indbydelse; men saa raabte han med en gjennemtrængende Røst: „Drankere skulle ikke arve

Guds Rige." Iblandt dem, som just var komne ud fra Huset, faldt mine Øine paa en pen ung Gut, som slet ikke saa ud som de andre, som kom ud fra dette Hus. Han kom nu til ogsaa at vende sine Øine op paa Skildtet, som han syntes at betragte med Opmerksomhed, og da nu hin gjennemtrængende Røst lød, saa jeg en Taare randt ned over hans Kind. Han tørrede den af med Ærmet, da han merkede, at nogle af hans Kammerater nærmede sig; men idetsamme tog han tilbens og løb alt det, han kunde. De raabte efter ham; men han hørte ikke derefter, men vedblev at løbe, indtil jeg ikke saa ham længer.

Det lader ikke til, tænkte jeg, at Manden faar mange med sig i Baaden; Folket her synes ikke at bryde sig stort om hans Indbydelse, men at være tilfreds og fornøiet med det, som de har her blandt sig selv. Men som jeg stod i disse Tanker, blev min Opmerksomhed henvendt paa nogle Personer, som havde taget Plads omkring to Borde, det ene firkantet, det andet rundt. Jeg syntes, jeg maatte tage disse Folk i lidt nærmere Øiesyn, og det gjorde jeg da. Paa begge Borde laa der udbredt en hel Del Bøger, hvoraf nogle saa meget gamle ud. Jeg skjønte jo straks, at det maatte være lærde Folk, som var forsamlet her, og jeg tænkte derfor: Her hører ikke du hjemme, du kan have dig bort herfra. Men da Talen ved det firkantede Bord blev noget høirøstet, tænkte jeg: Lad mig blive lidt og høre paa. Det var Manden med Trompe-

ten, man talte om; men næsten alle der var forarget over hans Tale. En, som syntes at have Anseelse, sagde: „Det, som støder og forarger mig mest ved denne Indbydelse, som her bæres frem til os, er, at vi selv intet skal gjælde, at det heder: „Uagtet I har fortjent Kongens Vrede og Straf, saa sender han denne naadige Indbydelse til eder og lader eder af sin store Gunst kalde til sin Brylupsfest.“ „Ja,“ sagde flere af dem, som sad ved Bordet, „saa er ogsaa vor Mening, og vi synes, det er aldeles oprørende for ens Selvfølelse, at man, naar man har beflittet sig paa Dyd og Retfærdighed i alle sine Dage, man da skal behandles som og stilles i Klasse med uretfærdige, med Toldere og Syndere. En saadan Indbydelse afslaar vi, og det var kanske bedst, om vi raadslog lidt med hverandre om den bedste Maade til at skaffe os slige Udsendinge fra Halsen, og det jo før jo heller.“ Med et hørtes atter Trompetens Lyd, og denne Gang mere skjærende end nogensinde før, saa at endog nogle af dem ved Bordet for op fra sine Stole. Og med en Tordenrøst raabte Manden: „Dersom ikke eders Retfærdighed overgaar de skriftkloges og Farisæers, kommer I ingenlunde ind i Himmerigets Rige!“ Det var ikke uden Virkning; thi jeg saa tydelig, at nogle af dem omkring Bordet blev ganske bleg, andre af dem knyttede Hænderne og mumlede noget mellem Tænderne, men jeg kunde ikke høre, hvad det var. Det var ikke frit for, at jeg blev noget forskrækket ved

at se dette og tænkte med Bekymring paa Manden med Indbydelsen; jeg vendte da mit Øie hen til det runde Bord og dem, som sad der, og jeg tænkte: Mon disse er i Slegt med hverandre? Men det var ikke godt at sige; thi var der enkelte Træk, som røbede Lighed, saa var der andre, som røbede stor Ulighed. Jeg kunde ikke merke Tegn paa Forbitrelse i deres Ansigt over hint Udraab, som havde vakt slig Harme hos dem ved det firkantede Bord; tvertimod syntes de at se nok saa fornøiet ud derover, og jeg kunde høre, hvorledes en af dem, idet han vendte sig til sin Sidemand, hviskede til ham: „Det var just tilpas for dem.“ Men en ældre iblandt dem, en Mand af et ærværdigt Udseende, og som før syntes at have været aldeles fordybet i en af de Bøger, som laa paa Bordet, tog nu, efterat de ved det andet Bord var gaaet bort, Ordet og sagde i en høitidelig Tone: „At Manden derborte saaledes revsede hine Farisæere, det var paa sin Plads, og han skal have vor Ros for det; men vi maa ikke derfor lukke vore Øine for de Vildfarelser, som Manden fremholder, og som tør blive til Forførelse for altfor mange, selv iblandt vore egne. I har jo hørt, at paa samme Tid som han roser sin Konges Gunst og Naade, saa siger han dog, som I vist vil erindre: „Det beror nu paa eder selv, om I skal faa Del i Bryllupsfestens Goder“, og I hørte, at han formanede Folket til, at de selv skulde vælge og se til, at de maatte træffe det rette Valg. Slige Tale-

maader kan vi ikke billige, og da Manden oftere gjentager dem, kan det ikke betragtes som uheldige Udtryk, som han af Mangel paa grundig Lærdom kunde bruge, men de maa have sin Grund i en falsk Opfattelse og altsaa betragtes som indeholdende falsk Lære. Og da det netop er vort Embede og Kald at vidne mod al falsk Lære, saa maa vi ogsaa vidne imod Manden der, og jeg vil foreslaa, at vi kommer sammen og udfærdiger et Skrift, hvori vi fremholder Mandens Vildfarelser og advarer Folk imod ham. Selv har jeg været en opmerksom Tilhører, siden Manden kom her, og jeg har noteret ned enhver Ytring, som enten ligefrem indeholder Vildfarelse eller som muligens i fjerde eller femte Led kunde avle en Vildfarelse af sig. Jeg haaber ogsaa, at I har gjort det samme; og vi har da, naar vi kommer sammen i hint Øiemed, at tage med os vore Notitser." Alle de andre hørte med største Opmerksomhed paa denne Tale og gav den deres fulde Bifald.

Jeg kan ikke negte for, at jeg begyndte at blive tvilraadig ved det, som jeg her hørte. Jeg sagde til mig selv: Dette er jo alle lærde Mænd, som vel maa forstaa sig paa disse Ting; og naar de dømmer saaledes om Manden der, saa gjør du nok bedst i at være lidt forsigtig og ikke skjænke ham formegen Tillid. Af disse mine Tanker vækkedes jeg op ved Trompetens Lyd, og raskt vendte jeg mig omkring. Der stod Manden fremdeles paa sin Plads, og saasnart han med sit Trompetstød

havde vundet Folkets Opmærksomhed, sang han nu med sin klare, kraftige Stemme:

„Der mange skal komme fra øst og fra vest
Og sidde tilbords i Guds Rige,
Med Abraham, Isak og Jakob til Gjest,
Hos ham, som bød ind os at stige.
Miskunde dig over os, Jesu!

Men de, som modstode fra Morgen til Kveld
Og stoled paa egen Dyds Styrke,
Fordømmes og kastes med Legem og Sjæl
Hen ud i det yderste Mørke.
Miskunde dig over os, Jesu!

Gud lade os høre med Kjærligheds Brand
Vor Hyrdes hans Lokking saa blide,
At vi maatte skynde os, Kvinde og Mand,
Og sanke os til ham i Tide!
Miskunde dig over os, Jesu!"

Sangen greb mit Hjerte, og jeg fattede igjen den tidligere Godhed for og Tillid til Manden. Jeg besluttede dog hos mig selv, at jeg ikke længer vilde se mig omkring for at iagttage andre, men at jeg nu vilde høre nøie efter, hvad Manden sagde, og selv prøve, hvorvidt det var at lide paa eller ei. Du har jo, hvisked en Stemme i mig, engang lært din Barnelærdom; prøv nu, om det, som Manden siger, stemmer overens med den, eller om det gaar imod den. Jeg gik derfor endnu nærmere det Sted, hvor Manden stod, nu omringet af en ikke liden Skare af opmærksomme

Tilhørere, hvoriblandt ogsaa nogle rige og fornemme. Efter med megen Begeistring at have skildret sin Konges Godhed og Gavmildhed, og hvor godt hans Riges Undersatter derborte havde det, raabte han med bevæget Stemme: „Saa gjør nu eders Konge den Glæde og eder selv det store Gavn, at I modtager den til eder udgaaede Indbydelse. Aldrig vil I angre derpaa. Tænk hvilken Naade Kongen ved denne Indbydelse beviser eder! I ved jo godt selv, at eders Forhold imod ham har hidtil været et saadant, at han har havt Grund til for længe siden at tugte og straffe eder; det er jo heller ikke første Gang idag, at denne naadige Indbydelse udgaar til eder. Og det er jo ikke store Ting, han fordrer af eder. Den eneste Betingelse, forat ogsaa I skal faa Adgang til det rigt dækkede kongelige Bryllupsbord er, at I, naar I stiger ind i min Baad, kaster af eder eders egne Klæder, enten I nu er klædt i Silke og Fløiel eller i Pjalter, og at I isører eder den Bryllupsdragt, som han har megivet mig til Uddeling til dem, som vil følge hans Indbydelse; thi i eders egen Dragt kan I ikke komme frem for ham og være behagelige for hans Øine. O, hvor jeg ønsker, at I alle maatte erkjende, hvad der skal tjene til eders Fred, at ikke nogen af eder maatte forhærde sit Hjerte og i Blindhed og Egenretfærdighed foragte Kongens Naade og vise denne Indbydelse fra sig. I saa Fald kommer I at paadrage eder Kongens Vrede og retfærdige Straf."

Og af et blodrødt Skrin tog han frem en skinnende hvid Klædning, holdt den høit op i Veiret og raabte: „Se her er den Dragt, som Kongen har sendt med, og som han vil, at alle hans Gjester skal bære, og uden hvilken ingen faar Adgang til hans Bord. Engang havde en sneget sig ind uden at ville tage denne Klædning paa sig; men da Kongen kom og saa paa Gjesterne, som sad tilbords, og hans Øine faldt paa ham uden Bryllupsklædningen, da bød han sine Tjenere, at de skulde binde ham paa Hænder og Fødder og kaste ham ud i det yderste Mørke. Forsmaa nu hverken Indbydelsen eller denne deilige Klædning."

Under denne Tale herskede Stilhed og Ro; men saasnart Manden her sluttede, hørte jeg en bag mig hviske til en anden: „Skriv ned dette, som han taler der om „Betingelse", som Kongen skal have sat for at faa Adgang til Bryllupsfesten. Slig Tale strider imod det rette Begreb om Naaden, ja, den ophaver jo egentlig Naaden og stadfæster, hvad jeg sagde før, at Manden er hildet i stor Vildfarelse." Jeg vendte mig ikke omkring, men paa Stemmen gjenkjendte jeg ham ved det runde Bord, som der havde ført Ordet. Det, som jeg nu gjerne vilde vide, det var, hvad Virkning denne sidste Tale af Manden havde havt paa de mange, som rundt omkring mig syntes at lytte til med spændt Opmerksomhed. Jeg saa da, at nogle af Tilhørerne, som var klædt i Silke og Fløiel, listede sig bort, den ene efter den anden,

medens andre, som var iført nogle usle Pjalter, begyndte at græde høit og at række Armene ud imod den deilige hvide Klædning, som Manden holdt frem. Jeg kom da til at se paa mig selv, og jeg blev nu rent skamfuld; thi nu først opdagede jeg, at ingen var saa jammerlig klædt som jeg selv. Jeg syntes, jeg havde Grund til at krybe i Skjul; men opmuntret ved Synet af de andre i Pjalter, rakte ogsaa jeg mine Hænder i Veiret, og uden at tænke paa, hvad jeg gjorde, udbrød jeg saa høit, at alle omkringstaaende kunde høre det: „O, findes der noget Menneske, som trænger til at faa sin egen Nøgenheds Skam skjult med denne Klædning, saa er det jeg, usle Kryb.“ Idetsamme rakte Manden Klædningen hen til mig og sagde saa venligt og mildt: „Der, tag den og kom!“ Fuld af Glæde greb jeg efter den kostelige Klædning, og i samme Øieblik, som jeg fik den, stak Manden mig en Billet i Haanden, som gav mig fri Overreise til den kongelige Stad. Idet jeg nu saa dels paa Klædningen, dels paa Fribilletten, var jeg af Glæde som en drømmende, og jeg kunde ikke bare mig for midt i Folkemængden at istemme en Jubelsang. Jeg sang:

„Velsignet er Dagen, da her jeg fik se,
Hvor Naaden den er overmaade!
Velsignet den Stund, som mig Gud mon bete,
Da han kaldte mig til sin Naade.
Mig nyfødt og hellig antog som sit Barn,
Da løftes jeg arme af Vantroens Garn;
Thi Jesus i mit Sted led Døden.“

Som jeg nu kastede Øiet ud over Sjøen blev jeg et Øieblik bange, thi den var meget oprørt; men Frygten svandt, og jeg sang:

„Sandt er det, naar Storme paa Storme opstaa
Og Skyerne mørkne og tykne,
Naar brusende Bølger om Sjælen vil slaa
Og Ilden i Lampen vil slukne,
Da falde vil Modet — dog Trøsten er nær,
Min Synd er tilgiven og frelst jeg saa er;
Thi Jesus i mit Sted led Døden.

Engang jeg vel kommer til svalende Ro,
Jeg ser for mig himmelske Strande;
Der skal jeg besidde, hvad her jeg fik tro,
Med Lyst i de levendes Lande!
Forsoningens Naade den evigt er min,
Jeg skuer og priser Guds Tanke og Sind,
At Jesus i mit Sted led Døden."

Da jeg var kommen til Enden med denne Sang, var ogsaa denne min Tankereise tilende.

*

Han var aldrig forknyt for Veir og Føre; det maatte se rart ud, naar Rasmussen ikke skulde komme frem. En og anden Gang tog han, naar ikke andet tilbød sig, tiltakke med et Sæde paa „Cowcatcheren", dog negtede han da at betale Fragten. Stundom gik det ogsaa lidt galt, som da han f. Eks. fik et koldt Bad i Fox River.

Som rimeligt var fik han, som alle de, der kom hid i de første Nybyggeraar, ogsaa føle dette Nybyggerlivs Besværligheder. Det var smaat bevendt med Veie i de Dage. Broer var der end

mindre af, og de, som var, var upaalidelige. Stundom var de overliggende Tverbjelke ikke engang forsvarlig spigret fast, men laa løse ved Siden af hverandre, saa det hændte mere end en Gang, at Hesten gled ned mellem Stokkene, og der var ingen anden Raad end at løse Hesten fra Vognen, saa Stokkene væk under den og lade Dyret plumpe ned i Elven; saa fik det gaa, som det kunde. Illinois var i Rasmussens første Tid ikke bedre udrustet med Veie og Broer end nogen anden Stat i Vesten. Fox River er en meget befkeden Strøm om Sommeren; men om Vaar og Høst indtager den ganske andre Dimensioner; det lange Løb tilfører den en Masse Vand, dens krogede Løb gjør, at Strømmen just ikke er den strideste, men Dybden skifter alligevel ofte; hvor der en Tid er nokfaa grundt, er der til andre Tider en Kulp, og det mudrede Vand tillader ikke at se mange Tommer ned i Dybet. Rasmussen skulde til Madison for at ordne lidt med Hensyn til Concordiebogen, som han der havde ladet trykke. $500 i Penge og sine bedste Klæder havde han med sig i en Vadsæk, da han med sin Ven Gudmund Støle drog fra Gaarde for at naa Plano Station paa den nordre Side af Fox River. Da de kom til den Bro, der førte over Floden, fik de se en Plakat opslagen, som meldte, at Broen ikke var farbar; dette var vel ingen Overraskelse, og de blev snart enige om at benytte det gamle Overfartsted; Hestene traskede nokfaa trøstigt ud i det

kolde Vand, men inden Rasmussen og hans Ven vidste Ordet af det, var de paa Hovedet i Vandet. Vognbokſen flød ſin Vei og Hestene ſtræbte af al Kraft at naa den anden Bred, hvilket blev dem desto vanskeligere, som to Mands Vegt hang i Tømmerne, idet Støle, som ikke havde givet slip paa Tømmerne, holdt Rasmussen ved Frakkekraven i det Haab, at Hestene skulde trække dem begge iland; men Rasmussen, som indsaa det farlige ved dette Forsøg, raabte til Støle, at han skulde slippe ham; han var Mand for at svømme tillands, og saa skede det; trods Strømmen, som dengang var usædvanlig sterk, stod begge reisende snart paa det tørre, men gjennemblødte fra Top til Taa. Nu skulde man se efter Vognbokſen; jo, den var strandet et godt Stykke nedenfor, men desværre, Vadsækken med Penge og Klæder var forsvundet, og enhver Søgen dengang og senere var forgjæves. Reisen maatte opsættes. Søndagen derpaa saa Menigheden, at Presten ikke var søndagsklædt. Søndagsklæderne havde For River gjemt. Nye Klæder kunde ikke skaffes i en Fart og var ogsaa en ganske betydelig Affære i de Dage. Imidlertid havde Rasmussen en Prestekjole hængende, som han aldrig havde brugt; det var en Foræring fra hans Broder i Bergen; denne troede, at naar hans Broder Petter var Præst, saa var ogsaa en Prestekjole i Orden, og havde som sagt foræret ham en saadan; men en Prestedragt var paa de Kanter ikke velseet, og Rasmussen havde

forrettet i Kirken i civil Dragt. Folk havde imidlertid faaet vide, at han havde et saadant Plag hængende, og syntes nu, at det kunde være nokſaa hændigt, om han tog Kjolen ibrug, og blev der da besluttet: Præsten skal for Fremtiden optræde i Ornat, naar han forretter i Lisbon Menighed. Efter nogle Aars Forløb tog Fox River Menighed den samme Beslutning, og man har senere ikke hørt nogen Indvending mod Præstedragten; Folk synes, den er sømmelig og passende for Leiligheden.

Endnu nogle Aar efter Foreningen kunde den norsk lutherske Kirke i Amerika glæde sig ved sin tro Tjeners Arbeide i Menigheden, ved Aarsmøder og i Missionskomiteen som i den private broderlige Omgang; et let Slagtilfælde var det første alvorlige Varsel til ham fra Gud om at beskikke sit Hus, thi han skulde dø; alle Venner og Embedsbrødre i Særdeleshed blev hjertelig bedrøvede, da de hørte om hans Sygdom og forstod dens Tale; han var dem alle kjær og dyrebar. Som et Udtryk for den Kjærlighed og Agtelse, i hvilken de holdt ham, kan efterfølgende Brev fra Formand Hoyme tjene, der taler ud af alles Hjerter:

Eau Claire, Wis., 29de December 1896.

Kjære Pastor Rasmussen!

Det har længe været min Hensigt at skrive nogle Ord til Dem, men det er hidtil ikke blevet noget af. Til nogen Undskyldning kunde kanske

tjene, at jeg har havt ikke lidet at gjøre, da jeg næsten uafbrudt har været paa Reise siden Aarsmødet. Da jeg nu har havt den Glæde at faa være hjemme siden Juleaften og saaledes har en liden Tid til min Raadighed, saa kan jeg da endelig sætte mit tidligere gode Forsæt i Udøvelse.

Først af alt føler jeg Trang til at takke Dem for Samværet og Samarbeidet i de sidste Aar. Det var fornemmelig Foreningssagen, som ved Guds Styrelse bragte os sammen, og siden Den Forenede Kirkes Grundlæggelse i 1890 har vi da faaet deltage med hinanden i Samarbeidets Besværligheder og Sorger saavelsom dets Glæder. Som vi har arbeidet sammen, saa har vi ogsaa Grund til at takke Gud tilsammen for dette Arbeide, som han af Naade lod os udføre i broderlig Forbindelse med trofaste Medarbeidere. Vel har dette Arbeide ofte været tungt og vanskeligt, og ofte saa det ud, som om det skulde mislykkes for os; men Herren har dog kronet det med Velsignelse indtil denne Dag, trods al Fiendens Modstand. Den Forenede Kirke som saadan saavelsom dens indre og ydre Missionsarbeide har hidtil havt Fremgang, omend kanske ikke i den Grad, som vi fra først af havde ventet. Herren har synlig sat sit Segl paa vor Gjerning og derved stadfæstet vort Kald. Det Arbeide, som er udført af og ved Den Forenede Kirke, og det, som herefter ved Guds naadige Hjælp vil blive fortsat, har sikret sig en beskeden Plads i Guds Kirkes Historie i dette Land

og sat et Mærke paa vort Folks aandelige Udvikling, som altid vil vise, at Herren har vedkjendt sig ogsaa os og vort Arbeide.

Naar vi nu ser tilbage paa det, som i de sidste 6—7 Aar er gjort til Den Forenede Kirkes Opkomst og Fremvekst — saa vilde vi — fraregnet vore Skrøbeligheder — ikke at det skulde være ugjort, og vi glæder os med god Samvittighed over den Andel, som vi fik i Arbeidet, og takker Gud derfor. Ja, jeg siger vi; thi jeg føler mig forvisset om, at De er enig med mig i denne Betragtningsmaade. Ja, vi vil ogsaa tilsammen rose os af vore Trængsler — thi de virkede Taalmodighed, men Taalmodighed et prøvet Sind, men et prøvet Sind Haab, men Haabet beskjæmmer ikke. Haabet med Hensyn til Arbeidet skal heller ikke beskjæmmes. Gud vil fremdeles holde sin Haand over den Gjerning, som i hans Navn er begyndt. Fienderne, Djævelen, Verden og Kjødet, som har raset ganske forfærdeligt mod denne Gjerning i Guds Kirke, de skal beskjæmmes. Herren, han skal gjøre det. Efter ham bie vi. Paa ham vil vi haabe. Han skuffer os ikke.

Siden De af Helbredshensyn har maattet trække Dem tilbage fra virksom Deltagelse i vort kirkelige Arbeide inden Samfundet, har vi, som stod igjen, dybt savnet Dem. De besad Deres Medarbeideres fulde Agtelse, Kjærlighed og Tillid. Nødigt vilde vi give Afkald paa Dem. Men Herren har villet det saa, og vi kan blot sige:

Hans Vilje ske! — Jeg kan nok tænke mig, at den indtradte Forandring ogsaa hos Dem har fremkaldt et Savn, som mangen Gang kan føles dybt nok. Men De har det fremfor os, at De kan se tilbage paa et langt og rigt velsignet Dagverk i Herrens Vingaard. Hvad vi gjerne ønskede at opnaa, men neppe tør haabe at naa, det har De allerede ved Guds Naade vundet frem til. Herren gav Dem en lang Arbeidsdag. Med synlig Velsignelse har han kronet Dem til det sidste. De Evner og Kræfter, hvormed Herren i saa rigt Maal udrustede Dem, har De faaet Lov til at anvende i hans Tjeneste. Den Menighed, som Herren anviste Dem i Deres Ungdomsaar, har De faaet Naade til at røgte til det sidste. De Børn, som Gud gav Dem og Deres trofaste Hustru, har han rigt velsignet. Nogle er gangne Hjem til Gud, de andre fortsætter Arbeidet, som De fik vie Deres Livs Kraft. Omgiven af en hæderlig Familie, der elsker og høiagter Dem, en Menighed, hvis Tillid og Kjærlighed De altid har nydt, og et Samfund, til hvis Grundlæggelse De mer end nogen anden har medvirket, og inden hvilket De kan tælle Tusinder, som høiagter og elsker Dem — omgiven af saa skjønne Frugter af Deres Virksomhed, saa herlige Beviser paa rig Naade, og en saadan Skare af Vidner og Velyndere — har De saare meget at glæde Dem over og takke Gud for, medens De efter Dagverket endnu hviler Dem en Stund i Aftenskyggerne og med Taknemmelighed og

Glæde ser tilbage paa svundne Dage, indtil Budskabet om evigt Hjemlov kommer fra Gud og kalder sin Tjener hjem til Hvile og Fred. O, det er dog herligt! Sandelig, det var værd at leve et langt Liv selv i tunge Tider for at faa opleve dette. Men kun faare faa er det forundt. Gud har handlet naadig mod sin Tjener. Han uddeler til enhver af sine Tjenere efter sin Naades Rigdom og sit vise Forsæt. Ingen af hans tro Tjenere skal savne Lønnen, som han vil give. Salig den, som har faaet sine fem eller ti Pund og har aagret med dem og fordoblet dem til Herrens Ære!

Af Naade — ja vist — af Naade er det altsammen!

Idet jeg atter takker Dem for Samværet og Samarbeidet i disse Aar, vil jeg tilslut bede Dem komme ogsaa mig ihu, naar De træder frem for Naadens Trone. Jeg føler mig saa svag ofte baade paa Legem og Sjæl. Det Arbeide, som Herren i Naade har betroet mig uværdige, er saare tungt og ansvarsfuldt. Jeg bliver ofte forfærdet, naar jeg tænker paa Regnskabet. Men jeg har dog faaet trøste mig med, at han, som er Hovedet, Kristus, har sat mig til Gjerningen, og at han vil hjælpe mig med sin Naade til at være tro. Jeg har ogsaa det Haab, at han snart vil befri mig fra denne tunge Gjerning, hvortil jeg føler mig udueelig. Jeg vil dog bie paa Herren og staa paa min Post saa godt jeg kan, indtil han afløser mig. Tilslut vil jeg ogsaa bede Dem fremforalt ihukomme i

Deres Bønner vort kjære Samfund og dets Arbeide. Var det Dem muligt endnu engang at sende Den Forenede Kirkes Menigheder og Præster et Opmuntringsord gjennem „Lutheraneren", saa vilde det modtages med Tak og være til stor Hjælp og Velsignelse for os alle. Undskyld, at jeg bemøier Dem med dette lange Brev. Det er skrevet, desværre, i Hast, men er dog et Udtryk for, hvad der længe har ligget mig paa Hjerte.

Herren give Dem megen Naade og Velsignelse i Deres Livs Aften, som han vist vil give Dem en salig Bortgang til Sabbatshvilen, naar Tidens Fylde er kommen. Med Ønsket om et glædeligt Nytaar forbliver jeg Deres i Kristo forbundne

G. Hoyme.

Den 7de Oktober 1896 resignerede Rasmussen fra Lisbon Menighed, som han havde betjent i over 40 Aar. Det var en tung Dag for Præst og Menighed; men de maatte skilles. Syg og blind kunde der ikke være Tale om at fortsætte sin Embedsgjerning. Et lidet Lod til hans Byrde blev, at han maatte flaflytte, blind som han var, sin gamle Præstegaard, hvor han var kjendt i hver Krog; men det var jo en Embedsbolig og skulde tjene Menighedens vordende Præst. Han reiste da til Lanesboro, Minn., hvor hans Søn Henry var Præst; did fulgte ham hans trofaste Hustru og Datteren Matilde. Hans Børn hang altid ved ham med stor Kjærlighed; han havde seks viltre

Gutter, men han lærte dem at lystre; ligeoverfor dem og den øvrige Familie var han altid venlig og omgjængelig. Kunde han være alvorlig og streng i sine Fordringer paa god Opførsel, var han aldrig

Mrs. P. A. Rasmussen.

bøs og barsk; han kunde spøge med dem og synge med dem og omgaaes helt fortroligt med dem, saa Hjemmet var dem altid det kjæreste Sted paa Jorden, tarveligt som det var. Til Hjemmets Tarve-

ligheb bidrog ikke blot hans principielle Foreftilling om, hvorledes et kriftent Hjem bør være, men ogsaa Rasmussens Gavmildhed, som tog lidet Hensyn til de Midler, som stod til hans Raadighed. Stundom blev han som saamangen anden ilde lønnet, men det gjorde ingen Forandring i denne Henseende hos ham. En Dag blev han imidlertid overrasket, da et Brev kom ham ihænde med Løfte om at betale en gammel Gjæld. Han havde som Ungkarl laant en Mand $50, alt hvad han dengang eiede i Verden, og nu vilde Enken efter 30 Aars Forløb — hun var efterladt i gode Kaar — betale dem tilbage med Renter og Rentes Renter. Tak, sagde Rasmussen, kan jeg faa Summen tilbage, saa er det vel, Renter vilde han ikke have. Han havde mange Penge tilgode paa sine Subskriptionslister, men kunde aldrig bekvemme sig til at kræve nogen.

I 1885 havde han den Sorg at miste sin næstældste Søn, Rasmus Olaus, en opvakt Gut, som syntes at love sine Forældre baade Ære og Glæde. Men Gutten var sygelig og kunde vanskelig følge med paa Skolen; ret som det var maatte han bryde af og reise hjem for atter at forsøge paany, naar han ved Hjemmets trofaste Pleie havde vundet lidt Kræfter igjen. Han søgte at uddanne sig til Præst ved Seminariet i Columbus, Ohio, og havde kun nogle Maaneder igjen, før han kunde afslutte sit teologiske Studium, da han blev angreben af Nervefeber. Der var flere af Studenterne syge af denne Sygdom, og den unge sy-

gelige Mand paatog sig at vaage med andre hos de syge. Da han forstod, at han selv havde faaet Sygdommen, ilede han hjem; han var altid særdeles glad i sit Hjem. Men Reisen først paa Jernbanen den lange Vei og siden i aaben Vogn en sur, kold Vaardag havde ikke virket heldig; efter nogle Dages Forløb fik han Blodgang og Familien forstod, at Enden nærmede sig. Den syge vendte sig til Faderen med det Spørgsmaal: Fader, tror du forvist, at Gud vil forlade mig alle mine Synder? Faderen malte for ham Guds Hjerte, det kjærlige og naadefulde, talte for ham om Guds Lam, som bar Verdens Synder, om Frelserens Løfte: Den, som kommer til mig, vil jeg ingenlunde støde ud. Hvert Ord sænkede sig ned i den syges Sjæl; alle de store, deilige Trøsteord fandt hos ham et hjerteligt Amen. Efter Nadverforberedelsen sagde han: Jeg bekjender, at jeg er en arm og elendig Synder, har selv intet uden Synd og begjærer af Hjertet Syndernes Forladelse for Jesu Kristi Skyld alene. Efter Nadveren laa han stille etpar Timer; saa kom Døden for at hente ham; han bad sine kjære Farvel, bad dem ikke græde eller sørge over hans Bortgang, han gik nu hjem. „I maa komme efter alle. I maa komme efter mig. Min Gud, gjør dog for Kristi Blod min sidste Afskedstime god! Herre kom, kom snart!" Et dybt Suk, og hans Sjæl var hjemme hos Gud. Rasmussen følte dette Tab tungt; men hans Trøst var, at hans Søn havde vundet frem til det Maal,

som Gud i sin Barmhjertighed har sat os, et evigt Liv, og hans Bøn var: Gud! lad os alle møde glad og ingen af vore savne!

Endnu tvende Gange havde han den Sorg at maatte skilles fra sine voksne Børn, idet Datteren Mathea, der var gift med Pastor Huus, og Datteren Lina blev ved Døden kaldt bort fra denne Verden; men ogsaa her havde han den Glæde og Trøst at vide sine fromme, gudhengivne Døtre hjemme hos sin Herre og Frelser. Hans Faderhjerte sagde: „Jeg har ingen større Glæde end denne, at jeg hører mine Børn vandre i Sandhed."

Den svalende Ro, som han længtedes efter, oprandt for ham den 15de August 1898. Han forstod, at hans sidste Stund var kommen. Han kunde ikke tale mere; han vinkede ad sine Børn, og de kom frem til hans Seng, den ene efter den anden, og modtog knælende hans Velsignelse. Hans Søn Gerhard havde bedet ham at skrive noget, før han gik bort; med skjælvende Haand skrev han: Gud er Kjærlighed. Dette var hans sidste Vidnesbyrd, som det havde været hans kjæreste Vidnesbyrd. Saaledes endte dette Guds Barn sin Pilgrimsgang. Salige er de døde, som dø i Herren!

I Lancsboro blev der holdt en Sørgegudstjeneste. Pastor Dreyer prædikede; det var en smuk Mindeblomst, han lagde paa den afdødes Kiste, og hans Prædiken lød som følger:

Tekst: 1 Mos. 49, 18: „Efter din Frelse bier jeg, Herre!"

Det er underligt for mig at tale ved Pastor P. A. Rasmussens Baare. Og det maa kanske holdes mig tilgode, at jeg ved denne Anledning føler noget anderledes end de fleste. Mit første Hjem i Amerika var nemlig i hans Hjem. Og i hans Kirke var det, at jeg for første Gang her i dette Land, visselig paa en saare skrøbelig Maade, forsøgte at forkynde Evangeliet. Hvad der idag dog bevæger mig dybest er Tanken paa, at det for netop elleve Aar siden i disse Dage var, at jeg i hans Kirke stod Ansigt til Ansigt med ham, — han indenfor, jeg udenfor Alteret, idet jeg ved ham indviedes til det hellige Prædikeembede, og han og andre Herrens Tjenere lagde velsignende Hænder paa mit Hoved.

*

„Efter din Frelse bier jeg, Herre!" Det var den gamle Patriark Jakob, som var døende. Han havde samlet rundt sig hele sin Barneflok. For et stort Øieblik! Stort for ham, som velsignende lagde sine Hænder paa sine Børns Hoveder og for sidste Gang talte til dem; stort for dem, som med helligt Alvor og Stilhed i Andagt tog imod hvert Ord af den kjære Fader for aldrig at glemme det. Ak, disse Sønner havde saa ofte saaret gamle Jakobs Hjerte. De vidste det. Og netop det gjorde hint Øieblik ikke mindre alvorsfuldt. Og hvilke

Børn er det vel, som ikke i Fars og Mors Dødsstund kjender: Jeg kunde været snillere, bedre, kjærligere; jeg kunde have hygget mere om Far og Mor; jeg kunde have beredt dem mer Glæde. — Men ogsaa da, naar Forholdet mellem Forældre og Børn har været smukt og kjærligt, — ogsaa da blir en saadan Velsignelsens Afskedsstund stor og gribende.

Venner, den Tekst, jeg har valgt ved „gamle Pastor Rasmussens" Baare, den gav sig af sig selv. Jeg havde intet Valg. Der var i den hele store Bibel ingen anden Tekst for mig at tale over. Det maatte være denne. Hvorfor?

Da „gamle Rasmussen" kjendte, at det lakkede stærkt mod Enden, samlede han alle sine — de store til de mindre, omkring sig; en for en maatte hen til hans Leie. Hans Kræfter var smaa, hans Tunges fulde Brug var ham forment. Men om Tungen ikke kan tale, — Kjærligheden kan tale; den har sit eget Sprog; den kan tale uden Ord. Ja, saa fik han dem alle hen til sig og lagde — lig gamle Jakob — sin Haand velsignende paa hver enkelts Hoved. Da dette blev mig fortalt, tænkte jeg: „Hvor det dog lignede „gamle Pastor Rasmussen"!

Jeg er ikke ganske ukjendt inden denne Familie. Jeg har seet adskilligt hos dem. Og jeg ved — der levedes i Pastor Rasmussens Hjem et saare elskeligt Familieliv. O, alle I kjære sørgende, hvor I bør takke Gud, fordi I alle fik staa sammen

om hans Dødsleie! Hvilken Naade over eder, at I alle fik hans velsignende Haand paa eder, før han sovnede hen. Bær hans Velsignelse med eder!

*

Denne Menighed, i hvis Kirke vi idag er samlet rundt „gamle Rasmussens" Baare, var ham forholdsvis fremmed, ligesom han var denne Menighed forholdsvis fremmed. Dog — han har ialfald en Gang staaet ogsaa her, hvor jeg staar i denne Stund, og talt Livets Ord. Der tør endnu være nogen i denne Kirke idag, som mindes hin Søndagskveld og de tre Spørgsmaal, han da forelagde Menigheden i Herrens Navn. — Ogsaa for det Guds Ord af hans Mund skal vi aflægge Gud Regnskab. Og dog, han var ikke denne Menighed fremmed; thi Pastor P. A. Rasmussen tilhørte hele det norsk lutherske Kirkefolk i Amerika. Ingen vil negte det! Hvor findes de norske Kirkefolk i dette Land, uden at hans Navn var kjendt og hans Indflydelse var mærket?

Er vi da samlet her idag for at forherlige Pastor P. A. Rasmussen? Jeg kjendte ham saa godt, at jeg ved, — kunde han endnu tale, saa vilde han møde os med Ordet af Salme 115, 1: „Ikke os, Herre, ikke os, men dit Navn give du Ære!" — Nei, — vi er samlet her for at være lydig mod Herrens Ord i Hebr. 13, 7: „Kommer eders Veiledere ihu, som har forkyndt eder Guds Ord, og naar I betragter Udgangen af deres Vandring,

da efterfølger deres Tro!" Thi Pastor P. A. Rasmussen var en Lærer — ikke blot for sin Menighed, men for det hele norske Kirkefolk. Han var en ydmyg Mand; men netop derfor var han stor. Ja, han var i mange Retninger en meget stor Mand.

Han var en stor Prædikant. Og hvad var det, som gjorde ham til det? Hans Forkyndelse var dog saa enkel, saa simpel, saa ligefrem og naturlig, saa fri for al Svulst, for alt Effektjageri, for alt bombastisk Ordbram. Hvad var Hemmeligheden ved Pastor Rasmussens Forkyndelse? Han prædikede Jesus Kristus! Han prædikede et fuldt Evangelium. Og det er og bliver til alle Tider det eneste, der kan samle og holde Skarerne inden Kirken. Alt andet blegner virkningsløst.

Pastor Rasmussen var stor som Sjælesørger. Det er mindre kjendt i vide Kredse, men derfor ikke mindre, hvad han fik gjort ved Sygesengen — berede Sjælene til Gud.

Og endelig: Pastor Rasmussen var en Arbeider; han var en meget flittig Mand. Aa, for et Dagværk han fik udføre!

Foruden det allerede sagte, er det endnu tre Ting, som jeg ønsker særlig at fremhæve ved „gamle Rasmussens" Vaare:

1. Hans Kristendom var lys, mild, elskelig, kjærlig. Han var vistnok meget langt fra at være af den Slags „glade kristne", hos hvem Lethed, Lyst og Glæde jager Alvoret paa Dør. Men han

var en glad kristen efter Guds Ord. Han var gjennemtrængt af Evangeliets Lys og Mildhed. Han eiede ikke bare Troen i Hjertet; han kunde ikke bare udøve Kjærligheden i sit Virke; men han bar Evangeliets Smil paa sit Aasyn. — Det maa være mig tilladt at sige, at aldrig har jeg glemt, og aldrig vil jeg glemme den Tiltale jeg fik, da jeg hin mørke, triste, regnfulde Høstaften for første Gang kom til hans Hjem. Jeg følte det, saaledes kan kun den tiltale en fremmed Gjest, der selv er bleven helliget af Evangeliet.

2. Pastor Rasumssens store Betydning for den norske Kirke i Amerika var hans utrættelige Arbeide for at samle det norske Kirkefolk til en Kirke. Det var sagt af Broderen, der talte før mig, at havde det norske Kirkefolk bedre lyttet til „gamle Rasmussens" Ord, saa havde meget seet anderledes ud. — Visselig! Dog vil jeg sige, at hvad der er opnaaet til Samling og Enhed, det skal Pastor P. A. Rasmussen mer end nogen bære Æren for.

3. Der er dog endnu et Felt, hvor Rasmussens baade Interesse og Indflydelse var endda større, — og det er hans Arbeide for Missionen. Pastor P. A. Rasmussen er den Mand, der har lært det norske Folk i Amerika at arbeide for Hedningernes Frelse.

*

„Efter din Frelse bier jeg, Herre!" Pastor Rasmussen var træt nu. — Da gamle Jakob paa

sit Dødsleie velsignede sine Sønner, saa var hans Sind dog saa himmelvendt og gudfyldt, at han midt i sit Velsignelsesarbeide stansede og sukkede op mod Himlen: „Efter din Frelse bier jeg, Herre!“ Jeg er sikker paa, at medens den hensovede hin Søndag Eftermiddag holdt paa at velsigne alle sine, saa var det gamle Jakobs Suk og Bøn, som laa i hans Sjæl, omend maaske i en anden Form. Han bied efter Herrens Frelse. Havde han da ikke faaet den? Jo, men alt, — ogsaa Frelserens Eie — er her i Verden saa syndbesmittet, saa blandet. Han længtede efter den hele, rene, fulde Frelse — ogsaa efter Frelsen i Nydelse og Besiddelse.

Den gamle Tjener var træt nu! Og han maatte have Lov at være træt. Han var træt af Arbeide. Og dog ved jeg, — havde han endnu levet og havt Kræfter, saa havde han endnu været i Arbeidet. Han var træt af Verden — vistnok ikke saadan, som de kjede, livsleде Mennesker er træt af Verden; men han var træt af dens Synd, dens Urenhed og dens mange Skuffelser. — Og han var træt af et ondt Hjerte og dets Synd, saaledes som selv den bedste kristen dybest kjender Syndens Smerte.

„Efter din Frelse bier jeg, Herre!“ — Jesus har sagt: „Kommer til mig, alle, som arbeide og er besværede, og jeg vil give eder Hvile!“ (Matt. 11, 28). Hvor ofte havde den afdøde Herrens Tjener selv talt saa! Jeg har et Indtryk af, at netop dette Jesu Ord var en af de mest fremtrædende

Grundtoner i al Rasmussens Prædiken. Men han indbød ikke blot andre. Han længtede selv. „Efter din Frelse bier jeg, Herre!“ Saaledes sukker en ventende Sjæl. Han ventede; og han fik, hvad han ventede. Nu er han begyndt at se alt i Evighedens Lys. Men alt er gaaet op i dette: Han hviler — frelst af Naade — i Jesu Skjød.

*

„Efter din Frelse bier jeg, Herre!“

Her sidder vi idag her i Kirken. — Ak, hvor gjerne vilde jeg nu tale ømt og mildt; men selv da kan ens Ord let blive saarende. Her sidder du, som efter mange Aars Samliv nu er ladt alene. Mange og tunge Byrder har du baaret sammen med din hensovede Egtefælle. Jeg tager neppe feil, at ogsaa du nu er træt. Du har nu ikke meget at leve for. Dit Livs Indhold fra idag bliver dette: „Efter din Frelse bier jeg, Herre!“

Og der staar ved den aabne Grav, i hvilken denne Baare skal sænkes, en Flok Sønner. Gamle Rasmussen opnaaede den Glæde at se alle sine Sønner indviede til Ordets Tjeneste, til Præster i Herrens Kirke. Venner, Brødre! Vil I opfylde eders Fars største Ønske, bringe ham den største Glæde, saa søg at blive ham lig i dette: Prædik Kristus! Sørg for Sjælene! Og arbeid, arbeid — lig ham — utrættelig! Lær fremforalt af eders Far Grundtonen i en ret Prædiken: Matt. 11, 28.

Og saa sidder her en Datter, en tro Datter, som har viet hele sit Ungdomsliv til at tjene og hjælpe de gamle Forældre. Herren velsigner altid lydige, tro og kjærlige Børn. Du skal i Ydmyghed have den Glæde, at han satte din Hjælp saare høit. Og du skal høste Velsignelse for hver en Hjælp, du ydede ham, for hver en Støtte, du rakte ham, ja, for hvert et Pennestrøg, du saa ofte lettede ham.

Og nu et Ord til os alle:

„Efter din Frelse bier jeg, Herre!" Det er en Bekjendelse! Venner, hvad venter, hvad længes vi efter? Efter Guld og Gods? Ak, ser vi da ikke ved den sorte Baare, hvor grusomt tomt det er? Efter Ære og Hæder? Ak, ser vi da ikke ved den aabne Grav, hvor Æren falmer? Lad os længes og vente efter „Guds Frelse!"

Lad os bede Gud om det fremadskuende Øie, der ser efter Guds Frelse. Lad os bede Gud om det længtende Hjerte, der længes efter Guds Frelse! Lad os bede Gud om det ventende Sind, der „bier efter Guds Frelse!"

Herren give os alle det troende, elskende, haabende Sind! Amen.

*

Den 18de August foregik Begravelsen i Lisbon under en almindelig Deltagelse. Taler blev holdt af Pastorerne Ellestad, Lockrem, Haugen samt Stedets Præst, Pastor Petersen. Det var Ord til Hæder for den afdøde, Ord til Formaning og

Trøst til de gjenlevende, som faldt fra Talernes Læber. Denne Salme, „Hjem jeg længes", som var en af Rasmussens Yndlingssalmer, tonede saa mildt og trøsteligt:

Hjem jeg længes, der er Sommer,
Sol og Sang saa viden om.
Ja, du siger: Se, jeg kommer!
Amen, Herre Jesus kom.

Fred med dit Støv, velsignet være dit Minde!

In Memoriam.

Chicago Kreds af Den Forenede Kirke, samlet til Møde i Fox River Menighed, mindes gamle Pastor P. A. Rasmussen, som nylig har gaaet ind til Hvilen hos Gud.

I den Anledning beslutter Kredsen at udtale følgende:

Vi takker vor Gud, som gav sin Tjener Kraft og Naade til at virke saa længe og saa velsignelsesrigt inden vor Kreds.

Pastor Rasmussens Arbeide var et grundlæggende Arbeide og havde derfor sine store Vanskeligheder i mange Henseender. Han maatte pløie Kirkens Mark iblandt os, og tungt og ansvarsfuldt var Arbeidet. Men Kirkens Herre holdt ham oppe, saaledes at der nu staar mange skjønne Plantninger efter ham og vidner om hans Arbeide og Troskab. Vi mindes ogsaa med Tak, hvad Gud gjennem ham udrettede for Missionen

Mindestötte over Pastor P. A. Rasmussen, reist af Menigheden i Lisbon, Ill.

og til Udvikling af Missionssans iblandt os. — Gud være Lov for, hvad han gav os i Pastor P. A. Rasmussen!

Nu er han borte, og vi staar igjen, vistnok med Frugterne, men ogsaa med Savnet. Vi vilde saa gjerne have beholdt ham længere i vor Midte, en kjær og ærværdig Fader, som han var for os alle. Men han var færdig med sin Gjerning og saa tog Gud ham hjem til sig for at give ham Hvile. Det er tungt at skilles. Vi føler det ikke mindst her. Det er ømme Baand, som brister. Men har vi tabt, saa har han vundet, som har faaet bytte det jordiske med det himmelske.

Derfor vil vi ogsaa midt under Savnet glæde os paa hans Vegne. Nu er han fri for alt, fra Strid og Arbeide, fra Sygdom og Trængsel. Nu skal han ikke mere behøve at staa med bævende Hjerte og under den tunge Ansvarsfølelse og prædike for andre. Gud selv vil prædike for ham om sin evige Kjærlighed. Han skal ikke længere gaa hernede og længes hjem til de evige Boliger. Hans Længsel er stillet. Han har naaet sit Maal, han har faaet se sin Herre og Mester.

Mest af alle føler vel hans efterladte det tunge Savn. Men Tanken paa hans Seir og salige Udgang af denne Verden skal være ogsaa dem til Trøst.

Maatte det Ord, han prædikede, og den Gjerning, han ved Guds Naade fik udføre, for os bli en Tilskyndelse til at stræbe at naa didhen, hvor-

hen han selv har vandret efter sin lange Arbeidsdag. „Kommer eders Veiledere ihu, som har forkyndt eder Guds Ord, og naar I betragter Udgangen af deres Vandring, da efterfølger deres Tro.“ (Heb. 13, 7).

Norway, Ill., 29de September 1898.

A. Øfstedahl.
T. Aarrestad.
Wm. Eckmann.